Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

YAŞAM KALİTESİ BAĞLAMINDA YAVAŞ ŞEHİRLERDE KAMUSAL MEKÂN ÜZERİNE BİR ANALİZ

Esin FAKIBABA DEDEOĞLU

Sanatta Yeterlik Tezi

Ankara, 2018

YAŞAM KALİTESİ BAĞLAMINDA YAVAŞ ŞEHİRLERDE KAMUSAL MEKÂN ÜZERİNE BİR ANALİZ

Esin FAKIBABA DEDEOĞLU

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

Sanatta Yeterlik Tezi

ANKARA, 2018

KABUL VE ONAY

Esin Fakıbaba Dedeoğlu tarafından hazırlanan "Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehirlerde Kamusal Mekân Üzerine Bir Analiz" başlıklı bu çalışma, 02 Temmuz 2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sanatta Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ayşe Müge Bozdayı (TOBB Üniversitesi- Başkan)

Prof. Dr. Pelin Yıldız

Prof. Dr. Bilge Sayıl Onaran (Danışman)

Doç. Dr. Gözen Güner Aktaş (Başkent Üniversitesi)

Doç. Dr. Selin Sepici Mutdoğan

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Pelin Yıldız
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☑ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☐ Tezimin ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım taktirde tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

02 Temmuz 2018

Esin FAKIBABA DEDEOĞLU

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Prof. Dr. Bilge SAYIL ONARAN danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Esin FAKIBABA DEDEOĞLU

YAYINLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanması zorunlu metinlerin yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

☑ **Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.**

(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etseniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirse bile, tezinin arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir.)

☐ **Tezimin/Raporumun ..... tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.**

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım taktirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

☐ **Tezimin/Raporumun ..... tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum, ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.**

☐ **Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi**

02/ 07/ 2018

Esin FAKIBABA DEDEOĞLU

TEŞEKKÜR

Sadece tez çalışmam sürecinde değil doktora eğitimim boyunca engin tecrübeleri ve bilgisiyle yoluma ışık tutan değerli danışman hocam Prof. Bilge SAYIL ONARAN'a sonsuz şükranlarımı sunarım.

Değerli eşim Behram Kemal DEDEOĞLU, canım kızım Nil DEDEOĞLU ve canım oğlum Mert DEDEOĞLU'na ve DEDEOĞLU ailesine verdikleri sonsuz güç için teşekkürü bir borç bilirim.

Eğitim hayatım boyunca hedeflediğim yolda desteklerini asla esirgemeyen sevgili ailem; Annem Gülnur FAKIBABA, Babam Dr. Ahmet Eşref FAKIBABA, Kardeşlerim Ali FAKIBABA ve Selin FAKIBABA ARPACIOĞULLARI'na sonsuz teşekkürler…

ÖZET

Esin FAKIBABA DEDEOĞLU. *Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehirlerde Kamusal Mekân Üzerine Bir Analiz*, Sanatta Yeterlik Tezi, Ankara, 2018.

Her şeyin aynılaşmaya başladığı bir dünyada farlılıkların ortaya çıkarılması adına birçok proje geliştirilmektedir. Doğaya ve insana yönelik bu projelerden biri olarak kabul edilen yavaş şehir hareketi, 1999 yılında İtalya'nın Orvieto kentinde 'Yavaş Yemek (Slow Food)' hareketine öncülük yapan Greve, Orvieto, Bra ve Positano kentlerinin belediye başkanları tarafından ortaya konulmuştur. Oluşum tarafından belirlenen 72 kriterin her biri yaşam kalitesinin yükseltilmesini hedeflemektedir. Yaşam kalitesinin yükseltilmesine birebir katkı sağlayan mekân kalitesi tezin bakış açısını oluşturmaktadır.

Araştırmanın birinci bölümünde; çalışmanın yapılmasını gerektiren süreç anlatılarak tezin amacı, kapsamı ve yöntemi açıklanmıştır.

İkinci bölümde; araştırmaya yön veren sakin şehir kavramının bir sürdürülebilir kent hareketi olması nedeni ile 'Sürdürülebilir Kent' başlığı altında 'Kent', 'Kentleşme', 'Kimlik', 'Kent Kimliği', 'Sürdürülebilir Kent' ve 'Kent Mekânı' kavramları tanımlanmıştır. Aynı zamanda oluşumun bir kültür hareketi olarak tanımlanması sürdürülebilirlik kavramının 'Sosyo-Kültürel' boyutunun da ele alınmasını gerektirmiştir. Araştırma kapsamında 'yavaşlık felsefesi' ve 'yavaş yemek' kavramlarına açıklık getirilerek 'yavaş şehir' ve 'yavaş şehir kriterleri' detayları ile ele alınmıştır. Sakin kentlerde kamusal mekân kavramı ülkemizden ve İtalya'dan verilen örnekler üzerinden incelenerek bölüm tamamlanmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ikinci bölümde detaylı bir şekilde ele alınan sakin şehir parametrelerinden yola çıkarak yavaş kentlerde yaşam kalitesi ve kamusal mekân arasındaki ilişkinin ortaya konması adına 'yaşam kalitesi', 'kentsel yaşam kalitesi ve ölçütleri', 'kamusal alan', 'kamusal mekân' ve 'kamusal mekânın sosyo-kültürel boyutu' kavramlarına açıklık getirilerek tanımlanmıştır. Aynı zamanda bu bölümde 'kamusal mekân kalitesi ve parametreleri' detaylı bir şekilde açıklanarak alan çalışması kapsamında değerlendirilecek olan kalite parametreleri belirlenmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde alan çalışmasının gerçekleştirildiği sakin şehir Halfeti hakkında genel bilgiler verilmiş ve saha çalışması kapsamında belirlenen alanda yapılan anket sorularının veri analizleri yapılmış, SPSS 21.0 vasıtasıyla belirli regresyon analizleri yapılarak hem hipotezler hem de anlamlılık düzeyleri sınanmıştır.

Tez çalışmasının sonuç bölümünde ise; yapılan alan çalışması sonrasında elde edilen verilerin araştırmanın başında belirlenen hipotezler ile olan ilişkisi değerlendirilmiştir. Ülkemizin 9. sakin şehri olan Halfeti özelinde gerçekleştirilen çalışma ile kentlilere ve ziyaretçilere uygulanan anket çalışması sonucunda önemli bulgular elde edilmiştir. Mekân kalitesinin dolayısıyla yaşam kalitesinin yükseltilmesi adına birtakım eksikliklerin olduğu sonucuna varılmış ve bu anlamda değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yavaş Şehir, Yaşam Kalitesi, Mekân Kalitesi, Kamusal Mekân, Halfeti

ABSTRACT

Esin FAKIBABA DEDEOĞLU. *An Analyses on Public Space in "Citta Slow" in the context of Life Quality, Proficiency in Art, Ankara, 2018*

A great number of projects have been developed in order to disclose differences in a world where everything is the same. Slow City movement regarded as one of these projects for nature and human, was developed by the mayors of Greve, Orvieto, Bra and Positano, pioneering Slow Food Movement in the province of Orvieto, İtaly in 1999. Each of the 72 criteria set by the organization aims to boost quality of life. Space quality which contributes to improving quality of life, constitutes the standpoint of the thesis.

İn the first part of the study, the target, scope and methodology of the thesis has been clarified by explaining the process that requires the study to be done.

In the second part, since the study's roadmap, the notion of slow city is a sustainable city movement, the terms of "Urbanization", "Identity", "City Identity", "Sustainable Cities" and "Urban Space" have been defined under the title of "Sustainable City". In addition, the fact that the organization is defined as a cultural movement necessities the social-cultural aspects of the concept of sustainability to be dealt with. In the study the concepts of "philosophy of slowness" and "slow food" have been clarified and the details and the criteria of slow city have been discussed. This part has been completed by examining the concept of public spaces in slow cities.

In the third part, starting from the parameters of slow city, which has been explained in the second part, the notion of quality of life, "quality and parameters of urban life", "public space", "public area", and "social cultural

aspect of public places has been defined and clarified in order to reveal the core relation between public space and quality of life in cities. The quality and parameters of public space have been detailed and quality parameters to be evaluated within the scope of the field study have been determined.

In the fourth part of the study, general information has been provided about slow city in which the field studies have been carried out and data analysis of questionnaires conducted in areas determined in terms of field studies have been made. Both hypothesis and significance level have been tested by analyzing specific regression by means of SPSS 21.0.

In the conclusion part, the core relation between the data obtained at the end of the conducted field studies and the hypothesis determined before the study has been evaluated. Significant finding has been obtained at the end of the surveys carried out on city-dwellers and visitors and the study especially made in Halfeti, which is ninth slow city in our country. It has been concluded that there are several shortcomings in terms of rising quality of space, and therefore, quality of life and some evaluations have been made in this sense.

Key Words: Slow City, Life Quality, Quality of Place, Public Place, Halfeti

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY ..... **i**
BİLDİRİM ..... **ii**
ETİK BEYAN ..... **iii**
YAYINLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI ..... **iv**
TEŞEKKÜR ..... **v**
ÖZET ..... **vi**
ABSTRACT ..... **viii**
İÇİNDEKİLER ..... **x**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **xiii**
RESİMLER DİZİNİ ..... **xiv**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **xviii**
GRAFİKLER DİZİNİ ..... **xxiv**
HARİTALAR DİZİNİ ..... **xxvi**

BÖLÜM 1: GİRİŞ **1**
1.1 Çalışmanın Amacı 4
1.2 Çalışma Kapsam ve Yöntemi 5

BÖLÜM 2: SAKİN ŞEHİR BAĞLAMINDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI **8**
2.1 Sürdürülebilir Kent Kavramı 9
2.2 Sosyo- Kültürel Sürdürülebilirlik 18
2.3 'Yavaş' Felsefesi (Slow Movement) 22
2.4 Yavaş Yemek (Slow Food) 27
2.5 Sakin Şehir (Cittaslow) Tanımı 31
2.6 Sakin Şehir Kriterleri 33
2.6.1 Enerji ve Çevre Politikaları 35
2.6.2 Altyapı Politikaları 36

2.6.3 Yerel Ürünlerin ve Üretiminin Desteklenmesi (Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar) 37
2.6.4 Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim için Planlar 38
2.6.5 Sosyal Uyum 39
2.6.6 Yavaş Yemek Faaliyetlerine ve Projelerine Destek (Ortaklıklar) 40
2.6.7 Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları 41
2.7 Sakin Şehirlerde Kamusal Mekân Kavramı 44
2.8 Bölüm Değerlendirmesi 60

BÖLÜM 3: YAŞAM KALİTESİ VE KAMUSAL MEKÂN İLİŞKİSİ 62
3.1 Yaşam Kalitesi Kavramı 62
3.2 Kentsel Yaşam Kalitesi ve Ölçütleri 66
3.3 Kamusal Alan Kavramı 75
3.4 Kamusal Mekân Kavramı 78
3.5 Kamusal Mekânın Sosyo- Kültürel Boyutu 80
3.6 Kamusal Mekân Kalitesi ve Parametreleri 84
3.6.1 İşlevsel Kalite Ölçütleri 107
3.6.2 Estetik Kalite Ölçütleri 110
3.7 Bölüm Değerlendirmesi 113

BÖLÜM 4: YAŞAM KALİTESİ BAĞLAMINDA YAVAŞ ŞEHİRLERDE KAMUSAL MEKÂN ÜZERİNE ALAN ÇALIŞMASI 116
4.1 Sakin Şehir 'Halfeti' 116
4.1.1 Tarihsel Gelişimi 116
4.1.2 Coğrafi Yapısı 118
4.1.3 Toplumsal Yapısı 121
4.1.4 Sakin Şehir Olma Süreci ve Kriterlerin Değerlendirilmesi 126
4.2 Kamusal Mekân Kalitesi Parametreleri Çerçevesinde Halfeti Mevcut Kamusal Mekân Analizi 145
4.2.1 Alan Çalışmasının Gerçekleştirildiği Halfeti Sahil Yolu 145
4.2.2 Alan Çalışmasının Metodu 160
4.2.3 Örnek Hacminin Belirlenmesi 161
4.3 Alan Çalışmasının Değerlendirilmesi 162

4.3.1 Anket Sorularının Veri Analizleri 162
4.3.2 Sakin Şehir ile İlgili Soruların Analizleri 166
4.3.3 Çalışma Alanına Yönelik Mekân Kalitesi ile İlgili Soruların Analizleri 171
4.3.3.1 İşlevsel Ölçütler Doğrultusunda Yapılan Analizler 172
4.3.3.2 Estetik Ölçütler Doğrultusunda Yapılan Analizler 198
4.3.4 Araştırma Verilerinin İstatistik Yöntemler Kullanılarak Değerlendirilmesi ve Hipotezlerin Sınanması 210

BÖLÜM 5: DEĞERLENDİRME ve SONUÇ.....218
KAYNAKÇA.....240
EK 1 TURNİTİN ORJİNALLİK RAPORU
EK 2 ŞANLIURFA HALK SAĞLIĞI LABORATUARLARI TARAFINDAN YAPILAN İÇME SUYU ANALİZ RAPORU
EK 3 ETİK KOMİSYON ONAY KARARI
EK 4 ANKET FORMU
EK 5 HALFETİ KAYMAKAMLIĞI İÇİN HAZIRLANAN MÜLAKAT FORMU

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Kent Ve Kentleşme Öğeleri 11
Şekil 2.2 Kimlik Ve Kent Kimliğini Oluşturan Öğeler 12
Şekil 2.3 Sürdürülebilirlik Kavramının Üç Ana Bileşeni Ve Sürdürülebilir Kentlerin Amacı 14
Şekil 2.4 Sürdürülebilir Kent Yaklaşımı Ve Kent Mekânı 17
Şekil 2.5 Sosyal Sürdürülebilirlik Ve Temel İhtiyaçları 19
Şekil 2.6 Kültür Ve Kültürel Sürdürülebilirlik Kavramları 21
Şekil 2.7 Yavaşlık Felsefesi 23
Şekil 2.8 Sakin Şehir Kriterleri 34
Şekil 3.1 Van Kamp Vd. Tarafından Belirlenen Yaşam Kalitesi Unsurları 63
Şekil 3.2 Kentsel Yaşam Kalitesi Nesnel ve Öznel Parametreler 67
Şekil 3.3 Başarılı Mimarlığın Üç Ana Göstergesi 84
Şekil 3.4 DQI (Design Quality Indicator) Kalite Ana Prensipleri 86
Şekil 3.5 Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Diyagramı 88
Şekil 3.6 Başarılı Kentsel Mekanlarda Olması Gereken Fiziksel Özellikler 89
Şekil 3.7 Fiziksel Çevre Kalitesiyle Kamusal Mekân Aktivitelerinin Üç Türü Arasındaki İlişki 99
Şekil 3.8 Yaşam Kalitesi ve Temel Göstergeleri 113
Şekil 3.9 Kentsel Yaşam Kalitesi ölçülebilen ve ölçülemeyen göstergeleri 114

RESİMLER DİZİNİ

Resim 2.1 Seferihisar Pazar Yeri Mandalina Şenliği ve Kente Özgü Zeytinyağları 48
Resim 2.2 Seferihisar Merkez Kapalı Pazar Yeri 49
Resim 2.3 Seferihisar/Sığacık Balıkçı Koyu ve Balık Mezatı'ndan Görünüm 50
Resim 2.4 Seferihisar/Sığacık Kaleiçi Tarihi Evlerden ve Sokaklarından Görünüm 51
Resim 2.5 Seferihisar/Sığacık Doğal Ürünler Pazar'ı 51
Resim 2.6 Çanakkale/Gökçeada da Bulunan Rum Köyleri 53
Resim 2.7 Gökçeada Kent Merkezi Genel Görünümü 53
Resim 2.8 Gökçeada Zeytinli Ve Yukarı Kaleköy Köylerinden Kamusal Mekân Örnekleri 54
Resim 2.9 Gökçeada Yeryüzü Pazarı Ve Tarım Faaliyetleri 55
Resim 2.10 Gökçeada Balık Hali Ve Nadir Nadi Caddesi Kent Pazar'ı ...55
Resim 2.11 Liman Kenti Citta di Trani Genel Görünüm 57
Resim 2.12 Kent Merkezinden Piazza Mazzini Meydanı 57
Resim 2.13 Kutlamalar Sırasında Trafiğe Kapatılan Ana Cadde ve Bazı Ara Caddeler 58
Resim 2.14 Haftanın Belirli Günlerinde Kurulan Trani Balık Pazar'ı.....58
Resim 2.15 Yerel Ürünlerin Satıldığı Market, Sahil Şeridinde Bulunan Restoranlar ve Kente Özgü Deniz Ürünleri Menüsü 59
Resim 3.1 Gökçeada da Yaşanan Geçmişin Günümüzdeki İzleri 69
Resim 3.2 Yavaş Kent Greve in Chianti Matteotti Meydanı 76
Resim 3.3 Büyük Britanya/ Flintshire/ Mold Bailey Hill Festivali 77
Resim 3.4 Yavaş Şehir İspanya/ Begur Hint Evleri 79
Resim 3.5 Sakin Şehir İspanya/Begues Ortak Alanda Gerçekleşen Çeşitli Aktiviteler 82
Resim 3.6 Sakin Kent İtalya/Greve in Chianti Kültüre Göre Değişen Kamusal Mekân Anlayışı.....83

Resim 3.7 Sakin Şehir Orvieto'da Kentin Önemli İmgelerinden Biri Olan Torre Di Maurizio 92
Resim 3.8 Verona Meydanda Gerçekleşen Çeşitli Aktiviteler 92
Resim 3.9 Floransa'da Bir Meydan da Kullanıcıların Konforuna Yönelik Tasarlanan Oturma Elemanları 93
Resim 3.10 Verona'da Meydan da Kurulan Buz Pisti ve Satış Alanları ...94
Resim 3.11 Venedik'te Hava Şartlarına Göre Düzenlenen Kamusal Alan Örneği 94
Resim 3.12 Sakin Şehir Citta di Trani'de Meydana Açılan Yollar 95
Resim 3.13 Verona'da Meydanın İç ve Dış Sınırlarının Net Bir Şekilde İfadesi 96
Resim 3.14 Yavaş Kent İspanya/Begur'da Bulunan Meydana Ulaşan Çeşitli Giriş Noktaları 97
Resim 3.15 Yavaş Kent Citta di Trani'de Düzenli Bir Şekilde Bakımı Yapılan Park Villa Comunale 97
Resim 3.16 Seferihisar Geleneksel Mandalina Şenlikleri 98
Resim 4.1 Kent Merkezinde Sahil Yolunda Bulunan Çeşitli Çöp Kutuları 128
Resim 4.2 Kent Merkezinde Sahil Yolunda Bulunan Sokak Aydınlatmaları 129
Resim 4.3 Önemli Bir Bölümü Sular Altında Kalan ve Restorasyonu Gerçekleştirilen Tarihi Merkez Camii 130
Resim 4.4 Halfeti'ye Özgü Taş Evler 131
Resim 4.5 Halfeti Sahil Kenarında Bulunan Taş Evler 132
Resim 4.6 65 Yataklı Otel Projesi 3D Görseli 132
Resim 4.7 Hayata Geçirilen 65 Yataklı Otelin Görünüşü 133
Resim 4.8 Halfeti Sahil Yolunda Bulunan Özgün Yapıların Butik Otel Kullanımı 133
Resim 4.9 Kent Girişinde Bulunan Otopark Alanı 134
Resim 4.10 Sahil Yoluna ve Meydanlara Park Edilen Araçlar 134
Resim 4.11 Sahil Yolunda Bulunan Park ve Çocuk Oyun Alanları 135
Resim 4.12 Siyah Gül Seraları 137
Resim 4.13 Halfeti Kaymakamlığı Halk Eğitim Merkezi Mağazası ve Turizm Satış Noktaları 138

Resim 4.14 El Sanatları Çalışmalarının ve Kente Ait Ürünlerin Satıldığı Yüzen Satış Alanı 139
Resim 4.15 Halfeti'ye Özgü Yemeklerin Servis Edildiği Duba Restoranlar 140
Resim 4.16 Halfeti'ye Özgü Ürünlerin Satışının Yapıldığı Dükkanlar ...141
Resim 4.17 Halfeti'de Bulunan Restoranların Bazılarında Görülen Fiyat Panoları 142
Resim 4.18 Halfeti Tanıtım Broşürleri 143
Resim 4.19 Halfeti Kent Girişinde Bulunan Büyük Otopark Alanı 146
Resim 4.20 Halfeti Ana Meydana Giriş Yolları.....146
Resim 4.21 Halfeti Ana Meydan 147
Resim 4.22 Otopark Alanı Olarak Kullanılan Ana Meydan 147
Resim 4.23 Ana Meydanda Bulunan Etkinlik Alanı 148
Resim 4.24 Halfeti Kent Merkezinde Yaşanan Otopark Sorunu 149
Resim 4.25 Halfeti Kent Meydanında ve Sahil Yolunda Gözlenen Araç Yoğunluğu 149
Resim 4.26 Sahil Boyunca Devam Eden Yaya Yolu 150
Resim 4.27 Halfeti Kent Merkezinde Bulunan Parklar ve Yeşil Alanlar .151
Resim 4.28 Sahil Yolunda Bulunan Parklar, Piknik ve Çocuk Oyun Alanlar 151
Resim 4.29 Sahil Yolunda Bulunan Piknik Alanları 152
Resim 4.30 Parklar ve Oturma Alanları 152
Resim 4.31 Sahil Yolu Üzerinde Bulunan Küçük Bir Meydan 153
Resim 4.32 Sahil Yolu Üzerinde Bulunan Satış Alanları 153
Resim 4.33 Yürüme ve Taşıt Yolu Üzerinde Bulunan Satış Alanı ve Tarihi Cami 154
Resim 4.34 Yol Boyunca Devam Eden Yürüme ve Taşıt Yolu 154
Resim 4.35 Yüzen Yerel Ürünler ve El Sanatları Pazarı 155
Resim 4.36 Yüzen Pazar'da Yer Alan El Yapımı Ürün Örnekleri 156
Resim 4.37 Halfeti'ye Özgü Karagül Bitkisinden Üretilen Kolonyalar ve Sedef Oymalı Mobilyalar 156
Resim 4.38 Yüzen Yavaş Yemek (Slow Food) Kafe 157
Resim 4.39 Sahil Kenarında Konumlanan Yüzen Restoranlar 157
Resim 4.40 Sahil Yolunda Bulunan Satış Alanları 158

Resim 4.41 Seferihisar/Sığacık Kaleiçi Tarihi Evlerden ve Sokaklarından Görünüm 158
Resim 4.42 Seferihisar/Sığacık Kaleiçi Tarihi Evlerden ve Sokaklarından Görünüm 158
Resim 4.43 Şehir İçinde Bulunan Kamusal Tuvaletler 159
Resim 4.44 Yüzen Restoranlara Ait Tuvaletler 159
Resim 5.1 Meydanda Bulunan Etkinlik Alanı 225
Resim 5.2 Halfeti Sahil Yolunda Bulunan Restoran ve Satış Alanları 226
Resim 5.3 Kentte Bulunan Kamusal Tuvaletler 228
Resim 5.4 Kamusal Alanlarda Bulunan Oturma Elemanları 229
Resim 5.5 Kent Siluetini Bozan Yüksek Katlı Otel İnşaatı 230
Resim 5.6 Kentin Farklı Noktalarına Konumlandırılan Oturma Elemanları 236
Resim 5.7 Kamusal Mekanlarda Kullanılan Yapısal Oturma Elemanları 237
Resim 5.8 Kamusal Mekanlarda Kullanılan Oturma Elemanları, Şemsiyeler, Çöp Kutuları ve Aydınlatma Elemanları 238
Resim 5.9 Citta di Trani Kent Merkezinde Yaşanan Yoğun Trafik ve Park Sıkıntısı 239

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1 Sürdürülebilir Kentsel Çevrenin Üç Ana Elamanı ve Tanımları 15
Tablo 2.2 Seferihisar'ın Sakin Kent Politikalarını Gerçekleştirme Oranı ..52
Tablo 2.3 Gökçeada'nın Sakin Kent Politikalarını Gerçekleştirme Oranı .56
Tablo 3.1 Serag El Din vd. Tarafından Belirlenen Yaşam Kalitesinin 7 Temel Boyutu 72
Tablo 3.2 Mekânsal Kalite Ölçütleri 87
Tablo 3.3 Gehl Tarafından Geliştirilen Mekânsal Kalite Ölçütleri 99
Tablo 3.4 Greene Tarafından Belirlenen Kalite Parametreleri.....100
Tablo 3.5 Yeang Tarafından Belirlenen "Yaşanabilirlik" Kriterleri 103
Tablo 3.6 Yerleşme Kalitesine Yönelik Kriterler 104
Tablo 3.7 Araştırma Kapsamında Belirlenen Kalite Parametreleri 107
Tablo 4.1 2009 Yılına Ait Tarımsal İstatistikler 123
Tablo 4.2 2017 Yılına Ait Tarımsal İstatistikler Tablosu.....124
Tablo 4.3 2015 Yılına Ait Halfeti'nin Sakin Kent Politikalarını Gerçekleştirme Oranı 144
Tablo 4.4 Katılımcıların Yaş Grubu Bazında Genel Dağılım Tablosu 162
Tablo 4.5 Katılımcıların Yaş Grubu ve Cinsiyet Bazında Dağılımı Tablosu 163
Tablo 4.6 Katılımcıların Eğitim Durumu ve Cinsiyet Bazında Dağılımı Tablosu 164
Tablo 4.7 Katılımcıların Eğitim Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı Tablosu.....165
Tablo 4.8 Halfeti'nin Sakin Şehir Olduğunun Bilinmesi Bazında Genel Değerlendirme Tablosu 167
Tablo 4.9 Katılımcıların Eğitim Durumu ve Halfeti'nin Sakin Şehir Olduğunu Bilme Durumu Bazında Dağılımı Tablosu.....167
Tablo 4.10 Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlaması Bazında Genel Dağılımı Tablosu.....169

Tablo 4.11 Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlama Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı Tablosu 169
Tablo 4.12 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlamasına Katılım Bazında Dağılımı Tablosu 170
Tablo 4.13 Katılımcıların Halfeti'ye Her Çeşit Özel ve Toplu Taşıma Araçlarıyla Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 172
Tablo 4.14 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlamasına Katılım Bazında Dağılımı Tablosu 173
Tablo 4.15 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Halfeti'ye Her Çeşit Özel ve Toplu Taşıma Araçlarıyla Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 173
Tablo 4.16 Katılımcıların Şehir İçinde Yaya Olarak Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 174
Tablo 4.17 Ziyaretçi Katılımcıların Şehir İçinde Yaya Olarak Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 174
Tablo 4.18 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Şehir İçinde Yaya Olarak Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu.....175
Tablo 4.19 Katılımcıların Sahil Yolu Boyunca Özel Araçları Park Etmek İçin Yeterli Park Yeri Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu.....175
Tablo 4.20 Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolu Boyunca Özel Araçları Park Etmek İçin Yeterli Park Yeri Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu.....176
Tablo 4.21 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolu Boyunca Özel Araçları Park Etmek İçin Yeterli Park Yeri Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 176
Tablo 4.22 Ziyaretçi Katılımcıların Halfeti'nin Ana Meydanına Giriş Belirgindir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 177
Tablo 4.23 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Halfeti'nin Ana Meydanına Giriş Belirgindir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu.....177
Tablo 4.24 Katılımcıların Sahil Yolu Engelli İnsanların Kullanımı İçin Uygundur Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı Tablosu.....178

Tablo 4.25 Katılımcıların İlçede Yeterli Derecede Kültürel Etkinlik Yapılmaktadır Görüşüne Katılım Bazında Dağılımı Tablosu 180
Tablo 4.26 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların İlçede Yeterli Derecede Kültürel Etkinlik Yapılmaktadır Görüşüne Katılım Bazında Dağılımı Tablosu.....181
Tablo 4.27 Katılımcıların İlçede Yeterli Derecede Kültürel Etkinlik Yapılmaktadır Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı Tablosu 181
Tablo 4.28 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Ana Cadde Üzerinde Yöreye Özgü Ürünlerin Satıldığı Yerel Ürünler Pazarı ve Dükkânlar Bulunmakta ve Yeterlidir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu.....183
Tablo 4.29 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Amaçlarının Dağılımı Tablosu 184
Tablo 4.30 Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Amaçlarının Dağılımı Tablosu 184
Tablo 4.31 Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 185
Tablo 4.32 Ziyaretçiler Bazında Sahil Yolunun Güvenilir Olmama Nedenleri Dağılımı Tablosu 185
Tablo 4.33 Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Saatleri Bazında Dağılımı Tablosu 186
Tablo 4.34 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 187
Tablo 4.35 Yaşayanlar Bazında Sahil Yolunun Güvenilir Olmama Nedenleri Dağılımı Tablosu 187
Tablo 4.36 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Saatleri Bazında Dağılımı Tablosu 188
Tablo 4.37 Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı Tablosu 188
Tablo 4.38 Katılımcıların Sahil Boyunca Bank ve Sandalye Sayısının Yeterli ve Estetik Açıdan Kente Uygun Olduğu Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 191

Tablo 4.39 Ziyaretçi Katılımcıların Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülüdür Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 193
Tablo 4.40 Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülü Olma Nedenleri Dağılımı Tablosu 193
Tablo 4.41 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülüdür Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 194
Tablo 4.42 Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülü Olma Nedenleri Dağılımı Tablosu 194
Tablo 4.43 Katılımcıların Halfeti'nin Havası Çok Temizdir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Genel Değerlendirme Tablosu 195
Tablo 4.44 Halfeti'nin Havası Temiz Olmama Nedenleri Dağılımı Tablosu 196
Tablo 4.45 Ziyaretçi Katılımcıların Şehirde Bulunan Tuvalet ve Diğer İhtiyaçları Giderecek Olanaklar Yeterlidir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 198
Tablo 4.46 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Şehirde Bulunan Tuvalet ve Diğer İhtiyaçları Giderecek Olanaklar Yeterlidir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 198
Tablo 4.47 Katılımcıların Sahil Boyunca Bank ve Sandalye Gibi Oturma Elemanlarının Sayısı Yeterli ve Estetik Açıdan Kente Uygundur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 199
Tablo 4.48 Ziyaretçi Katılımcıların Halfeti Sahil Yolu Temiz ve Bakımlıdır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 200
Tablo 4.49 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Halfeti Sahil Yolu Temiz ve Bakımlıdır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 200
Tablo 4.50 Katılımcıların İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 202
Tablo 4.51 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 202
Tablo 4.52 Ziyaretçi Katılımcıların İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 203

Tablo 4.53 Katılımcıların Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 205
Tablo 4.54 Ziyaretçi Katılımcıların Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 205
Tablo 4.55 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu.....206
Tablo 4.56 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolunda Bulunan Yapılar Kent Kültürünü Yansıtmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 208
Tablo 4.57 Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolunda Bulunan Yapılar Kent Kültürünü Yansıtmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu208
Tablo 4.58 Ziyaretçi Katılımcıların Mimari Açıdan Kültürel Miras Korunmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 209
Tablo 4.59 Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Mimari Açıdan Kültürel Miras Korunmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu 210
Tablo 4.60 Sakin Şehirlerde Kent Mekanlarının Kent Kimliğini Yansıtması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Analiz Tablosu 212
Tablo 4.61 Sakin Şehirlerde Kent Mekanlarının Kent Kimliğini Yansıtması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Analiz Tablosu 212
Tablo 4.62 Sakin Şehirlerde Kent Mekanlarının Kent Kimliğini Yansıtması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Analiz Tablosu 213
Tablo 4.63 Sakin Şehirlerde Kent Mekanlarının Kent Kimliğini Yansıtması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Regresyon Analizi Tablosu 213
Tablo 4.64 Tasarlanmış Kamusal Mekanların Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesinde Rol Oynaması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Analiz Tablosu.....214
Tablo 4.65 Tasarlanmış Kamusal Mekanların Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesinde Rol Oynaması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Regresyon Analiz Tablosu.....215

Tablo 4.66 Sakin Şehir Bilinci ile Kent Kimliğinin ve Dokusunun Korunması Farkındalığı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Analiz Tablosu.....216
Tablo 4.67 Sakin Şehir Bilinci ile Kent Kimliğinin ve Dokusunun Korunması Farkındalığı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Regresyon Analizi Tablosu.....217
Tablo 5.1 Çalışma Alanının İşlevsel Ve Estetik Ölçütler Kapsamında Değerlendirilmesi Tablosu.....231
Tablo 5.2 Araştırma Sonuçları Değerlendirme Tablosu 233

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 4.1 İlçenin 1965 ve 1970 Yıllarına Ait Nüfus Dağılım Grafiği 121
Grafik 4.2 Katılımcıların Yaş Grubu ve Cinsiyet Bazında Dağılımı (%) Grafiği 163
Grafik 4.3 Katılımcıların Eğitim Durumu ve Cinsiyet Bazında Dağılımı (%) Grafiği 164
Grafik 4.4 Katılımcıların Eğitim Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği 166
Grafik 4.5 Katılımcıların Halfeti'nin Sakin Şehir Olduğunun Bilinmesi Bazında Dağılımı (%) Grafiği 168
Grafik 4.6 Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlama Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği.....171
Grafik 4.7 Katılımcıların Sahil Yolu Engelli İnsanların Kullanımı İçin Uygundur Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği 179
Grafik 4.8 Katılımcıların İlçede Yeterli Derecede Kültürel Etkinlik Yapılmaktadır Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği 182
Grafik 4.9 Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği 190
Grafik 4.10 Katılımcıların Sahil Boyunca Bank ve Sandalye Sayısı Yeterli ve Estetik Açıdan Kente Uygundur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı (%) Grafiği 192
Grafik 4.11 Katılımcıların Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülüdür Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği 195
Grafik 4.12 Katılımcıların Halfeti'nin Havası Çok Temizdir Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği 197

Grafik 4.13 Katılımcıların Halfeti Sahil Yolu Temiz ve Bakımlıdır Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği 201
Grafik 4.14 Katılımcıların İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı (%) Grafiği....204
Grafik 4.15 Katılımcıların Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği.....207

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 2.1 İzmir/Seferihisar Kent Konumu 47
Harita 2.2 Seferihisar Kent Haritası 47
Harita 2.3 Seferihisar/Sığacık Kent Konumu 50
Harita 2.4 Çanakkale/Gökçeada Kent Haritası 52
Harita 2.5 Bari/Citta di Trani Kent Haritası 56
Harita 4.1 Rumkale Konum Haritası 118
Harita 4.2 Halfeti Konum Haritası 119
Harita 4.3 Eski ve Yeni Halfeti Yerleşimleri**/** Eski Halfeti Kent Haritası ..120
Harita 4.4 1967 Yılı Halfeti İlçesi ve Köyleri/ Halfeti İlçesi ve Çevre İlçeler 120
Harita 4.5 Halfeti Kent Merkezi 145
Harita 4.6 Halfeti'de Yer Alan İşlevlerin Konumları 148
Harita 4.7 Kent İçinde Bulunan Yaya Yollarının, Yeşil Alanların ve Taşıt Yolunun Konum Haritası 150
Harita 4.8 Su Üzerinde ve Sahil Yolunda Bulunan Mekanların Konum Haritası 155

1. GİRİŞ

Kültür; toplum bireylerinin paylaştığı anıları, gelenekleri görenekleri ve tecrübeleri kendilerinden sonraki kuşaklara aktardıkları öğrenilmiş davranışların bütünü olarak tanımlanmaktadır (Konuk, 2009, s.20). Bireyin sahip olduğu tüm bu yaşanmışlıklar kültürün bir parçasıdır. Küreselleşmenin yarattığı aynılaşma sadece kentleri değil, toplumları ve bireyleri de etkisi altına almaktadır. Cittaslow (Sakin/Yavaş Şehir) bu duruma tepki olarak İtalya'da ortaya çıkmış bir farkındalık hareketidir.

Öktem Küçüktaşdemir'e göre; yavaş şehir, sürdürülebilirlik kavramının ana bileşenleri ile birlikte düşünülmesi gereken bir oluşumdur. Hareket nüfusu elli binin altında olan yerleşimlerde yerel kültürün ve kimliğin korunması ile küresel ölçeğe yayılmayı hedeflemektedir. Tüme varan bir çalışma olarak, toplum, kültür ve çevrenin planlanması, yer odaklı çözüm üretimi, kent kimliğinin sürdürülebilirliği bu yaklaşım çerçevesinde değerlendirilmektedir. Buna göre sakin şehir hareketi; küçük ölçekli kentleri ele alan, yerel planlamayı destekleyen, şehrin özgün karakterinin korunmasını hedefleyen bir oluşumdur (Onaran, 2014, s.25). Çevreyi, doğayı ve insanı içine alan, toplam 72 maddeden oluşan sakin şehir kriterleri, aynı zamanda tarihsel ve yerel zenginliklere sahip çıkma bilincini oluşturarak korumayı hedeflemektedir. Söz konusu 'koruma', kentin bir müzeye dönüştürülmesi ya da oradaki yaşantının mumyalanması anlamına gelmemelidir. Aksine yavaş şehir anlayışı, modern ile geleneksel, evrensel ile yerel arasında insan odaklı yeni bir sentez oluşturmayı, unutulmaya yüz tutmuş değerleri yeniden hatırlatmayı amaçlamaktadır.

Çok yönlü bir koruma modeli olarak tanımlanan yavaş şehir hareketi kültürel zenginliklerin korunması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi adına ortaya çıkmıştır. Yaşam kalitesi, insanların her zaman daha iyi olana ulaşma isteği olarak tanımlanabilir. Neye ne kadar ulaşılması gerektiği kişiden kişiye

toplumdan topluma değişebileceği için son derece göreceli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok araştırmacı yaşam kalitesinin ölçülmesi noktasında nesnel ve kişisel değerlendirmeye dayalı öznel özelliklere vurgu yapmaktadır. Bu anlamda yaşam kalitesinin en temel göstergelerinin sağlık, eğitim, istihdam olduğu belirtilmektedir. Ancak yapılı çevrenin, fiziksel ve zihinsel sağlığın, rekreasyon alanlarının yaratılmasının, boş vakit değerlendirme imkanının ve sosyal aidiyetin bireylerin yaşam kalitesinin arttırılmasında büyük rolü olduğu ifade edilmektedir. Toplum bireylerinin tamamının bu konu ile ilgili değerlendirme yapılabileceği tek yer ise kamusal mekanlardır. Yerel kültürün ve yaşanan zamanın bir yansıması olan kamusal mekanlar, kent halkının aynasıdır (Kahraman, 2015, s.81). Söz konusu mekanlar eğitici bir rol üstlenirken aynı zamanda ekolojik bir anlam da taşımaktadır. Bir kentin ticaret, siyaset, kültür, sanat ve aynı zamanda entellektüel anlamda etkileşim merkezi olma işlevinin sürdürülebilmesi için, kamusal alanların niceliği ve niteliği ile ilgili toplumda etkili bir bilinç ve duyarlılık oluşturulmalıdır (Atabek, 2002, s.50).

Araştırma kapsamında, çalışmanın sınırlarının belirlenmesi açısından kamusal alan ve kamusal mekân kavramları arasındaki farkın tanımlanması önem taşımaktadır. Bu bağlamda; kamusal alan genel anlamda, yapıp ettiklerimizi örgütleyen alanlar olarak tanımlanmaktadır. Herkes tarafından ulaşılabilen ve kullanılabilen alanlar olarak da ifade edilebilir. Çeşitliliği, açıklığı, farklılığı, değişik politik düşünceleri, ortak deneyimi, paylaşımı, dayanışmayı taşıyan ve ortaklıklarla oluşturulan çeşitli kanaatlerin, siyasi ve ekonomik otoritelere, devlete aktarıldığı toplumsal alanlardır. Bütün bu oluşumların ifade edildiği sokaklar, parklar, meydanlar, kahvehaneler, kafeler gibi mekânlar ise kamusal mekânlar olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle kamusal alanlar, kamusal mekânlar olmadan varlık gösteremezler (Başer, 2006, s.8). Bir diğer tanıma göre kamusal mekân ikiye ayrılmıştır. Bunlardan ilki; dış kamusal mekânlar olarak ifade edilen parklar, meydanlar, yollar, otoparklar, kıyı alanları gibi açık alanları, ikincisi ise, iç kamusal mekânlar olarak tanımlanan kütüphane, müze, alışveriş mekânları, havaalanı, otogarlar gibi kapalı alanları ifade etmektedir (Korkmaz, 2007, s.38). Bu noktada, yapılan tanımlardan yola çıkarak, toplumsal

etkilerin en net gözlemlenebileceği alanlar olan dış kamusal mekânlar saha çalışmasının gerçekleştirileceği yerler olarak belirlenmiştir. Bu anlamda araştırma bir iç mekân ve çevre tasarımı meselesi olarak görülmektedir.

Bu çalışmada, yavaş şehir kavramı araştırmanın alanını oluştururken, yaşam kalitesi ve ölçütleri konusunu oluşturmaktadır. Araştırmadaki bakış açısı ise kamusal mekân kalitesi üzerinden yürütülmüştür. Araştırma kapsamında detaylı olarak ele alınan sakin şehir kriterlerinin her biri yaşam kalitesinin yükseltilmesini hedeflemektedir ancak 'Kentsel Yaşam Kalitesi' başlığı altında yer alan maddeler çalışmaya yön veren önemli girdilerdir. Sakin kentlerin kamusal mekanlarına yönelik tasarımların ortak ya da aynı olması söz konusu değildir. Bu nedenle yavaş şehirlerde ortak yaşam alanlarının kentin yerel ve kültürel kimliğini göz ardı etmeden aynı zamanda günümüz koşullarına hizmet ederek yaşam kalitesini yükseltecek şekilde tasarlanması hedeflenmelidir.

Söz konusu kamusal mekanlar yaşam kalitesinin yükseltilmesi yönünde önemli bir etkendir. Tıpkı yaşam kalitesinde olduğu gibi mekân kalitesini yükseltecek birtakım göstergeler ortaya konulmuştur. Bu yönde yapılan araştırmalar mekân kalitesi üzerine birçok parametrenin olduğunu göstermiştir. Araştırma kapsamında detaylı olarak irdelenen mekânsal kalite göstergelerinden Halfeti özelinde değerlendirilebilecek olanlar ele alınmıştır. Buna göre işlevsel ve estetik ölçütler başlıkları altında toplam 9 madde ile dış kamusal mekân olarak tanımlanan Halfeti kent merkezindeki parklar, meydanlar, yollar, otoparklar, kıyı alanları gibi açık alanlar ve bu doğrultuda çalışma alanı özelinde yaşam kalitesinin yükseltilmesinde önemli rolü olan mekân kalitesinin arttırılmasına yönelik analizler gerçekleştirilecektir. Böylece kamusal mekân kalitesi yerel halkın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yükseltilecektir. Mekân kalitesi iyileştirilen kentlerde yaşam kalitesi de otomatik olarak yükselecektir.

Kent kültürünün sürdürülebilirliğini, yaşam kalitesinin yükseltilmesini dolayısyla mekân kalitesini destekleyen sakin şehir olgusu,1999 yılında İtalya'nın Orvieto kentinde 'Yavaş Yemek (Slow Food)' hareketine öncülük yapan Greve, Orvieto,

Bra ve Positano kentlerinin belediye başkanları tarafından ortaya konulmuştur. Bu yönüyle hareket, yerel yönetimlerin girişimi ile hayata geçirilen bir çeşit kültür politikası olarak da tanımlanabilir. Bu noktadan yola çıkarak sakin şehir anlayışının, öncelikle yerel yönetimlerde, daha sonra yerel yönetimlerin desteği ile yerel halkta çok yönlü bir koruma bilincini oluşturmayı hedeflediği görülmektedir. Bu anlayış, yerel halkın yönetime katılımını destekleyen ve onların fikirlerine değer veren bir anlayıştır. Çok yönlü bir sürdürülebilirlikten bahsedeceksek eğer bir düzen içerisinde yaşayan insanların yaşam kalitesi artırılmalı, ihtiyaç ve beklentileri dikkate alınmalıdır.

1.1 ÇALIŞMANIN AMACI

Hızın son derece etkili ve güçlü olduğu bir dünyada; yapılar, tasarımlar, mekanlar, kullanılan malzemeler, donatılar vs. ‘bir örnek’ olarak karşımıza çıkmaktadır. İşte bu noktada; öze dönmek, geçmişimizin farkına varmak ve kültürümüze sahip çıkmak adına yavaş şehir hareketi hayatımıza dâhil olmuştur. Bu anlayışa göre her kentin kendine ait bir kimliği ve ruhu vardır ve her kent kendi özünü ortaya koymalıdır.

Bu noktada çalışmanın amaçları;

- Sakin şehirlerin kamusal mekanlarının olması beklenen yaşam kalitesine dolayısıyla mekân kalitesine sahip olup olmadığının belirlenmesi,
- Birbirleri ile doğrudan ilişki içerisinde olan yaşam kalitesi ve mekân kalitesi ölçütleri belirlenerek, ‘tek tipleşmeye’ başkaldıran sakin şehirlerde, kent dokusunun, kimliğinin ve kent sakinlerinin günlük yaşantısının en net biçimde algılandığı, kamusal mekanların yaşayanların ve ziyaretçilerin yaşam kalitesini ne yönde etkilediği,
- Yavaş şehir oluşumundan sonra halkın algı ve beklentilerinin ne yönde olduğu ve onları nasıl etkilediği,

- Tarihi değerlerini, aynı zamanda kimliğini koruyamayan kentlerin, çevresiyle ve tarihi ile uyum içinde olmayan mekânlar üretmesi kaçınılmazdır. Bu noktadan yola çıkarak, sakin şehirlerde kamusal mekânların kültür ile entegrasyonu, yapılması planlanan tasarımlar ile güçlendirilmelidir. Bu nedenle, sakin şehirlerde yaşanılan kültürün, kamusal mekanlar üzerinden, ne derece yansıtıldığının ve yaşatıldığının belirlenmesi, şeklinde sıralanabilir.

Böylece sakin şehirler asıl amacına hizmet ederek hem yerel halka geçmişini hatırlatacak hem de gelen ziyaretçilere o kentin özünü yaşatacaktır. Ülkemizin 9. yavaş kenti olan Halfeti özelinde yapılan bu çalışma, diğer sakin kentlerin ya da aday şehirlerin eksikliklerini görmeleri ve gidermeleri adına yöntem olarak izleyecekleri bir araç olacaktır.

1.2 ÇALIŞMA KAPSAM VE YÖNTEMİ

Araştırma kapsamında, çalışma alanı olarak Türkiye'nin 9. sakin şehri olan Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesi seçilmiştir. Bu ilçenin çalışma alanı olarak seçilme nedeni, ülkemizdeki diğer sakin şehirlerden farklı olarak, kentin eski yerleşim alanının 2000 yıllarının sonlarına doğru Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) çerçevesinde yapılan baraj inşaatı nedeniyle büyük ölçüde sular altında kalmış olmasıdır. Yerel halkın bu nedenle terk ettiği eski Halfeti, 2013 yılının Nisan ayında bu oluşuma dâhil olarak küllerinden yeniden doğmuştur. Aynı zamanda kent, Güneydoğu Anadolu bölgesinin ilk ve tek yavaş şehridir. Bu nedenle Türkiye'nin doğu kültürünü hem yerli hem de yabancı turiste tanıtma misyonunu üstlenmektedir.

Araştırma kapsamında, Halfeti kent merkezinde belirlenen alanda, halkın yaşam kalitesinin arttırılmasına yönelik parametreler ışığında hazırlanan anket çalışmasında ulaşılan veri sonuçları değerlendirilerek analizler ve öneriler geliştirilecektir. Buna göre, dış kamusal mekân olarak ifade edilen kıyı

kenarında bulunan şehir parkı, paralelindeki yol, otopark alanı, meydanlar ve satış alanlarında gerçekleştirilecektir. Araştırmanın özellikle hem yerel halk tarafından hem de kente gelen ziyaretçiler tarafından kullanılan bir alanda gerçekleştirilecek olması çalışmanın kullanıcı-mekân ilişkisi üzerinden de tartışılmasını sağlayacaktır. Böylece kentin kendine özgü kültürü ve kimliğinin kullanıcı tarafından ne derece algılandığı, mekânın kültür ile ne oranda entegre olduğu analiz edilecektir. Çalışma alanı olarak belirlenen Ülkemizin 9. yavaş şehri Halfeti'de araştırma süresi boyunca yerel yönetimlerde yaşanan sürekli değişim, bulunduğu bölge açısından yaşadığı terör ve göç sorunları kentin yavaş şehir konusunda ilerlemesini kesintiye uğratan son derece önemli etkenlerdir. Tez kapsamında yapılan değerlendirmeler sırasında bunların farkında olunmuş ancak araştırma sonuçları sadece bu bakış açısıyla değerlendirilmemiştir. Çalışmanın sakin şehirlerle sınırlandırılmasının nedeni, yapılan araştırma sonunda çıkan analizlerin küçük ölçekli yerleşimlerde uygulanabilirliğinin sağlanmasıdır.

Araştırma kapsamında çalışmanın en başında belirlenen hipotezler şu şekilde ifade edilmiştir;

H1: Çok yönlü bir sürdürülebilirlik hareketi olan sakin şehirlerde, kriterler doğrultusunda tasarlanmış kent mekanları kent kültürünü yansıtır.

H2: Sakin şehirlerde önemli kriterlerden biri olan yaşam kalitesinin yükseltilmesi ilkesi mekân kalitesi ile doğru orantılıdır. Dolayısıyla, tasarlanmış kamusal alanlar yaşam kalitesinin yükseltilmesinde önemli rol oynar.

H3: Yerel halkın sakin şehir bilinci kent kimliğinin ve dokusunun korunması farkındalığını yaratır.

Ancak yapılan tez savunma jürisi sırasında yukarıda belirtilen hipotezlerin daha anlaşılır kılınması adına ifade değişikliğine ihtiyaç duyduğu değerlendirmesi

yapılmış ve bu nedenle özellikle H1 ve H2'de şu şekilde bir düzeltmeye gidilmiştir. Buna göre;

H1: Bir kültürel sürdürülebilirlik hareketi olan sakin şehirlerde bulunan kent mekanları kent kültürünü ve kimliğini yansıtır.

H2: Yaşam kalitesi ile mekân kalitesi doğru orantılıdır. Dolayısıyla, tasarlanmış kamusal mekanlar yaşam kalitesinin yükseltilmesinde önemli rol oynar.

H3: Yerel halkın sakin şehir bilinci kent kimliğinin ve dokusunun korunması farkındalığını yaratır.

Bu çalışmada araştırma süreci parçadan bütüne (tümevarım) bir yaklaşım ile gözlem, mevcut örnekler, görüşmeler ve dokümanlardan yola çıkarak kavramları, anlamları ve ilişkileri açıklayarak yürütülecektir. İlk aşamada her bilimsel çalışmada olduğu gibi ilgili kaynaklar taranarak değerlendirilecektir. Konu ile ilgili kaynaklara ulaşılması noktasında kütüphane ve internet ortamında mevcut, yurt içinde ve yurt dışında yazılmış kitap, tez ve makalelerden yararlanılacaktır. Saha çalışması kapsamında Halfeti'de yerel halk, yerel yönetim, ilgili kurum ve kuruluşlar ile konu hakkında mülakat ve anket çalışmaları yapılarak bilgi alınacaktır. Anket ve mülakat soruları içerik olarak 7 ana başlıktan oluşan sakin şehir kriterlerinden "kent dokusu ve yaşam kalitesi" maddesi üzerine yoğunlaşarak, aynı zamanda mekân kalitesini etkileyen faktörler de göz önünde bulundurularak hazırlanacaktır. Elde edilen veriler doğrultusunda aynı zamanda oluşumdan sonra kentte sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda yaşanan olumlu ya da olumsuz değişiklikler de sorgulanacaktır. Oluşumun bir anlayış olarak benimsenmesi ve bunun tasarıma yansıtılması noktasında şehre ne gibi avantajlar sağlayacağı ortaya konacaktır. Özellikle kente gelen ziyaretçilerin bulundukları mekânlarda bu atmosferi yaşaması oluşumun devamlılığını sağlaması açısından önemli bir nokta olacaktır.

2. SAKİN ŞEHİR BAĞLAMINDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI

‘Daimî olma yeteneği’ olarak tanımlanan sürdürülebilirlik kavramı, adil paylaşımı (ekonomik), katılımı (sosyal) ve doğal kaynakların korunmasını (çevresel) hedefleyen bir yapıya sahiptir (Keskin, 2010, s.13; Çalışkan Öztürk, 2014, s.3). 1990’lı yıllardan itibaren, sürdürülebilirlik bağlamında, birçok çalışma yapılmaktadır. Tüm bu çalışmalar sosyal, çevresel ve fiziksel duyarlılık göstermektedir. Sürdürülebilirlik çalışmaları arasında, yeni kentselci yaklaşım (New urbanism), sürdürülebilir mimari tasarım ve kent (sustainable urban and architectural design), ekolojik tasarım (eco design), yavaş şehir hareketi (cittaslow/ Slowcities), düşük karbon tüketiminde bulunan kentler (low carbon cities), akıllı kentler (smart cities) gösterilmektedir (Onaran, 2014, s.22). Buna göre, araştırma kapsamında sürdürülebilirlik kavramı, yavaş şehir bağlamında incelenecektir. Oluşumun bir sürdürülebilir kent hareketi olması nedeni ile bu bölümde ‘Sürdürülebilir Kent’ başlığı altında ‘Kent’, ‘Kentleşme’, ‘Kimlik’, ‘Kent Kimliği’, ‘Sürdürülebilir Kent’ ve ‘Kent Mekânı’ tanımlanarak, aynı zamanda oluşumun bir kültür hareketi olması nedeniyle sürdürülebilirlik kavramının ‘Sosyo-Kültürel’ boyutu ele alınacaktır.

Yukarıda bahsedilen tüm bu sürdürülebilirlik çalışmaları arasından araştırma alanı olarak belirlenen ‘sakin şehir hareketi’ ile oluşumun çıkış noktası olarak ifade edilen ‘yavaşlık felsefesi’ ve ‘yavaş yemek’ kavramları tanımlanacaktır. Tez çalışmasına yön veren ölçütlerden biri olan ‘yavaş şehir kriterleri’ de detayları ile ele alınacaktır. Sakin kentlerde kamusal mekân kavramı ülkemizden ve İtalya’dan verilecek örnekler üzerinden incelenerek bölüm tamamlanacaktır.

2.1 SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT KAVRAMI

Turgut Cansever'e göre kent; toplumsal yaşamı ve insanlar arasındaki ilişkiyi yönlendiren, sosyal mesafelerin azaldığı ve bu ilişkilerin yoğunluk kazandığı yer olarak tanımlanmaktadır (Cansever, 2009, s.103). Buna göre kent, insanlar arasında kültürel akışın ve birikimlerin aktarıldığı mekânlar topluluğu olarak da ifade edilebilir.

Sencer ise kenti, kendine has iş-güç biçimi, toplumsal örgütü ve kültürü bulunan yerleşimeler olarak tanımlamaktadır (Sencer, 1979, s.4).

Karakurt'a göre kent; toplumsal gelişimin süerkliliği içinde bulunan ve kişilerin, yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı, çok az kişinin tarımsal faaliyetlerde bulunduğu, köylere oranla nüfus açısından daha yoğun olan yerleşkelerdir (Karakurt, 2006, s.1).

Başka bir tanıma göre ise, ekonomik etkinliklerin yapıldığı, sınırlı bir alanda yoğunlaşmış nüfusun sosyal bakımdan farklılaştığı, mesleki örgütlenmenin ön plana çıktığı, bir takım sosyal grupları içinde barındıran, sivil toplumun organize olduğu, merkezi ve yerel yönetimi temsil eden yönetsel, hukuksal vb. kurumların bulunduğu, bölgesel ya da uluslararası ilişki ağlarına sahip, kendine özgü bir yaşam biçiminin ve bilincinin gelişmekte olduğu heterojen bir toplumdur (Bal, 2003, s.23).

Tarihçi Pirenne'ye göre kent; yerel halkın kimliğini ve kişisel geleceğini özgür bir şekilde belirlediği, aynı zamanda bireyin "ben" olarak toplumsal ilişkilerde bulunduğu örgütlü toplum olarak da ifade edilmiştir (Pirenne, 1994, s.28; Tatlıdil, 1989, s.386).

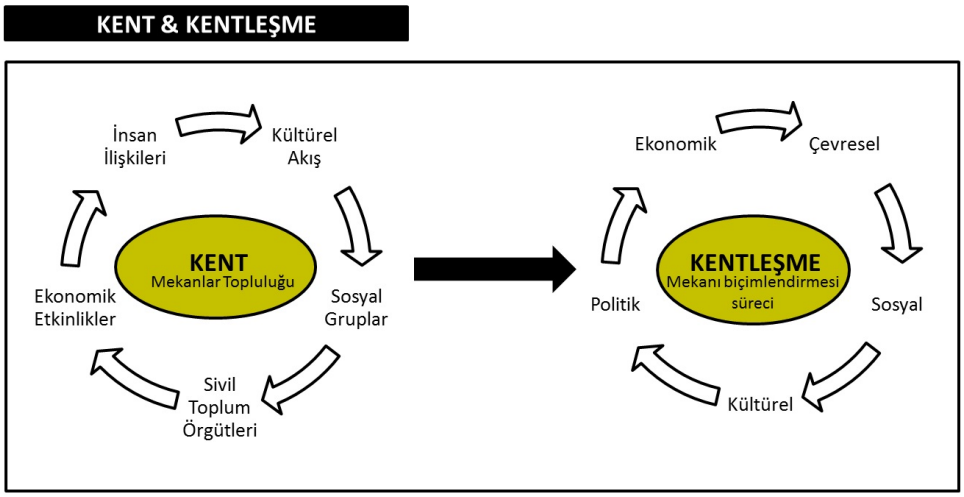
‘Kentleşme’ kavramı, yukarıda yapılan ‘kent’ tanımlarında bahsedilen tüm ‘toplumsal, ekonomik, siyasi ve kültürel faaliyetlerin mekâna yansıması ve mekânı biçimlendirmesi süreci’ olarak tanımlanabilir (Keskin, 2010, s.16). Bu nedenle bir kent, içinde barındırdığı sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel özelliklerini mekâna yansıtmış ve mekân bu özellikler ile süreç içerisinde şekillenmiş ise kentleşme olgusundan bahsedilebilir.

Kentleşme olgusu, fiziksel, çevresel, sosyal, ekonomik, politik bileşenleri olan bir alandır. Bu bileşenler, karşılıklı ilişkiler içinde birbirlerini etkilemektedir. Aynı zamanda ulusal ve uluslararası sosyo-ekonomik süreçlerden de etkilenmektedirler. Bu çok bileşenli ve dinamik yapısı ile kentleşme başlı başına karmaşık bir alandır (Öztürk, 2012, s.20-21).

Kentleşme, sanayileşme ve modernleşmenin yarattığı toplumsal yapıda köklü niteliksel değişme süreci olarak da ifade edilmektedir. Kentleşme, üretim ve istihdamda ağırlığın tarımdan sanayi ve hizmet sektörüne kaydığı evrensel bir olgudur. Tarım toplumları yerine endüstri toplumunu ve gelecekte bilgi toplumunu oluşturma süreci olarak görülmektedir. Kentleşme sadece nüfusun kentlerde yoğunlaşması olarak tanımlanmamalıdır. Bunun ötesinde farklılaşmış, uzmanlaşmış ve örgütlenmiş kent toplumunun inşa edilmesidir. Kentleşme sadece kent sayısının artması olarak da değerlendirilmemelidir. Demografik ve ekonomik bakımdan büyüyen kentlerin bölgesel, ulusal ve küresel boyutlarda ilişkilerini organize edebilmesidir. Kentleşme, kentsel çevrenin ve kentsel toplumun yaşamını nesiller boyunca sürdürebileceği şekilde geliştirilmesidir (Bal, 2008, s.72).

Yapılan bu tanımdan yola çıkarak, kentleşme adına bu denli köklü ve hızlı değişime karşı bir duruş olarak sakin şehir hareketi, küreselleşme ile birbirine benzeyen ve yerel özelliklerini kaybeden kentler yerine, geleneksel yaşam biçimini koruyan, yerel ürünlerin üretildiği ve tüketildiği, yerel kimliğin öne çıkarıldığı bir kentleşme politikası geliştirmektedir (Keskin, 2010, s.32). Yavaş şehir anlayışının, üretim ve istihdamda ağırlığın tarımdan sanayi ve hizmet

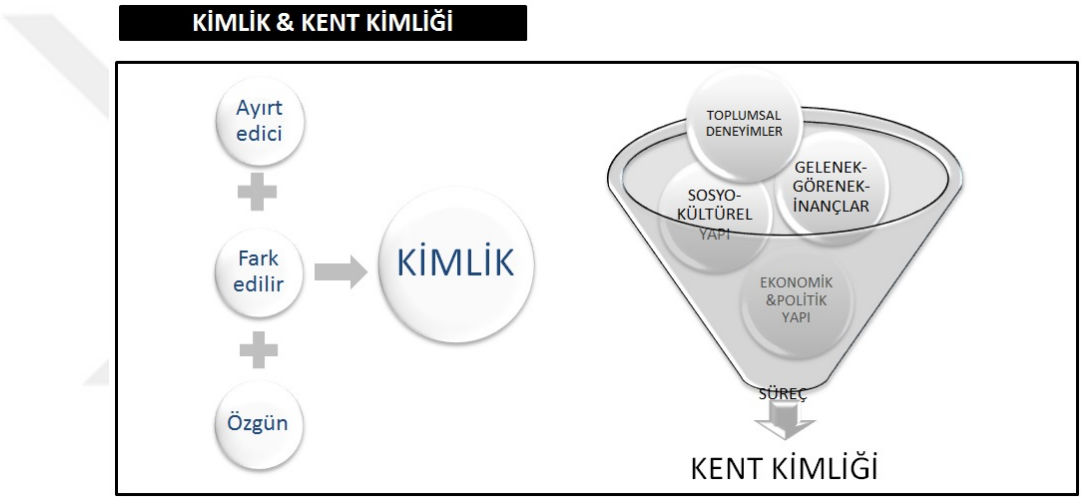
sektörüne kaymasına tamamen karşı bir tutum içerisinde olduğunu söylemek doğru bir ifade olmaz. Ancak hareket tarımsal üretimin yerel ürünlerin tüketilmesinin önemini vurgulamakta ve kentlerin kendine özgü yiyeceklerini kendilerinin üretmesi gerektiği fikrini desteklemektedir. Bu durumun bir sonucu olarak yavaş şehir, geçmişten günümüze dek var olan kent kimliğinin kaybedilmemesi adına değişim hızının yavaşlatılmasını ve yerel özelliklerin yaşatılmasını hedeflemektedir (Şekil 2.1).

Şekil 2.1: Kent ve Kentleşme Öğeleri

'Kent kimliği' tanımı yapılmadan önce 'kimlik' kavramına açıklık getirilmiştir. Buna göre, kimlik, doğada bulunan bir canlıyı veya nesneyi, bir diğerinden ayıran, duyular yoluyla algılanmasını sağlayan, kendine mahsus olma durumudur. Kimliğin kültürel ve sosyal bir olgu olduğu vurgulanmaktadır. Bir kimlik öğesi olan kültür, toplumun geleneğini, yaşama biçimini, adetlerini, alışkanlıklarını kapsayan bir kavramdır. Bu bakımdan kültür-kimlik ilişkisi önem taşımaktadır. Bir toplumun kültür düzeyi, toplumu oluşturan bireylerin yarattığı çevrenin kimliğini belirlemede ve yönlendirmede etken olarak görev yapmaktadır (Duran, 2009, s.18-19). Buna göre kimlik; ayırt edici ve fark edilir nitelikleri ile özgün olan, aynı zamanda kültür kavramı ile bir bütün olarak ele alınması gereken bir kavramdır.

Yapılan kimlik tanımları doğrultusunda, kent kimliği, kent imgesini etkileyen, her kentte farklı ölçek ve yorumlarla kendine özgü özellikleri barındıran, fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenen, kentliler ve onların yaşam şekillerinin oluşturduğu, geçmişten geleceğe uzanan büyük bir sürecin ortaya çıkarttığı anlam yüklü bütünlük olarak tanımlanmaktadır (Onaran, 2013, s.24).Kent kimliğinin oluşumunda, sosyo- kültürel yapı, kişilerin toplumsal davranışlarını yönlendiren gelenek - görenekler, inançlar, toplumsal deneyimler, ekonomik ve politik yapılar önem taşımaktadır (Öztürk, 2012, s.31-34) (Şekil 2.2).

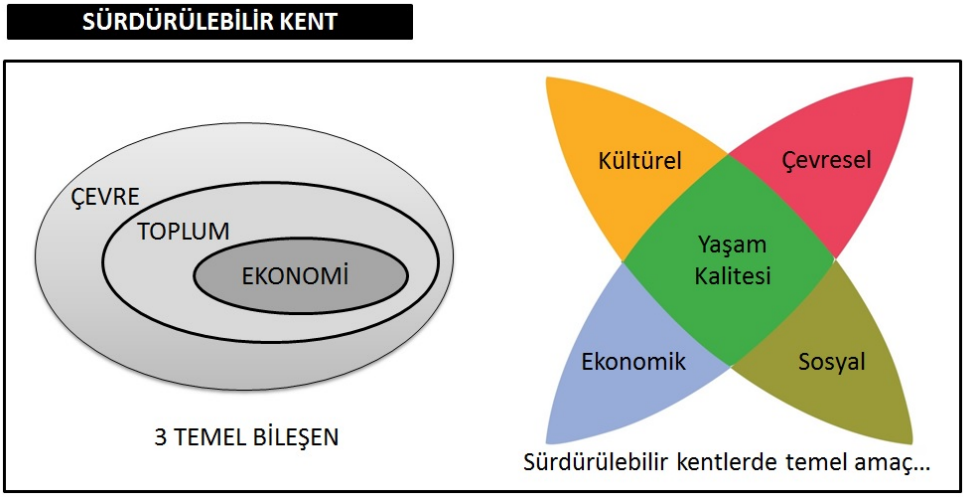

Şekil 2.2: Kimlik ve Kent Kimliğini Oluşturan Öğeler

Kent, toplumu biçimlendiren yapılar ve aktörler arasındaki karşılıklı etkileşime mekân oluşturmaktadır. Bu etkileşimin sonucunda kent kimlikli bir yapıya dönüşmektedir. Kent kimliği, kentin ayırt edici özelliklerini ve kişiliğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle kent kimliği, kent yapısının varoluşunun ve işleyişinin önemli bir parçasıdır. Sürekli değişim ve gelişim halinde olan toplum ilişkileri, kent kimliğinin devamlı olarak yeniden tanımlanmasını ve üretilmesini gerektirmektedir (Birsel vd., 2003, s.54). Bu açıdan kent kimliği, dünün ve bugünün korunarak yaşatılması ile varlığını devam ettirmektedir (Öztürk, 2012, s.34). Bu noktadan yola çıkarak sürdürülebilir kent modeli olarak da tanımlanan sakin şehir anlayışının, kent ve kent kimliğinin devamlılığının sağlanması adına ortaya çıkan bir hareket olduğu ifade edilebilir.

Kent kimliği, toplum kadar tasarımcının da etkilediği, tamamen yeni öğeleri veya geçmişteki öğelerin yeniden yorumlandığı kültürel bir olgudur. Bir başka ifadeyle, geçmişin korunması, günümüz kültürünün yaşatılmasına bağlıdır. Bir kentin kimliği, kentin zaman boyutunda değişik kültür katmanlarının, üst üste birikimi ile oluşur, korunur. Kentsel sit alanları, geçmişten günümüze, günümüzden geleceğe üç ayrı zaman dilimindeki sürekliliği ile kent kimliği sürekliliği kültürel kuramında özdeşleşmektedir (Gültekin vd., 1993, s.203).

Nüfusun hızla artıyor olması beraberinde yeşil alanların azalarak yapılaşmanın artmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda enerji tüketimi ile doğa kirlenmekte ve zehirli atık oluşumu yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda canlılar için büyük önem arz eden biyolojik ve ekolojik sistemler bozulmakta, ekolojik ayak izi artmakta, kentler sosyal ve ekonomik anlamda zarar görmektedir. Bu nedenle tüm bu etkileri en aza indirgemek adına şehirler için bir takım iyileştirme ve geliştirme projeleri ortaya konmaktadır (Aydoğan, 2015, s.16). Bu iyileştirme ve geliştirme politikalarından biri olan sürdürülebilir kent modeli olan yavaş şehir hareketini tanımlamadan önce ilişkili olduğu düşünülen sürdürülebilirlik kavramının boyutlarını ortaya koymak yararlı olacaktır.

Sürdürülebilir gelişmenin üç ana öğesi; ekonomi, toplum ve çevre(ekoloji) olarak ifade edilmektedir. Bu öğelerden birincisi, katılım ve güçlü bir sivil toplumu içermektedir. İkincisi ekonomik sermayenin istikrarını, üçüncüsü ise insan ihtiyaçlarının karşılanmasını, doğal kaynakların korunmasını ve toplum refahının yükseltmesini hedeflemektedir. (Şekil 2.3) (Turgut Yıldız vd., 2007, s.10).

Şekil 2.3: Sürdürülebilirlik Kavramının Üç Ana Bileşeni ve Sürdürülebilir Kentlerin Amacı

Bugüne kadar sürdürülebilirlik kavramı üzerine birçok bilim insanı çeşitli tanımlar getirmiştir. Sosyo-ekonomist Sachs (1999) sürdürülebilirlik bileşenlerini sosyal, ekolojik, ekonomik ve politik sürdürülebilirlik olarak ifade etmektedir.

Sachs'a göre;

- Kültürel sürdürülebilirlik sosyal sürdürülebilirliğin bir sonucudur,
- Çevresel ve bölgesel sürdürülebilirlikle tamamlanan ekolojik sürdürülebilirlik (doğanın sermayesinin korunması),
- En genel tanımıyla, ekonomik sürdürülebilirlik, her alandaki niceliksel ve niteliksel ilerlemenin sürdürülebilir ve sosyal anlamda tarafsız olmasını sağlamak adına, her türlü ekonomik sistemin (kurumlar, yaklaşımlar ve kurallar) verimliliğinin sağlanması olarak ifade edilmektedir.
- Tatmin edici bir ulusal ve uluslararası yönetim anlayışı sağlayan politik sürdürülebilirliktir (Türker, 2011, s.18).

En yaygın görüş olarak sürdürülebilirliği üç ana bileşene ayırarak inceleyen Cooper (2002) ise, bu üç ana bileşeni;

- sosyal; eşitlik, ortaklık kavramları
- ekonomik; ekonomik canlılık ve gelişme,

- çevresel; ekosistemin ve doğal kaynakların korunması olarak tanımlamaktadır (Sönmez, 2010, s.47).

Yapılan tanımlardan yola çıkarak, sosyal sürdürülebilirliğin ekolojik sürdürülebilirlik için ön koşul olduğu, aynı zamanda ekonomik sürdürülebilirlik için çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bu noktada, kentlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması bir bütün olarak ele alınmalıdır. Yalnızca çevre sorunlarına çözüm getirmek, ya da sadece ekonomik ve sosyal anlamda atılan adımlar sürdürülebilirliğin sağlanması için yeterli olmayacaktır. Öktem Küçüktaşdemir'e göre; bu yapılar birbirine bağlanmış ve eş merkezli bir ilişkiler ağını tariflemektedir (Onaran, 2014, s.15). Bu nedenle; temel alınan üç faktörün her birinin eşit derecede önem taşıdığı göz ardı edilmemelidir. İleriki başlıklarda daha detaylı olarak ele alınacak olan sakin şehir kriterleri 7 ana başlık altında 72 ana ölçütten oluşmaktadır. Kriterlerin geneli için sürdürülebilirlik kavramı hakkında yapılan tanım ve açıklamaların tamamını kapsadığını söyleyebiliriz. Aynı zamanda oluşumun ortaya koyduğu ölçütlerin tamamı, sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik alanlarına hizmet etmektedir.

Sürdürülebilirlik anlayışı ile özdeşleşen bu üç ana gündem aynı zamanda sürdürülebilir kent modeli için de temel oluşturmaktadır (Tablo 2.1).

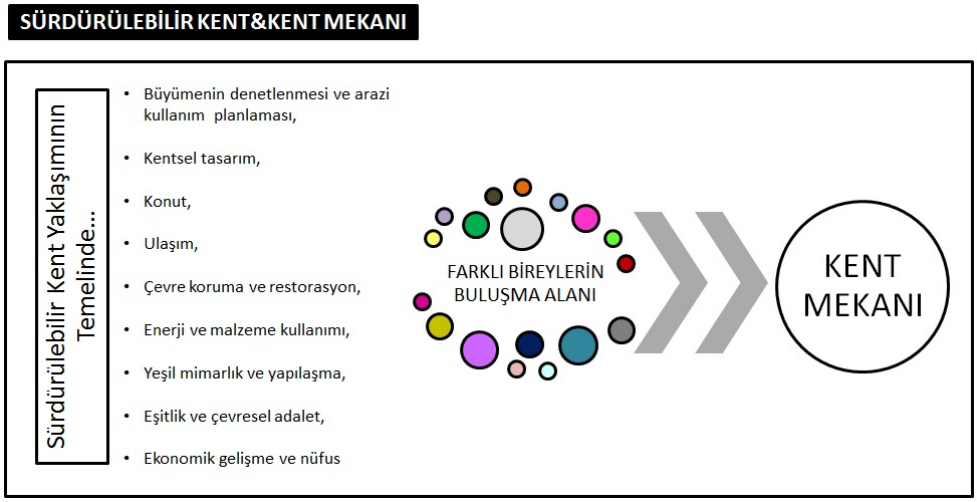
TEMEL BİLEŞENLER	ELEMANLAR	TANIMLAR
1. ÇEVRE	DOĞAL ÇEVRE	Doğal estetik, Topografik elemanlar.
		Estetik niteliği yaşam kalitesini arttırır.
	YAPILI ÇEVRE	Yapılar, konutlar, cepheler, kentsel mekanlar, kentsel doku.
		Küçük ölçekli ve yoğun. Sosyal ilişkileri arttırıcı etki.
	SOSYAL&İNSAN	Toplum, insanlar, kültürler. Gayri resmi ilişkiler ve dayanışma.
2. EKONOMİ	ÜRETİM YOLLARI	Aileye ait, geleneksel, küçükölçekli, kendi kendine yeten.
		çıraklık, kabiliyet ve beceri
	TÜKETİM YOLLARI	En az atık üretimi, geri dönüşüm ve yeniden kullanım.
3. TOPLUM	İNSANLAR	Aile, sosyo- mekansal organizasyonlar, dayanışma.
	YAŞAM TARZLARI	Zengin olmayan, kendi içinde sınırlı, aileden miras kalan
		basit davranış çeşitleri.
	KÜLTÜR	Halk kültürü, geleneksel modeller.

Tablo 2.1: Sürdürülebilir Kentsel Çevrenin Üç Ana Elamanı ve Tanımları (Kaynak: Sönmez, 2010, s.45)

Şekil 2.4'de 'tanımlar' kısmında yer alan anahtar kelimelerin büyük bir kısmının yavaş şehir hareketinin ilkeleriyle aynı doğrultuda ve hedefte olduğu görülmektedir. Bu bağlamda sakin şehir hareketinin küçük ölçekli yerleşimlerde bir sürdürülebilir kent modeli olduğu ifade edilebilir.

Sürdürülebilir kent kavramının temel amaçlarından biri, şehirlerde yaşayan her bir bireyin kent ile olan ilişkisinin, ortak alanların kullanımında ve kamu hizmetlerinin alımında yaşam kalitesinin arttırılmasıdır. Bir diğer amacı ise, kentin kendi varlığını devam ettirebilme yetisinin güçlendirilmesidir. Üçüncü ve son olarak da kentin çevre değerlerini taşıma kapasitelerinin üzerinde kullanımı ile kaynakların dönüştürülmelerinde var olan üretim ve tüketim kalıplarının temelinden sorgulanması gereğidir (Keskin, 2010, s.18).

Sürdürülebilir kentler, ekonomik, sosyal ve fiziki sistemlerin üst düzey yaşam kalitesi sağlamasının yanında çevreye en az yük olabilecek nitelikte uyum içinde, sürdürülebilir bir sosyal tabana da dayanarak uygun kentsel politikalarda içselleştirildiği alanlardır. Kentlerin sürdürülebilirliği sadece yaşanan çevre sorunlarına çözüm getirilerek sağlanamaz. Bununla birlikte toplumun yaşam kalitesinin arttırılması ve gelecek kuşaklarında yaşamlarını rahatlıkla devam ettirebileceği yaşanabilir mekânlar yaratılmalıdır (Keskin, 2010, s.17-19). Büyümenin denetlenmesi ve arazi kullanım planlaması, kentsel tasarım, konut, ulaşım, çevre koruma ve restorasyon, enerji ve malzeme kullanımı, yeşil mimarlık ve yapılaşma, eşitlik ve çevresel adalet, ekonomik gelişme ve nüfus gibi konular da sürdürülebilir kent yaklaşımının temelini oluşturmaktadır (Şekil 2.4) (Öztürk, 2012, s.39-40). Buna göre, yapılan tanımlarda esas alınan kavramların yavaş şehir anlayışı ve yerine getirilmesi istenen kriterler ile birebir örtüştüğü görülmektedir.

Şekil 2.4: Sürdürülebilir Kent Yaklaşımı ve Kent Mekânı

Sürdürülebilir şehirler meydana getirmek için vatandaşlık düşüncesinin yaygınlaştırılması ve toplum bireylerinin katılımının ön planda tutulması gerekmektedir. Aynı zamanda yerel yönetimler günün şartlarına göre, dönüşümün ve dinamiklerin bilinci içerisinde kendilerini modernize etmelidirler. Kentsel sürdürülebilirliğin sağlanması ancak, yerel halkın, iş çevreleri, sosyal aktiviteleri ve kültürleri göz önünde bulundurularak kamusal alanların geliştirilmesiyle mümkün olabilir. Bölgede yaşayan insanları yerlerinden etmeden ve aynılaştırmadan çevresel kalitenin yükseltilmesi ve kamusal alanların tasarlanması gerekmektedir. (Yılmaz Atabek, 2009, s.21). Bu bağlamda, sürdürülebilir kent modeli olarak tanımlanan ve yerel yönetimler tarafından hayata geçirilen sakin şehir hareketinin de temelini 'insan' ve 'kültür' kavramları oluşturmaktadır.

Kentler, bireylerin bir arada bulundukları ve sosyalleştikleri, her türlü sosyal ve kültürel sınıftan, her bakımdan birbirlerinden farklı özelliklere sahip insanların bir araya geldiği bir buluşma alanı rolünü üstlenmektedir (Şekil 5) (Erdönmez ve Akı, 2005, s.67). 'Kamusal mekân' terimi genel olarak insanlar tarafından ulaşılabilen ve kullanılan kentsel ya da kırsal alanları tanımlamak için kullanılmaktadır. 'Kamu' terimi ise bir devlet, millet ya da topluluğu oluşturan; etnik köken, ırk, cinsiyet gibi çeşitli karakteristik özelliklerine göre birbirinden ayrılmayan insan topluluğunu nitelemektedir (Vural ve Yücel, 2006, s.98).

Kamusal alanlar kentlerin oluşumu sürecinde önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişi hem sosyal hem de kültürel yaşantısını, kentsel fiziksel çevre kurgusu içerisinde yer alan dış kamusal mekânlarda çeşitli aktiviteler ile sürdürmektedir. Bu bağlamda; toplum, bireyler ile arasındaki ilişkinin fiziksel çevre tarafından desteklendiği kamusal alanlar olarak tanımlanan kent mekânlarında oluşmakta ve olgunlaşmaktadır (Erdönmez ve Akı, 2005, s. 67).

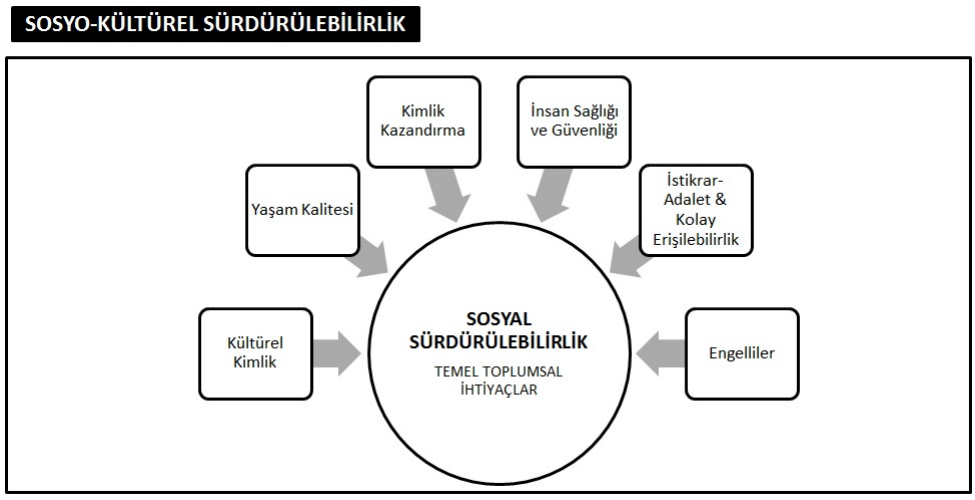
'Geçmişi gelecek için bir değer olarak düzenleyen ve hasrete (*algia*) değil, yuvaya(*nostos*) gönderme yapan güçlendirici ya da yapıcı (*restorative*) nostaljiye dairdir. Bireyin, herhangi bir mekânı ya da bölgeyi "yuva" olarak adlandırabilmesi için 'yaşanan her günün, daha önce yaşanmış günlerle çarpılarak artıyor olması' gerekmektedir. O halde 'tekrar', bir mekânın yuva haline gelmesindeki en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Terkenli, 1995, s.326). Bunun yanı sıra, mimar ve kent bilimci Aldo Rossi'nin ifadesiyle, şehrin (ya da mahallenin, yaşanılan mekânın vs.) kendisi, orada yaşayanların 'kolektif hafıza'sını oluşturmaktadır. Rossi'ye göre şehir, 'kolektif hafızanın *locus*u' olarak tanımlanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, *cittaslow* hareketi, kolektif hafızayı korumayı, aynı zamanda kolektif hafızanın merkezi kabul edilen kentin korunmasını, mekânı yuva haline getiren tekrarın ve yuvayı canlı tutan insanlar arasındaki ilişkilerin sağlıklı bir biçimde devam etmesini hedeflemektedir (Güven, 2011, s.116-117). Bu nedenle sakin şehirlerde toplum, kent kültürü ve kimliği hakkında bilinçlendirilerek farkındalık yaratılmaktadır. Yavaş şehir oluşumunun sürdürülebilir kültür hareketi olarak tariflenmesi çalışmada sürdürülebilirliğin sosyo-kültürel boyutu ile ele alınmasına neden olmuştur. Bir sonraki başlıkta sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik tanımlarına detaylı bir şekilde yer verilmektedir.

2.2 SOSYO-KÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Sosyal sürdürülebilirliğin bir sonucu olarak ele alınan kültürel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir gelişmeyi ve öğelerini destekleyen ve izlenen gelişmenin tam

anlamıyla sürdürülebilir olmasını sağlayan en önemli faktörlerden biridir. Sosyal sürdürülebilirlik kavramı, en genel tarifiyle, toplum ihtiyaçlarının karşılanmasına ve ekolojik sürdürülebilirliğin sağlanmasını destekleyecek sosyal şartların korunup geliştirilmesiyle doğal kaynaklar günümüz ve gelecek nesiller tarafından verimli bir şekilde kullanılacaktır. Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nca hazırlanan Brundtland Raporun da (1987) yer alan, 'doğal kaynakların ve yapıların günümüzde ve gelecekte kuşaklar arasında ne şekilde bölüşüleceği sosyal kurallar ve değerler tarafından belirlenmektedir' açıklamasından hareketle, gelişmenin sosyal olarak sürdürülebilir olabilmesi için; sosyal yapı, sosyal ilişkiler ve kültürel değerlere uygun olması gerektiği ifade edilmektedir (Türker, 2011, s.18-21).

Bir diğer tanıma göre, sosyal sürdürülebilirlik kavramı, kültürel kimlik, yaşam kalitesi, kimlik kazandırma, insan sağlığı ve güvenliği, istikrar, adalet ve kolay erişilebilirlik, engellileri topluma kazandırma gibi temel toplumsal ihtiyaçları bünyesinde barındırmaktadır (Şekil 2.5) (Yılmaz Atabek, 2009, s.19). Bu noktada sosyal sürdürülebilirliğin dert edindiği temel toplumsal ihtiyaçlar sakin şehir kriterlerinin her bir maddesinde yer almaktadır.

Şekil 2.5: Sosyal Sürdürülebilirlik ve Temel İhtiyaçları

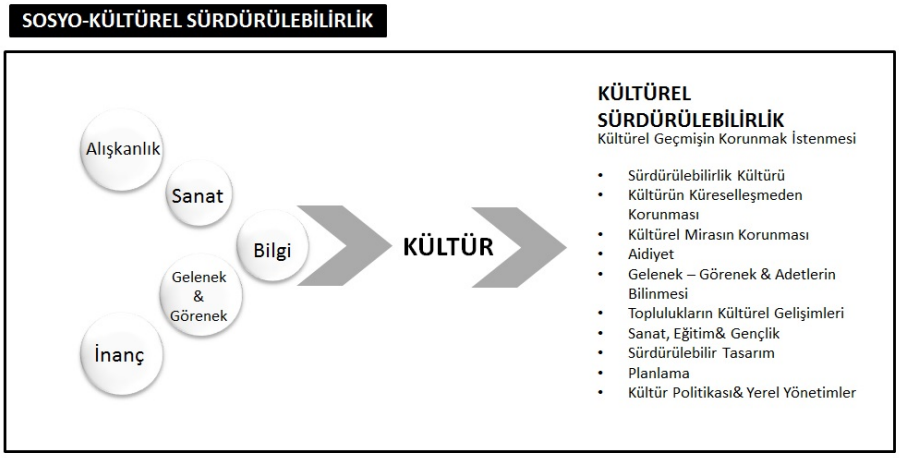
Kültürün devamlılığının sağlanması, insanın öğrenmesine ve öğrendiği bilgileri gelecek kuşaklara doğru bir şekilde aktarması ile doğrudan ilişkilidir. Kültürlerde

uyum ve değişiklik çevresel değişimler ile birlikte görülür. Bu durum Darlow (1996) tarafından şu şekilde açıklanmıştır; ‘eğer kültür yaşam şeklimiz ise, çevre üzerinde çok büyük etkisi vardır. Dolayısıyla yerel otoriteler tarafından uygulanan kültür politikaları yaşam tarzımızı etkileyerek sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasına katkı sağlayacaktır’. Sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasında en önemli unsurlarda biri olarak gösterilen yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve bu otoritelerin uygulayacağı kültür politikaları ile kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılarak korunup geliştirilmesi gelecek nesillerin ise aynı özveriyle bu değerleri koruması sağlanabilir. Söz konusu değerler, kültürel miras, kentteki günlük yaşantı, kültürel yaşam ve etkinlikler olarak sınıflandırılmaktadır. Tarihi alanların doğal ve mimari yapısı ve günümüzün değerli mimarlık örnekleri kültürel mirası ifade ederken, kentteki günlük yaşantı ile ev, iş ve okullarda geçen aile hayatı ve gelenekler tanımlanmaktadır. Kültürel yaşam, toplum hayatının kent merkezlerinde, komşuluklarda, çeşitli organizasyon ve demokratik yaşamda paylaşılması olarak özetlenirken; söz konusu kültürel etkinlikler resim, müzik, tiyatro, sinema, tasarım, zanaat, festivaller ve spor etkinlikleri gibi kişilerin kültürel üretimlerini ifade etmektedir (Türker, 2011, s.22-23). Sakin şehir fikrinin oluşmasında büyük etkisi olan kişiler, İtalya’nın Toskana bölgesinde küçük bir kasaba olan Greve in Chianti (Paolo Saturnini), Bra (Francesco Guida), Orvieto (Stefano Cimicchi) ve Positano (Domenico Marrone) şehirlerinin belediye başkanlarıdır. Öncüsü oldukları bu fikrin sürdürülebilir gelişmenin sağlanması adına bir çeşit kültür politikası olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda bu kentlerin yerel yöneticileri, şehirlerinin var olan kültürel ve sosyal kimliğini, küreselleşmeye kurban vermemek adına bu hareket ile nesilden nesile aktarmayı hedeflemektedirler.

Kültürel sürdürülebilirlik; bir toplumun karmaşık ortak değerleri, inançları, gelenekleri, kabiliyetleri olduğunu ve küresel dayanışmayı desteklerken, insanın saygınlığı adına, var olan kültürel geçmişi korumak istemesinin en içten yolu olarak tanımlanmıştır. Sürdürülebilirliğin sosyo-kültürel boyutunu oluşturan temel düşünceyi daha net anlamak adına; Antropolog Ingold (1992) kültürel

ifadeye dayanan kuramları ele aldığı çalışmasında ortaya koyduğu sonuca göre; insanların çevrelerini sadece kültürel ifadeler aracılığıyla anlayabileceği ve buna göre hareket edebileceği belirtilmiştir (Sönmez, 2010, s.48).

Bu noktada konunun daha net anlaşılabilmesi için; kültür kavramının sosyolojik tanımına bakıldığında, kültür bütüncül bir yaklaşımla; öğrenilmiş, korunmuş ve öğretilen, eğitimle yeni nesillere aktarılan değerler bütünü olarak ifade edilmektedir (Turgut, 1990). Başka bir tanıma göre kültür kavramı; toplumun üyesi olan bireyin yaşam boyunca elde ettiği değer yargıları, ifade tarzları, tutum-davranışları, gelenek-görenek, alışkanlık ve becerileri kısacası tüm birikimleri içeren uyumlu bir bütün olarak ele alınmaktadır (Şekil 2.6) (Yılmaz Atabek, 2009, s.24).

Şekil 2.6: Kültür ve Kültürel Sürdürülebilirlik Kavramları

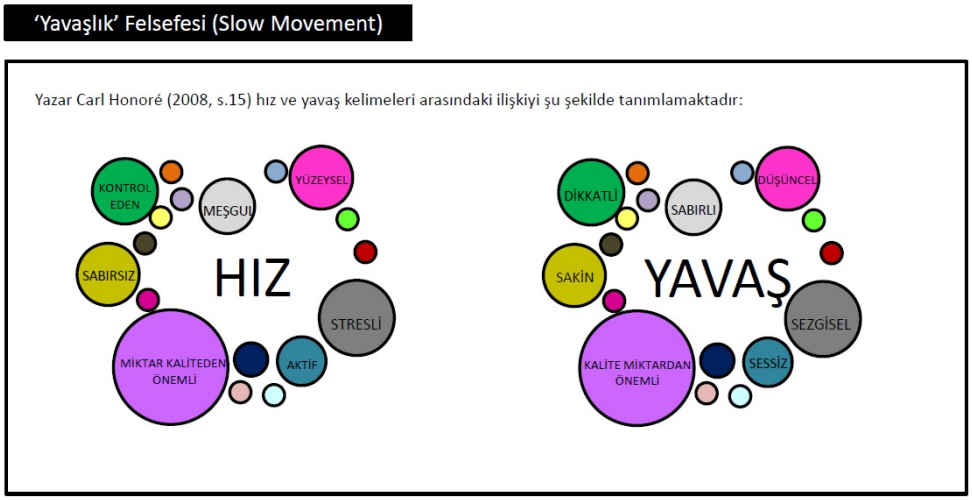
İnsanın ortaya koyduğu ve yine insanın yaşam şeklini etkilemekte olan değerler ve anlamlar sistemi olarak kabul edilen kültür; insan ve insana ait her türlü ürünü, yaratıyı bünyesinde barındırmaktadır. Aynı zamanda kültür, insan ilişkilerini ve birbirleriyle olan etkileşimlerini de içermektedir. Bu bağlamda kültür bir toplumun maddi ve manevi değerlerinin toplamı olarak tanımlanabilir (Yılmaz Atabek, 2009, s.24). Başka bir ifade ile kişisel mekânlar, komşuluk ilişkileri ve günlük kentsel yaşam kültürler arasında değişiklik göstermektedir. Ayrıca; sürdürülebilirlik üzerindeki çalışmaların tümü, çevre ile ilgili kültürel değerlere dayanmaktadır. Sosyal psikolog Gabriel Moser (2003)'a göre, çevresel

yapılaşma, değerlerden uzak, doğal bir alan değil; kültürel bağlarla bezeli bir oluşumdur. Kişilerin çevre algıları ve değerlendirmeleri zaman içinde değişmekte ve mekânın geçmişinden devamlı olarak etkilenmektedir. Kentsel yaşam tarzları, çevresel tutumlar ve davranışlar, kültüre bağlı olarak düşünülmeli ve hem genel hem de göreceli olarak ele alınmalıdır (Sönmez, 2010, s.48). Sürdürülebilir kültür politikası olarak belirtilen 'yavaş şehir hareketi'nin geçirdiği süreç bir sonraki başlıklarla adım adım "yavaş felsefesi" ve "yavaş yemek" olarak tanımlanmaktadır.

2.3 'YAVAŞ' FELSEFESİ (SLOW MOVEMENT)

Küresel ekonomiyle kültür dünyanın her yerinde aynılaşmaktadır. Özellikle ulus ötesi şirketlerin standartlaşmış hizmet politikaları farklılıkları ortadan kaldırarak tek tipleşmeye neden olmaktadır. Standartlaşmaya yol açan değişim ve bu değişimin hızı, aile yaşantısından, yemek alışkanlıklarına, seyahat alışkanlıklarından giyime kadar pek çok alanı etkisi altına almıştır. Toplumsal yapıdaki tüm bu değişimlerin eskiye oranla çok daha hızlı gelişmesi, bugün gelinen noktada eski alışkanlıkların değişmesine, birçok kültürel değerlerin geride bırakılmasına neden olmuştur (Özmen vd., 2016, s.39-40). *Yavaş!* Adlı kitabın yazarı Gazeteci Carl Honoré (2008, s.15) hız ve yavaş kelimeleri arasındaki ilişkiyi şu şekilde tanımlamaktadır:

> *"Hızlı" ve "Yavaş" terimleri bir değişim oranını belirtmekten öte bir anlama sahiptir. Bu terimler varoluşa veya hayata dair bir felsefenin kısaca yazılışı aslında. Hızlı kelimesi; meşgul, kontrol eden, saldırgan, aceleci, analitik, stresli, yüzeysel, sabırsız, aktif, miktarı kalitenin üzerinde gözeten anlamında kullanılıyor. Yavaş ise tam tersi; sakin, dikkatli, açık, sessiz, sezgisel, telaşlı olmayan, sabırlı, düşünceli ve kalitenin miktardan daha üstün tutulduğu durumları anlatıyor. İnsanlarla, kültürle, işle, yemekle her şeyle gerçek ve anlamlı bağlar kurmakla ilgili"* (Şekil 2.7).

Şekil 2.7: Yavaşlık Felsefesi

Gazeteci Honoré, sonu olmayan bir bitiş çizgisine doğru büyük bir hızla koşma durumunu "*roadrunner*" kültürü olarak tanımlamakta ve bu durum karşısında insanların sürekli olarak sağlığından, ilişkilerinden ve yaşadığı çevreden uzaklaştığını belirtmektedir. Ona göre, Yavaşlık Hareketi, bu kültüre bir tepki olarak doğmuştur (URL 1). Bireylerin yaşadıkları hayata değer katması, zaman zaman "hiçbir şey yapmamanın" özgürlüğünü ve huzurunu yaşaması ve kendisine vakit ayırabileceği bir zaman yaratması "yavaşlık" olarak tanımlanmaktadır. Ancak, günümüzde hız, çoğunlukla bir kararlılık ve güç göstergesi iken, yavaşlık ise işten kaçmak ve zayıflıkla bağdaştırılmaktadır. "Yavaş düşünen" kişi ihtiyatlı değil, "yavaş öğrenen ya da anlayan" kişi olarak resmedilmektedir. "Hız rejiminde", hızın kendisi tutkuyu, yeteneği, üstünlüğü, etkinliği, libidinal enerjiyi, yüksek performansı ve zekâyı simgelerken, bu duruma zıt bir biçimde yavaşlık, başarısızlığı, eksikliği, altta kalma halini, yetersizliği, zayıflığı ve güçsüzlüğü simgelemektedir. Aksine yavaş kavramı, hızın bireyler üzerinde kurduğu hâkimiyet karşısında, "anlamlı bir şeyler yapmak için" zaman ayırma çabası ya da isteği olarak görülmelidir. Bu durum, günlük yaşam içerisinde gerçekleştirilen her türlü aktiviteden daha fazla haz ve tat almak, yapılan şeyi anlaşılır kılmak şeklinde özetlenebilir. Bir yerlere yetişmek telaşı içinde araba kullanmak ve trafik stresini yaşamak yerine yürümek ya da bisiklete binmek için zaman yaratmak, yaşamak için yemek yeme mantığını bir kenara bırakıp, hazır yemek almak yerine aile bireyleri ile birlikte geleneksel bir

sofrada yemek yeme hazzını paylaşmak, yavaş yaşam hedefleri arasında yer almaktadır (Güven, 2011, s.117)

Milan Kundera'ya (2008) göre; Yavaş kavramı ile hatırlama, hız ile unutma arasında gizli bir bağ bulunmaktadır. Kavramlar arasındaki ilişkiyi şu şekilde ifade etmektedir; "Gözümüzün önüne en sıradan bir durum getirelim: Bir adam sokakta yürüyor. Birden bir şey anımsamak istiyor, ama anı uzaklaşıyor. O anda kendiliğinden yürüyüşünü yavaşlatıyor. Buna karşın biraz önce yaşadığı kötü bir olayı unutmaya çalışan kişi, hala çok yakınında olan zamanda, sanki bulunduğu yerden hemen uzaklaşmak istiyormuş gibi elinde olmadan yürüyüşünü hızlandırır. Varoluşun matematiğinde bu deneyim iki temel denklem biçimine girer: Yavaşlığın derecesi anının yoğunluğuyla, hızın derecesi ise unutmanın yoğunluğuyla doğru orantılıdır. Hız, son birkaç yüzyıldır, çağdaş yaşamın saplantısı haline gelmiştir. Yaşamınızın ritmini dinlemeyi istiyorsanız, kendinize boş zaman ayırmanız gerekir. Hiçbir şey; daha iyi bir dünyayı düşlemekten, dinlenirken ya da okurken birlikte olma duygusunun zevkinden daha dinlendirici ve mutluluk verici olamaz" (Kundera, 2008, s.38-39). Böylece Kaliteli bir yaşamın yavaşlamaktan geçtiği ifade edilmektedir.

Yavaş Hareketi (*Slow movement)* hızın ve küreselleşmenin simgesi McDonalds'a karşı yapılan bir eylemin sonucunda doğmuştur. Yavaş felsefesi, yavaş yemek hareketi ile birlikte ve temelde hızlı yemek (Fast Food) kültürüne ve bu düşüncenin ortadan kaldırdığı yerel yaşam anlayışının yok oluşuna bir başkaldırı olarak ortaya çıkmıştır. Sonrasında 1999'da Geir Berthelsen, "Dünya Yavaşlık Enstitüsü (The World Institute of Slowness)", "Yavaş Gezegen" şeklinde bir görüş sunmuştur. "Yavaş Hareketi" organize edilmiş veya tek bir organizasyon tarafından kontrol edilen bir hareket değildir. Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde olduğu gibi, Avustralya ve Japonya gibi bazı Uzakdoğu ülkelerinde de hareketin arkasındaki felsefeyi kabul eden insanların sayısı zamanla artmaktadır. Günümüz çağdaş felsefecilerinden Guttorm Fløistad bu hareketin felsefesini şu şekilde özetlemektedir: "Hayatı yakalamak istiyorsanız acele etseniz iyi olur". İlerleyen dönemlerde ise kişiler arasındaki ilişkilere, kültürel

değerlerin ve farklılıkların korunmasına, sosyal adaletin korunmasına kadar uzanan kapsamlı bir toplumsal dönüşüm hareketi olarak karşımıza çıkmaktadır (Karakurt Tosun, 2013, s. 217; Özmen vd., 2016, s.40).

Christopher Richards (2011) tarafından yayınlanan "Yavaş Hareketi" manifestosu (URL 2); Ara sıra soluklanmamızı ve eleştirel bir bakış açısıyla etrafımıza göz gezdirmemiz gerektiğini hatırlamamıza yardımcı olmaktadır. Bu manifestoya göre:

> *"Bizi hızlanmaya zorlayanlar var. Direniyoruz! Ne bayrak kaldıracak ne de tükeneceğiz. Ofiste ve yollarda yavaşlayacağız. Çevremizdeki tüm insanlar (hiçbir şey ifade etmeyen) hiper aktivitenin sinir bozucu durumundayken biz, kendimize duyduğumuz güvenle yavaşlayacağız. Kendi huzurumuzu her ne pahasına olursa olsun koruyacağız. Alanlarda ve caddelerde yavaşlayacağız, tepelerde yavaşlayacağız, asla teslim olmayacağız! Çevrenizdekiler hızlanırken siz yavaşlarsanız bizden birisiniz demektir. Diğerlerinden biri değil bizden biri olduğunuz için gurur duyun. Çünkü diğerleri hızlı biz ise yavaşız. Yapmaya değer bir şey varsa onu yavaşça yapmaya da değer. Bazıları doğuştan yavaştır -diğerleri buna mecbur kalırlar. Ancak bir fincan sabah çayıylayatakta uzanmanın insanoğlunun en iyi hali olduğunu bilen birileri hâlâ var."*

Yavaşlık, var olan bu yapıyı insanlar lehine çevirebilecek alternatif bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Yavaşlık, insanlara; günlük yaşamlarını oluşturan unsurlarla ilgili zamanlarını daha dikkatli kullanması gerektiğini belirtmektedir. Yavaşlığın temeli, sahip olunan zamanın önem taşıyan uğraşılar için kullanılmasıdır (Keskin, 2010, s.34).

Yavaş hareketi; iletişim ve ulaşım teknolojilerinin hızla gelişmesiyle, bu hızlı gelişimin toplumsal hayatı dönüştürmesi ve bu dönüşüm ile insanların hayattan zevk alacak unsurları gözden kaçırmasını engellemektedir (Özmen vd., 2016, s.40). Yavaşlık aynı zamanda; yerel ve sınırlı bir alanda yaşayan toplumun kendine ait sosyal bağlarının ve yaşamsal değerlerinin bulunduğu bir yapı olarak ifade edilmiştir. Bu noktada yavaşlık, yaşanılan deneyimlerin o alana özgün olduğuna ve yaşanılan o alanda anlam kazanacağına dikkat çekmektedir. Yavaş Hareketi, küresel dünyanın yerellik kısmına vurgu yaparak,

yaşam biçimlerinin yaşam alanlarının, giyim anlayışların, yeme-içme biçimlerinin vb. olguların dünya ölçeğinde bütünleşen bir yapı göstermesine karşı çıkmaktadır. Yavaş Hareketi, küresel anlayışın yok ettiği ya da dönüştürdüğü yerel özelliklerin yaşar duruma gelebilmesini sağlamayı hedeflemektedir.

Psikiyatrist Prof. Dr. Kemal Sayar (2009), hızlı bir dünyada insanın yavaşlığı neden önemsemesi gerektiğini şu cümlelerle ifade etmektedir; Hız, doğa dair olan güzelliği görmemizi engelliyor. Bedenlerimiz bu hıza programlı olmadığından, ağır ağır çözünmeye başlıyor. Hıza dönük hayat tarzlarımızdan kaynaklanan bedensel ve ruhsal hastalıklarda patlama yaşanıyor. Yavaşla! Bu hayattan bir defa geçeceksin. Zamanın hızlanması, yavaşlık ve dikkat isteyen uğraşları rafa kaldırıyor. Oysa güzel olan, kayda değer olan ne varsa yavaşlıkla yapılır. Güzelliği ancak zaman ayırarak fark ederiz (Sayar, 2009, s.30-32).

Küreselleşme kavramı ile özdeşleşen "hız" kelimesine karşı mücadele veren yavaş felsefesi, hızlı tüketim alışkanlıklarını sorgulamayı ve yaşanması gereken doğal sürecin dışına çıkan bireylerin içine düştükleri aşırı hız tutkusunun beyhude olduğunu görmelerini sağlamayı hedeflemektedir. Günümüzde, bireylerin her konuda daha hızlı olmaya çaba harcadıkları, bir çeşit hız tutkusuna kapıldıkları görülmektedir. Bu hıza ayak uyduramayanın günümüz dünyasında yaşama şansı olmadığına ve zamanın gerisinde kalmanın modern insanın en büyük kâbusu olduğuna/ olması gerektiğine, mümkün olan her şekilde ve her alanda vurgu yapılmaktadır. Carl Honoré'ye göre, özellikle 21. yüzyılın ilk dönemlerinde, "herkes ve her şey daha hızlı olma halinin baskısı altında" yaşamaktadır. Dünya Ekonomik Forumu'nun başkanı Klaus Schwab, "büyük balığın küçük balığı yuttuğu dönemden hızlı balığın yavaş olanı yuttuğu" bir döneme geçildiğini ifade ederek, hızın insan hayatın da ne kadar önemli olduğunu özetlemektedir. Bunun yanı sıra, insanlara hızlı bir şekilde yemek yenmesi gerektiği düşüncesini aşılayan *fast food* (hızlı yiyecek) zincirleri, küreselleşme konusunda çalışan tüm araştırmacıların kitap ve makalelerinde sıklıkla kullandıkları örnekler arasında yer almaktadır. Globalleşmenin olduğu kadar, hızın da simgesi haline gelen *fast food* zincirleri, aynı zamanda bu

durumdan rahatsız olanların mücadele verdiği bir alan olmuştur (Güven, 2011, s.113-114-117).

Yavaşlık Hareketi ya da Yavaş Felsefesi şeklinde dilimize çevrilen *slow movement* ile yalnızca yeme-içme kültürümüzün değil, farklı alanlarda da bize ait olguların hızın ve küreselleşmenin yıpratıcı etkisi altına girmeden korunması hedeflenmektedir. Bu alanlar; *citta slow* ya da *slow city* (Yavaş Şehir), *slow travel* (Yavaş Seyahat), *slow schools* (Yavaş Okul), *slow books* ya da *slow word* (Yavaş Okuma), *slow money* (Yavaş Ekonomi), slow design (Yavaş Tasarım), *slow living* (Yavaş Yaşam) ve *slow media* (Yavaş Medya) şeklinde tanımlanmıştır (Güven, 2011, s.116). Araştırmanın devamında 'Yavaş Yemek' (Slow food) ve 'Yavaş Şehir' *(citta slow* ya da *slow city)* oluşumlarına daha detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

2.4 YAVAŞ YEMEK (SLOW FOOD)

Kanadalı gazeteci Carl Honore (2008, s.60) 'Yavaş Yemek' hareketini şöyle tanımlamıştır:

> *'Birçoğumuz yemek konusunda, hızlı pişen yemek iyidir, fikrine kanmışızdır. Telaşımız olduğu için yemeklerimizin de buna uymasını isteriz. Ancak birçok insan at-yut-git yapısının kötü sonuçlarına uyanmak üzere. Çiftliklerde, mutfakta ve evlerde insanlar artık yavaşlamaya başladı. Bu değişimin liderliğini yapan isim her şeyi açık açık yansıtan uluslararası bir hareket: Yavaş Yemek (Slow Food)'*

Her şey, 1986 yılında, İtalya'nın Roma kentinde açılmak istenen bir McDonalds restoranını, bir grup eylemci liderleri İtalyan gazeteci ve gıda yazarı Carlo Petrini önderliğinde tabaklar dolusu İtalyan makarnası fırlatarak protesto ettiler, çünkü 'yemek yeme, öyle abur cuburla doymak ve o hızla tüketmek' demek değildi (Sezgin ve Ünüvar, 2011, s.127). Aksine Honore'ye göre bu hareket McDonalds'ın yapmadığı her şeyi temsil ediyordu: taze, yerel, mevsimlik

ürünler, nesiller boyunca elden ele geçen yemek tarifleri, ölçülü çiftçilik, esnaf ürünleri, aile ve arkadaşlarla keyifle yemek yemek gibi, aslında tüm bunların ışığında temelinde keyif almakla ilgili olduğu ifade edilmektedir (Honore, 2008, s.61). Bu bağlamda, oluşum paylaşılan deneyimlere dayalı bir kalite kavramı önermektedir. Üç boyut içeren bu kavram iyi, temiz ve adil ifadelerini içermektedir. İyi; gıdanın gerçek bir tat, aroma ve görünüşe sahip olmasını ifade etmektedir. Ürünün bu nitel özelliğinin farkına; duyularımız uyarıldığında, değişik gıdaları karşılaştırdığımızda ve daha tatmin edici olanı seçtiğimizde varırız. Temiz; sürdürülebilirlik boyutuna atıfta bulunarak, ekolojik sisteme zarar vermeyen üretim yöntemlerinin kullanılması, biyolojik çeşitliliğe saygı duyulması ve gıdanın insan sağlığı için güvenli olmasını sağlamaktadır. Son olarak adil boyutu ile ifade edilmek istenen sosyal sürdürülebilirliktir. Bu anlamda gıdaların etiksel olarak sürdürülebilir olmasını, üreticiyi sömürmeyen üretim yöntemlerinin kullanılmasını ve iyi ürünlerin dışlanmamasını gerektirmektedir. Bu boyut aynı zamanda hem tüketiciler hem de üreticiler için adil fiyat uygulamalarının sağlanması anlamına gelmektedir (Yurtseven vd., 2010, s.18).

Hareketin ana hedefi, geleneksel sofra zevkini, küreselleşmenin hızlı yemek ve hızlı yaşam kültüründen korumak, tat alma eğitimi, tarımsal biyo çeşitlilik ve gastronomik kültürü desteklemektir. Duyumsama, Carlo Petrini'nin fikirlerinin merkezini oluşturmaktadır. Ona göre, tat almak, başlı başına 'bir iletişim ortamı, bir kültür ve içtenlik kaynağıdır' (Pink, 2008, s.97-98). Yavaş yemek (*slow-food),* dolayısıyla Yavaşlık Hareketi'nin temellerinin 1980 yılında yine İtalya'nın Bra kentinde kurulan *Libera e Benemerita Associazione Amici del Barolo* (Hür ve Övülen Barolo Şarabı Dostları Derneği) ile atıldığı görülmektedir. Bu kuruluş daha sonra *Arcigola* adında kurulacak olan örgütlenmenin de temelini oluşturmaktaydı. Bra kentinde ortaya çıkan bu hareket, kısa adı ARCI (*Associazione Ricreativa Culturale Italiana)* İtalyan Kültürünü Canlandırma Derneği, ulusal canlanmayı ön planda tutmaktadır. *Arcigola* adı, ARCI'ye gönderme yapmakta ve *arch* (baş) ön eki ve *lagola* (yemekten alınan haz, oburluk) kelimesinin birleşiminden oluşmaktadır*. Arcigola*'nın, yemek ve şarap kültürünü sosyoloji, felsefe, edebiyat ve antropoloji disiplinlerinin ışığında

inceleyen bir yayın olan, *La Gola* (1982-1989) dergisinin kurucularıyla da bağları bulunmaktadır (Petrini vd., 2003, s.1-4-6).

İlk olarak 3 Kasım 1987 günü *Gambero Rosso*'nun ilk sayfasında yer alan yavaş yemek manifestosu Petrini ve Padovani (2011, s.111-112-113) tarafından özetle şu şekilde ifade edilmektedir:

> *'İçinde bulunduğumuz yüzyıl dinamizmin ve ivmelenmenin etkisiyle, sanayi medeniyetinin yanlış şekilde yorumlanmasından doğmuştur. İnsan kendisini yorulmaktan kurtaracak olan makineleri icat etmekte ve bu makineleri bir yaşam stil iolarak görmektedir. Bu yaklaşımdan bir çeşit kendine dönük yamyamlık türemiş,* homo sapiens *kendini yemeye, sindirmeye ve yok etmeye yönelmiştir.*
>
> *Fast life (Hızlı Yaşam) yaşamın her boyutundaki ana özellik olarak empoze edilmeye başlanmış, bir hayvan olarak insanın kültürel ve genetik açıdan yeniden yapılandırılmasında kullanılmıştır. Bu stil, düşünülmüş eleştirel yorumlardan çok, tehditkâr reklamlara ve duygusal sloganlara uygundur. Yüzyılın sonlarına doğru yaklaşmakta olduğumuz bu günlerde durumda çok fazla değişiklik olmamış, tersine fast life, fast food ile beslenmeye başlamıştır.*
>
> *Fast virüsüne ve buna bağlı bütün yan etkilere karşı önlem almalıyız. Bu sebeple biz, dinamik yaşamın yerine rahat yaşamı öneriyoruz. Etkin olmayı çılgınlıkla bir tutanlara karşı, uzun ve yavaş bir zevkin yaşanmasıyla temin edilen uygun miktarda duygudan oluşan bir aşı öneriyoruz. Bugünden itibaren bütün fast food'ların yerini Slow Food'lar, yani zevk merkezleri alsın. Başka bir ifadeyle, yemek masası damak zevkine iade edilsin.*
>
> *Bu, temel arzulardan başlamak üzere, hayatın yeniden yaşanılabilir hale gelmesi için çevrenin düzelmesini beklerken, insanın birey ve tür olarak yeniden, kademeli ve sürekli bir şekilde geri kazanılması için bir başkaldırıdır. Bu, çiğneme faaliyetinin gereğince yavaşlatılması, haksız şekilde demode olduğu ilan edilmiş yemek normlarının tekrar hayata geçirilmesi, zamanın gereğince kullanılması, zevkin organize edilmesi (makine sahiplerinin ve fast ideologlarının istediği yoğun üretimden uzak olmak) anlamına gelir. Öte yandan hızlı tempoda yaşayanlar genelde aptal ve üzgündür. Bunu anlamak için onlara bakmak yeterlidir.*
>
> *Egemen iletişim stilinin empoze ettiği uygarlaşmamış iletişim biçimi ille de slogan diye tutturursa, sıradan sağduyunun yüzyıllar boyunca test edip kanıtladığı* 'yemek sofrasında yaşlanmak mümkün değildir'

> *gibi bir sürü söz bulunabilir.* 'Slow Food neşedir, fast food histeridir' *denebilir, çünkü gerçekten de* 'Slow Food neşelidir!'
>
> *Öte yandan, rüzgâr gibi hızlı koşan Akhilleus'un kaplumbağayı asla geçemeyeceğini binlerce yıldır biliyoruz. Bu sadece bir matematik değil, aynı zamanda da bir ahlak dersidir.*
>
> *İşte! Bizler kaplumbağayız; hatta bu projenin amblemi olarak seçtiğimiz, daha evcil olan salyangozuz. Nitekim bu amblemle bu kültürü takip edenleri ve yavaş yavaş zevk almayı sevenleri tanıyabileceğiz.* Slow *Salyangoz'.*

Manifestoda belirtildiği gibi, *Slow-Food* hareketinin öncelikli amacı "iyi yemek ve gastronomik hazzın savunulması" olsa da genel anlamda "daha yavaş bir yaşam yürüyüşünü" desteklemektir. Manifesto, *Slow-Food* hareketini, yerelin küreselle her alanda mücadele etmesi gerektiğini savunan bir fikir akımı olarak tanımlamaktadır. Aynı şekilde, George Ritzer *Slow-Food* hareketini, "farklılıklarını ve özgünlüğünü" kaymetme korkusu yaşayan Avrupa merkezli "Amerikanlaşma karşıtı" bir yapılanma olarak tanımlamaktadır. Ritzer'e göre, bu hareket geçmişi muhafaza etme düşüncesi ile ilişkili olduğu kadar hem bugüne hem de geleceğe hizmet etmektedir (Güven, 2011, s.114-115).

Aynı zamanda yavaş yemek hareketi, ortak kültür ve iyi yemek sanatı çatısı altında toplanan, kâr amacı gütmeyen gönüllü üyelerin oluşturduğu uluslararası bir organizasyondur. Bu organizasyonun temelini "*convivia"* oluşturmaktadır. *Convivia; yerel ürünleri ve gelenekleri teşvik etmek, basit geleneksel aşçılık ve yemek yeme toplantıları düzenlemek, yavaş yemek mesajını yaymak ve eğlenmek amaçlarıyla düzenli buluşan yavaş yemek üye gruplarıdır.* Yavaş yemek, yerel lezzetlere sahip çıkmayı, doğaya saygı göstermeyi, rahat ve sağlıklı beslenmeyi, hatta kendi yiyeceğini yetiştirerek ne yiyeceğini bilmeyi, yemekten tat almayı, yemekle sosyalleşmeyi ilke edinmiş bir düşünceyi ortaya koymaktadır (Sırım, 2012, s.122).

Yavaş akımı çeşitli alanlarda varlık göstererek ve o alanlarda yavaşlığa ilişkin manifestolar yayınlayarak, bireyleri küreselleşmenin yorucu etkisinden

kurtarmanın yollarını göstermeye çalışmaktadır (Güven, 2011, s.117). Bunlardan bir diğeri ise ‘Sakin Şehir (Cittaslow)’ hareketidir.

2.5 YAVAŞ ŞEHİR (CİTTASLOW) TANIMI

Slow Food hareketine paralel bir biçimde, *Cittaslow* ya da Yavaş Şehir hareketi, kent yaşamını küreselleşmenin yıkıcı ve tek tipleştirici etkisinden ve hızından korumayı hedefleyen bir düşüncenin ürünüdür (Güven, 2011, s.116). Sakin şehir, hızın yarattığı homojen mekânlardan biri olmak istemeyen, yerel ve kültürel kimliğini koruyarak dünya sahnesinde ‘farklı’ sıfatı ile yer almak isteyen kentlerin yer aldığı uluslararası bir ağdır (Karakurt Tosun, 2013, s. 215). Cittaslow Hareketi kentlerin hangi alanlarda özel ve farklı olduğunu hatırlamaları ve bu özelliklerini koruyarak isimlerini duyurmalarını hedeflemektedir (Tayfun ve Acuner, 2014, s.47). Yavaş şehir akımı, sadece kenti değil aynı zamanda o şehirde yaşam süren yerel halkın, doğası ve kültürü bozulmamış bir ortamda, çevre kirliliğinden uzak bir şekilde günlük yaşamını belirli bir konfor içerisinde devam ettirmesini mümkün kılmak için günümüz modern şehir kavramına alternatif olarak ortaya atılmış bir kavramdır (Mayer ve Knox, 2006, s.323).

Cittaslow, 1999 yılında, İtalya’nın Toskana bölgesinde küçük bir kasaba olan Greve in Chianti’nin belediye başkanı Paolo Saturnini’nin girişimleri ile doğmuştur. Saturnini, küçük yerleşimlerin kalitelerini ve özgünlüklerini devam ettirebilmesi için bu durumun bir ihtiyaç olduğunu öngörmüştür. Kentlerin ruhlarını kaybetmemesini ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesini hedefleyen bu fikir, Bra (Francesco Guida), Orvieto (Stefano Cimicchi) ve Positano (Domenico Marrone) belediye başkanları ile SlowFood başkanı ve kurucusu Carlo Petrini tarafından da desteklenmiştir. (Radstrom, 2011, s.91-92). Bu yönüyle ağın, küresel ekonomik mantığa göre şekillenen sosyal ve mekânsal yapıdaki farklılaşma karşısında duran ve yerel ölçekte “yavaş” sürdürülebilir gelişmeyi öneren hem kentsel sosyal bir hareket hem de bir yerel yönetim modeli olduğunu söylemek mümkündür (Mayer ve Knox, 2006, s.327).

Yavaş şehir, büyük kentlere karşı nüfusu az fakat nitelikli şehirleri hedefleyen bir kentler birliğidir. Ayrıca bu kentler, yerel kimliğin hayat bulduğu, yöresel yemeklerin hazırlandığı mekanlar olarak tanımlanmaktadır. Turizm, ticaret, tarım, eğitim ve trafik gibi tüm yavaş organizasyonlar yavaş şehir içinde kendisine yer bulabilmektedir. Bu hareket, insanların birbiriyle iletişim kurabilecekleri, sosyalleşebilecekleri, kendine yeten, el sanatlarına, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan, ama aynı zamanda alt yapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanarak hayatın kaliteli ve yaşanabilir olmasını sağlamak, bölgeye özgü değerlerle sürdürülebilir gelişmeyi sağlamak, yerel ekonomik yaşama katkıda bulunarak gelir adaletini sağlamak, doğal çevreyi ve tarihi değerleri korumak hedefiyle yola çıkmıştır (Yurtseven vd.,2010, s.40; Ünal ve Zavalsız, 2016, s.900).

Slow Food hareketinden sonra, ortaya çıkan *Cittaslow* (Yavaş Şehir) akımı, "kentsel üretimin, çevreye özgü değerlerin, kültürel ve geleneksel ürünlerin ve bu konularda sürekliliğin sağlanması" şeklinde sıralanabilecek amaçları olan bir harekettir (Kadıoğlu, 2009, s.74). Yavaş şehirlerde, kaliteli yerel yiyecek ve içeceklerin tüketilmesi kadar, yerelin ayırt edici özelliklerinin ve mekân bilincinin desteklenmesi de önem arz etmektedir. Aday şehirlerin öncelikli olarak şu özelliklere sahip olması beklenmektedir;

- Nüfusun 50.000'den az olması ve organik tarımın desteklenmesinden, ziyaretçilerin yerel yemekleri tadabilecekleri merkezlerin açılmasına kadar geniş bir yelpazede gelişim gösterilmesinin aday şehirler tarafından taahhüt edilmesi.

- Yerel olanın, hazır yiyeceklerden ve kültürel tek tipleşmeden korunması için gereken adımların atılması.

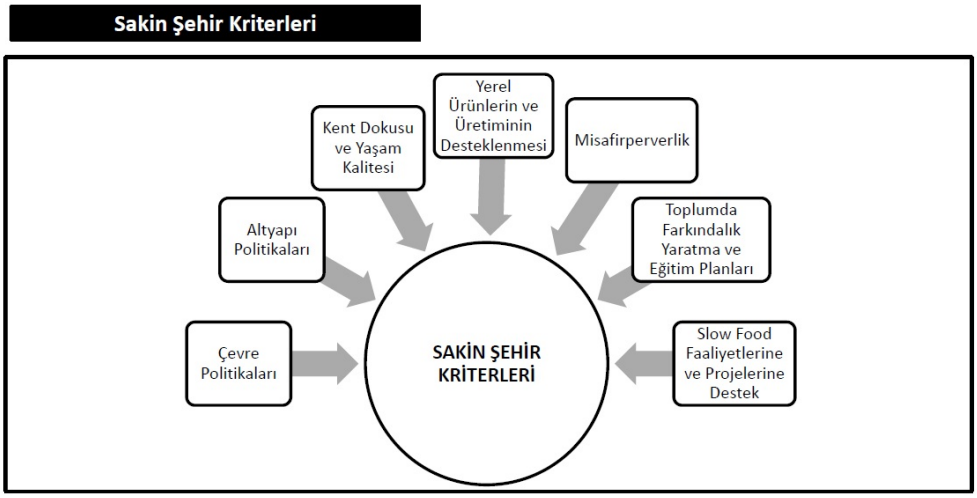
- Geleneksel el sanatlarının desteklenmesinin yanı sıra modern sanayinin de desteklenmesi, kentsel kalitenin yükseltilmesi için teknoloji kullanımının teşvik edilmesi.

- İnşa edilmiş çevrenin karakteristik özelliklerinin korunması ve bunun desteklenmesi adına; daha fazla yeşil alan yaratımının teşvik edilmesi; kent merkezlerinin, neon ışıklarından, billboardlardan, araba kornalarından, ses ve görüntü kirliliğinden kurtarılması ve alternatif enerji kaynaklarının kullanılması. Bunlara ek olarak, toplu taşımacılığın desteklenmesi ve çevre dostu mimarinin etkin kılınması.

Yavaş şehir Bilim Kurulu Üyesi Prof. Paul Knox (2005), yavaş şehirlerin; çevre politikaları ve planlaması; altyapının kullanılması, teknolojinin kullanılması; yerel üretim ve yaşam tarzının desteklenmesi, konukseverlik ve mekân bilinci şeklinde belirtilen 7 temel şartı yerine getirmesi gerektiğini belitmektedir. Aynı zamanda oluşumun, teknolojinin kullanımını engellemek yerine, gerçekçi ve faydacı bir yaklaşımla onu kullanmayı hedeflediğini ifade etmektedir (Knox, 2005, s.4). Bahsedilen 7 ana madde “sakin şehir kriterleri” başlığı altında detaylandırılarak her birinin hangi alt başlıkları içerdiği ifade edilecektir.

2.6 SAKİN ŞEHİR KRİTERLERİ

Dünyada 30 ülkede, 236 kentte, ülkemiz de ise 15 şehirde varlığını sürdüren oluşuma dâhil olan kentlerin üyelik süreci içerisinde yerine getirmesi gereken 72 kriter bulunmaktadır. Bu kriterler aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi 7 ana başlık altında toplanmış ve her bir başlık alt maddelerle detaylandırılarak içerikleri ifade edilmiştir (Şekil 2.8).

Şekil 2.8: Sakin Şehir Kriterleri

Konu hakkında yapılan birçok çalışmada belirtilen kriterler birliğin sadece İtalya veya Avrupa'da değil bütün dünyaya yayılması sonucu daha evrensel bir hale gelmesi nedeniyle 1999 yılında birliğin belirlediği kriterler yeniden düzenlenmiştir. Uluslararası Bilim Komitesi tarafından yapılan çalışmanın birlik tarafından onaylanmasının ardından geçerli olan yeni kriterler ilk aşamada bir sene süresince denenecektir. Yeni kriterlerin en önemli farklılıklarından biri perspektif ve zorunlu kriterlere yer verilmesidir. Zorunlu kriterler o konuda yapılan çalışmaların zorunlu olduğunu ve kriter listesinde (*) şeklinde gösterilerek ifade edilmiştir. Perspektif kriterler ise (**) şeklinde gösterilerek aday şehir tarafından geleceğe yönelik daha kesin ve şartlı sözün benimsendiği kriterlerden oluşmaktadır. Perspektif kriterler, gerçekleştirilmeleri halinde, bulundukları kriter başlıklarında %15 oranında puan artışı sağlamaktadır. Güncellenen kriter sisteminin getirdiği yeniliklerden biri de ulusal ağlara verilen kriter ekleme yetkisidir. Her ülke kendi şartları doğrultusunda kriter başlıklarına, o başlığın puan değerinin %20'sini geçmeyecek oranda ulusal kriter ekleyebilecektir. Cittaslow Türkiye'de bu konuda henüz bir çalışma gerçekleştirilmemiş ancak gerçekleştirilmesi halinde kriter listesinin güncelleneceği ifade edilmiştir (URL 3).

2.6.1 Enerji ve Çevre Politikaları

Bu başlık altında yavaş şehir olmaya aday kentin öncelikli olarak hava ve su temizliğinin yasalar çerçevesinde olması gerektiği ifade edilmektedir. Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması gerektiğini belirten maddeler aynı zamanda kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması, endüstriyel ve evsel kompostlama desteklenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisi bulunmalıdır. Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu sağlanmalı, yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi sağlanmalıdır. Görsel kirlilik, trafik gürültüsü ve kamusal ışık kirliliğinin azaltılması, biyo-çeşitliliğin korunması hedeflenmektedir (URL 4).

Çevre politikaları 12 madde altında şu şekilde ifade edilmektedir;

1. Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi *
2. Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi *
3. Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması
4. Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması *
5. Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi
6. Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması *
7. Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu
8. Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi
9. Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması
10. Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması *
11. Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi
12. Biyoçeşitliliğin korunması (URL 3).

2.6.2 Altyapı Politikaları

Dokuz maddeden oluşturulan altyapı kriterleri, yerel halkın ve ziyaretçilerin yaşam kalitesini arttırmak adına trafik güvenliğinden tarihi yapıların korunmasına, engelli ulaşımından aile yaşamına kadar çeşitli konulara değinmektedir. Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları oluşturulmalı ve mevcut bisiklet yolları araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılmalıdır. Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yeri uygulaması yaygınlaştırılmalı, özel taşıt kullanımına alternatif olarak, elektrikli otobüs, yürüyen merdiven gibi eko ulaşım planlaması gerçekleştirilmelidir. Engellilere yönelik mimari engeller kaldırılmalıdır. Bunun yanında hamile kadınlar için kent merkezleri ve hastanelerde özel park yeri ayrılması, kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı için elektrikli veya motorsuz, havayı kirletmeyen taşıtların tercih edilmesi de önemli göstergelerdir. Bütün bunlar, hareketin şehirler için öngördüğü altyapı politikalarından başlıcalarıdır. (URL 4).

1. Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları
2. Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması *
3. Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri
4. Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması (Elektrikli otobüs, dik yokuşlarda yürüyen merdivenler vb.) *
5. Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması *
6. Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler (Kent merkezlerinde ve/veya hastanelerde hamileler için özel park yeri ayrılması gibi) *
7. Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik
8. Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı (Tarihi kent merkezlerinde mal dağıtımı için havayı kirleten araçlar yerine elektrikli veya motorsuz taşıtlar gibi kirlilik yaratmayan taşıtların tercih edilmesi)
9. Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı * (URL 3).

2.6.3 Yerel Ürünlerin ve Üretiminin Desteklenmesi (Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara dair Politikalar)

Kuşkusuz hareket temel ekonomik hayatla birebir ilişki içerisindedir. Buna göre, agroekoloji'nin geliştirilmesi, el yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması, geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin arttırılması, kırsal bölgede yaşayan insanların hizmetlere erişiminin arttırılarak kırsal bölgelerin değerinin yükseltilmesi oluşumun öngördüğü temel ilkelerdendir. Bunun yanında kamuya ait restoranlarda, okul kantinlerinde, aşevlerinde yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması, tarımda GDO kullanımının yasaklanması da oldukça önem taşımaktadır. Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması, otel kapasitelerin arttırılması, önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planlarının yeniden gözden geçirilmesi tarım, ticaret ve turizm için vazgeçilmez ilkeler olarak ifade edilmektedir (URL 4).

1. Agroekolojinin geliştirilmesi yani tarımda ekolojik prensiplerin uygulanması ile kimyasal ürünlere ve fosil yakıtlara mümkün olduğunca az bağımlı bir "agrosistem" oluşturmak (Yerel ürünlerin sertifikalandırılması, kültür müzeleri kurulması) **
2. El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması *
3. Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin arttırılması *
4. Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini arttırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak (Bölgedeki halkın hizmetlere ulaşımını arttırmak) *
5. Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması *
6. Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi *
7. Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin arttırılması*

8. Otel kapasitelerin arttırılması (Yatak sayısının nüfusa göre yıllık oranının değerlendirilmesi) *
9. Tarımda GDO kullanımının yasaklanması
10. Önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planları için yeni fikirlerin varlığı (URL 3).

2.6.4 Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim için Planlar

Hareketin bir başka ayağında ise misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar bulunmaktadır. Buna göre, kenti ziyarete gelenler için bir tanıtım görevlisinin belirlenmiş olması beklenmektedir. Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak adına fiyatlar ve tarifeler hem yerel halka hemde ziyaretçilere açık şekilde gösterilmelidir. Basılı olarak veya internet üzerinde yavaş güzergâhların belirlenmiş olması önem taşımaktadır. Obezite, diyabet gibi sağlık sorunlarına yönelik eğitimler verilmelidir. Önemli yönetimsel kararlarda tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif yaklaşımlar benimsenmelidir. Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanlara Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim verilmelidir. Yöre halkı sakin şehrin anlamı hakkında sistematik ve kalıcı şekilde eğitilmelidir. Cittaslow kampanyaları desteklenmeli, yerel yönetim aktif derneklerle beslenmelidir. Yavaş şehir logosunun kullanımı sağlanmalıdır (URL 4).

1. İyi karşılama (Kenti ziyarete gelenlere yönelik bir karşılama/tanıtım görevlisinin belirlenmesi, görevlendirilmiş kişilerin eğitimi, yönlendirme levhaları, ziyaretçilere uygun altyapı olanakları ve tanıtım ofisleri gibi bu alanda çalışan noktaların mesai saatlerinin düzenlenmesi) *
2. Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak (Fiyatların ve tarifelerin açık bir şekilde sergilenmesi) *
3. Yavaş güzergahların mevcut olması (Basılı olarak veya internet sayfasında ve web üzerinde)

4. Önemli yönetimsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi
5. Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi **
6. Sağlık eğitimleri (Obezite, diyabet vb. sorunlara yönelik çalışmalar)
7.Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek*
8. Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı
9. Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi *
10. Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kâğıt üzerinde kullanımı * (URL 3).

2.6.5 Sosyal Uyum

Sosyal uyum, hareketin bir başka önemli ayağıdır. Burada özellikle farklı kültürlere ait insanların topluma entegrasyonu önem taşıdığı gibi, dezavantajlı grupların toplumsal hayata dahil edilmesi çalışmaları da gerçekleştirilmelidir. Dolayısıyla azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışma yapmak, farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşamasını sağlamak, engelli kişileri entegre etmek oldukça önemli konulardır. Çocuk bakımının desteklenmesi, genç neslin istihdam edilmesi, toplumsal ortaklıkların kurulması (sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti), politikaya katılımın sağlanması, belediyenin kamu konut yatırımına ön ayak olması sosyal uyumun gerçekleştirilmesi adına ele alınacak diğer konulardır (URL 4).

1. Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar
2. Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması (Azınlıkların veya farklı etnik grupların yaşadıkları mahallelerde yaşayan insanların yerleşim yoğunluğu değerlendiriliyor. Örneğin şehrin "normal" bir mahallesinde kilometrekare başına 100 kişi düşerken şehrin "etnik" mahallesinde 300 kişi düşmesi, yerel yönetimin entegrasyon konusunda başarısız olduğu anlamına geliyor ve aday kentin bu kriterden düşük puan almasına neden oluyor)

3. Engelli kişilerin entegrasyonu
4. Çocuk bakımının desteklenmesi
5. Genç neslin istihdam durumu
6. Yoksulluk
7. Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti
8. Farklı kültürlerin entegrasyonu
9. Politikaya katılım
10. Belediyenin kamu konut yatırımı
11. Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü alanların ve gençlik merkezlerinin mevcudiyeti (URL 3).

2.6.6 Yavaş Yemek Faaliyetlerine ve Projelerine Destek (Ortaklıklar)

Sakin şehir ağı; Slowfood aktivitelerini ve kampanyalarını geliştirmek, doğal ve yerel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemek, eşleştirme projelerini teşvik etmek ve gelişmekte olan ülkelerin Cittaslow (yavaş şehir) ve Slowfood (yavaş yemek) felsefelerinin yayılmasını sağlamak üzere işbirliğinde bulunarak, bazı ortaklıklar yürütmektedir (URL 4).

1. Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destek
2. Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar aracılığı ile desteklemek
3. Eşleştirme projelerini desteklemek ve gelişmekte olan ülkelerin Cittaslow ve Slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için işbirliği yapmak (URL 3).

2.6.7 Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları

Şehrin yaşam kalitesinin yükselmesi ve bazı beklenmedik krizlere karşı dayanıklılığının arttırılması adına yerel yönetimlerim projeler geliştirmesi beklenmektedir. Kent mekanlarında sokak mobilyaları, turizm levhaları gibi birtakım düzenlemeler uygulamaya konulmalıdır. Kente ait değerler iyileştirilmeli, kent merkezleri ve kamu binalarının değerini arttırmak adına programlar geliştirilmelidir. Verimli bitki ve meyve ağaçları kullanılarak kamusal yeşil alanlar iyileştirilmeli ve/veya oluşturulmalı, yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı belirlenmelidir. İşe gidiş ve geliş saatlerindeki yoğun trafiği önlemek adına okulların ya da kamu kurumlarının mesai saatleri kaydırılarak kentsel yaşanılabilirlik arttırılmalıdır. Kent internet ağına kavuşturulmalı, vatandaşlara ve ziyaretçilere interaktif hizmetler sunulmalıdır. Bilgisayar bağlantısıyla evden çalışma desteklenmelidir. Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulmalıdır. Kirleticiler izlenmeli ve azaltılmalı, kişisel ve kamusal sürdürülebilir kentsel planlanma teşvik edilmeli, sosyal altyapı desteklenmelidir. Bunun yanında yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanlar oluşturulmalı, atölyeler korunmalı ve değerleri arttırılmalıdır. Kent merkezlerinde bulunan geleneksel kasap, fırın, bakkal gibi satış alanları desteklenerek doğal ve yerel alışveriş merkezleri ortaya çıkarılmalıdır (URL 4).

1. Kentin direnci için planlama ** [Kentlerin çağımızda karşılaştığı krizlere karşı dirençlerini arttırmak Cittaslow hareketinin odak noktalarından biri haline gelmiştir. Bu amaçla gerçekleştirilebilecek projelerin yerel yönetimlerin yaratıcılıklarına bağlı olduğu belirtilmiş ve fikir vermesi açısından şu örnekler gösterilmiştir: A. Kamu binaların enerji tüketimini azaltmak ve özel binaların tüketimlerin azaltılmasını teşvik etmek, Yerel yenilenebilir enerji kaynaklarına ulaşabilirliği arttırıp, içilebilir suyun gereksiz kullanımını azaltmak. B. Petrol bazlı ürünlerin kullanımını azaltmak, Yerel kompostlamayı teşvik etmek, Verimli bitkiler dikmek (ceviz, elma, fındık, akça ağacı – karbon emisyonu emen yerel

bitkiler). C. Yerel yiyecek üretimini teşvik etmek/ Üretim/dağıtım zincirini kısaltabilmek için her ekonomik sektörde yerel üretimi teşvik etmek. D. Permakültür ilkelerini benimsemek. 5.Kentin kendine yeterliliğini göz önüne almak (Örneğin kentin bağımlı olduğu sistemlerden birinin durması sonucunda alternatifinin olması. Ulaşım sisteminin bir arıza sonucu birkaç gün durmasının kentin geneline olan etkisinin azaltılmasına yönelik çalışmalar gibi. E. Mevcut kriz temalarında çözümlerinin tartışılmasını teşvik etmek ve sonuçları plan haline getirmeden halka sunarak düşüncelerini almak. Halkın aktif katılımı çok önemli, bu sayede insanların gruplar oluşturarak toplumun kalanının farkındalıklarının arttırılmasında aktif olarak çalışabilir. Günümüzdeki baskın hayat tarzının insan psikolojisinde gösterdiği etki gözardı edilmemelidir].

2. Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin arttırılması için programlar (Sokak mobilyaları, turizm levhaları, kentsel peyzaj ve korunması) *

3. Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması **

4. Kentsel yaşanabilirliğin arttırılması (Kentin daha yaşanabilir olması için çalışmalar yapmak. Örnek olarak işe gidiş ve çıkış saatlerinde oluşan trafik sıkışıklığını azaltmak için okulların veya kamu kurumlarının mesai saatlerini kaydırmak. İş yerlerinde kreş açılmasını teşvik etmek de örnek verilebilir).

5. Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması *

6. Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması *

7. Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması (Biyomimari vb) *

8. Kentin internet ağına sahip olması (Fiber optik, kablosuz sistemler) *

9. Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması (Gürültü, elektrik sistemleri vb) *

10. Tele çalışmanın geliştirilmesi (Bilgisayar bağlantısıyla evden çalışma)

11. Kişisel sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki (Pasif ev vb)

12. Sosyal altyapıyı desteklemek

13. Kamusal sürdürülebilir kentsel planlamanın teşviki (Pasif ev vb) *

14. Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi **

15. Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması *

16. Atölyelerin korunması ve değerlerinin arttırılması – doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması (Tarihi kent merkezlerinde yer alan geleneksel kasap, fırın, bakkal vb. dükkanların desteklenmesi) *
17. Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarının metre küp olarak belirlenmesi (URL 3).

Yukarıda ifade edilen her maddenin gerçekleştirilmesinde en önemli rolü yerel yönetimler üstlenmektedir. Oluşumun bir yerel yönetimler birliği olması nedeniyle bu bilincin diğer kurumlara ve yerel halka aşılanması noktasında belediyelerin büyük çaba harcaması gerekmektedir. Yavaş şehir hareketine başvuran hiçbir kentten, yukarıda bahsedilen tüm kriterleri bir anda yerine getirmesi beklenmemektedir. Aday şehirlerin kriterlerin tümünü yerine getirebilmesi için uzun bir sürece ihtiyaç duydukları kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Bununla beraber kentlerden beklenen, henüz gerçekleştiremedikleri kriterleri ileride nasıl uygulamaya koyacaklarına ilişkin planları genel hatlarıyla belirtilmelidir (Karabağ vd., 2012, s.71). Sakin şehir hareketinin temelini oluşturan bu ilkeler, kent sakinlerinin yaşam kalitelerinin yükseltilmesini ve bunun sürdürülebilirliğini hedeflemektedir. Bu nedenle yavaş şehir ve kentsel yaşam kalitesi arasında kuvvetli bir bağ bulunmaktadır. Kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi, sadece çevrenin ve kültürel mirasın korunması gibi ana hedefler ile değil aynı zamanda yerel halktan yaşadıkları kenti ve gelen ziyaretçileri önemsemeleri, kendilerine özgü edebiyat, müzik, kültür, gelenek ve değerleri başkalaştırmaya çalışmadan olduğu gibi ve hızla tüketmeden yaşamaları ve yaşatmaları beklenmektedir (Ak ve Bıçkı, 2016, s.616). Kentlerdeki yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve daha sürdürülebilir yaşam sistemleri oluşturulmasını sağlayan Cittaslow hareketi, yerel ve geleneksel kültürü koruyan, yaşamın rahat ve keyifli bir hızla devam etmesini destekleyen insana ve doğaya duyarlı bir oluşumdur (Tranter, 2010, s.158). Bu felsefeden yola çıkarak, bir sonraki başlık da yaşam kalitesinin en net gözlemlenebileceği yerler olan kent mekânlarında bu anlayışın nasıl karşılık bulduğu ve ne şekilde uygulanmaya çalışıldığı, kısacası kamusal mekânlarda sakin kent oluşumunun yansımaları örneklerle incelenecektir.

2.7 Sakin Şehirlerde Kamusal Mekân Kavramı

Küresel sermayeden daha çok pay alabilme yarışına giren şehirlerde, hem kentsel mekân organizasyonunda hemde gündelik yaşamın yapılanışında bir benzerlik ve aynılaşma süreci yaşanmaktadır. Küreselleşme sürecinin etkisiyle yaşanan ekonomik yapıdaki dönüşümlerle, kentsel kamusal mekânlar tektipleşmeye başlamıştır. Mekanların birbirine benzeme durumu özellikle alışveriş merkezleri, temalı parklar, fast – food restoranlar gibi tüketim temelli kamusal mekanlarda daha çok gözlenmektedir. Kentsel mekânda beliren yeni tüketim mekânları, zaman ve mekân kavramlarının bilinen yapısından ve anlamından uzaklaşarak köklü bir değişim yaratmıştır. Bu mekânlar, coğrafi sınırların ortadan kalktığı, dolayısıyla aidiyet duygusu yerine, bir yere ait olmama / her yere ait olma duygusu veren, bağlamdan kopuk küresel ortamlar olmaya başlamıştır (Akbalık, 2004, s.26). İçinde bulunduğu yerelin özelliklerinden bağımsız herhangi bir yerdeymiş gibi duran bu mekanların sayısı her geçen gün artmaktadır. Dünya üzerinde yaşanan gelişmelerden yola çıkarak; küreselleşmenin etkisiyle yerel ölçekteki her türden yaşam etkilenmekte, özellikle yer odaklı çeşitliliklerin ve özgünlüklerin gözle görülür biçimde kaybolmaya başladığı söylenebilir (Karakurt Tosun, 2013, s.223). İşte bu noktada devreye giren sakin kent hareketi kamusal mekanların kimliklerini korumaları ve sürdürebilmeleri adına çalışmalar yürütmektedir.

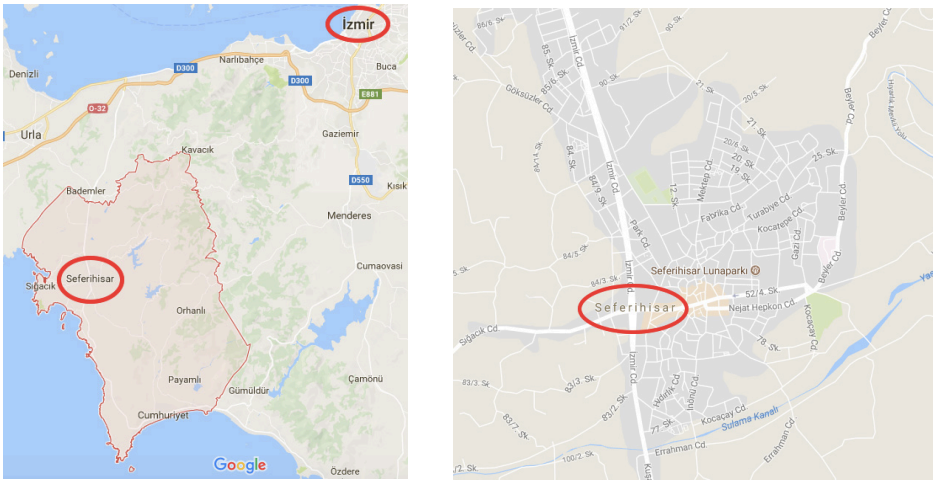
Yukarıda da belirtildiği gibi, yavaş şehir hareketi, kent sakinlerinin yaşam kalitelerini arttırmak amacı ile yedi ana başlık altında kriterler ortaya koymuştur. Kriterlerin her biri, insanların keyif aldıkları ve huzur buldukları çevrelerde yaşamaları için kamusal mekân kalitesinin yükseltilmesini hedeflemektedir. Bu nedenle kamusal mekân kalitesi, yaşam kalitesini doğrudan etkileyen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada, yaşam kalitesinin yükseltilmesi doğrultusunda belirlenen sakin şehir üyelik kriterlerinin kamusal

mekânları doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen maddeleri şu şekilde sıralayabiliriz;

- Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin arttırılması için programlar (Sokak mobilyaları, turizm levhaları, kentsel peyzaj ve korunması)
- Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması,
- Kentsel yaşanabilirliğin arttırılması,
- Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması,
- Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması,
- Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları,
- Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri,
- Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması,
- Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması,
- Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması,
- Kentin internet ağına sahip olması (Fiber optik, kablosuz sistemler),
- Sosyal altyapıyı desteklemek,
- Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi,
- Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması,
- Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin arttırılması
- Atölyelerin korunması ve değerlerinin arttırılması – doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması (Tarihi kent merkezlerinde yer alan geleneksel kasap, fırın, bakkal vb. dükkanların desteklenmesi)
- El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/zanaatkâr ürünlerinin korunması,
- Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb.) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması,
- Otel kapasitelerin arttırılması (Yatak sayısının nüfusa göre yıllık oranının değerlendirilmesi),

- Önemli yönetimsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi,
- Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek,
- Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı,
- Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi
- Engelli kişilerin entegrasyonu,
- Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti,
- Farklı kültürlerin entegrasyonu,
- Politikaya katılım,
- Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü alanların ve gençlik merkezlerinin mevcudiyeti

Aytaç (2007) kent mekanları üzerinden şehrin yaşam kültürünün ve kimliğinin algılanmasının mümkün olduğunu belirterek, kentsel kamusal mekanların bu anlamda zengin bir sosyolojik sondaj alanı olduğunu ifade etmektedir (Aytaç, 2007, s.223). Dolayısıyla kent, kullanıcı üzerinde yarattığı mekân algısı ile şehre özgü, yerel değerleri öne çıkararak kimliğini ortaya koyar. Bu kimliğin korunmasını ve devam ettirilmesini hedefleyen politikalar geliştiren yavaş şehir oluşumu insanları 'mekân kültürünü' yeniden keşfetmeye yöneltmektedir. Kentin ortak kamusal benliğinin inşa edildiği mekanlar olarak tanımlanan (Aytaç, 2007, s.200) kamusal mekanların sakin şehirlerdeki tezahürü Türkiye ve İtalya'dan örnekler üzerinden incelenmiştir. Bu bağlamda incelenen ilk örnek Seferihisar'dır. Ege Bölgesi'nde İzmir il sınırları içerisinde yer alan ilçe 2009 yılında Türkiye'nin ilk sakin kenti olma özelliğine sahiptir. İzmir'in güneyinde yer alan Seferihisar kentinin Etrüsklüler veya İyonyalılar tarafından kurulduğuna belirtilmektedir (Harita 2.1).

Harita 2.1: İzmir/Seferihisar Kent Konumu (Kaynak: URL 5)

2009 yılında aldığı Sakin Şehir (Cittaslow) unvanı ile şehrin nüfusu 25 bin 308 iken 2010 yılında 29 bin 232'ye ulaşan nüfusu ile en çok göç alan ilçe olarak tanımlanmıştır. Kent nüfusunun 2015 yılı itibarıyla 17.721 kadın, 18.614 erkek olmak üzere 36.335 kişi olduğu belirtilmiştir (Harita 2.2) (URL 6). Yavaş kent ağı, dahil olduğu kentlerde yaratmış olduğu turizm potansiyeli ve yaşanılabilir izlenimi ile oluşumun farklı ve tartışmalı boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Harita 2.2: Seferihisar Kent Haritası (Kaynak: URL 6)

Aka, Karya, İyon, Pers, Bizans, Selçuk ve Osmanlı medeniyetlerinin izleri özellikle Teos ve Lebedos Antik Kentlerinde, Myonnesos Adası'nda, medrese

ve hamamlarda görülmektedir. 49 kilometrelik sahil şeridi, Sığacık kalesi ve Ürkmez bölgesinde turizmin etkili olduğu belirtilmektedir.

Sakin Kent kriterleri doğrultusunda kentte özellikle yerel üreticilere verilen destek ön plana çıkmaktadır. Mandalina bahçeleri, zeytinlikleri, bağları, enginar tarlaları ve verimli topraklarıyla Seferihisar'da başlıca geçim kaynağının tarım olduğu ifade edilmektedir. Her yıl kasım ayında gerçekleştirilen mandalina şenliği ile yöreye özgü satsuma mandalina üretimi ve üreticisi desteklenmektedir. Ayrıca bölge zeytin ve zeytinyağı üretiminde de önemli bir yere sahiptir. 1200 yıllık zeytin ağaçlarının mahsulü olan zeytin ve zeytin yağları kentte yapılan festivaller ve kurulan pazarlarla tüketicisiyle buluşmaktadır (Resim 2.1). Kuşkusuz oluşumun en önemli kriterlerinden biri olan yerel ürünlerin ve üretimin desteklenmesi kent kültürü ve kimliği adına önem taşımaktadır. Aynı zamanda yapılan bu tür sosyal aktiviteler hem yerel halkın hem de kente gelen ziyaretçilerin yaşam kalitesine yönelik olumlu katkılar sağlamaktadır.

Resim 2.1: Seferihisar Pazar Yeri Mandalina Şenliği ve Kente Özgü Zeytinyağları (Kaynak: URL 7)

Kentte yerel yemekler keşfedilmekte, yerli tohumlar korunmakta, organik tarım desteklenmekte, üreticinin ürünlerini aracısız satabileceği üretici pazarları kurulmaktadır. Seferihisar kent merkezinde bulunan pazar yeri bu paylaşımların yapıldığı kamusal mekân olarak belirlenmiştir. Ancak, kenti kent yapan, kentin kendine özgü kimliğini ve karakterini oluşturan kamusal mekânlar, küreselleşme sürecine ayak uydurmak adına yerel değerleri yok edilerek aynılaştırılmaya

çalışılmaktadır. Kentlerin ve mekanların aynılaşmasına bir tepki olarak ortaya konan yavaş kent düşüncesi belirlediği kriterler ile kent mekanlarının şehrin dokusu ile uyum içerisinde ve özgün olması gerektiğini savunmaktadır. Uzay çatılı çelik konstrüksiyon malzemeden inşa edilen pazar yeri teknik ve işlevsel anlamda kullanıcıya kolaylık sağlarken estetik ve kültürel anlamda sakin kent Seferihisar'ın özünü yansıtmamaktadır. Ülkenin doğusunda da batısında da kamusal mekânlarda uygulanan tasarımların tek tipleştiğini görmekteyiz. Ülkemizin birçok şehrinde karşılaşabileceğimiz bu tür mekanlar sakin kentlerin özüne ve ruhuna bürünerek farklılaşmalıdır (Resim 2.2).

Resim 2.2: Seferihisar Merkez Kapalı Pazar Yeri (Kaynak: URL 8)

Bu çalışmaların yanı sıra yavaş şehir parametrelerinin başında yer alan çevre politikaları başlığı altında, peyzajda yöresel aromatik bitkilerin kullanılması, güneş enerjili sokak aydınlatma elemanları, karbon salınımının hesaplanması, kompost tesisi ve güneş enerji santrali yapımı gibi projeler ile kentin sakin şehir kimliğine önemli katkılar sağlanmaktadır. Seferihisar merkezinden 5 km uzaklıkta bulunan Sığacık; tarihi kalesiyle ve Teos antik kenti ile Seferihisar şehrinin tarihine ışık tutmaktadır (Harita 2.3).

Harita 2.3: Seferihisar/Sığacık Kent Konumu (Kaynak: URL 5)

Sığacık Limanı korunaklı doğasıyla tekneler için bir sığınak olduğu kadar şehir hayatının karmaşasından kaçanlar için de bir sığınak olarak görülmektedir. Kentin en önemli geçim kaynaklarından biri balıkçılıktır. Her sabah 10.30'da Sığacık Balıkçı Kooperatifi'nde gerçekleşen balık mezatında açık arttırma yöntemi ile denizden henüz çıkmış balıklardan satın alınabilir (Resim 2.3).

Resim 2.3: Seferihisar/Sığacık Balıkçı Koyu Ve Balık Mezatı'ndan Görünüm (Kaynak: URL 9)

İçinde hala yaşamın sürdüğü az sayıdaki kalelerden biri olan Sığacık Kalesi kendine özgü mimarisiyle dikkat çekmektedir (Resim 2.4). Teos antik kentinde kazılar tekrar başlatılmış, Sığacık kalesi sokak sağlıklaştırma çalışmasıyla eski görüntüsüne kavuşturulmuştur. Böylece Seferihisar hem yerel hem de kültürel değerlerine sahip çıkarak insanların bu konudaki farkındalığını arttırmaktadır.

Resim 2.4: Seferihisar/Sığacık Kaleiçi Tarihi Evlerden ve Sokaklarından Görünüm (Kaynak: URL 10)

Kaleiçi'nde devam eden yaşam özellikle pazar günleri kurulan Sığacık üretici pazarı ile renklenmektedir. Seferihisar merkezde yer alan pazar yerinin aksine Sığacık pazar alanının kent dokusundan ve mimarisinden soyutlanarak farklı bir mekân olarak tasarlanmadığı görülmektedir. Böylece bu küçük yerleşim, kullanıcı ile iç içe geçerek kendine özgü olanı yaşatmaktadır (Resim 2.5).

Resim 2.5: Seferihisar/Sığacık Doğal Ürünler Pazarı (Kaynak: URL 5)

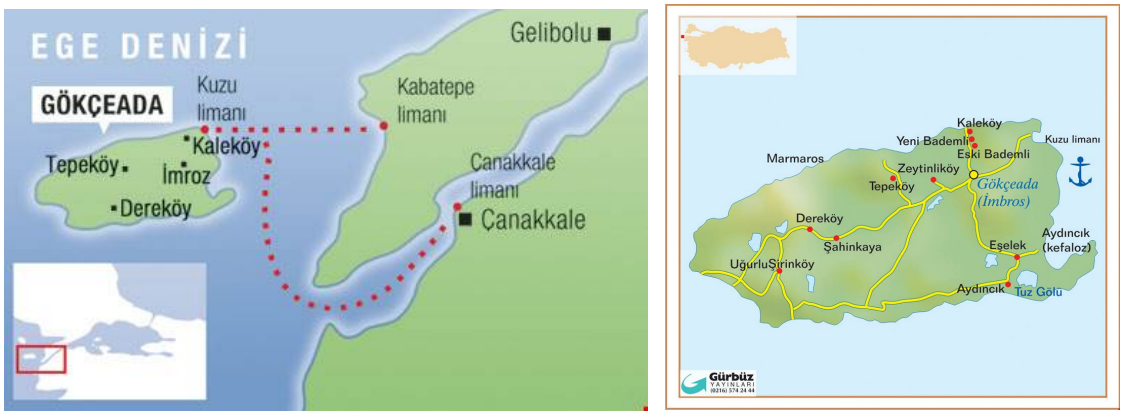
Pazar günleri açılan Sığacık üretici pazarının en büyük özelliği, pazarda satılan ürünlerin, Seferihisar'da üretilmiş ve üreticileri tarafından satılıyor olmasıdır. Sığacık üretici pazarın da naylon poşet kullanımı yerine file ve kese kâğıdı kullanımı teşvik edilmektedir (URL 11). Seferihisar özelinde hayata geçirilen bu projeler, şehirde yaşayan ve ziyarete gelen insanların yaşam kalitelerini yükseltmeyi hedeflemektedir. Aydoğan (2015) yaptığı çalışmada Seferihisar'ın sakin kent politikalarının %81,69 oranında gerçekleştirdiğini ortaya koymuştur

(Tablo 2.2). Yapılan uygulamaların birçoğu ile kentsel dokunun yok olmasının önüne geçilerek kent kimliğinin korunması hedeflenmektedir.

SAKİN ŞEHİR KRİTERLERİ	SEFERİHİSAR
1. ÇEVRE POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	% 83.33
2. ALTYAPI POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	% 66.66
3. KENT DOKUSU VE YAŞAM KALİTESİ POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	% 88.23
4. TARIMSAL/ TURİSTİK/ ESNAF ve ZANAATKARLARA YÖNELİK POLİTİKALRIN GERÇEKLEŞME ORANI	90%
5. MİSAFİRPERVERLİK/ FARKINDALIK ve EĞİTİM POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	90%
6. SOSYAL UYUM POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	70%
7. ORTAKLIK POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	100%
GENEL DEĞERLENDİRME	% 81.69

Tablo 2.2: Seferihisar'ın Sakin Kent Politikalarını Gerçekleştirme Oranı (Kaynak: Aydoğan, 2015, s.120)

Çalışma kapsamında yer alan bir diğer örnek, Gökçeada, 2011 yılı haziran ayında almış olduğu Cittaslow unvanı ile dünyanın ilk ve tek sakin adası olmuştur. "Çorak topraklarda bereket tanrısı" olarak adlandırılan Imbrasos'un bolluk diyarı olarak bilinen İmroz, bugünkü adıyla Gökçeada, Homeros'un İlyada destanında deniz tanrısı Poseidon'un adası olarak geçmektedir. Çanakkale iline bağlı bulunan ilçe, adada yer alan 10 köyden oluşmaktır (Harita 2.4).

Harita 2.4: Çanakkale/Gökçeada Kent Haritası (Kaynak: URL 12)

2010 yılı verilerine göre kent nüfusu 7.074 iken 2015 yılında bu sayı 8.906'ya yükselmiştir. 2017 yılı sayımına göre ilçe nüfusunun 5.017'si erkek 3.752'si kadın olmak üzere toplam 8.769 olduğu ifade edilmektedir (URL 13). Bu

bilgilere göre Seferihisar'da olduğu gibi 2011 yılında sakin kent ağına dahil olan şehrin nüfusunda önemli bir artış olduğu görülmektedir.

Tarihinde birçok devletin hakimiyeti altına girmiş Ada önceleri müstakil bir idare ile yönetilirken sonrasında, 1456 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından Osmanlığı İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. 466 yıl Osmanlı idaresinde kalan Gökçeada'da Türk ve Rum vatandaşlar huzur içerisinde yaşamışlardır. Dinlerini, örf, adet ve geleneklerini sınırsız yaşayabildikleri ifade edilmiştir (Resim 2.6).

Resim 2.6: Çanakkale/Gökçeada da Bulunan Rum Köyleri (Kaynak: URL 14)

Kanuni Sultan Süleyman döneminde vakıf haline getirilen Gökçeada, Balkan Harbi sırasında İtalyanların, 1. Dünya Savaşı sırasında İngilizlerin, kısa bir süre de Yunanistan'ın egemenliğine geçmiştir. Lozan Antlaşması neticesinde 22 Eylül 1923'te Türkiye Cumhuriyeti topraklarına fiilen katılmıştır. Bu tarih Gökçeada'nın kurtuluşu olarak kutlanır. 1970 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile İmroz olan adanın ismi Gökçeada olarak değiştirilmiştir (Resim 2.7) (URL 11).

Resim 2.7: Gökçeada Kent Merkezi Genel Görünümü (Kaynak: URL 15)

Türkiye'nin en batı noktasında yer alan ve en büyük adası olan Gökçeada, geçmişinin mimarisine yansıdığı nostaljik evleri, doğal yaşamı, organik ürünleri ve alternatif spor olanakları ile son yıllarda önemli bir turizm merkezi haline gelmiştir. Özellikle kent köylerinde bulunan ortak alanlar şehir yaşantısı hakkında fikir vermektedir (Resim 2.8).

Resim 2.8: Gökçeada Zeytinli Ve Yukarı Kaleköy Köylerinden Kamusal Mekân Örnekleri (Kaynak: URL 15)

2002 yılından bu yana ada içerisinde gerçekleştirilen organik tarım faaliyetleri ile özellikle 2008 yılından bu yana gerçekleştirilen tarım turizmi uygulamaları ile hem yaşayan halka hem de kente gelen ziyaretçilerine doğal bir ortam sunmaktadır (URL 11). Aynı zamanda Gökçeada Organik Tarım Projesi ile bağcılık, zeytincilik ve arıcılık gibi tarıma dayalı üretimle geçimini sağlayan küçük üreticilerin organik tarıma yönlendirilmesiyle adada ekonomik yaşam farklı alternatiflerle renklenmeye başlamıştır (URL 16). Gökçeada'nın Üretici Pazar'ı, yavaş yemek hareketindeki Yeryüzü Pazarları (Earth Market) uygulaması kapsamında bu unvana sahip Foça Pazar'ı ile birlikte Türkiye'deki iki pazardan biridir (Resim 2.9).

Resim 2.9: Gökçeada Yeryüzü Pazarı ve Tarım Faaliyetleri (Kaynak: URL 17)

Sakin Kent üyeliği sonrası dönüşüme uğrayan kamusal mekânlar arasında balık halinin de yer aldığı Sait Halim Ergör Çarşısı ve 2015 yılında açılan üretici pazarı yer almaktadır. İlçe merkezinde Nadir Nadi Caddesinde bulunan pazar alanı düzenlenerek yerel üreticilere tahsis edilmiştir. Pazar günleri kurulan kent pazarı için cadde trafiğe kapatılmaktadır (Resim 2.10).

Resim 2.10: Gökçeada Balık Hali ve Nadir Nadi Caddesi Kent Pazarı (Kaynak: URL 17)

Gökçeada genelinde yapılan uygulamaların sakin şehir kapsamında gerçekleşme oranı tablo 2.3'de gösterilmektedir. Aydoğan'ın 2015 yılında yaptığı çalışmaya göre kentte sakin şehir politikalarının genel anlamda %64,78 oranında gerçekleşmiş olduğu görülmektedir.

SAKİN ŞEHİR KRİTERLERİ	GÖKÇEADA
1. ÇEVRE POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	% 66.66
2. ALTYAPI POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	% 22.22
3. KENT DOKUSU VE YAŞAM KALİTESİ POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	% 70.58
4. TARIMSAL/ TURİSTİK/ ESNAF ve ZANAATKARLARA YÖNELİK POLİTİKALRIN GERÇEKLEŞME ORANI	80%
5. MİSAFİRPERVERLİK/ FARKINDALIK ve EĞİTİM POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	90%
6. SOSYAL UYUM POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	40%
7. ORTAKLIK POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	100%
GENEL DEĞERLENDİRME	% 64.78

Tablo 2.3: Gökçeada'nın Sakin Kent Politikalarını Gerçekleştirme Oranı (Kaynak: Aydoğan, 2015, s.120)

Bir diğer örnek, oluşumun doğduğu ülke olan İtalya'dan Citta di Trani kentidir. Trani, güney İtalya'da Adriyatik Denizi kıyısında (rakımı 7 m) bir liman ve içinde bulunduğu Puglia bölgesinin merkezi olan Bari'nin 43 km kuzeyinde bulunan bir yerleşimdir. Puglia bölgesinin incisi olarak tanımlanan ("La Perla Della Puglia") kent nüfusunun 54.000 olduğu belirtilmiştir (Harita 2.5) (URL 18). Ancak Trani Belediyesi, 2014 yılı verilerine göre bu rakamın 56.673 olduğunu ifade etmiştir.

Harita 2.5: Bari/Citta di Trani Kent Haritası (Kaynak: URL 5)

Şehir; tarihi kalesi (Castello Svevo di Trani), limanı ve görkemli katedrali (San Nicola il Pellegrino) ile hem yaşayan halka hem de gelen ziyaretçilere kent kimliği ve kültürü hakkında bilgi vermektedir (Resim 2.11).

Resim 2.11: Liman Kenti Citta di Trani Genel Görünüm (Kaynak: URL 18)

2001 yılında sakin kent hareketine dahil olan Trani, kamusal mekân anlamında İtalya'nın diğer sakin kentlerinde olduğu gibi dar sokakların açıldığı geniş meydanlara sahiptir. Şehrin en büyük meydanı Piazza Mazzini sosyal ve kültürel anlamda birçok aktiviteye ev sahipliği yaparak yaşayanların ve ziyaretçilerin yaşam kalitelerini olumlu yönde etkilemektedir. Bir sonraki bölümde detayları ile yer verilecek olan mekân kalitesini belirleyen parametreler genel anlamda işlevsel, estetik, ekonomik ve teknik kalite olmak üzere 4 temel başlık altında toplanmaktadır. Meydanın bu anlamda genel olarak kullanıcının gereksinimlerini karşıladığı görülmektedir. Özellikle işlevsel ve estetik kalite alt başlıklarına bakıldığında kent meydanı; erişilebilirliği, çeşitli aktivitelere olanak sağlayan esnekliği, güvenliği, görsel ve sunumsal kalitesi, kendi içinde var olan düzeni, tarihsel ve kültürel değerleri açısından bir bütünlük içermektedir (Resim 2.12).

Resim 2.12: Kent Merkezinden Piazza Mazzini Meydanı (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2016)

Trani de hem dini hem kültürel birçok aktivite ve festivaller yapılmakta bu nedenle sahil şeridi haftanın belirli günlerinde trafiğe kapatılmaktadır. Bu bağlamda kent genelinde kamusal alanlarda yaşanan en belirgin sorunun trafik ve park alanları olduğu görülmektedir. Çeşitli festivallerde ve kutlamalarda bu alanlar trafiğe kapatılsa bile günlük yaşantı içerisinde yerel halk ve ziyaretçiler sorun yaşamaktadır (Resim 2.13).

Resim 2.13: Kutlamalar Sırasında Trafiğe Kapatılan Ana Cadde ve Bazı Ara Caddeler (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2016)

Kentin önemli geçim kaynaklarından biri olan balıkçılık her yönüyle kendini hissettirmektedir. Haftanın belirli günlerinde, deniz ürünlerinin satıldığı balık pazarı da sahil yolu üzerinde kurulmaktadır (Resim 2.14).

Resim 2.14: Haftanın Belirli Günlerinde Kurulan Trani Balık Pazar'ı (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2016)

Kentin en önemli geçim kaynağı olan deniz ürünlerinin yanı sıra yöreye özgü misket üzümünden (moscato) üretilen şarabı ve zeytinyağıyla da şehre ekomik açıdan katkı sağlamaktadır. Yerel ürünlerin satıldığı dükkan hem iç mekan tasarımı hem de kente özgü ürünleri ile kent dokusu ve kimliğini yansıtmaktadır (Resim 2.15).

Resim 2.15: Yerel Ürünlerin Satıldığı Market, Sahil Şeridinde Bulunan Restoranlar ve Kente Özgü Deniz Ürünleri Menüsü (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2016)

Örnek gösterilen sakin şehirlerin ortak hedefi; oluşumun kriterlerinin birçoğunu yerine getirmeye çalışarak insanların yaşam kalitelerini yükseltmektir. Ülkemizden ve hareketin başkenti olan İtalya'dan verilen örnekler karşılaştırıldığında ülkemizde oluşumun bir marka değeri olarak görüldüğü ve o markanın kente adapte edilmeye çalışıldığı gözlenmektedir. Aynı zamanda oluşumu, ülkemizde sakin şehir fikri ile yaşayan fakat teknolojinin getirdiklerine yenik düşerek kimliğini kaybetme tehlikesi içinde olan kentlerin özüne dönme aracı olarak kullandığı görülmektedir. Yavaş kent hareketi aynı zamanda bir koruma bilinci geliştirme çabası olarak da ifade edilmelidir. Ülkemizde koruma

bilincinin yeni yeni oluşmaya başladığı düşünülürse, sakin şehir ağına katılan toplumların ve yönetimlerin bu fikri tam anlamıyla benimsemesi uzun bir sürece dayanmaktadır. Bu nedenle düşüncenin kentin üzerine yapıştırılmış bir etiketten ibaret olmadığı, o fikri yaşatmak için yaşamadığı, yavaş şehir olgusunu bir yaşam tarzı olarak benimsemesi gerektiği gerçeği göz ardı edilmemelidir.

2.8 BÖLÜM DEĞERLENDİRMESİ

Sakin şehirler bağlamında sürdürülebilirlik kavramı başlığı altında yer alan tüm tanımlar oluşumun temelini oluşturmaktadır. Küçük ölçekli yerleşimlerde 'Yavaş' felsefesinin benimsenmesi ile çok yönlü bir sürdürülebilirlik anlayışı ortaya konmaktadır. Çevresel, sosyal ve ekonomik bileşenlerden oluşan sürdürülebilirlik kavramının kentlerdeki yansıması olarak da tanımlanabilecek yavaş şehir hareketi aynı zamanda bir 'kimlik' mücadelesidir. Bahsedilen mücadele yeni bir benlik kazanma mücadelesi değil, var olmuş, var olan ve gelecekte de var olması istenen bir kimliğin mücadelesidir. Sakin kent hareketi, küreselleşmeye yenik düşmüş kent kimliklerinin dolayısıyla kültürel geçmişin yeniden canlanması, hatırlanması ve korunması için bir araçtır. Oluşum 7 ana madde ile sürdürülebilirlik kavramının bileşenlerine atıfta bulunarak çevreye, topluma ve ekonomiye yönelik açılımları ile yaşam kalitesinin yükseltilmesini hedeflemektedir.

Bir sürdürülebilir kent projesi olarak da tanımlanan yavaş şehir oluşumu sosyo-kültürel ve tasarım boyutu ile temel toplumsal ihtiyaçları göz önünde bulundurarak yaşam kalitesine yön vermektedir. Yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik adımların toplum bireylerinin paylaşım yeri olarak tanımlanan kent mekanlarında hayata geçirilmesi toplumun her kesiminin faydalanması açısından önemlidir. Kamusal mekanlar herkesin ulaşabildiği, toplumun her kesimine açık olan alanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle bölüm içerisinde örnekler üzerinden sakin şehirlerin kamusal mekanları incelenmiş, bu alanlar da yaşam kalitesine yönelik yapılan çalışmaların kente

sağladığı avantajlar analiz edilmiştir. Ülkemizden ve İtalya'dan verilen örneklerle bu anlayışın nasıl yorumlandığını görmek mümkün kılınmıştır. Buna göre İtalya'dan verilen örnek incelendiğinde "bu şehir zaten bu bilinçle yaşıyordu" düşüncesi oluşurken, bu fikrin, ülkemizde, kentlerde, toplumlarda ve bireylerde tam anlamıyla var olabilmesi için büyük çaba harcandığı fakat zamana ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bir sonraki bölümde ele alınacak olan kamusal mekân kalitesi ve parametreleri değerlendirilerek sakin şehirlerde mekân kalitesinin dolayısıyla yaşam kalitesinin yükseltilmesi yönünde analizler yapılacaktır.

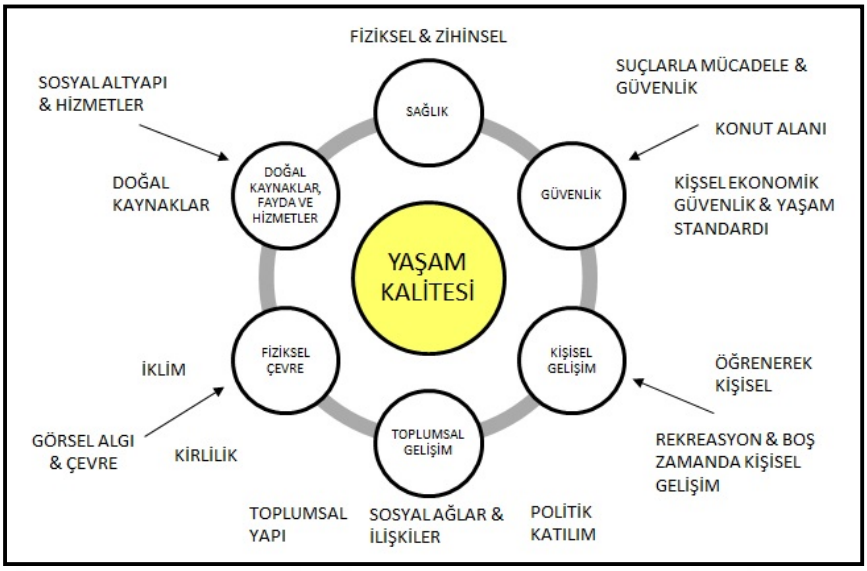
Üçüncü bölümde yaşam kalitesi, kentsel yaşam kalitesi ve ölçütleri, kamusal alan, kamusal mekân, kamusal mekân kalitesi ve yükseltilmesi için yöntemler kavramlarına açıklık getirilerek çalışmanın ilerleyen bölümlerinde bu yöntemler doğrultusunda analizler yapılarak araştırma detaylandırılacaktır.

3. YAŞAM KALİTESİ VE KAMUSAL MEKÂN İLİŞKİSİ

3.1 YAŞAM KALİTESİ KAVRAMI

Her insan yaşam standartlarını bir üst seviyeye taşımayı, eksikliğini duyduğu şeyleri gidermeyi, daha iyi koşullarda, daha mutlu ve huzurlu yaşamayı arzulamaktadır. Bu sebeple insanlar hayatlarında bir kalite arayışı içine girmektedirler (Bozkurt, 2003, s.16). Yaşam kalitesi, birbirinden farklı pek çok boyutu içinde barındıran, zaman, mekân ve kişiye göre farklılık gösteren bu nedenle tanımlanması ve ölçülmesi güç olan bir kavramdır. İnsanın hep daha iyiye ulaşma isteği yaşam kalitesinin hiçbir zaman yakalanamayacak bir hedef; sadece belli bir zaman kesitinde başkalarıyla göreceli olarak değerlendirilen bir kavram olmasına neden olmaktadır (Görün ve Kara, 2010, s.142). Bir toplumun ekonomik durumu (gelir dağılımı, yoksulluk düzeyi, yaşam standardı), yaşam çevresi (konut, yaşam ve çalışma mekânları), eğitim ve iş olanakları, aile yapısı (iş ve aile hayatı dengesi, ailede iş bölümü), sosyal yaşama katılım ve sağlık durumu gibi ölçülebilen nesnel koşullar ve bu topluluktaki insanların yaşam kalitelerine ilişkin olumlu/olumsuz düşünce ve duyguları tarafından şekillenen bir olgu olarak ifade edilmektedir (Tağmat, 2007, s.47).

Van Kamp vd.'ne göre (2003, s.7) yaşam kalitesi, yaşanılan çevrenin ölçülebilir mekânsal, fiziksel ve sosyal bileşenlerini ve bu bileşenlerin algılanma biçimlerini bir arada ele alan ve buna göre, bireylerin algılamalarını hem nesnel özellikleri ile hemde öznel özellikleri ile değerlendirdiği bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Buna göre Van Kamp vd. tarafından yapılan yaşam kalitesi kavramı şu unsurları içermektedir (Şekil 3.1);

Şekil 3.1: Van Kamp vd. Tarafından Belirlenen Yaşam Kalitesi Unsurları (Kaynak: Van Kamp vd., 2003, s.9)

Szalai (1980), yaşam kalitesini, kişinin varoluş hali, refahı ve yaşam doyumu ile ilişkilendirmekte ve yaşam kalitesinin, objektif (nesnel) etmenler ile bireysel algı ve değerlendirmelere dayalı sübjektif (öznel) etmenler ile şekillendiğini belirtmektedir (Szalai, 1980, s.27). Campbell vd.'ne göre (1976) yaşam kalitesi, hayatı boyunca elde ettiği deneyimleri ile ortaya çıkan ve bunun sonucunda bireyin yaşamında kendisini öznel olarak iyi hissetmesi hali olarak tanımlanmaktadır (Campbell, 1976, s.42). Veenhoven'a (2000) göre, kişinin yaşam kalitesi dört boyutlu bir yaklaşım ile ölçülebilir. Buna göre ilk olarak kişinin çevresinin yaşanabilirliği dikkate alınmaktadır. Kişinin doğal çevresi, konut, sağlık, güvenlik, ekonomik durum gibi yaşam kalitesi bileşenleri kişinin çevresinin yaşanabilirliğini ortaya koymaktadır. İkinci olarak, kişinin yaşam kabiliyeti dikkate alınmaktadır. Yaşam kabiliyeti, kişinin fiziksel ve ruhsal durumu, bilgi ve yetenekleri gibi özellikleri içermektedir. Üçüncü olarak, kişinin yaşam yararı, iyi bir vatandaş olma durumu, sağlıklı sosyal ilişkiler gibi özellikler dikkate alınmaktadır. Dördüncü ve son olarak ise kişinin yaşamının değerini bilmesi dikkate alınmaktadır. Dört noktanın tamamından kişi memnun ise kişinin yaşam kalitesi yüksektir sonucu çıkmaktadır. Bu dört noktanın bir tanesinde bile sorun yaşanması, kişinin yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir (Veenhoven, 2000, s.15).

İnsanların duygusal, toplumsal ve fiziksel refahını tanımlayan yaşam kalitesi kavramı; Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) tanımına göre; kişilerin, yaşam içerisindeki durumlarını, ait oldukları kültürel yapı ve değerler sistemi kapsamında, idrak ve değerlendirme biçimidir. Söz konusu değerlendirme, toplum bireylerinin beklentileri, hedefleri, hayat standartları ve hayata dair kaygıları ile ilişkili olarak biçimlenir. Yine Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, yaşam kalitesi, bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığı, özgürlük seviyesi, sosyal ilişkileri ve yaşadığı çevrenin başlıca özellikleriyle etkileşimleri gibi birçok belirleyici ile şekillenen, karmaşık ve geniş bir yapıdır (Canavarro vd., 2009, s. 117).

Yaşam kalitesi bireyin yaşadığı çevre ve kendisiyle ilgili niteliklerle ilişkilidir. Bu ifadede çevre, hava ve su kirliliğini, kentsel olanakları, konutun konfor şartları gibi özellikleri belirtirken, kişinin kendi özellikleri, sağlık durumu, mesleği, ekonomik geliri, eğitim seviyesi ve kişisel becerilerini ifade etmektedir (Evcil Türksever, 2001, s.14). Keleş, yaşam kalitesinin birçok farklı alanı kapsadığını belirterek, bunları konut koşulları, eğitim, istihdam, iş-yaşam dengesi, kurumlara ve kamu hizmetlerine erişim olarak ifade etmektedir (Keleş, 2012, s.24). Ancak yaşam kalitesinin standart göstergeleri sadece sağlık, eğitim ve istihdam değil aynı zamanda yapılı çevre, fiziksel ve zihinsel sağlık, rekreasyon, boş vakit değerlendirme ve sosyal aidiyet olarak belirtilmektedir (Kahraman, 2015, s.79). Kahraman'ın (2015) yaptığı tanımdan yola çıkarak yapılı çevreye, fiziksel ve zihinsel sağlığa, sosyal yaşama ve kültürel kimliğe atıfta bulunan yavaş kent kriterlerine madde madde bakıldığında, bireylerin temel hakkı olan hava, su ve gürültü kirliliğini azaltmak, enerji tüketimini azaltmak, yenilenebilir ve çevre dostu enerji kaynaklarının kullanımını teşvik etmek, kişi başına düşen yeşil alanları arttırmak, geri dönüşüm politikalarının desteklenmesi, kentsel katı atıkların sınıflandırılarak toplanmasını sağlamak, biyoçeşitliliği korumak, görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılmasını sağlamak vb. konular yapılı çevre bağlamında değerlendirilebilir. Yine maddeler arasında yer alan tarihi dokunun ve yerel kültürel aktivitelerin korunması kültürel kimliğin güçlendirilmesi adına önemlidir. Aile yaşamını ve genel aktiviteleri destekleyici girişimler sosyal

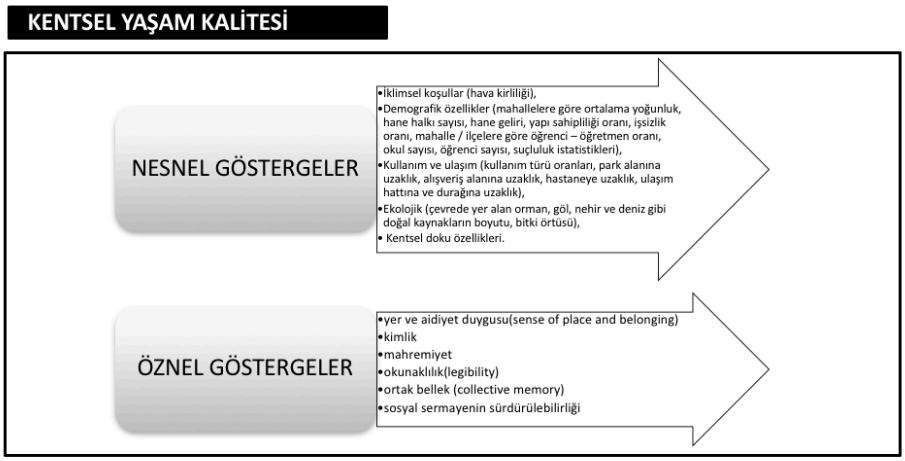
yaşama dolayısıyla yaşam kalitesine katkı sağlamaktadır. Oluşumun kararlılıkla üzerinde durduğu yerel ürünlerin ve üretimin desteklenmesi maddesinde organik tarımın geliştirilmesi yaşayanların fiziksel sağlığına önemli derecede katkı sağlamaktadır. Tüm bu maddelerin toplamı ise zihinsel ve ruhsal sağlığı beraberinde getirmektedir. Aynı zamanda yaşam kalitesini etkileyen önemli girdiler olarak ortaya konmaktadır.

Das'a göre (2008, s.298) yaşam kalitesi farklı insanlara farklı şeyler ifade edebilir. Kimilerine göre ne kadar mutlu olduklarının ifadesiyken, bazılarına göre de ekonomik, eğitim, sağlık ve güvenlik düzeyini anlatmaktadır. Gelir düzeylerinin yükselmesi ve teknolojik gelişmelerin ilerlemesiyle yaşam kalitesini belirleyen tek unsurun maddi zenginlik olmadığı bununla beraber toplumsal, mekânsal ve siyasi unsurların da bireylerin yaşam standartlarını önemli ölçüde etkilediği zaman içinde yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (Pacione, 2003, s.19). İnsanın fiziksel, mekânsal, çevresel, toplumsal ve ekonomik gereksinimlerinin karşılanma düzeyi ile bireylerin bu düzeylerden duyduğu memnuniyetlerin toplamı yaşam kalitesi olarak tanımlanmaktadır (Ören Ersin, 2012, s.22).

Bu bağlamda yapılan tanımlardan yola çıkarak sakin şehir kriterlerine bakıldığında tek bir başlık altında yer alan kent dokusu ve yaşam kalitesi parametresinin genel anlamda tüm kriterlerin ortak hedefi olduğu görülmektedir. Kişilerin bireysel olarak yüksek bir yaşam kalitesine sahip olmalarının yanı sıra yaşadıkları kentte çevre kalitesinin de yaşam kalitesi açısından büyük önem taşıdığı görülmektedir. Böylece yaşam kalitesinin hem öznel hem de nesnel verilere dayandığını söylemek mümkündür. Bu noktadan hareketle, birer yaşam mekânı olarak kentlerin yaşam kalitesi bağlamında ele alınarak, kentsel yaşam kalitesi ve ölçütleri kavramına bir sonraki bölümde açıklık getirilecektir. Böylece çalışma sakin şehir oluşumunun ana hedefleri arasında yer alan yaşam kalitesi çerçevesinde kentsel mekân ve bu mekânda yer alan insanların o mekâna verdikleri anlam ve yaşadıkları kültürü ne derece yansıttığı temeli üzerine şekillenecektir.

3.2 KENTSEL YAŞAM KALİTESİ VE ÖLÇÜTLERİ

Küreselleşmenin yarattığı etki farklılıkların yok olmasına kentlerin aynılaşarak sıradanlığın hâkim olduğu bir düzenin oluşmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda kentsel yaşam kalitesi kavramı da küreselleşmenin güncel sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Tıpkı yaşam kalitesi kavramında olduğu gibi kentsel yaşam kalitesinin tanımlanması açısından da farklılıklar mevcuttur. Kentsel yaşam kalitesinin, yaşam kalitesinde olduğu gibi ölçülmesinde kullanılacak kriterler nesnel ve öznel göstergeler olmak üzere iki temel bağlamda ele alınmaktadır. Marans ve arkadaşları (Marans ve Cooper, 2000; Marans ve Rodgers, 1975) tarafından kullanılan kentsel mekânda yaşam kalitesini tespit etmeye yarayan göstergeler daha çok nesnel göstergeler üzerine odaklanmıştır. Algısal ve davranışsal göstergeler olarak da tanımlanan öznel göstergeler bir yerin yaşam kalitesini ölçerken göz önünde bulundurulması gereken bir diğer parametredir. Önemli olan bir yerdeki ölçütlerin yerel yaşamla örtüşebilir nitelikte olmasıdır. Bu noktada kentlilerin yaşam deneyimlerinin gerçekleştiği mekânın kişiler için ifade ettiği anlam ön plana çıkmaktadır. Kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesinde, insan ve mekân arasında bağ önemli bir unsurdur (Şekil 3.2).

Şekil 3.2: Kentsel Yaşam Kalitesi Nesnel ve Öznel Parametreler

Sanjoy Mazumdar (2003), kentsel yaşam kalitesinin önemli bir teması olarak insan ve mekân arasındaki bağı göstermekte ve bu bağı “aidiyet ve yer duygusu” perspektifinden ele almaktadır. O’na göre sakinlerine yüksek bir yaşam kalitesi sağlayacak olan mekânlar, sakinlerin kendilerini oraya ait hissedebilecekleri, kendileriyle özdeşleştirerek aralarında duygusal bir ilişki ve bağ geliştirebilecekleri ve orayı özlemle hatırlayabilecekleri mekânlar olmalıdır. Başka bir deyişle, insanlar ve mekânlar arasında bağlar kurmak, yüksek kalitede bir kentsel yaşamın sağlanmasında göz önünde bulundurulması gereken bir konudur. Çünkü insanların kendileriyle özdeşleştirdikleri, kendilerini bir parçası olarak gördükleri ve sevgiyle hatırladıkları mekânlar, onlar için yaşam kalitesi yüksek bir mekânı ifade edecektir (Mazumdar, 2003, s.90). Bu anlamda hem kentsel yaşam kalitesi hem de yavaş kent hareketi insanların yaşamaktan zevk aldıkları çevrelerde bulunmalarını desteklemektedir. Sakin kent oluşumu ile aslında her şehrin insanlara bu duyguları yaşatacak kendine özgü bir ruhu olduğu fakat bu ruhun zaman içerisinde değişik kültür katmanlarının üst üste birikmesiyle, fiziki değişim, nüfus değişimi, teknolojik gelişim, yasal ve yönetsel süreç vb. nedenlerle değişime uğradığı görülmektedir. Bu dinamik süreçte kamusal mekânlar; tasarımın ekonomik gerçeklik baskısı altında kalmakta ve kent kültürünün unutulmasıyla kimliksiz, niteliksiz mekânlar olarak varlığını sürdürmeye çalışmaktadır (Çınar Altınçekiç vd., 2014, s.133). Bu anlamda yavaş kent anlayışı, küçük ölçekli yerleşimlerde kent ruhunun ortaya çıkması ve özününe dönmesi adına önemli bir katkı sağlayacaktır.

Rybczynski; kentsel yaşam kalitesini bir soğana benzeterek, soğanın dışarıdan bakıldığında gayet basit bir yapısı olduğunu ancak derinlemesine incelendiğinde birçok katmandan oluştuğuna dikkat çekmiştir. Soğanın bir parçasının kesilmesi halinde sadece kabuğunun kalacağı ve gerçek şeklinin algılanamayacağı belirtilmiştir. Katman şeklinde olarak ayrılırsa tüm görüntünün yok olacağı ifade edilmiştir. Soğanı oluşturan katmanlar şeffaftır, bu nedenle bütüne bakıldığında hem yüzey hem de içi görülebilir (Ak ve Bıçkı, 2016, s.621). Yapılan bu

benzetmeden yola çıkarak aslında kentsel yaşam kalitesi kavramının tüme varan bir yaklaşım ile ele alınarak bir zinciri ifade ettiği zincirin herhangi bir halkasının eksikliği durumunda kalite anlamında eksiklik yaşanacağı ifade edilmektedir.

Kentsel yaşam kalitesi, dar anlamıyla, şehirlerdeki alt yapı, iletişim, ulaşım, konut ve benzeri olanakların yaşayanlara sunulma seviyesinin önceden belirlenen ölçülerin üstünde olmasını ifade etmektedir. Geniş anlamda ise, toplumsal, kültürel, politik, çevresel ve eğitsel süreçleri içermektedir. Kentin sunduğu olanak ve fırsatlardan toplumun her kesiminin eşit ve dengeli, aynı zamanda ihtiyaçları oranında yararlanması, söz konusu süreçlere etkin bir biçimde katılabilmesi imkanını elde edebilmeleridir (Yavuzçehre ve Torlak, 2006, s.185-186). Bu noktada tanımda yer alan tüm girdilerin sakin şehir ağına dahil olan kentlerde de ana koşul olarak gösterilen kriterler ile birebir örtüşmekte olduğu bu nedenle oluşumun aynı zamanda kentsel yaşam kalitesine hizmet ettiği görülmektedir. Kentsel yaşam kalitesi; toplum, ekonomi ve çevre ekseninde, yaşam kalitesi ve çevre kalitesinin karşılıklı etkileşiminde gerçekleşen nesnel ve öznel değerlendirme ölçütleri ile ifade edilmektedir. Kentsel yaşam kalitesinin algıya dayalı, esenlik, sağlık, güvenlik, huzur vb. değerleri öznel bileşenlerini oluştururken; yapılı çevre, doğal çevre, ekonomik ve sosyal fonksiyon alanları gibi somut değerler ise nesnel bileşenlerini oluşturmaktadır (Emür ve Onsekiz, 2007, s.367). Sakin şehir bağlamında kentsel yaşam kalitesinin nesnel yargıları olarak ifade edilen yapılı çevre, doğal çevre, ekonomik ve sosyal alanlar olması gerektiği gibi her kentte farklılıklar gösterecektir. Ancak sakin kentin hem yaşayanlar hem ziyaretçiler üzerinde yarattığı güvenlik, mutluluk, huzur ve sağlık gibi öznel değerleri ve duyguları ortak olmalıdır.

Kent sakinlerinin yaşama biçimini belirleyen ana etken, o kentin sahip olduğu fiziksel, sosyo-ekonomik ve kültürel çevre özellikleri olarak belirtilmektedir (Kurt, 2011, s.266). Çevre kalitesi her zaman yaşam kalitesinin önemli girdilerinden biri olarak ele alınmaktadır. Nitekim Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE), “Mimarlık

ve Yaşam Kalitesi" başlıklı politika kitabında, yaşam çevresinin toplumu belirleyen temel öğelerden biri olduğunu ve toplumun ne ölçüde bir evrim geçirdiğinin analiz edilmesi açısından önem taşıdığını belirtmiştir (Turgut Yıldız, 2007, s.27). Bu bağlamda bir şehrin zaman içerisinde yaşadığı süreci gözlemlemenin bir yolu da kentte bulunan tarihi yapılardır. Geçmişin tekrar canlanması ve gelecek nesillere aktarılması noktasında kararlılık gösteren yavaş kent oluşumu tarihi yapıların korunması ve restorasyonu konusunda ağına katılan kentleri teşvik etmektedir. Bir önceki bölümde yer verilen örneklerden biri olan Gökçeada'nın geçmişte Rumlara da ev sahipliği yaptığını korunan ve günümüze kadar ulaşan mimari yapılardan öğrenmekteyiz (Resim 3.1).

Resim 3.1: Gökçeada da Yaşanan Geçmişin Günümüzdeki İzleri (Kaynak: URL 14)

Kentsel yaşam kalitesi, uygar kent ve çevre ölçütlerinin bir şehirde sağlanmış olmasının yanı sıra kentte yaşayan herkesin kentli haklarına eşit derecede sahip olması ve kullanması ile de doğru orantılıdır (Torunoğlu, 1997, s.219). Kentsel yaşam kalitesini değerlendirirken; yol, su, kanalizasyon gibi kentsel altyapı hizmetlerinin ne derece gelişmiş olduğundan, kentin sakinlerine sunduğu sosyal, kültürel ve ekonomik imkânlara kadar birçok unsuru derinlemesine incelemek gerekmektedir (Kaya, 2007, s.5). Yani kentsel yaşam kalitesi açısından yapılması gereken yalnızca konutların iyi tasarlanması, sağlıklı içme suyunun sağlanması ya da çöplerin düzenli olarak toplanması değildir. Bunların yanında kentin işlevlerini nasıl yerine getirdiği ve kent sakinlerinin demokratik bir anlayışla yönetime dâhil edilmeleri gibi konular ile ilişkilendirilmelidir (Torunoğlu, 1997, s.219). Bu anlamda sakin şehirlerde kentsel yaşam kalitesi sadece yerel

yönetimlerin çabalarıyla değil aynı zamanda şehirde yaşayan halk tarafından da iyileştirilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda sakin şehir Seferihisar da yaşayanlarında söz sahibi olduğu bir topluluk oluşturulmuştur. Seferihisar kent konseyi, çeşitli sivil toplum kuruluşları temsilcilerini, vakıf temsilcilerini, sanatçıları ve dernek temsilcilerini bünyesinde barındırmakta, şehirle ilgili kararlarda söz sahibi olmaktadır. Sakin şehir, halkın aktif olarak oluşumun içinde yer alması adına 'toplumda farkındalık ve eğitim planları' kriteri ile kent sakinlerinin harekete katılım motivasyonunun sağlanması adına bilgilendirme yapılmaktadır. Yavaş yemek (Slow Food) ve sakin kent (Cittaslow) faaliyetlerinin geliştirilmesini ve yayılmasını sağlayacak projelerin geliştirilmesi, unutulmaya yüz tutmuş yöresel yemek çeşitlerinin korunması adına yavaş yemek projelerinin uygulamaya konması oluşumun halkın katılımına en çok ihtiyaç duyduğu başlıklardır. Yerel halkın birebir içinde olduğu bir başka uygulama Seferihisarlı Kadınların kurduğu S.S. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'nin desteklediği "Seferi pazar" projesidir. Bu anlamda Ege Bölgesi'nin eşsiz lezzetlerini uygun fiyata tüketiciyle buluşturuyor. Böylece hem bölge kadınları kendilerine ekonomik bir gelir sağlamakta hem de Seferihisar topraklarında yetişen organik sebzeler, meyveler, yöreye özgü reçeller, tatlar korunarak geleceğe taşınmaktadır.

Yaşam kalitesi genel bir yaklaşım içerisinde; toplumun ihtiyacı olan hizmetlerin ve tüm şartların arz ve talep arasındaki oran olarak açıklandığı görülmektedir. Bu bağlamda yaşam kalitesi; 1) Açık ve kapalı mekân standartları (çevresel kirlilik, doğal çevre nitelikleri, yeşil alan kullanımları gibi); 2) Vatandaşların refahı (gelir seviyesi, işsizlik oranı, suç oranları); 3) Hizmet çeşitliliği ve kalitesi (eğitim, eğlence, halk sağlığı, toplu taşıma, belediye hizmetleri, iyi yönetişim); gibi konuları barındırmaktadır (Turgut Yıldız, 2007, s.27).

Bu kapsamda kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi için yerel yönetimlerin odaklanması gereken stratejik çalışma alanları şu şekilde belirtilmiştir;

- Planlama ve imar faaliyetleri,
- Kentsel altyapının geliştirilmesi,

- Kentsel donatı alanlarının zenginleştirilmesi,
- Sağlıklı ulaşımın tesisi,
- Kentsel yapı stokunun iyileştirilmesi,
- Sosyal ve beşerî sermayenin geliştirilmesi,
- Kültürel mirasın korunması ve kültürel altyapının tesisi,
- Sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması,
- Kent güvenliğinin sağlanması,
- Kent hukukunun geliştirilmesi,
- Kentlilik bilincinin geliştirilmesi,
- Kent ekonomisi ve ticaretinin geliştirilmesi,
- Kurumlar arası işbirliğinin tesisi,
- Belediye yönetiminde kalite, etkinlik ve verimlilik sağlanması (Koçak, 2008, s. 41-47).

Bahsedilen tüm bu maddeler aynı zamanda sakin şehir oluşumu ile bağdaşmakta ve hareketin ana hedefleri arasında yer almaktadır. Ancak sakin yerleşimlerde kent ile ilgili konularda sadece yerel yönetimlerin varlık göstermesi yetmez aynı zamanda yerel halkında kent hakkında söz sahibi olması beklenmektedir.

Kahire Üniversitesi öğretim üyesi Hamam Serag El Din vd. (2013) kentsel yaşam kalitesinin oluşmasına katkı sağlayan yedi temel boyutu şu şekilde ifade etmektedir (Tablo 3.1);

Kentsel Yaşam Kalitesinin Oluşmasına Katkıda Bulunan Unsurlar	
1. Çevresel Kentsel Yaşam Kalitesi	Çevrenin Doğal Özellikleri
2. Fiziksel Kentsel Yaşam Kalitesi	Kentsel Doku
	Binalar
	Arazi Kullanımı
	Kentsel Hizmetler
	Altyapı
3. Sosyal Kentsel Yaşam Kalitesi	Yurttaş Katılımı
4. Psikolojik Kentsel Yaşam Kalitesi	Mekan kimliği gibi yurttaşların yaşanılan yer hakkındaki duygularına gönderme
5. Ekonomik Kentsel Yaşam Kalitesi	Mekandaki ekonomik aktiviteler
6. Politik Kentsel Yaşam Kalitesi	Kentsel Politikalar
7. Devingen (Hareketli) Kentsel Yaşam Kalitesi	Ulaşım- Trafik- Erişilebilirlik

Tablo 3.1: Serag El Din vd. Tarafından Belirlenen Yaşam Kalitesinin 7 Temel Boyutu (Kaynak: El Din vd., 2013, s.89)

Psatha Eva vd. "Defining Quality of Life: Which Factors Should be Considered?" isimli makalesinde Avrupa kentlerinde kentsel yaşam kalitesini belirleyen unsurları on iki başlık altında toplamıştır. Bu kategoriler ve içerdiği alanlar şu şekilde özetlenebilir (Eva vd., 2011, s.13):

- Ekonomik çevre: istihdam olanakları, istihdam yapısı, ortalama gelir ve gelir dağılımı, yaşam maliyeti.
- Sosyal çevre: suç, sosyal eşitsizlik, sosyal dışlanma.
- Doğal çevre: hava kalitesi, su kaynakları, doğal kaynaklara erişim.
- Yapılı çevre: bina yoğunluğu, konut koşulları.
- Kentsel yeşil alanlar: kişi başına düşen yeşil alan, erişim, kullanım.
- Kamusal mekânlar: kamusal mekânların kalitesi, ziyaret oranları.
- Kültür ve boş zaman: turizm altyapısı, boş zaman değerlendirme faaliyetleri, kültürel yaşam.
- Eğitim: eğitim birimleri, özel okullar.
- Sağlık bakımı: sağlık hizmetleri, erişim, dezavantajlı gruplar için sosyal refah.
- Demografik veriler: medeni hal, eğitim düzeyi.
- Demokratik kurumlar: yerel yönetimlerin seçimi, oy verme oranları.
- Trafik ve ulaşım: park alanları, kamusal ulaşımın yeterliliği.

Kentsel yaşam kalitesini belirleyen parametreler genel olarak değerlendirildiğinde çevresel, fiziksel kentsel altyapı, ekonomik, sosyal, ulaşım, sağlık gibi başlıklar altında ifade edilebilir. Bu anlamda kentsel yaşam kalitesi ölçütlerinin Uluslararası Cittaslow Ağı'nın sakin kent üyeliği için belirlediği kriterler ile birebir örtüştüğü bu bağlamda kentsel yaşam kalitesinin sağlanmasına doğrudan katkı sağlayacağı görülmektedir. Bu noktadan yola çıkarak kentsel yaşam kalitesi parametreleri ve sakin şehir kriterleri arasındaki ilişkinin anlaşılması açısından analiz edilmiştir.

Sakin şehir kriterlerinin başında yer alan çevre politikaları; hava, su ve toprak kalitesini arttırmak, gürültü kirliliğini ve enerji tüketimini azaltmak, yenilenebilir ve çevre dostu enerji kaynaklarının kullanımını teşvik etmek, kişi başına düşen yeşil alanları arttırmak, geri dönüşüm politikaları geliştirmek, kentsel ve evsel katı atıkların sınıflandırılarak toplanmasını sağlamak, biyoçeşitliliği korumak, görsel ve elektromanyetik kirliliğin azaltılmasını sağlamak vb. alt başlıklarıyla kentsel yaşam kalitesi parametreleri arasında yer alan çevresel unsurlar ile ilişkilendirilebilir. Yavaş kent kriterlerinde yer alan ikinci ana başlık "Altyapı Politikaları" olarak ifade edilmektedir. 13 madde altında tarihi yapıların ve mekanların korunması, trafik akışının sağlanması, engelli kullanıcılar için kamu alanlarının erişilebilir olması, kamu binalarıyla ilişkili bisiklet yollarının yapılması, kentin iyileştirilmesine yönelik projelerin geliştirilmesi vb. konularıyla kentsel yaşam kalitesi göstergeleri arasında altyapı unsurları ile ilişkilendirilebilir. Kriterler arasında yer alan bir diğer ana başlık ise "Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları"; kentsel yaşanabilirliği arttırmak, kentsel alanlarda yer alan donatıların düzenlenmesi, kente ilişkin değerlerin yükseltilmesi, şehir merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin arttırılması, sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi gibi alt maddeler de kentsel yaşam kalitesi ile yavaş kent hareketi arasındaki bağın gücünün anlaşılması açısından önemlidir.

Kentsel yaşam kalitesi ölçütleri arasında yer alan sağlık unsurları aynı zamanda sakin şehir kriterleri kapsamında da değerlendirilmiştir. Buna göre; yerel ürünlerin ve üretimin desteklenmesi ile organik tarımın geliştirilmesi sağlanarak

genetiği değiştirilmiş ürünlerin kullanımının önlenmesi, tıbbı yardım merkezlerinin kurulması ile sağlık hizmetlerine ulaşılabilirliğin arttırılması vb. konulara yer verilmiştir. Ulaşım göstergeleri konusunda sakin şehir kriterleri ile örtüşen maddeler arasında, özel ulaşımda alternatif yöntemlerin desteklenmesi, kamu taşımacılığının sağlanması (kent dışı otopark alanları), özel araç kullanımının kısıtlanması, bisiklet ve yaya yollarını arttırılması vb. yer almaktadır. Kentsel yaşam kalitesinin ekonomik göstergeleri ile ilişkilendirilebilecek yavaş kent kriterleri; yerel ürünlerin pazarda tüketici ile buluşmasını sağlayarak yerel üretici ve esnafı desteklemek, yerel esnaf ve zanaatkarların ürettiği ürünlerin sertifikalandırılmasını sağlamak, geleneksel mesleklerin ve el sanatlarının korunması, yerel ve doğal ürünlere yönelik ticaret alanları yaratmak, fiyatların saydam olması vb. olarak sıralanabilir. Kentsel yaşam kalitesinin sosyal göstergelerine karşılık gelebilecek yavaş kent kriterleri ise; aile yaşamını ve genel aktiviteleri destekleyici programların geliştirilmesi (rekreasyon, sosyal merkezler, spor vb.), hizmet altyapılarının bulunması (oyun alanları, birleşen yeşil alanlar vb.), yerel halkın kent yönetiminde aktif katılımını sağlamak, engelli kişilerin ve farklı kültürlerin entegrasyonunu sağlamak, yerel kültürel aktivitelerin gerçekleşmesini sağlamak vb. olarak ifade edilmektedir.

Tüm bunların dışında sakin şehir oluşumuna üye olmak isteyen kentlerde aranan ve şart koşulan bir diğer kriter ise nüfus konusudur. Yavaş kent ile kentsel yaşam kalitesinin ilişkilendirilmesinde temel alınacak nüfus yoğunluğu kentsel yaşam kalitesi ile doğru orantılıdır. Çünkü bir kentteki hızlı ve plansız nüfus artışı başta konut sorunu olmak üzere gürültü, trafik, altyapı hizmetlerinin yetersizliği, doğal çevrenin bozulması gibi birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Yavaş kentlerdeki nüfus sınırlaması bahsedilen problemleri engelleyerek kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunacaktır. Kentsel yaşam kalitesinin yakalanması adına sakin kent kriterlerinin bir araç olduğu söylenebilir. Bir yavaş kentteki yaşam kalitesini ölçmek istediğimizde bu kriterlerin birer kentsel yaşam kalitesi göstergesine dönüştürülmesi mümkün görünmektedir (Ak ve Bıçkı, 2016, s.627-628).

Yavaş şehir oluşumu, kent sakinlerine doğanın ve kültürün korunduğu, çevre kirliliğinin kontrol altına alındığı, günlük hayatın belirli bir konfor içinde yaşandığı bir ortam sağlamayı hedeflemektedir. Bu kentlerdeki temel amaç yaşanabilirliği arttırmaktır. Tıpkı kentsel yaşam kalitesi ve parametrelerinin hedeflediği gibi sakin şehirler de yerel ve özgün kimliklerin korunarak kentlilerin yaşam kalitelerini iyileştirmeyi hedeflemektedirler. Kentsel yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlarken kentin kendini gözeterek farklı gelişim yöntemleri uygulaması, yavaş kent hareketinin temelini oluşturmaktadır. Yavaş kent sakinleri için daha yüksek bir yaşam kalitesi sağlama arzusu, kentin kökenlerine kadar inmeyi gerektirebilir. Bir kentin mükemmel olmak için illa ki değişmesi ya da son model kentsel planlama modasına uyması şart değildir. Yavaş kent, bir kentin eşsiz özelliklerini devam ettirerek aynı zamanda kenti de iyileştirmeyi ve böylece kent sakinlerinin yaşamaktan keyif alacakları daha iyi fiziksel çevreler yaratmayı amaçlamaktadır (Radstrom, 2011, s.96).

3.3 KAMUSAL ALAN KAVRAMI

Kamusal alanlar; kendisi ve yaşayanları sürekli değişen, dönüşen ve gelişen, dinamik ve yaşayan organizmalardır. Sennett'e (1996) göre, kamusal alan demokrasinin taşıyıcısı, kentin kalbi, yurttaşlık hislerinin, anılarının yer aldığı kentin ruhu ve kentin ambiyansıdır. Bu alanlar fiziksel, sosyal ve sembolik olarak kenti dönüştürmek, yeniden biçimlendirmek için birer araçtır. Sennett'in bu tanımı, kamusal alanların eşitlik, paylaşım, yerin duygusu gibi çok yönlü özelliklerine aynı zamanda hem fiziksel hem de toplumsal içeriğine vurgu yapması açısından oldukça önemlidir (Uzgören ve Erdönmez, 2017, s.42). "Kamusal" kelimesinin kökeni Antik Roma dönemine dayanmaktadır. Latincedeki "populus" (halk) kelimesinden türetilen "kamusal" sözcüğü herkese açık, umumi, kamuya ait anlamına gelmektedir (URL 19). Kamusal alan, herkes tarafından erişilebilir ve kullanılabilir olandır. İngilizcede "public" olarak tanımlanan kamusal sözcüğü, Oxford sözlüğünde, sıfat olarak; "bir bütün olarak

insanlara ilgili olan; ulus ya da topluluğa ait olan, onu etkileyen ya da ilgilendiren; bir bütün olarak topluluğun yerine yapılan ya da yürütülen; topluluk tarafından onaylanan ya da onu temsil eden; topluluğun tüm bireyleri tarafından paylaşılan ya da kullanılan, onlara açık ya da erişilebilir olan; özel kullanımla sınırlı olmayan", isim olarak ise; "kamunun yararına ya da kullanımına açık olan şey; organize toplum; topluluğun üyeleri, bir şey ya da kişiyle ilgili özel bağlantı ya da ilgi sahibi olan topluluğun bir bölümü, benzer kültürel, sosyal ya da politik ilgilere sahip fakat bireysel olarak birbirleriyle iletişimde olmayan bir grup…" olarak tanımlanmaktadır (Enginöz, 2008, s.7). Kamusal mekanlar yaşayan 'herkesin' kullanabildiği, var olabildiği, tartışabildiği, susabildiği mekânlardır. Bu nedenle kente dair tüm yaşamsal uygulamalar kamusal mekânı, kamusal mekân da kentte yaşayan tüm insanları ilgilendiren bir zaman/mekân olarak tanımlanmaktadır (Karabacak. 2015. s.5). Kamusal alan herkese ve herkesin denetimine açık olan, ücretsiz erişebileceği ve serbestçe hareket edebileceği, halkı ve toplumu ifade eden bir alandır. Aynı zamanda kamu alanı, özgürlüğü ve birlikteliği bünyesinde barındırmaktadır (Resim 3.2).

Resim 3.2: Yavaş Kent Greve in Chianti Matteotti Meydanı (Kaynak: URL 20)

Tekeli'ye göre kamusal alan, herkese açık görünme ve görüşme mekânıdır. Kamusal alanın hem insanları bir araya getirme hem de birçok alt kamusal alanlara ayrılan bir alan olma özelliği gösterdiğini ifade etmiştir (Tekeli, 1999, s. 8-10). Felsefeci Hannah Arendt "kamusal alan" (public realm) kavramı, insanlar

tarafından oluşturulmuş, insan yapısı nesnelerden ibaret ve insanlar tarafından ortak olarak paylaşılan bir dünyayı ifade etmektedir. Kamusal alanda var olmak, herkesin farklı bir konumdan görüyor ve duyuyor olduğu anlamına gelmektedir. İnsanların farklılıkları ve bunların bir bütün içerisindeki çeşitliliği kamusal alanı oluşturmakta ve bu farklılıkla kamusal alan beslenmektedir. Bu çeşitliliğin olmaması durumunda kamusal alan iletişim ve paylaşımdan uzak bir alan olarak kalacağı belirtilmektedir (Enginöz 2008 s.8-9). Norberg- Schulz (1980) da kenti farklı insanların bir arada bulunduğu kamusal alanlardan oluşan bir karşılaşma yeri olarak tanımlamaktadır. Yapılan bu tanım kültür ve mekân ilişkisinin ortaya konması açısından önemlidir. Kentlerin var olabilmesi, o kentteki yaşam kalitesi, hareket etme, kolektif, kültürel ve sosyal yaşam gibi unsurlar ile doğrudan ilişkilidir. Kamusal alan ise, kentlerdeki bu hareketlilik ile kolektif, kültürel ve sosyal yaşam ihtiyacının karşılanabileceği alanlardır (Uzgören ve Erdönmez, 2017, s.42). Kentsel alanlar, psikolojik ve duyusal gereksinimleri (kimlik, çeşitlilik ve çevresel katkı), sosyal ilişkileri (iletişim, etkileşim, eğitim) ve ekonomik değişimleri (değer arttırıcı- gelir getirici özellikler ve ticaret) sağlayarak kentsel yaşantıda önemli bir görev üstlenmektedir (İnan, 2008, s.14).

Parklar ve açık alanlar yalnızca hoş ve doğal bir ortam sağlamakla kalmaz, aynı zamanda kentsel alandaki yaşam kalitesini yükseltir ve gerekli çevresel fonksiyonları üstlenir (Resim 3.3). Büyük ölçekte, kamusal açık alanlar, insanların dolaşımına ve aralarındaki doğal yaşama fırsatlar vermektedir.

Resim 3.3: Büyük Britanya/ Flintshire/ Mold Bailey Hill Festivali (Kaynak: URL 21)

Aynı zamanda, kamusal açık alanların sosyal olduğu kadar politik bir işlevi de vardır. Bir sosyal mekân olarak insanlara bir araya gelme ve etkileşimde bulunmak için uygun ortamlar yaratır. Politik işlevi ise her kesimden insanı demokrasi, özgürlük, eşitlik ve adalet için bir arada tutmasıdır. Kamusal açık alanların bireyleri bir araya getiriyor olması ve bu alanın tüm topluma açık oluşu, burada gerçekleşecek etkileşim ve aktiviteler için belirli fiziksel koşulları sağlamasını gerektirmektedir. Açık kamusal alanların mekân kalitesinin, kentin "yaşayan bir organizma" olarak varlığını devam ettirebilmesi açısından önemli bir rolü bulunmaktadır (Uzgören ve Erdönmez, 2017, s.44).

3.4 KAMUSAL MEKÂN KAVRAMI

Kentsel mekânlar kentlerin ana bütünleşme aracıdır. Kentsel mekânlar yaşayanların ve ziyaretçilerin kültürel birikimlerini paylaştığı, aktardığı, tekrar öğrendiği alanlar olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda kentin tanımlanması (o kente ait imaj oluşumu) bağlamında kullanıcıların; kültürel kimlikleri, kişisel gelişimleri ve insanların birbirleriyle iletişime geçmeleri sonucu kentli olma deneyimini kazanması da bu mekânlarda gerçekleşmektedir (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009, s.131). Kamusal mekânlar bulunduğu çevrede yaşayan insanların hem yapılı çevreyle hem de birbirleriyle karşılıklı olarak etkileşime geçtikleri ortak kullanım alanları olarak ifade edilmektedir. Bir başka ifadeyle kamusal mekân, toplu yaşam senaryosunun gözler önüne serildiği bir 'sahne' olarak tanımlanmaktadır. Kentin parkları, meydanları, sokakları toplumun değişimine ve gelişimine yön ve biçim vermektedir. Devingen bir yapıya sahip olan bu alanlar, şehre hareket için yollar, iletişim için düğüm noktaları, eğlenmek ve dinlenmek için mekanlar sağlayarak yerleşik hayatın önemli bir parçasını oluştururlar. Kentsel mekânlar, mekânı kullanan kullanıcıların kültürel birikimlerini paylaştığı ve birbirleriyle etkileşimleri sonucu kentli olma deneyiminin elde edildiği, kentin ana bütünleşme aracıdır. Zucker (1959) 'a göre; kentsel mekanlar, tarih boyunca şehirlerin kimliğini ve kişiliğini ortaya koyan önemli bir kentsel yaşam odağıdır (Çınar Altınçekiç vd., 2014, s.132-

133). Bu anlamda, İspanya Costa Brava'da bulunan Begur sakin kenti tarihinde Hint kültürüne ev sahipliği yapmış ve bu yaşanmışlık mimari yapılara yansımıştır. Kültürel kimliğin önemli göstergelerinden biri olan mimari yapılar kentin zaman içerisinde geçirdiği süreci ve birikimleri ortaya koyan bir diğer kamusal öğedir (Resim 3.4).

Resim 3.4: Yavaş Şehir İspanya/ Begur Hint Evleri (Kaynak: URL 22)

Dış mekânda yapıların hem birbirleriyle hem de diğer unsurlarla olan ilişkilerinin, yakınlıklarının oluşturduğu kentsel mekânlar 'mimari mekân' olarak da tanımlanmaktadır. Madanipour, kentsel mekânı "fiziksel ve herkes tarafından erişilebilir olan bir yer; yabancıların ve yerlilerin belirli kısıtlamalarla girebildikleri, kasabalar, şehirler ve kırsal mekânların içlerinde yer alan mekânlar" olarak tanımlarken, Schulz, mimari mekânı toplumun fizyolojik, psikolojik ve sosyal gereksinimlerini karşıladığı bir uzay parçası, bir boşluk olarak ifade etmektedir (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009, s.132).

Avrupa Konseyi (1986) kamusal mekânları ve önemlerini şu şekilde tanımlamaktadır:

• Kamusal açık alanlar, şehir mirası için önem taşır,
• Bir şehrin mimari ve estetik bakımdan güçlü bir öğesidir,
• Önemli bir eğitimsel rol oynar,

• Çevre bilimsel açıdan ve sosyal etkileşim için önemlidir,
• Toplum gelişimini kuvvetlendirir,
• Özellikle bireylerin psiko-sosyal gerilimlerini dengelemeye yardımcı olur
• Bir toplumun eğlence ve boş zaman ihtiyaçlarını karşılamak gibi önemli bir rol üstlenir,
• Çevresel gelişim içinde ekonomik bir değer taşır (Bayram, 2007, s.7).

Günümüzde kentsel mekânlar, toplumun rahatlıkla erişebildiği insan eliyle oluşturulmuş ya da doğal olan her türlü çevreyi kapsamaktadır. Tüm caddeleri, meydanları, yolları, konut yerleşimlerinin olduğu alanları, halk için ticari ya da kamusal kullanımların bulunduğu parkları, açık mekânlar ve en azından gündüz vatandaşların kamusal/özel mekânları kısıtlanma olmaksızın kullandığı yerleri de ifade etmektedir (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009, s.133-134).

Bu çerçevede Erdönmez ve Akı (2005) kamusal mekânları yeşil alanlar ve yurttaşların kullanımına açık kamusal alanlar olarak ifade etmektedir. Yeşil alanlar, parkları, konforlu yeşil alanları, çocuk oyun alanlarını, spor tesislerini, yeşillendirilmiş geçitleri, doğal ve yarı doğal yeşil alanları ve diğer işlevsel yeşil alanları bünyesinde barındırırken, vatandaşların kullanımına açık kamusal alanlar meydanları, pazar yerlerini, yaya kaldırımlarını, gezinti alanlarını ve kıyı şeridi alanlarını ifade etmektedir (Erdönmez ve Akı, 2005, s.74- 75).

3.5 KAMUSAL MEKÂNIN SOSYO-KÜLTÜREL BOYUTU

Küreselleşme bir dizi kültürel sonuçlarla ilişkilendirilmektedir. Bunlar homojenleşme, kutuplaşma ve melezleşme olmak üzere başlıca üç kavram altında analiz edilmektedir. Yavaş hareketinin çıkış noktasını oluşturan unsur olarak ele alınabilecek homojenleşme kavramı, küresel kültürün Batılı ya da Amerikan kültürü etkisiyle standartlaştığını ifade etmektedir. Kutuplaşma ve melezleşme bu teze karşı gelmektedir. Kutuplaşma tezine göre; kültürel alternatiflerin varlığı ve Batılı normlara karşı oluşan dirençler küresel kültürel gelişimi kutuplara ayırır çünkü kültürü standartlaştırmak ekonomik

organizasyonları ve teknolojiyi standartlaştırmaya göre daha zordur. Günümüz dünyasında ne kültürel yerel unsurlar tam olarak değişmeden korunabilir; ne de batı kaynaklı merkezden çevreye doğru akan kültürel unsurlar tam olarak yerel unsurları yok edip kendi kültürel formlarını uygulayabilir. Bu iki unsur birbiriyle etkileşime girerek melez bir form oluşturmuştur (Holton, 2013, s.59-69-75). Kamusal mekânlar, yoğun sosyal etkileşimin gerçekleştiği mekânlar olarak, sosyal ve kültürel dinamiklerden oluşan, mekân, toplum ve kültür kavramlarının her birini ve birbiriyle olan ilişkilerini kapsayan sistemler bütünüdür. Kamusal mekânlar kentlilerin toplanacağı, birbirleriyle karşılaşacağı, bireysel olarak ya da birlikte kendilerini ifade edecekleri, kentli kültürü yaratacakları, özgürlük ve toplumsal- davranışsal uzlaşma alanlarıdır. Bu anlamda toplumun her kesiminden insanın sürekli etkileşim durumunda olduğu kamusal alan, toplumsal kimliği şekillendiren önemli bir öğedir (Sağlar Onay, 2005, s.1). Aynı zamanda bu mekânlar bünyesinde önemli bir sosyallik barındırmaktadır. Zukin'in belirttiği üzere kamusal kültür ve kamusal alan sosyal çerçevede ele alınmaktadır. Şehirlerdeki kamusal yaşamı deneyimlediğimiz mekânlarda, dükkânlarda, parklarda ve sokaklardaki günlük hayatı oluşturan pek çok sosyal karşılaşma tarafından üretilmektedir (Erdönmez, 2006, s.65). Böylece mekân edilgen, insan ise mekânın etkeni olarak tanımlanmakta bu nedenle kullanıcısı olmayan mekânın sadece nesne olarak görüleceği ifade edilmektedir (Kahraman, 2015, s.74). Lonfland'ın şu sözleri de kamusal mekânların toplumsallaşma, sosyalleşme alanları olduklarını açık bir şekilde ifade etmektedir: "Kamusal alan bireylere farklı ilişkilerle, kendi kendine ve başkalarıyla deneyim kazanma imkânı veren nadir alanlardan biridir (Gökgür, 2006, s.65). Kamusal mekânlar; psikolojik ve duyusal ihtiyaçları giderme(can sıkıntısını gideren çeşitlilik- zevk- hayal- keşif- gezi kalabalıkla iç içelik ya da izole olma- sükun veya hareketlilik- hız veya yavaşlık- yerlerin tanımı- ortak yaşamın sembolleri) ve sosyal ilişkiler ortamı oluşturma (kendiliğinden olan, ferdi ya da ortak girişimler- programlı karşılama- tesadüfi karşılama- bilgi değişimi- güven- bekleme- başıboş gezme- kültür- gösteri- değişik iletişimler- eğitim ve öğrenme) gibi konularda vatandaşların sosyal gereksinimlerini gidermektedir (Resim 3.5) (Akgün, 2004, s.15- 16).

Resim 3.5: Sakin Şehir İspanya/Begues Ortak Alanda Gerçekleşen Çeşitli Aktiviteler (Kaynak: URL 23)

Bir toplumda sosyal iletişimin sağlanması o toplumun ne kadar gelişmiş olduğunun göstergesidir. Toplumsal yaşamdaki ahenk ve uyumun sağlayacağı gelişme ve kalite, kamusal mekânlara yansımakta ve bu mekânlardan yansıtılmaktadır (Otaner ve Keskin, 2005, s.109). Bu bağlamda, toplumsal yaşamın değerlerini ve kentsel yaşam ortamının 'kalitesini' belirleyen ve sergileyen temel mekânsal öğeler kamusal mekânlar olmaktadır. Kamusal bir alan ancak onu kullanan bir toplumla var olabilir. Boş, kayıp veya niteliksiz kamusal mekânlar kent yaşamına herhangi bir katkı sağlayamazlar. Trancik'e göre (1986) kentsel kamusal mekân konusundaki en önemli etken o mekânı kullanan insanlardır. Bu ifadesi ile kamusal mekânın toplumsal boyutunun önemini vurgulamıştır. Arendt de ancak insanların uyum içinde birlikte hareket ettikleri mekânların kamusal bir alan oluşturacağını belirtmiştir. Arendt'e göre insanların bir bütün olarak hareket ettikleri bir yer olamayan bir kent meydanının, kamu alanıyla bir ilgisi olmadığını, insanların bir sunuş için bir araya geldikleri bir yemek salonunun bile böyle bir yer haline dönüşebileceğini ifade etmektedir (Benhabib, 1996, s.242). Kamusal mekânlar içinde var olduğu toplumun yaşam biçimi, kültürü, ilişkileri, sosyal yargıları ve sosyo- ekonomik durumundan etkilenir. Bir bakıma kamusal mekânlar içinde bulundukları toplumu ya da kültürü sembolize etmektedir (Uzun, 2006, s.15). Hem kamusal

mekan anlayışı hemde kamusal- özel mekân ayrımı kültürlere göre değişmekte böylece kamusal mekanların farklı kullanım biçimleri oluşmaktadır. Kamusal mekânlarda kültürel süreçlerin etkisi aynı mekânın farklı kullanım biçimlerinden anlaşılabilmektedir. Örneğin, kamusal bir mekân olan sokak, bazı kültürlerde sadece hızlı bir geçiş trafiği için kullanılmaktayken bazı kültürlerde sokak farklı anlamlar içermekte ve farklı fonksiyonlar yüklenen bir mekân olmaktadır; örneğin İtalya'nın birçok şehrinde özellikle yaz aylarında ev kapıları sadece bir perde ile kapanarak günün sıcak saatlerinde kapı önüne koyulan masa ve sandalyelerde vakit geçirilir (Resim 3.6).

Resim 3.6: Sakin Kent İtalya/Greve in Chianti Kültüre Göre Değişen Kamusal Mekân Anlayışı (Kaynak: URL 20)

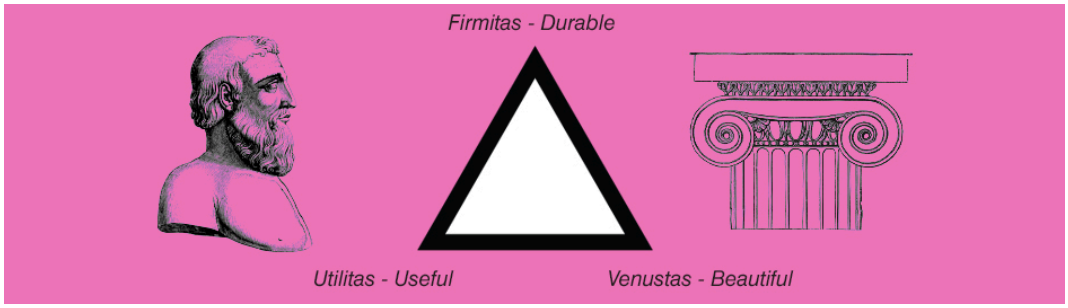
Kent mekânında fiziksel anlamda kamusal mekân, özellikle de yoğun yapılaşmanın var olduğu günümüz kentlerinde, şüphe götürmez ki "kentin nefes alan noktaları" olarak çok önemli bir role sahiptir. Bu bağlamda, kamusal mekân yaratımları son zamanlarda yönetimlerce ele alınan bir konu olmuştur. Ancak önemli olan kamusal mekân oluşturmak değil, kamusal mekânı yaşatabilmektedir. 1992 yılında imzalanan Avrupa Kentsel Şartı, kentlerde toplumsal ve kültürel anlamda eşit fırsatların yaratılmasını zorunlu kılmaktadır. Kamusal alanın, toplumsal bir arena olarak yeniden kazanılmasının gerekliliğini vurgulayan sözleşme, temel eksen olarak yerel yönetimlerin kente ilişkin tüm kararlarını, çok kültürlü kent dokusunu kabul ederek ve kentlilerle paylaşarak

almasını onaylamıştır (Ergin, 2005, s.111). Bu anlamda yavaş şehir anlayışı ve kriterleri, kent dokusu ve kültürel kimliğin korunması esasını her fırsatta dile getirmekte ve kent hakkında alınan tüm kararların şehrin gerçek sahiplerinin onayına sunulması gerektiğini belirtmektedir.

3.6 KAMUSAL MEKÂN KALİTESİ VE PARAMETRELERİ

Kalite, insanın bulunduğu mekân da hangi ihtiyaçlarını ne ölçüde karşılayabildiği, mekânın nelere elverdiği ve bu anlamda da kullanıcıların davranışlarını nasıl yönlendirdiği ile doğrudan ilişkilidir (Kahraman, 2015, s.74). "Kalite" herhangi bir karakter/durumun iyi olma düzeyini ifade eden, kişiden kişiye değişebilen soyut bir kavramdır. Ancak kentsel mekânda kalitenin ölçülmesinde kullanılan somut göstergeler de vardır. Kentsel alandaki yaşam kalitesi boyutu, fiziksel, sosyal ve ekonomik çevre olmak üzere daha geniş bir anlamda çevresel faktörlerle ilişkili olarak ele alınmıştır (Uzgören ve Erdönmez, 2017, s.44). Yaşam kalitesini doğrudan etkileyen bir kavram olarak mekânsal kalite Rapoport tarafından tasarımda fark edilen, göze çarpan farklılıklar olarak tanımlanmaktadır (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009, s.140). Romalı Mimar Vitruvius başarılı bir mimarlığın koşullarını üç ana kavramla ifade etmiştir (Şekil 3.3);

1. Kullanışlılık (Utilitas/ Commodity)
2. Sağlamlık (Firmitas/ Firmness)
3. Güzellik (Venustas/ Delight).

Şekil 3.3: Başarılı Mimarlığın Üç Ana Göstergesi (Kaynak: URL 24)

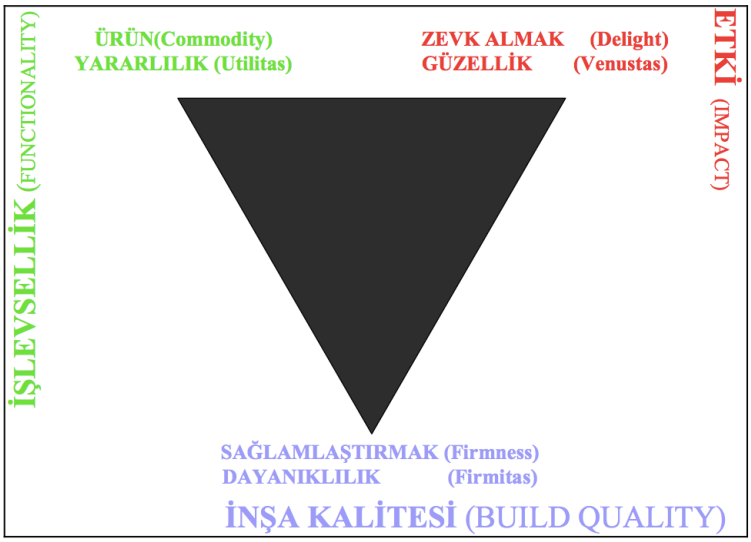
Bu bağlamda ‘kalite’ işlevsel açıdan etkin, yapısal açıdan sağlam ve görsel açıdan çekici olarak tanımlanmaktadır (Kahraman, 2015, s.80).

Allan Jacobs ve Donald Appleyard, (1987, s.115–116) “Towards an Urban Design Manifesto” çalışmalarında “gelecekteki iyi kentsel çevre” için yedi hedef önermiştir.

1. Yaşanabilirlik: kentler vatandaşların göreceli konforla yaşayabildiği bir yer olmalıdır.
2. Kimlik ve kontrol: insanlar çevrenin bir kısmının kişisel ya da toplu olarak, sahip olsalar da olmasalar da kendilerine ait olduğunu hissetmelidirler.
3. Fırsat, hayal ve keyfe giriş: insanlar şehri geleneksel kalıplardan uzak, deneyimlerini genişletebilen ve eğlenebilen bir yer olarak bulmalıdır.
4. Gerçeklik ve anlam: insanlar bulundukları (ve diğerlerini) şehri, temel yerleşim şeklini, kamu işlevlerini ve kuruluşlarını ve sunduğu diğer fırsatları anlayabilmelilerdir.
5. Toplum ve kamu hayatı: şehirler, toplum ve kamu hayatında vatandaşlarının birlikteliğini teşvik etmelidir.
6. Kentsel özgüven: artan bir şekilde şehirler, enerji ve diğer nadir kaynakların kullanımı açısından daha fazla kendi kendini geçindirebilen yerler olmalıdır.
7. Herkes için olan bir çevre: iyi çevreler herkes için girişe uygun yerlerdir. Her vatandaş asgari seviyede çevresel canlılık, kimlik, kontrol ve fırsat yetkisine sahiptir.

DQI (The Design Quality Indicator), 1999 da birçok şirket ve kurumun desteği ile (CABE, The Construction Industry Council (CIC), Department of Trade and Industry (DTI), Constructing Excellence ve OGC (The Office of Government Commerce, tarafından da desteklenmektedir) sadece okul binaları ve çevresini kalite açısından değerlendirmek için kurulmuştur. Ancak günümüzde kentsel mekânlarda bulunan etkili binaların ve çevresinin değerlendirilmesi içinde

kullanılmaktadır. Tasarım bakımından kaliteyi değerlendirirken şu modeli kullanmaktadır (Şekil 3.4) (İnceoğlu, 2007, s.106-107).

Şekil 3.4: DQI (Design Quality Indicator) Kalite Ana Prensipleri
(Kaynak: İnceoğlu, 2007, s.107)

• İşlevsellik (Functionality); Erişim/Giriş (Access), Mekân (Space), Kullanımlar (Uses).
• İnşa Kalitesi (Build Quality); Performans (Performance), Mühendislik (Engineering), İnşa etmek (Construction).
• Etki (İmpact); Kentsel & Sosyal Entegrasyon (Urban & Social Integration), İçsel Çevre (Internal Environment), Biçim & Materyaller (Form & Materials), Karakter & Yenilik (Character & Innovation) olarak ifade edilmektedir (İnceoğlu, 2007, s.107-108).

Mekânsal kalite nesnel ve öznel özellikleri içeren dört ana başlık altında incelenmektedir. Bunlar; işlevsel kalite, estetik kalite, ekonomik kalite ve teknik kalitedir (Tablo 3.2) (Van der Voort ve Wegen, 2005, s.10).

Kalite Ölçütleri	Göstergeler
İşlevsel aktivite	Ulaşım ve park olanakları
	Erişilebilirlik
	Etkinlik
	Esneklik
	Güvenlik (ergonomik, kamusal)
	Mekansal yönelme
	Bölgesellik, mahremiyet, sosyal ilişki
	Fiziksel iyi olma (ışıklandırma, gürültü, ısıtma, havalandırma, rutubet)
	Sürdürülebilirlik
Estetik Kalite	Görsel Kalite
	Düzen
	Karmaşıklık
	Sunumsal Kalite
	Sembolik ve göstergebilimsel değer
	Tarihsel ve kültürel değerler
Ekonomik Kalite	Yatırım Maliyetleri
	Kullanım Maliyetleri
	Zamanla sağlanan gelir
	Kamu ve özel düzenlemeler
Teknik Kalite	Yapısal güvenlik
	Yapı fiziği
	Çevresel uyumluluk
	Sürdürülebilirlik

Tablo 3.2: Mekânsal Kalite Ölçütleri

(Kaynak: Van der Voort ve Wegen, 2005)

Yararlılık değeri olarak da tanımlanan İşlevsel kalite genel anlamda yerin kullanılabilir olması, mekânın içerisinde olması gereken işlevler için ne kadar uygun olduğunu ifade etmektedir. Estetik kalite binanın veya bir yerin ne dereceye kadar güzel, teşvik edici ya da orijinal olarak algılandığı ve nasıl deneyim edildiği ile ilgilidir. Mekânın hoş, sıcak, geniş vb. olarak algılanması veya ne dereceye kadar kültürün bir parçası olarak görüldüğüyle de ilişkilidir. Kültürel değer orijinallik, açıklamacılık, çevre ile ilişki, tarihi değer, tasarım kalitesi ve deneyimsel kaliteyi kapsamaktadır. Gelecek değeri ise, mekânın sürdürülebilirliğine, diğer amaçlara uygunluğuna (esneklik) ve zaman içinde kazanacağı değere (kültürel tarihin bir parçası olarak değer) ilişkin verileri içermektedir. Mekânın tüm bu değerleri o mekânın estetik değerini oluşturmaktadır (Özalp, 2016, s.12). Ekonomik kalite genel anlamda, mekânın finansal kaynaklarının etkin ve verimli kullanımına ilişkin kalite ölçütüdür. Eğer bina bir yatırım objesi gibi görünüyorsa, onun ekonomik değeri, elde edilen getirinin düzeyine bağlıdır. Teknik kalite mekânın ne derece güvenli, sağlıklı,

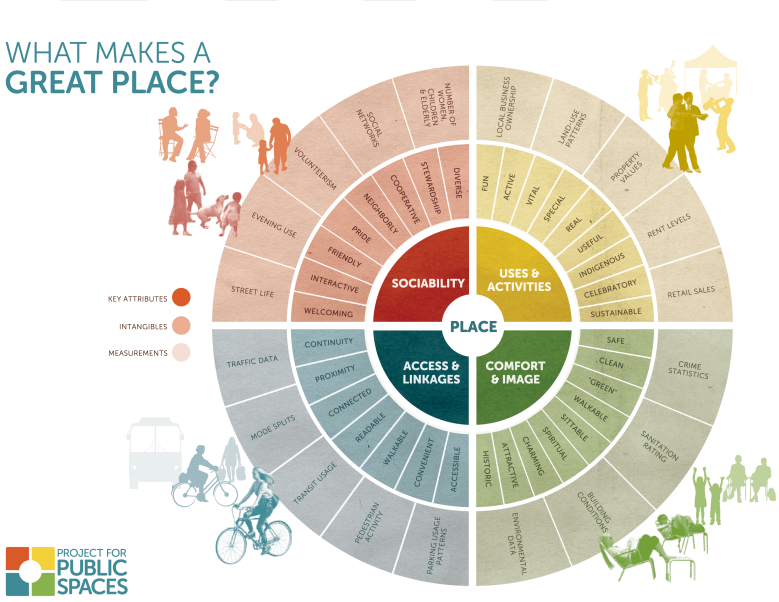
havalandırma, nem, aydınlanma, doğal ışık, akustik gibi değerlerinin yanı sıra çevre ile dost bir şekilde enerjiyi ne ölçüde sakınarak kullandığını, ilgili nesnelliğe ne derece erişebildiğini tarifleyen fiziksel kalitedir. Üzerine kurulan yapılar, yük taşıyan strüktür, kabuk, iç malzeme/ olması gereken araçlar ve teknik servislerin güç / sağlamlık, durgunluk/ sabitlik durağanlık, sürdürülebilirlik ve bakım için sınırlı ihtiyaç gibi meseleler ile ilgili gereksinimleri ne dereceye kadar sağladığı onları ne dereceye kadar tatmin ettiği, önemli bir bileşeni tarifleyen fiziksel kalitedir. Mekânın ne ölçüde çekici, güvenli, sağlıklı, iç iklim, sıcaklığın ölçülebildiği, nem, aydınlanma, doğal, ışık ve akustik ögeleri elde edebildiği/ bu ögelere ne kadar erişebildiği, çevre dostu ve enerji tasarrufu yaparak bunların ne kadarına erişebildiğiyle ilgilidir (Özalp, 2016, s.12; İnceoğlu, 2007, s.108-109).

Nesnel yani ekonomik ve teknik açıdan kaliteli olan bir mekânın işlevsel ve estetik açıdan başarısızsa kullanıcı bulamayacağı öngörülebilir. Dolayısıyla mekân hem nesnel hem öznel açıdan başarılı olduğu düzeyde kalitelidir (Kahraman, 2015, s.80; İnceoğlu ve Aytuğ, 2009, s.140-141). Kamusal alanlar toplumun tamamı için kullanım alanları olduğu, herkesin ihtiyaçlarını karşılayabildiği ve bu etkileşimi sağladığı ölçüde başarılıdır (Şekil 3.5).

Şekil 3.5: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Diyagramı
(Kaynak: Kahraman, 2015, s.76)

Kamusal açık alanlarda mekân kalitesi üzerine çalışmalar yürüten PPS (Project for Public Space) “Küçük Kentsel Mekanların Sosyal Yaşantısı” kitabının yazarı olan William H. Whyte’ın çalışmalarını genişletmek için 1975 yılında kurulmuştur. Daha güçlü toplumlar inşa eden kamusal alanlar yaratan ve ayakta tutan insanlara yardım etmeyi amaç edinmiş kâr amacı gütmeyen bir planlama, tasarım ve eğitim kuruluşu olan PPS, açık kamusal alanlarda mekân kalitesi ile ilgili 4 anahtar nitelik tanımlamıştır. (Uzgören ve Erdönmez, 2017, s.44-45). Bunlar; ulaşılabilir olmaları, insanların çeşitli aktivitelerde bulunmaları, mekânın konforlu ve iyi bir imajının olması ve sosyal faaliyetleri destekleyen, samimi, insanların birbiriyle buluşarak daha fazla sosyal etkileşimin sağlandığı mekanlar olmalıdır (Şekil 3.6).

Şekil 3.6: Başarılı Kentsel Mekanlarda Olması Gereken Fiziksel Özellikler (Kaynak: URL 25)

Erişim ve Bağlantılar: Başarılı bir kamusal alana insanlar kolayca erişebilir ve rahatlıkla kullanabilir. Fiziksel elemanlar mekânın erişilebilirliği ve algılanabilirliğinde etkilidir. Örneğin bir sokak boyunca sıralanan dükkânlar

eşliğinde yürümek, boş bir duvar eşliğinde yürümekten daha güvenli olacak ve daha çok pasif etkileşime vesile olacaktır.

Kullanım ve Eylemler: Gerçekleştirilebilen eylemler bir kamusal alanın en temel yapı taşıdır, bir mekânı yegâne kılabilir. Kullanıcıların bir kamusal alana ilk kez gelişi ve kullanımının tekrarı mekânın elverişli olduğu eylemler nedeniyledir. Mekân yapılacak hiçbir şey olmadığında boş ve anlamsız kalacaktır.

Konfor ve Biçim: Güvenlik, ölçek, temizlik, özgünlük genellikle insanların bir mekânı kullanma tercihi üzerinde öncelikli etkisi olan somut değerlerdir. Mekânların tasarım açısından kullanıma elverişli, kullanıcıyı davet eden, kullanıcıya oturmak eylemi için bile alternatifler sunan, eğilimlerini değerlendiren biçimi kalitesi ile birebir ilişkilidir.

Sosyalleşebilirlik: Bireyler yakınlarıyla karşılaştığı, buluştuğu, tanışık olmadığı insanlarla ise etkileşim kurmakta zorluk çekmediği ölçüde, mekânın ruhunu daha iyi özümseme, topluma ve bu etkileşime elverişli olan mekânlara daha güçlü bir aidiyet duygusu geliştirmektedir. Sosyalleşebilirlik bu anlamda, bir mekânın başarılı olarak nitelendirilebilmesi için mutlaktır (Madden, 2001, s.11-20).

Birçok araştırmacı kamusal alanların en temel özelliklerinden birini ‘sosyal etkileşim ve aktivitelere uygun” olmaları olarak tanımlamaktadır. Kentsel mekânlarda sağlanan görsel ve işlevsel çeşitlilik kullanıcıların psikolojik olarak gereksinim duyduğu bir özelliktir. Kullanıcılar dış mekânda ilginçlik, çeşitlilik ve hızlı değişimler aramaktadır. Kentsel mekânları sınırlayan yapıların, günün çeşitli saatlerinde kullanılan işlevlere sahip olması, dış mekân yaşantısına canlılık kazandırmaktadır. Örneğin, meydanların çeşitli aktivitelerle sarılması, bu alanları sadece yürülüp geçilen yerler olmaktan çıkarmaktadır. Bu doğrultuda, mekânsal anlamda kaliteli açık kamusal alanlar yaratmak, toplumsal yapının da kaliteli ve sağlıklı şekilde gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Madden (2001), aynı zamanda birçok kentsel mekânın başarısız olma nedenlerini aşağıdaki maddelerle açıklamaktadır:

• oturulacak yerin olmaması,
• toplanma noktalarının yokluğu,
• zayıf girişler ve görsel açıdan erişimi olmayan mekânlar,
• işlevsel olmayan özellikler,
• insanların ulaşmak istediği yerlere olmayan yollar,
• yoğun araç kullanımı,
• mekânı tanımlayan kenarların boş duvarlar veya ölü bölgeler olması,
• uygunsuz bir şekilde konumlandırılan toplu taşıma durakları,
• işlevsizlik olarak sıralanmaktadır. (Madden, 2001, s.21-30)

PPS tarafından yapılan bir araştırmada ise, kent meydanlarının tasarım başarısına katkıda bulunan 10 temel bileşen şöyle sıralanmıştır; (URL 26)

1. İmaj ve Kimlik (Image and Identity)

Meydanlar, tarih boyunca, geleneksel anlamda toplumların ortak yaşam alanı olmuş, bütün şehirlerin şekillenmesinde, kendi kimliklerini ve biçimlerini ortaya koymasında büyük rol oynamışlardır. Birçok meydanın şeklini belirleyen onun etrafında yer alan yapılardır. Bunlar genellikle katedral, kilise ve cami gibi dini yapılar, valilik, kütüphane ve kültür merkezi gibi kamusal ve yarı kamusal binalar ya da otel ve yönetim binaları gibi özel kuruluşlara ait büyük sivil mimari yapı örneklerinden oluşmaktadır. Meydanların sahip olduğu biçim kentin kimlik kazanmasını sağlamaktadır. Meydanın sahip olduğu imaj ve kimlik kullanımı arttırmaktadır. Özellikle Roma kentinde meydanların merkezine konumlandırılan anıtsal yapı veya fıskiyeler meydanları biçimsel anlamda insan aktiviteleri için güçlü bir merkez haline getirmektedir. Günümüzde kentlerin en önemli eksikliklerinden biri insanların merkez olarak kabul edebileceği meydanların biçimsel ve anlamsal kullanımlarını kaybetmeleridir (Resim 3.7).

Resim 3.7: Sakin Şehir Orvieto'da Kentin Önemli İmgelerinden Biri Olan Torre Di Maurizio (Kaynak: URL 20).

2. Cazibeli ve Gidilecek Yerler (Attractions and Destractions)

Herhangi bir büyük meydan farklı kişilere hitap etmek adına içerisinde çeşitli daha küçük "yerler" barındırmaktadır. Bunlar kafeleri, çeşmeleri, heykelleri ve gösteri yerlerini içerebilir. Bu etkinlikler meydanı başarılı kılmak için kapsamlı olmak zorunda değildir. Nitekim, kent kültürünü yansıtan bazı meydanlar gün boyunca insanları çeken ve bir araya getiren satış yerlerini ya da oyun alanlarını içlerinde barındırabilir. Genellikle, bir meydanda hedef noktası için amaçları ortaya koyacak "On'un Gücü'nü" kullanırız. Hepsinin içinde yapacak on şey ile on iyi yer yaratmak başarılı bir mekân için dolu bir program sunmaktadır (Resim 3.8).

Resim 3.8: Verona Meydanda Gerçekleşen Çeşitli Aktiviteler (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2011).

3. Konforlu (Amenities)

Bir meydan onu kullanan insanlar için konfor sağlayabilecek imkânlar sunmalıdır. Doğru yerdeki bir bank ya da çöp kutusu insanların bu yeri nasıl kullanmayı tercih edecekleri konusunda büyük fark yaratır. Yapılan aydınlatma, bir takım aktiviteleri, girişkapılarını veya yürüyüş yollarını vurgularken meydanın kimliğinin de güçlendirebilir. Iyi olanaklar sunan meydanlar sosyal etkileşim için neşeli bir ortam oluşturur (Resim 3.9).

Resim 3.9: Floransa'da Bir Meydan da Kullanıcıların Konforuna Yönelik Tasarlanan Oturma Elemanları (Kaynak: Kişisel Arşiv,2011)

4. Esnek Tasarımlı (Flexible Design)

Bir meydanın kullanım şekli yıl içerisinde değişmektedir. Bu doğal mekanlara cevap verebilmek adına kamusal alanlar esnek tasarlanmalıdır. Örneğin, sürekli bir sahne yerine, geçici bir sahne kullanılabilir. Benzer şekilde, hareketli sandalyeler, masalar, şemsiyeler ve oyun alanları için yerinde depolamaya yönelik çözümler geliştirilmelidir. (Resim 3.10).

Resim 3.10: Verona'da Meydanda Kurulan Buz Pisti ve Satış Alanları
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2011)

5. Mevsimlik Stratejisi (Seasonal Strategy)

Başarılı bir meydan tek bir tasarım ve yönetimle gelişemez. Bu nedenle ortak mekanların her mevsim için kullanımı kolaylaştıracak uygulamalara ihtiyacı vardır (Resim 3.11).

Resim 3.11: Venedik'te Hava Şartlarına Göre Düzenlenen Kamusal Alan Örneği
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2011)

6. İyi Girişli (Access)

Başarılı olmak için bir meydan kolay erişebilir olmalıdır. En iyi meydanlar her zaman yürüyerek girişin mümkün olduğu yerler olarak belirtilmektedir. Çevresindeki sokaklar dardır, kaldırımlar iyi işaretlenmiştir, ışıklar araçlar için

değil yayalar için doğru zamanlandırılmıştır, trafik yavaş hareket eder ve geçiş noktaları yakında konumlandırılmıştır. Hızlı hareket eden trafik nedeniyle dar sokaklarla çevrilmiş meydanlar yayalar tarafından kullanılamayacaktır (Resim 3.12).

Resim 3.12: Sakin Şehir Citta di Trani'de Meydana Açılan Farklı Yollar
(Kaynak: Kişisel Arşiv,2016)

7. Meydanın Bir İç ve Bir Dış Sınırı (The Inner Square & The Outer Square)

Bir meydanın çevresindeki sokaklar ve kaldırımlar onun girişini ve kullanımını onu çevreleyen binalar kadar etkilemektedir. Her yanda 15 adım boşluk duvarlarıyla cephelenmiş bir meydan düşünün – dış mekân için en kötü durum

senaryosudur. Daha sonra aynı meydanın bir halk kütüphanesinin yanına konumlandığını düşünün: kütüphane kapıları doğrudan mekâna doğru açılır; insanlar dışarıda oturur ve basamaklarda okur: belki çocukların okuma odası veya hatta bir kitapevi ve kafe meydanın sağında dış mekânda bulunur. Aktif ve hoş karşılayıcı bir dış mekân iç mekânın refahı için gereklidir (Resim 3.13).

Resim 3.13: Verona'da Meydanın İç ve Dış Sınırlarının Net Bir Şekilde İfadesi (Kaynak: URL 26)

8. Birçok Noktadan Ulaşılabilir (Reaching Out Like an Octopus)

Meydanın sınırı kadar sokakların, kaldırımların ve bitişik binaların giriş katlarının takip ettiği yollarda önemlidir. Çevre mahalleye yayılan bir ahtapotun tentaküzleri gibi iyi bir meydanın etkisi en az bir blok öteden başlar. Araçlar yavaşlar, yürüyüş daha eğlenceli hale gelir ve yaya trafiği artar. Meydan içerisindeki ögeler belli bir uzaklıktan görülebilir ve binaların giriş katı aktiviteleri yayaları meydana doğru yürümeleri için cezbeder (Resim 3.14).

Resim 3.14: Yavaş Kent İspanya/Begur'da Bulunan Meydana Ulaşan Çeşitli Giriş Noktaları (Kaynak: URL 20)

9. Yönetimin Merkezi Rolü (The Central Role of Management)

En iyi yerler insanların zaman zaman tekrar döndükleri yerlerdir. Bunu elde etmenin tek yolu meydanı güvenli ve canlı kılan yolları bilen ve değerini arttıran bir yönetim planı oluşturmaktır. Örneğin iyi bir yönetici var olan potansiyel kullanıcıları anlar ve onların ihtiyaçlarına göre proje geliştirir. İyi yöneticiler insanların mekânı nasıl kullandığı ile ilgilenmelidir. Atık kutuları doğru zamanda boşaltılır ve yeme içme mekânları insanların en çok ihtiyaç duyduğu zamanlar da açık olmalıdır. İyi yöneticiler kamu alanlarında konfor ve güvenlik hissi yaratırlar, onu tamir eder ve bakım altına alırlar ki insanlar birilerinin iş başında olduğunu bilsinler (Resim 3.15).

Resim 3.15: Yavaş Kent Citta Di Trani'de Düzenli Bir Şekilde Bakımı Yapılan Park Villa Comunale (Kaynak: URL 27)

10. Çeşitli Sermaye Kaynakları İle Desteklenebilir (Diverse Funding Sources)

İyi yönetilen meydanlarda, ortaklık kurulan kafelerden, marketlerden ve diğer küçük ticari alanlardan elde edilen kiralar ve çeşitli kaynaklardan elde edilen sermayeler şehre katkı sağlayacaktır. Özellikle yavaş şehirler gibi kendi gelirini kendisi sağlayan kentlerde çeşitli sermaye kaynaklarının oluşturulması kentin gelişimi açısından önem taşımaktadır. Sakin kentlerde düzenlenen şenlikler ve festivaller kamusal alanda sosyal çeşitlilik yaratırken kente maddi anlamda kaynak sağlamaktadır (Resim 3.16).

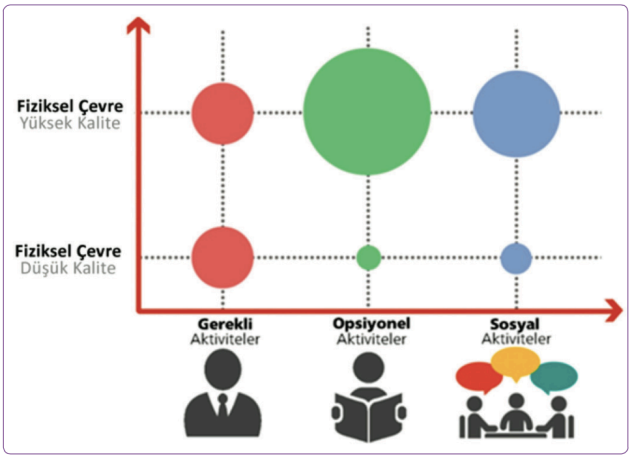

Resim 3.16: Seferihisar Geleneksel Mandalina Şenlikleri (Kaynak: URL 7)

Gehl (2004) kamu mekânlarının kalite analizini yapmak ve ölçmek adına yaya merkezli bir yaklaşım geliştirmiştir. Yarda ölçüm aracı kullanarak (yarda insanın 1 saatte 5km hızla yürümesidir), kamu mekânlarının kalitesinin ancak saatte 5 kilometre hızla yürüyen bir yaya gözüyle görülmesi üzerine iyi bir sonuç alınabileceğini belirtmiştir. Aynı zamanda iyi bir şehirde olması gerekli özellikleri de tanımlamıştır. Bu yaklaşımda kullanılan kalite parametreleri: koruma, konfor ve beğeni olarak ifade edilmektedir. Gehl'in geliştirdiği ölçütler edilgen yapısı ile öznesi kullanıcı yani insan olan değerlerdir. Burada dikkat çeken nokta kim için ve hangi amaç/işlev için tasarlandığı anlaşılamayan mekânların kaliteden uzaklaşan niteliğidir. Mekân tasarımında en önemli konu; insan ancak ihtiyaçlarını giderebildiği ölçüde mekânla ilişki kurabilmektedir. Bu ilişki toplumsal etkileşim açısından önemidir (Tablo 3.3).

KAMUSAL ALANIN TASARIMINA İLİŞKİN KALİTE ÖLÇÜTLERİ		
KORUMA	**KONFOR**	**BEĞENİ**
1. Trafik ve kazalara karşı koruma	**1. Yürüyüş olanakları**	**1. Ölçek**
Trafik kazalarına karşı Trafik korkusuna karşı Diğer kazalara karşı	Yürüyüş için uygun boş alan Sıkıcı olmayan sokak dokusu İlginç cepheleri/düzgün yüzeyler Engellerin olmaması Düğüm noktalarına erişim	İnsanların duyuları, hareketleri, büyüklük ve davranışlarına ilişkin önemli boyutlarına uygun yapı ve mekan boyutları
2. Suç ve şiddete karşı koruma (güvenlik)	**2. Durma ve bekleme olanakları**	**2. İklimin olumlu özelliklerinden yararlanmak için olanaklar**
Yaşanılan/kullanılan yerler Sokak yaşamı Sokak izleyicilerinin gerekliliği Zaman ve mekanda Üstüste gelen işlevler	Bekleme bölgeleri Kenar etkileri Bekleme için belirlenen noktalar Duraklama imkanları	Güneş / gölge Sıcak / Soğuk Rüzgar / Havalandırma
3. Hoş olmayan iklim koşullarına karşı koruma	**3. Oturma olanakları**	**3. Estetik kalite/olumlu duyum ve deneyimler**
Rüzgar / hava akımı Yağmur / kar Soğuk / sıcak Güneş / parlama	Oturma bölgeleri Arttırılan birincil ve ikincil oturma imkanları Dinlenmek için bankların varlığı	İyi tasarım ve detaylandırma Görüş alanı manzara Ağaçlar, bitkiler, su öğesi
	4. Görüş olanakları	
	Görüş / mesafeler Engellenmeye manzara İlginç manzara Aydınlatma varlığı	
	5. Duyma ve konuşma olanakları	
	Düşük gürültü seviyesi Oturma gruplarının düzenlenmesi	
	6. Oyun ve açık alan eylem olanakları	
	Gündüz/ Gece/ Yaz/ Kış eğlence Oyun ve fiziksel eylemlere davet	

Tablo 3.3: Gehl Tarafından Geliştirilen Mekânsal Kalite Ölçütleri (Kaynak: Gehl, 2002, s.11)

Gehl, J., (2004) kamu mekânlarının kalitesine yönelik, yaya merkezli yaklaşımdan başka kamusal mekânlardaki aktivitelere bağlı olarak fiziksel çevrenin kalitesi üzerine de bir yaklaşım sunmuştur. Gehl, J., (2004) tarafından kamusal mekânda gerçekleştirilen üç farklı aktivite verilmiştir. Bu üç belirgin aktivite şunlardır: Gerekli Aktiviteler, Seçmeli Aktiviteler ve Sosyal Aktivitelerdir (Şekil 3.7).

Şekil 3.7: Fiziksel Çevre Kalitesiyle Kamusal Mekân Aktivitelerinin Üç Türü Arasındaki İlişki (Kaynak: Uzgören ve Erdönmez, 2017, s.45)

Seçmeli ve sosyal aktiviteler kent kalitesi için önemlidirler. Düşük kaliteli kentlerde insanlar ancak gerekli aktiviteleri bulur, örneğin, insanların yapmak zorunda oldukları şeyi yapmaları gibi. Yüksek kaliteli kentlerde insanlar sadece gerekli aktiviteleri (iyi koşullar altında yapılan) değil, aynı zamanda kentlerde insanların yapmaktan hoşlandıkları yoğun rekreasyonel ve sosyal aktiviteleri de bulurlar. Ancak bu aktiviteler yalnızca şartlar uygunsa yapılabilir, örneğin, kent cazip ve yüksek kaliteli mekânlara sahipse. İyi bir kent güzel bir partiye benzer. İnsanlar, iyi vakit geçirdikleri için gerekli olandan çok daha uzun kalırlar (İnceoğlu, 2007, s.130-131).

Sherwin Greene (1992, s.180), tasarımla ilişkili mekân kalitesi değerlendirmesi için dört adet ana parametre belirlemiştir. Her ana parametre, dört adet kalite göstergesini içermektedir (Tablo 3.4).

PARAMETRELER	GÖSTERGELER	YÖNERGELER
1. İŞLEV	Bağlantı	Erişim/ Etkileşim/ Örtüşme
Tasarım, herkes için kullanışlı olmalıdır.	Emniyet	Güvenlik/ Mahremiyet/ Etkinlik
	Çeşitlilik	Fiziksel Kolaylık/ Görsel Huzur
	Konfor ve Ferahlık	Seçim/ Değişiklik
2. DÜZEN	Uyumluluk	Sistem/ Ardışıklık/ Ritim
Tasarım, kolaylıkla anlaşılmalıdır.	Denge	Giriş/ Kenar/ Manzara/ Silüet/ Sınır
	Açıklık	Örüntü/ Vurgu
	Devamlılık	Strüktür/ Bitişiklik/ Kapalılık
3. KİMLİK	Birlik	Görsel Odak/ Düğüm Noktası
Tasarım, ayırtedici ve tanınabilir olmalıdır.	Odak	Bütünlük/ Sadelik/ Tarz
	Özellik	Tarihi Kalite/ Sembolizm
	Karakter	Kavram/ Tekrar
4. CAZİBE/ ÇEKİM	Uyum	Oran/ Orjinallik/ Aşinalık
Tasarım, hoş ve çekici olmalıdır.	Canlılık	Uyarıcı/ Gerilim/ Hareket
	Ölçek	İnsan/ İnsancıl
	Uygunluk	Işık/ Renk/ Doku/ Ses/ Koku

Tablo 3.4: Greene Tarafından Belirlenen Kalite Parametreleri
(Kaynak: Greene, 1992, s.180)

İyi bir şehir yapısını elde edebilmek amacı ile Lynch yerleşim kalitesini ölçebilmek için beş önemli kriter ve iki ana başlık belirlemiştir. Bunlar; yerleşkenin insanların hayati fonksiyonlarını, biyolojik gereksinimlerini ve yeteneklerini ne oranda desteklediği ve yaşayan türleri ne oranda koruyabildiği

ile ilgili olan “canlılık” kriteri. İkinci kriter olarak belirtilen “Duygu”, yerleşkenin içinde yaşayan insanlar tarafından ne açıklıkla algılandığı, zaman ve boşluk içinde zihinsel olarak ne oranda biçimlendirilip ayırt edilebildiği ve bu zihinsel algılamanın onların değer ve kavramları ile ne oranda uyumlu olduğu ile ilgilidir. Çevre, duyularımız, zihinsel yetilerimiz ve kültürel kavramlarımız arasındaki uyumudur. “Uygun olma” göstergesi, bir yerleşkedeki mekânların kapasitesinin ve teçhizatın insanların düzenli olarak sergiledikleri veya sergilemek istedikleri davranış biçimleri ile ne derece uyum gösterdiği ile ilgilidir (Ortamların yeterliliğl ve ileriki kullanımlara uyum sağlayıp sağlayamayacağı olarak ele alabiliriz). “Erişim” diğer insanlara, aktivitelere, kaynaklara, hizmetlere, bilgiye, yerlere erişimin olabilmesi ve erişim olan şeylerin miktarı ve çeşitliliği ile ilgilidir. Son olarak “Kontrol” çeşitli mekanların ve aktivitelerin erişim ve kullanımının ve onların yaratılmasının, tamirinin, tadilatının ve yönetiminin bunları kullanan veya buralarda yaşayan insanlar tarafından ne derece kontrol edilebildiği ile ilgilidir.

Ayrıca yerleşim kalitesi iyi olan her yer için bu iki ana başlık geçerlidir:
1. Verimlilik: Yerleşkenin yaratılması ve muhafaza edilmesi ile ilgili olan maliyet. Yukarıda belirtilen çevresel kriterlerin ne oranda yerine getirildiğine bakılmaksızın.
2. Adalet: Eşitlik, ihtiyaç, asli değer, ödeme gücü, sarf edilen emek, potansiyel katkı veya güç gibi bazı prensiplere göre çevresel menfaatlerin ve masrafların kişiler arasında ne şekilde paylaştırıldığı ile ilgilidir. Adalet kazanımların insanlar arasındaki dağılımını dengelerken, verimlilik farklı değerler arasındaki kazanımları dengeler (İnceoğlu, 2007, s.120-121).

Nasar, J. (1989, s.31-56; 1998, s.62-73) tarafından kalite göstergeleri genelleştirilerek tercihler serisine dönüştürülmüştür. İnsanların günlük aktivitelerini kentin kamusal mekânlarında gerçekleştirmesi, kentin şeklinin ve görünüşünün onu yaşayanları aynı zamanda da daha geniş halk kitlelerini tatmin etmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.

Doğallık: doğal olan çevreler veya doğallığın yapılmış öğelerden üstün olduğu yerler;
Bakım: bakılan ve ilgilenilen çevreler;
Açıklık ve tanımlanmış mekân: tanımlanmış açık mekânın panorama ve keyifli öğelerin manzaraları ile harmanlanması;
Tarihsel önem/içerik: uygun birliktelikleri teşvik eden çevreler;
Düzen: organizasyon anlamında, tutarlılık, uygunluk, okunabilirlik, belirginliği içermektedir.

Son yapılan çalışmalar gösteriyor ki "kentsel mekân kalitesi" için yapılanlarda dahil, "yaşam kalitesi" başlığı altında 2007 yılından itibaren "yer kalitesi" adıyla anılır olmuştur. Bu çalışmalara örnek teşkil edebilecek bir araştırma da Roger Tym & Partners tarafından 2006 yılında One Northeast için hazırlanmıştır. Bu çalışmada yer kalitesi dört ana başlık altında incelenmektedir. Bunlar:

1) Canlılık: Kullanım ve Aktiviteler (Vitality: Uses and Activities),
2) Yer Duygusu: Şekil, Kimlik ve Fiziksel Kalite (Sense of Place: Image, Identity & Physical Quality),
3) Giriş, Bağlantı ve Hareket (Access, Linkage and Movement),
4) Topluluk Katılımı (Community Involvement), olarak sıralanmaktadır (URL 34).

Llewelyn Davies Yeang, Şehir Raporlarının durumu için (2006) "yaşanabilirliği" araştırırken, yaşanabilirliğin tanımı içine dahil olan bir sıra ölçüt önererek bir taslak oluşturmuştur. Söz konusu ön çalışma dört ana başlık ve 13 parametre içermektedir (Tablo 3.5).

A. ÇEVRESEL KALİTE (Environmental Quality)
1 Gürültülü mü? - Sessiz mi? (Noisier - Quieter?)
2 Kirli mi? - Temiz mi? (Dirtier - Cleaner?)
3 Kalabalık ya da az kalabalık (more or less crowded)
4 Yapım kalitesi, iyi yada kötü (building quality, better or worse)
B. YERİN FİZİKSEL KALİTESİ (Place Pysical Quality)
5 Yapılı çevrenin kalitesi "ürün"(quality of the built environment "product")
6 Terkedilmiş mekanın seviyesi (levels of derelict land)
7 Parkların ve yeşil mekanların kalitesi (quality of parks and green spaces)
8 Halk mekanının kalitesi (public realm quality)
C. YERİN İŞLEVSEL KALİTESİ (Place functional quality)
9 Yayaların gezileri kolay-zor (pedestrian journeys: easier or harder..?)
10 Halk ulaşım kalitesi (public transport quality)
11 Servislerin canlılık ve yaşanabilirliği, (vitality and viability of services)
D.GÜVENLİ YERLER (Safe Places)
12 Suç oranları (crime levels)
13 Sosyal olmayan davranışlar (anti-social behavior)

Tablo 3.5: Yeang Tarafından Belirlenen "Yaşanabilirlik" Kriterleri (Kaynak: Yeang, 2006)

İngiltere merkezli CABE (Commission for Architecture and the Built Environment- Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu) tarafından yürütülen, 2007 yılında kamusal mekânın kalitesini ölçmeye yönelik "Mekân Şekillendirici" (Space shaper) isimli bir proje yapılmıştır. Mekân şekillendirici, mekânı geliştirmek için zaman ve para yatırmadan önce, kamusal mekânın kalitesini ölçmeye yarayan bir yönerge olarak tanımlanmaktadır.

"Mekân Şekillendirici" aşağıdakiler için yararlıdır:

- Mekânı tartışmak için personel ve kullanıcıları bir araya getirmek,
- Mekânın zayıf ve güçlü yanlarını belirlemek,
- Mekânın insan ihtiyaçlarını ne derecede karşıladığını ölçmek
- Zaman içerisinde insanların değişen görüşlerinin takibinin yapılması olarak ifade edilmiştir (URL 28).

Mekânın kullanıcı tarafından bireysel olarak algılanışını esas alan "Mekân Şekillendirici" çalışmasında kullanılan parametreler ise;

1. Giriş: yolunu bulmak ve dışarı çıkıp dolaşmak,
2. Kullanım: Mekânın sunduğu aktivite ve fırsatlar,
3. Diğer insanlar: Mekânın insan-insan aktiviteleri için ne gibi imkanlar sunduğu,
4. Bakım: Mekânın ne kadar temiz tutulduğu ve ilgilenildiği,
5. Çevre: Mekânın ne kadar güvenli ve rahat olduğu,
6. Tasarım ve görünüm: Mekânın nasıl göründüğü ve hangi malzemelerin kullanıldığı,
7. Topluluk: Mekânın yerel insanlar için ne kadar önemli olduğu,
8. Siz: Mekânın sizi nasıl hissettirdiği, olarak sıralanmıştır.

Bu sekiz kavramla ilişkili mekânın kalitesinin ölçülebilir ve değerlendirilebilir olduğu belirtilmiştir (URL 29).

Bu konuda yapılan bir diğer çalışma Carmona vd. (2003) tarafından ele alınmış ve çalışmaları sonucunda kalite bileşenlerini "geçirgenlik, çeşitlilik, açıklık ve esneklik olarak belirtmişlerdir. Bentley vd. ise (1985) "görsel uygunluk, duyum zenginliği ve kişiselleştirilebilme" bileşenlerinin önemini vurgulamıştır. Smith vd. (1997) kentsel çevrede yaşayan ya da o alanı geçici olarak (ziyaret eden) kullanıcıların istek ve beklentilerini karşılayan her şey "yerleşme kalitesi" olarak tanımlanmıştır Smith vd. (1997) tarafından belirlenen "yerleşme kalitesine" yönelik temel kriterler; "yaşanabilirlik, karakter, bağlantı, hareketlilik, bireysel özgürlük, farklılık" olarak sıralanmıştır (Tablo 3.6).

YAŞANABİLİRLİK	KARAKTER	BAĞLANTI	HAREKETLİLİK	KİŞİSEL ÖZGÜRLÜK	FARKLILIK
Hayatta Kalma	Yer Bilinci	Sembolizm	İşleklik	Kontrol	Tercih
Kişisel Sağlık	Zaman Bilinci	Uygunluk	Erişilebilirlik	İfade/ Dışa vurum	Çeşitlilik
Çevre Sağlığı	İçtenlik	Süreklilik	Etkinlik	Kişisel Gizlilik	İlgi Alanı
Konfor	İstikrar/ Denge	Denge	Rahatlık/ Konfor	Gücü Yetebilirlik	Farkındalık
Emniyet ve Güvenlik	Estetik	Etkileşim			
		Aidiyet			

Tablo 3.6: Yerleşme Kalitesine Yönelik Kriterler (Kaynak: Smith vd., 1997)

Gerald Franz (2005, s.36) mekânsal kalite bileşenlerini "ferahlık, açıklık, karmaşıklık, düzen" alt başlıklarında irdelemiştir. Trip J. J. (2007, s.30) ise, bir

yerin kalitesi için şu bileşenleri önermiştir; Güvenlik, Belirli etkinlikler, Canlılık, Teknoloji, Yetenek, Yaratıcılık Tolerans, Estetik, Çevre ve Çeşitlilik.

Ewing vd. (2006, s.226) çalışmalarında kullandıkları kalite bileşenlerini; "imaj, okunaklılık, kapsam, insan ölçeği, şeffaflık, bağlantı, karmaşıklık (görsel zenginlik), tutarlılık (görsel düzen bilinci) ve düzen (tertiplilik)" olarak sıralamışlardır.

ODPM' de (Office of the Deputy Prime Minister) (2004) kentsel mekanda kaliteyi on adet kriter üzerinden değerlendirmektedir. Bunlar; (i) temizlik, (ii) erişilebilirlik, (iii) çekicilik, (iv) konfor ve ferahlık, (v) kapsam, (vi) canlılık ve uygulanabilirlik, (vii) işlevsellik, (viii) ayırıcılık, (ix) emniyet ve güvenlik, (x) sağlamlık' tır.

Hillier ve Hanson (1984) tarafından iyi işleyen kamusal mekânlara yönelik geliştirilen başlıca parametreler ise şöyle özetlenmiştir;

1. Mekâna iyi erişilebilirlik,
2. Mekânın içinden geçen yaya rotaları (bağlantı),
3. Yüksek yaya hareketliliği,
4. Çevredeki kentsel mekâna çok yönlü bakış,
5. İhtiyaçları giderici aktif mekanların kullanıcılara yakınlığı (perakende ve yiyecek- içecek birimleri),
6. Yeterli oturma mekânı ve sokak donatı elemanları' dır.

Paumier, Dimond ve Rich (1988) kaliteli kamusal mekân parametrelerini;

- Caddeyle olan bağlantı,
- Konforlu oturma alanları,
- Çok amaçlı kullanım,
- Konfor,
- Refah ve memnuniyet,
- Kalite ve sadelik olarak sıralamışlardır.

CABE (2002) tarafından gerçekleştirilen “Paving the Way” adlı çalışmada, kaliteli cadde ve sokakların tasarımında kullanılacak parametreler şu şekilde belirtilmiştir;

- Yayalar ve engelliler için rahat ve güvenli olmalı,
- Sadece bir işlevin baskın olmadığı, her türlü işlevi içerisinde barındıracak şekilde tasarlanmış olmalı,
- Görsel olarak basit ve dağınıklıktan arınmış olmalı,
- Bakımlı ve reklâm açısından diğer cadde işlevlerinden ikincil planda olmalı,
- Karakter ve aktiviteler uyumlu olmalı,
- Erişim, dağıtım ve araç barınması için uygun düzenlemeler yapılmalı, şeklinde belirtilmiştir.

Söz konusu nitelik bireyin mekânı kullanıp kullanmamak yönündeki tercihini yönlendirecektir. Bu anlamda özü itibari ile yaşanılır mekânlar insanın içinde bulunmayı tercih edeceği ve bu tercihten memnuniyet duyacağı mekânlardır. Yaşamın her alanını karşılaştırmaya olanak sağlayan kalite olgusu bu noktada yaşam kalitesinin dışsal koşullarını tarifleyen mekânsal kalite kavramını ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada önemli olan mekânsal kalitenin -her ne kadar öznel ve nesnel ölçütleri varsa da- kullanıcının duyum ve deneyimlerini tarifleyen öznel ölçütlerin, tasarım ve organizasyona ilişkin ölçütler yerine getirilmediği takdirde varlığından söz etmenin mümkün olmayacağıdır. İnsan-mekân etkileşimi sürecinde, insanın ait olduğu kültürel yapıya, yaşam tarzına (ve bunların da değişkenliği göz önünde bulundurularak), yaşına ve hatta cinsiyetine göre farklılaşan mekânsal davranışlar, mekânların yaşanılırlığı ve insan ile olan etkileşiminin sürekliliğini sağlamak tasarımın ilk adımı olarak nitelendirilmelidir (Kahraman, 2015, s.83).

Kamusal mekanların, iyi işleyen, başarılı ve kaliteli mekanlar olmasına yönelik teorisyenler ve çeşitli kuruluşlar tarafından ortaya konan araştırmalarda kullanılan mekânsal kalite bileşenlerine yukarıda geniş ölçüde yer verilmiştir. Her bir araştırmanın ortaya koyduğu göstergelerin sakin kentler tarafından da

önemsendiği 2. Bölümde yer alan sakin şehir kriterleri üzerinden anlaşılmaktadır. Yapılan bu çalışmalardan yola çıkarak; araştırma kapsamında özellikle Van der Voort ve Wegen (2005) tarafından yapılan çalışma temel alınmıştır. Buna göre Van der Voort ve Wegen mekân kalitesinin belirleyicilerini 4 ana başlık altında incelemiştir. Bunlar; İşlevsel kalite, estetik kalite, ekonomik kalite ve teknik kalite olarak ifade edilmektedir. Halfeti özelinde yapılan ön görüşmeler sırasında ekonomik ve teknik kalite parametreleri hakkında yeterli bilgiye ulaşılamaması nedeniyle bu çalışmada işlevsel ve estetik parametreler üzerinden analizler yapılacaktır. Araştırma kapsamında 2 ana ölçüt altında yer alacak olan bileşenler şu şekilde belirlenmiştir (Tablo 3.7);

İŞLEVSEL KALİTE	ESTETİK KALİTE
Ulaşım ve Park Olanakları	Düzen/ Uyum/ Okunabilirlik/ Saydamlık/ Karmaşıklık
Erişilebilirlik	Kimlik/ Anlam
Etkinlik	Tarihsel ve Kültürel Değerler
İşlev ve Kullanım Çeşitliliği/ Esneklik	
Güvenlik	
Konfor ve Rahatlık	

Tablo 3.7: Araştırma Kapsamında Belirlenen Mekân Kalitesi Parametreleri

3.6.1. İşlevsel Kalite Ölçütleri

Araştırma kapsamında ele alınacak olan işlevsel kalite ölçütleri başlığı altında önerilen göstergelere detaylandırılarak açıklık getirilmiştir.

Ulaşım ve Park Olanakları:

Çeşitli ulaşım seçenekleri sunan kamusal mekanlar, kullanıcıya kolaylık sağlar. Bu seçenekler şu şekilde belirtilmiştir

- Araçlar ve özel arabalar ile ulaşılabilirlik
- Toplu taşıma ile ulaşılabilirlik
- Yaya olarak ulaşım (İnceoğlu, 2007, s.170).

Erişilebilirlik:

Erişilebilirlik göstergesi, fiziksel anlamda kullanıcıların ve ziyaretçilerin meydanın her noktasına kolayca ulaşabilmelerini, rahat hareket edebilmelerini ve mekân içindeki hizmetleri kullanabilmelerini ifade etmektedir. Aynı zamanda kamusal mekanların, hem valizli ve tekerlekli aletleri bulunan kullanıcılara hem de fiziksel engelli insanların kullanımına imkân sağlayacak şekilde erişilebilir olması önem taşımaktadır.

Etkinlik:

Mekânın kullanıcıya sunduğu aktivite ve fırsatlar olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu aktivite ve fırsatlar mekânda bulunan satış alanları, eğlence mekanları, restoranlar, parklar ve oyun alanları olabileceği gibi bireysel spor, kültürel ve müzik etkinliklerinin yapıldığı bir gösteri yerini de içerebilir. Bunun yanında kent kültürüne ait festival tarzı etkinliklerin kamusal alanlarda gerçekleştiriliyor olması hem ziyaretçiler hem de yaşayanlar için yaşam kalitesinin önemli göstergelerinden biridir.

Toplum bireylerinin çeşitli aktivitelerle gün içinde bir araya gelebildiği kentsel mekanlar insanların sevdiği ve yaşamaktan zevk aldığı kentleri var etmektedir. Bir kamusal mekân, ne kadar çeşitlilik sağlıyorsa, o kadar çok sayıda insana hitap etmekte, dolayısıyla kullanımı ve canlılığı artmaktadır (Özalp, 2016, s.32).

İşlev ve Kullanım Çeşitliliği/ Esneklik:

Kullanıcılara sağladığı çeşitli aktivite imkanları ile seçim yapabilme şansı tanıyan ve bu sayede kullanıcılara mekân ile aktif olarak iletişime geçme imkânı sunan mekanlar kullanım açısından çeşitliliğin sağlandığı alanlardır. Bu noktada yöneltilen ana sorular şu şekildedir;

- Hayat tarzı seçimleri konusunda (Örneğin; Kaykay parkları, alışveriş ve eğlence mekanları) seçenekler var mı?
- Çalışma/Yaşama/Oynama yerleri bakımından seçenekler var mı? (İnceoğlu, 2007, s.137).

Farklı kullanımları (ticaret, alışveriş, idari, konut, eğitim, rekreasyon, sosyo kültürel alanlar vb.) üzerinde barındıran kamusal mekânlar sağladığı fiziki ve sosyal çeşitlilik ile bireye seçme olanağı sağlarken, çekiciliğin arttırılmasına yönelik ortam hazırlaması bakımından çevreye önemli oranda kalite duyarlılığı sağlamaktadır (Özalp, 2016, s.24). Kamusal mekanlarda "Esneklik" kavramı "Değiştirilebilir" ya da "Değişen şartlara kolaylıkla uyum sağlayabilme durumu" olarak tanımlanmaktadır. 'Esneklik' kamusal alanlarda farklı fonksiyonların uygulanabilmesi adına aranan bir özelliktir. Bu durum aynı zamanda kullanım çeşitliliğine de zemin hazırlamaktadır.

Güvenlik:

Kamusal mekanlarda 'Güvenlik' göstergesi iki ana başlık altında incelenmektedir. Buna göre;

Kullanıcı ya da ergonomik güvenliği;

- Güvenli geçişler, girişler (yeterli açık mekân, iyi tanımlanmış, bina girişleri)
- Güvenli rampa, bariyer ve merdivenler,
- Uygun yerdeki korkuluk, koruyucu elemanlar veya kot farklılığı,
- Seviyeli, kaygan olmayan zemin,
- Çok fonksiyonluluk ve yeterli aydınlatma,
- İşleve özel önlemler;

Yangın güvenliği: Binalar, sosyal donatı elemanları ve yeşil alanlarda alınan önlemler, yangın söndürme düzeneği, itfaiye araçları için yeterli yol genişliği,

Yapısal güvenlik: Risk taşıyan binalar, donatı elemanları, sokak mobilyaları vb. için alınan önlemler ile gevşek zemin malzemesi olmayan geçişler,

Trafik güvenliği: İnsanlar ve eşyalar için en güvenli ulaşım; mekânda gerçekleşen kazalar, taşıt yolunda güvenlik şeridi, özel otobüs yolu olup olmaması,

Kamu Güvenliği;

- Koruyucu gözlerin varlığı (sosyal kontrol, güvenlik kameraları),

- Görünebilirlik
- Çevrenin çekiciliği
- Kullanıcıların kendi çevreleri ile olan ilişkisi gibi alt başlıkları içermektedir (İnceoğlu, 2009, s. 171-172).

Konfor ve Rahatlık:

Kullanıcıların kamusal mekânlarda kendilerini rahat hissedebilmesi için mekânın fiziksel (iklim koşullarından korunmaya yardımcı elemanların varlığı, trafik elemanlarının varlığı, binaların yüksekliği, kaldırım genişliği, sokak peyzajı, aydınlatma vb.) ve psikolojik (gürültü, koku vb. açısından rahatsızlık yaratmayan) anlamda belirli özellikler taşıması gerekmektedir. Rahat ve yeterli yürüme, durma ve oturma imkânının varlığı, çöp kutularının yeterli sayıda ve doğru konumlanması kamusal mekânlarda konfor ve rahatlığın sağlanması adına önemli etkenlerdir. Kullanıcıların psikolojik açıdan mekânda kendilerini rahat ve konforlu hissedebilmeleri için gürültü ve koku denetiminin dikkate alındığı temiz, bakımlı ve güvenilir mekanların yaratılması önemlidir (Özalp, 2016, s.24-25).

3.6.2 Estetik Kalite Ölçütleri

Araştırma kapsamında ele alınacak ikinci başlık olan estetik kalite ölçütleri başlığı altında önerilen göstergeler aşağıda detaylandırılarak tanımlanmıştır.

Düzen, Uyum, Okunabilirlik, Saydamlık, Karmaşıklık:

Tasarımda **düzen**i oluşturan temel ilkeler; denge-simetri, orantı, bütünlük, devamlılık-ritm, tekrar, yakınlık ve vurgu olarak tanımlanmaktadır. **Uyum;** görsel tutarlılık ve düzen duygusu olarak ifade edilmektedir. Uyum derecesi, ölçek, karakter, binaların, kent mobilyalarının ve peyzaj öğelerinin düzenlenmesinde, kullanılan malzemelerde tamamlayıcılık ilkesinin gözetilmesine bağlıdır. Tüm bu öğeler kent bütünlüğünü sağlamalıdır (Özalp, 2016, s.28- 30).

Özalp'e göre (2016) **Okunabilirlik**, mekânın zihinde canlandırılmasına yardımcı olan özellikler olarak tanımlanmaktadır. Eğer mekânda belirli fiziksel elemanlar ve bunların organizasyonlarında birlik dikkati çekiyor, belirli hisler uyandırıyor ve kalıcı bir etki bırakıyorsa o yerin okunabilirlik niteliği yüksektir. Bir yerin okunabilirliği, kullanıcıların onun düzenini kolaylıkla anlayabilmesi ile doğru orantılıdır (Özalp, 2016, s.30). Kancıoğlu (2005); Çevrenin okunabilirlik derecesini, çevresel imaj ile bağlantılı bir çevresel özellik olarak tanımlamaktadır. Okunabilir çevreler, şekil, renk vb. aracılığıyla oluşturulan kimlik, etkin strüktür, çevrenin tanımlayıcı zihinsel imajları gibi tarif edici düzenlemelerden meydana gelmektedir. Çevrenin okunabilirliği, kişlerin çevreyi kolay ve doğru algılamasına yardımcı olur. Bireylere bulundukları mekânda yönünü rahatlıkla bulabilme kolaylığı göstererek güven duygusu yaratmaktadır (Kancıoğlu, 2005, s.51). Diğer bir tanıma göre; okunabilirlik, bir manzaranın elemanlarını sınıflandırma ve işleme kolaylığı ya da bireyin kaybolmadan çevreyi keşfetme kolaylığıdır. Mekanın okunaklılığı ile ilgili olarak en önemli konu belirginliktir. Bir mekanın okunaklılığının artırılması, görüntünün odak noktası ya da nirengi barındırması ile doğru orantılıdır. Bu tarz imajlar yönlenmeyi kolaylaştırır (Çakcı ve Çelem, 2009, s.89).

Tasarımın bir unsuru olarak **saydamlık;** sokak kenarının ötesindeki işaretler, tabelalar vb. fiziksel elemanları, sokak kenarının ötesindeki kişi ve olayları görebilme imkânıdır. Diğer bir deyişle saydamlık, sokaktan veya sokağın köşesinden, bir başka kamusal mekânın girişinden, bu mekânların ve mekândaki aktivitelerin potansiyel kullanıcılar tarafından görülebilmesi ve algılanabilir olmasını ifade etmektedir. **Karmaşıklık,** bir yerdeki görsel zenginlik anlamına gelmektedir. Karmaşıklık, fiziksel çevredeki çeşitlilik ve farklılık ile ölçülmektedir. Bina çeşitleri, cepheleri ve sayıları, peyzaj elemanları, kent mobilyaları, tabelalar ve insan hareketleri mekânı zenginleştiren öğeleri oluşturmaktadır (Özalp, 2016, s.31). Karmaşıklık (Complexity): Manzaradaki elemanların çeşitliliği, bireyi ilgili ve meşgul tutacak yeterli bilgiye sahip olmasıdır. Çeşitlilik, keşfetme dürtüsünü harekete geçirir (Çakcı ve Çelem, 2009, s.89).

Kimlik / Anlam:

Bir şehrin kamusal alanının, bir diğerinden görsel olarak ayırt edilebilmesi, tanınabilmesi, hatırlanabilmesi ve canlı olabilmesi için, güçlü görsel öğeleri barındırması gerekmektedir. Bu bir caddenin diğer yüz caddeyle aynı olmaması ya da bir yerleşim bölgesinin çevresindeki bir millik mekândan ayırt edilebilmesi anlamına gelmektedir. Her bir mekân diğer tüm mekanlardan radikal bir biçimde farklı olamaz. Önemli merkezler ve caddeler eşsiz olarak tanımlanabilir ancak çoğu yer sadece ince farklara sahiptir. Söz konusu **kimlik** özelliği, bir başka ifade ile "yer duygusu" güzel bir çevrede aranan bir özelliktir. "Kimlik" ya da "yer duygusu" olmadan kullanıcı çevreye ait parçaları ayırt edemeyeceği ve hatırlayamayacağı için mekâna dair hiçbir şey algılayamaz. Yer duygusu oluştuğu zaman, kişi ilişkiler kurmaya başlar; aidiyet duygusu için görsel bir temel oluşturur; mekanların ve insanların eşsizliğinin farkına varır (Lynch,1990, s.88). **Anlam;** inanış, kültürel yapı, dünya görüşü, felsefe, din vb. kavramlardan referans almaktadır. Anlam kimliği desteklemekte ve belli yapılar, belli nirengiler olarak değişik kültürlere değişik şeyler ifade etmektedir (Tweed ve Sutherland, 2007, s.65). Doğal ve yapısal çevreler, algısal olarak hissedilebilir olmalarıyla birlikte, kişilerin duygusal olarak etkilenebilecekleri özellikleri de bünyelerinde taşımakta, bazı sözsüz mesajlar veya anlamlar sunmaktadır (Kancıoğlu, 2005, s.52). Rapoport (1982), bireyin çevresini bilişsel şemalara göre anlamlandırdığı ve bulunduğu mekânın anlamının, bireyin davranışına yön verdiğini belirtmiştir. Görsel çevre kullanıcılarına anlamlı gelmelidir. Yani görünür karakteri, yerlerin işlevi ve aktiviteleri, tarihleri, gelecekleri, toplum yapısı, insan değer ve amaçları gibi hayatın diğer yönleriyle de uyuşmalıdır. İnsanlar kentsel mekânı "okurlar"; meraklıdırlar, pratik bilgiler ararlar ve gördüklerinden etkilenirler. Bu nedenle dünyanın muhteşem şehirleri anlamlı gelir. Ne yazık ki, önemli anlamlar ve değerler toplumumuzda farklılık gösterir bu nedenle şehirsel mekânın sembolik rolü çok az anlaşılmıştır. Kısa vadeli planlama amacı için anlamın açık bir şekilde büyük insan gruplarına hitap eden, kamusal yönlendirme ve kontrol işaretlerinin açıklığı, temel işlevlerin ve tarihin ifadesi; doğal mekanların sergilenmesi, en önemli sosyal kurumların görünür yapılması, yönleri ile

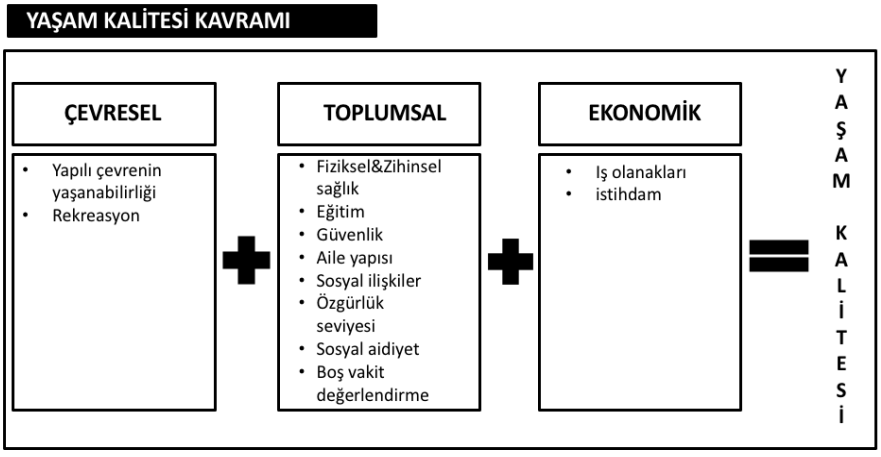
sınırlandırılmaktayız (Rapoport, 1982, s.13).

Tarihsel ve Kültürel Değerler:

Tarihi yapılar, nirengi noktaları ve mekânın özgünlüğü zihinde canlandırmayı kolaylaştırmaktadır (Lynch, 1960, s.70). Tunnard ve Pushkarev (1963), "Bir nirengi noktası önemli bir mekânın kimlik ve görsel yapısını vererek, isimsizliğini, tanımsızlığını ortadan kaldırır" diyerek nirengi noktalarının önemine değinmişlerdir (Tunnard ve Pushkarev, 1963, s.40). Bu noktada tarihi ve kültürel imajlar kentlere kimlik ve anlam kazandırarak yer duygusunun pekişmesine büyük katkı sağlarlar.

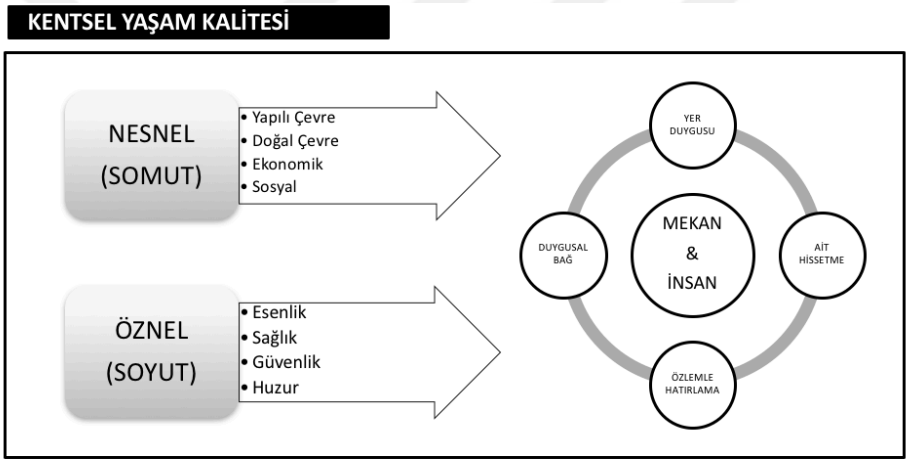
3.7 BÖLÜM DEĞERLENDİRMESİ

En temel tanımı ile yaşam kalitesi "memnuniyeti" ifade etmektedir. Bir bireyin memnun olma durumu hem ekonomik hem sosyal hem de çevresel anlamda olmalıdır. Bu öğelerden herhangi birinin olmaması durumunda yaşam kalitesinden söz edilemez. Yaşam kalitesini etkileyen bu üç madde Şekil 3.8'de belirtilen alt başlıkları içermektedir. Kişilerin bu düzeylerden duyduğu memnuniyet yaşam kalitesinin sağlandığının bir göstergesidir.

Şekil 3.8: Yaşam Kalitesi ve Temel Göstergeleri

Tıpkı yaşam kalitesinin tanımında olduğu gibi kentsel yaşam kalitesinin tanımında da objektif ve sübjektif ifadelere yer verilmektedir (Şekil 19). Algıya dayalı bir durumu ifade eden kentsel yaşam kalitesi insan ve mekân arasındaki bağın güçlü kılınması ile de ilişkilendirilmektedir. Bu nedenle bireyin mekân ile arasında kurduğu duygusal ilişki kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi yönünde olumlu etkilere sahiptir. Kişi bulunduğu ortamı ne kadar benimser ve özümserse kentli olma bilinci geliştirerek mekânın kalitesinin iyileştirmesine katkı sağlar. Bu nedenle insan ve mekân arasındaki bağ, kentsel yaşam kalitesini belirleyen önemli öğeler arasında yer alan sosyal ve psikolojik kentsel yaşam kalitesi ile doğrudan ilişki içerisindedir (Şekil 3.9).

Şekil 3.9: Kentsel Yaşam Kalitesi ölçülebilen ve ölçülemeyen göstergeleri

Özgürlüğün ve birlikteliğin ifadesi olan kamusal alanlar/mekanlar "herkesin" varlık gösterebildiği, tartışabildiği ve susabildiği yer olarak tanımlanmaktadır. İzleme ve izlenme aktivitelerinin gerçekleştiği kentsel/kamusal mekanlar hayat senaryosunun perdelendiği bir sahne olarak da ifade edilebilir. Zaman içerisinde çeşitli dinamiklerle şekillenen bu sahne, toplumu ve kültürü sembolize etmektedir. Günümüzde kültür değerlerinin yok edilerek kamusal mekanların standartlaşmaya aynı zamanda melezleşmeye başlaması yani kendine ait olmayan çeşitli kimlikleri bünyesinde barındırması kent mekanlarının tehlikede olduğunu göstermiştir. Bu duruma bir çözüm geliştirmek üzere küçük ölçekli yerleşimlerde hayata geçirilen yavaş kent oluşumu ile şehirlerin 'farklılıkları' ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Böylece kendine özgü kültürü yaşayan kentte

mekân kalitesinden söz etmek mümkün olacaktır.

‘Herkesin kullanımına açık’ anlamına gelen kamusal alan/mekân olgusu toplumun sosyal, kültürel ve politik ihtiyaçlarını karşıladığı alanlar olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda kamusal alanlar sosyal etkileşimin yoğunlukla yaşandığı mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tez araştırmasına yön verecek olan kamusal mekân kalitesi ve parametreleri bölüm içerisinde çeşitli araştırmacıların ortaya koyduğu tanımlar ile açıklanmaya çalışılmıştır. Özellikle Van der Voort ve Wegen (2005) tarafından oluşturulan ölçütler temel alınarak araştırma kapsamında analiz edilecek olan parametreler İşlevsel ve estetik olmak üzere 2 ana başlık altında değerlendirilmiştir. Buna göre;

İşlevsel ölçütler; Ulaşım ve park olanakları, erişilebilirlik, etkinlik, işlev ve kullanım çeşitliliği/esneklik, güvenlik, konfor ve rahatlık olarak belirlenirken, estetik belirleyiciler; Düzen/ uyum/ okunabilirlik/ saydamlık/ karmaşıklık (çeşitlilik), kimlik/anlam, tarihsel ve kültürel değerler olarak ifade edilmiştir. Bu bağlamda belirlenen kalite ölçütleri ve göstergeleri üzerinden bir sonraki bölümde çalışma alanı olarak seçilen yavaş şehir Halfeti özelinde mevcut mekân üzerinden analizler yapılacaktır.

4. YAŞAM KALİTESİ BAĞLAMINDA YAVAŞ ŞEHİRLERDE KAMUSAL MEKÂN ÜZERİNE ALAN ÇALIŞMASI

4.1 SAKİN ŞEHİR "HALFETİ"

4.1.1 Tarihsel Gelişimi

Fırat Nehri'nin doğu kıyısında bulunan, Urartu metinlerindeki adıyla Hapla, Roma İmparatorluğu dönemindeki ismiyle Ekamia ve şimdiki adıyla Halfeti, günümüzden 4000 yıl önce Komagene Krallığı'nın şehirleri arasında olduğu belirtilmiştir (Türkeli, 2012, s.9). Memlüklerin yönetiminde iken, 1. Selim tarafından Osmanlı topraklarına katılan Halfeti ve çevresinin, Halep Vilayeti Urfa Sancağına bağlı Rumkale kazasının merkezi olduğu belirtilmiştir. İlçe 1924 yılına kadar Gaziantep'e bağlıyken, 'Halfeti' olarak adlandırılmıştır. 1926 yılında Birecik ilçesine bağlı bir nahiye, 1954 yılında ise Şanlıurfa iline bağlı bir ilçe merkezi olmuştur. (Gündüz, 1999, s.233; Başgelen ve Ergeç, 2000, s.52).

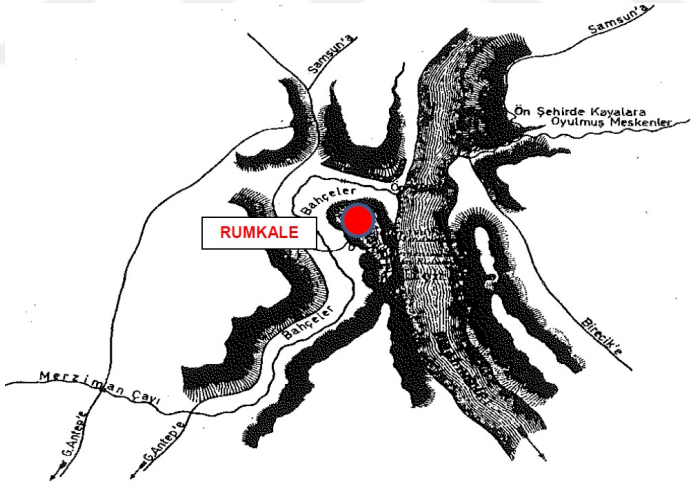
Arkeolog Guillermo Algaze başkanlığında Amerikalı bir ekip tarafından, Fırat havzasında, Kargamış'tan Halfeti'ye kadar uzanan alanda yapılan arkeolojik yüzey araştırması sırasında, Halfeti kesiminde üç küçük yerleşime rastlanmıştır. Yerleşimlerden biri olan Kale Meydanı'nda Eski Tunç Çağı IV ve Orta çağ, Karaçali'de Eski Tunç Çağı IV, Ören Bahçe'de Geç Roma dönemlerine ait parçalar bulunmuştur. İlçe, M.Ö. 2000'de Huri-Mitannilerin, M.Ö. 1000'de ise Aramilerin, Akamenidlerin ve Seleukosların egemenliği altına girmiştir. M.S. 74'te ise, Halfeti ve çevresi Roma İmparatorluğu'nun Suriye eyaletine bağlanmıştır. 19.yy. sonlarında 280 hanesi bulunan ilçede 1 cami, 1 Mekteb-i Rüşdiye, 1 Mahalle Mektebi, 1 Eczane ve 45 adet Dükkân bulunduğu belirtilmiştir. 1881 Salnamesi'nden farklı olarak, 1895 yılında ilçede 1 Hükümet

Konağı, 16 Cami ve Mescit, 2 Kütüphane ve Medrese, 55 Dükkân, 1 Fırın ve 48 Değirmen'in bulunduğu belirtilmiştir. 1901 yılında bu yapılara ek olarak 1 adet Redif-i Debvai, 1adet Hamam, 1 adet Debbağhane (Tabakhane)'nin yapıldığı, fırın sayısının 4'e çıkarıldığı ve 3 adet Kilise'nin bulunduğu belirtilmiştir. İlçe 'de, 1906'da 455 adet hanenin ve 1 adet Medrese'nin olduğu belirtilmiştir. 20.yy. başlarında 800'e yakın hanesi bulunan Halfeti sakinlerinin çoğunun Müslüman Türkler ve Kürtlerden oluştuğu ifade edilmiştir. Buna ek olarak Anhaş ve Saylakkaya köylerinde Ermeni halkının yaşadığı da belirtilmiştir (Gündüz, 1999, s.232-233).

İlçenin önemli yapılarından biri olan 1211/1796-97 tarihli Latifzade Hamamı ve 1284/1867-68 tarihli Hamamlı Ev baraj sularının yükselmesiyle tamamen sular altında kalmıştır. Günümüzde bir kısmı sular altında kalan tarihi yapılardan bir diğeri ise 1804 tarihinde yapılmış olan ve 1324/1906'da restorasyon geçirmiş Merkez Camii'dir. İlçenin eski eserleri arasında, 1328-30/1910-12 tarihli Bey Konağı ve Muhittin Ganneci Evi yer almaktadır (Gündüz, 1999, s.232-233). Halfeti Kale meydanında bulunan tarihi Feyzullah Efendi Konağı baraj suları altında kalma riskine karşı, Şanlıurfa Harran Üniversitesi tarafından Osmanbey kampüsüne taşınmıştır.

İlçenin tarihsel geçmişine bakıldığında, şehir merkezinin bir kale şehri olan Rumkale'de bulunduğu ancak kalenin önemini yitirmesiyle eski Halfeti'ye taşındığı belirtilmektedir. Günümüzde restorasyon çalışmalarının devam ettiği Rumkale, batıdan Merziman çayının Fırat nehrine katıldığı yerde yüksek bir sırtın üzerinde konumlanmaktadır. Bu alanda Merizman çayının Fırat nehri ile birleşmesinden önce kuzeye doğru bir yay çizmesi, kalenin üzerinde yer aldığı tepeyi bir yarımada şekline sokmuş böylece hem doğu yönünde Fırat'a hem de kuzey ve batı yönünde Merziman çayına dik inen yamaçlar sayesinde korunaklı bir alan oluşturulmuştur. Kalenin üç cephesinde de doğal yollarla oluşturulan korunaklara ek olarak, kalenin güney kesiminde 30 m derinliğinde kazılmış bir hendek bulunmaktadır. Rumkale kuzey-güney doğrultusunda yaklaşık 120 m genişliğinde ve 200 m uzunluğundadır. Kalenin batısında dört, doğusunda bir

adet olmak üzere toplam 5 adet kapısı bulunmaktadır. Kuzey ve doğudaki surlarda yedi burç ve kuzeyde çok sayıda mazgal pencere bulunmaktadır. Rumkale'nin kimler tarafından ve ne zaman kurulduğu bilinmemekle birlikte, bu yerleşimin M.Ö. 855 yılında Salmanassar III tarafından ele geçirilen '*gökyüzünde bir bulut gibi dağın zirvesine konmuş'* ifadesiyle Şitamrat yerleşimini işaret ettiği muhtemel görünmektedir. Rumkale isminin kökeninin Süryaniceden gelen Kal'a-Rhomayta olduğu ve ileriki dönemlerde Edessa (Urfa) kontluğu idaresi altına girmiş olduğu bilinmektedir. 1146 yılında Edessa Türkler tarafından ele geçirilmiş ardından 1147-1148 tarihlerinden itibaren 1293 yılına kadar kalede Ermeni Apostolik Kilisesi'nin en yüksek makamına sahip Ermeni Katolikoslar ikamet etmişlerdir. 13. yy.'da Rumkale'de yaşayan Yakubilerin kalenin korunmasında ve geliştirilmesinde büyük rol oynadığı belirtilmektedir. Özellikle Yakubi patriği İgnace II diğer yapıların yanı sıra kalenin içine bir kilise yaptırmış ve sonrasında bu kaleyi patriklik merkezi olarak kullanmıştır (Harita 4.1) (Bakırcı, 2002, s.58-59-61-62).

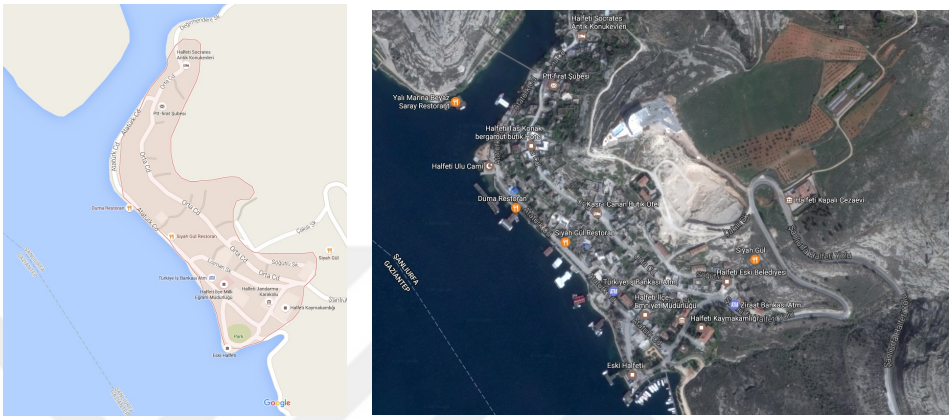

Harita 4.1: Rumkale Konum Haritası (Kaynak: Bakırcı, 2002, s.60)

4.1.2 Coğrafi Yapısı

Halfeti ilçesi, Güneydoğu Anadolu bölgesinde, Şanlıurfa ilinin batı kesiminde, Fırat Nehri'nin doğu kıyısında yer almaktadır. Deniz seviyesinden yüksekliği 525

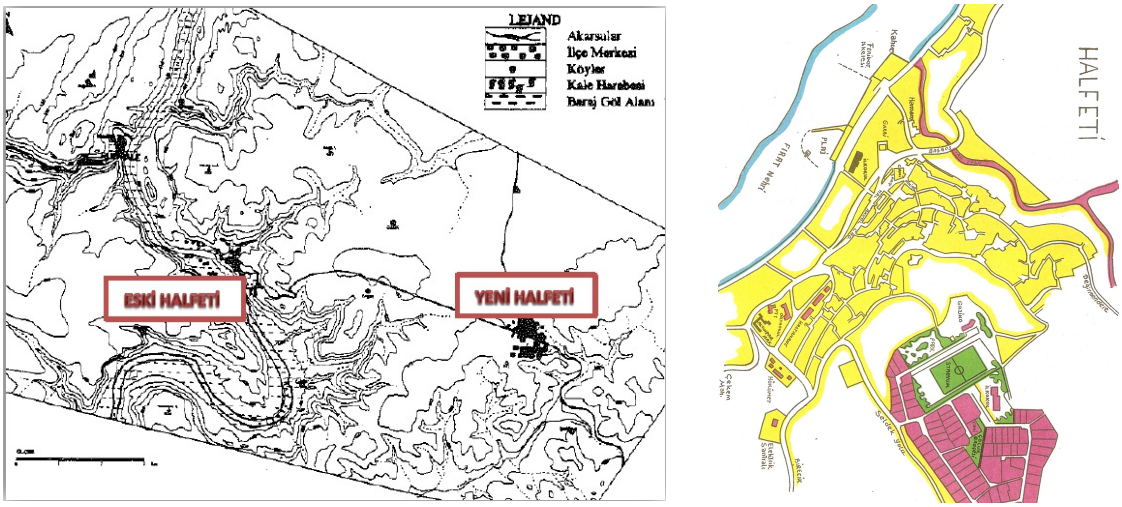
metre olan ilçe 37.245285 enlem ve 37.868805 boylamında yer almaktadır. Ilçenin kuzeyinde Adıyaman ili, doğusunda Bozova ilçesi, güneyinde Birecik ilçesi ve batısında Gaziantep ili bulunmaktadır. 35 km'lik asfalt bir yol ile Şanlıurfa-Gaziantep yoluna (eski İpek Yolu) bağlanmaktadır (Harita 4.2) (Gündüz, 1999, s.231-232; URL 28).

Harita 4.2: Halfeti Konum Haritası (Kaynak: URL 30)

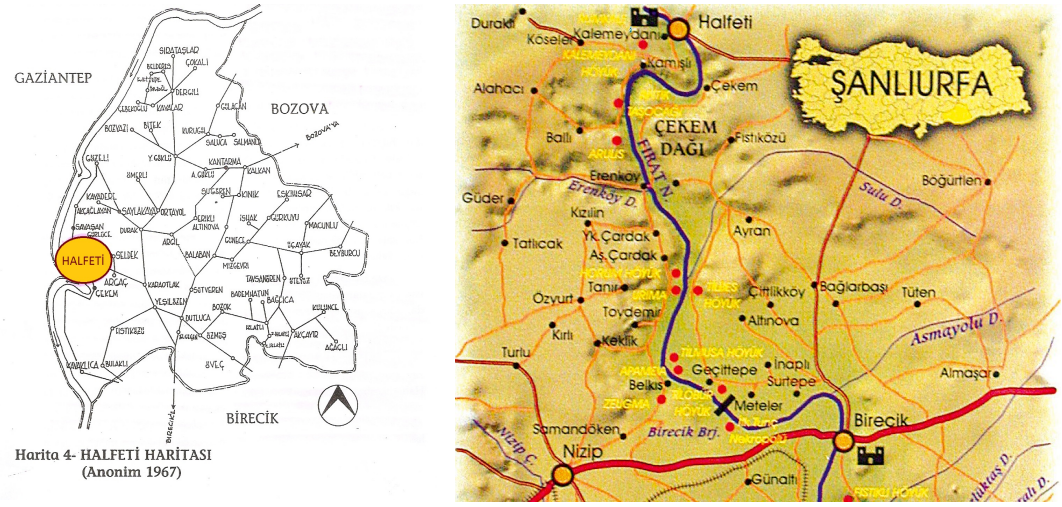
İlçe merkezi, Gaziantep-Şanlıurfa karayoluna (İpekyolu) 40 km uzunluğundaki asfalt bir yol ile bağlanmıştır. İlçe, bağlı bulunduğu Şanlıurfa iline 120 km, Gaziantep iline ise 105 km mesafededir. Halk, Şanlıurfa ile bürokratik ilişki kurarken, Gaziantep ile ekonomik ve sosyal bir bağ kurmaktadır. Bu anlamda Şanlıurfa halkı daha tutucu ve içe dönük bir yaşam tarzını benimserken, Halfeti insanı tıpkı sosyal ve ekonomik yönden bağ kurduğu Gaziantep halkı gibi daha rahat ve dışa dönük bir yaşam sürmektedir.

Rumkale'nin devamı olarak kabul edilen Halfeti, 2000 yılında Birecik Barajının su toplamaya başlamasıyla, yerleşimin bir bölümü sular altında kalmış ve bu nedenle şehir merkezi eski yerleşimin 8 km doğusunda bulunan Karaotlak köyüne taşınmıştır. Bu nedenle Halfeti kenti eski ve yeni Halfeti olmak üzere adlandırılmaktadır (Harita 4.3). Kentin tarihsel geçmişine bakıldığında bu yer değiştirmenin ilk defa olmadığı, önceleri şehir merkezinin bir kale şehri olan Rumkale'de bulunduğunu ancak kalenin önemini kaybetmesiyle Fırat kıyısında yer alan bugünkü adıyla eski Halfeti'ye taşındığı (Bakırcı, 2002, s.58) 'Tarihsel Gelişim' başlığı altında belirtilmiştir.

Harita 4.3: Eski ve Yeni Halfeti Yerleşimleri (Bakırcı, 2002, s.59) / Eski Halfeti Kent Haritası (Kaynak: Tanışık, 1974, s.150)

Halfeti ilçesinin kendisine bağlı köyleriyle birlikte yüzölçümü 646 km²'dir. Urfa ilinin en dar ilçesi olarak bilinen Halfeti arazisi, batıdan doğuya ve güneyden kuzeye doğru gittikçe yükselir. Küpeli, Kızıldağ Domuzdağı ve Çekem dağları ilçenin en yüksek noktalarıdır. İlçe, Rüştiye, Şimaliye, Başbostan ve Çekem olmak üzere toplam 4 mahalleden oluşmaktadır (Harita 4.4) (Tanışık, 1974, s.152; Gündüz, 1999, s.231-232).

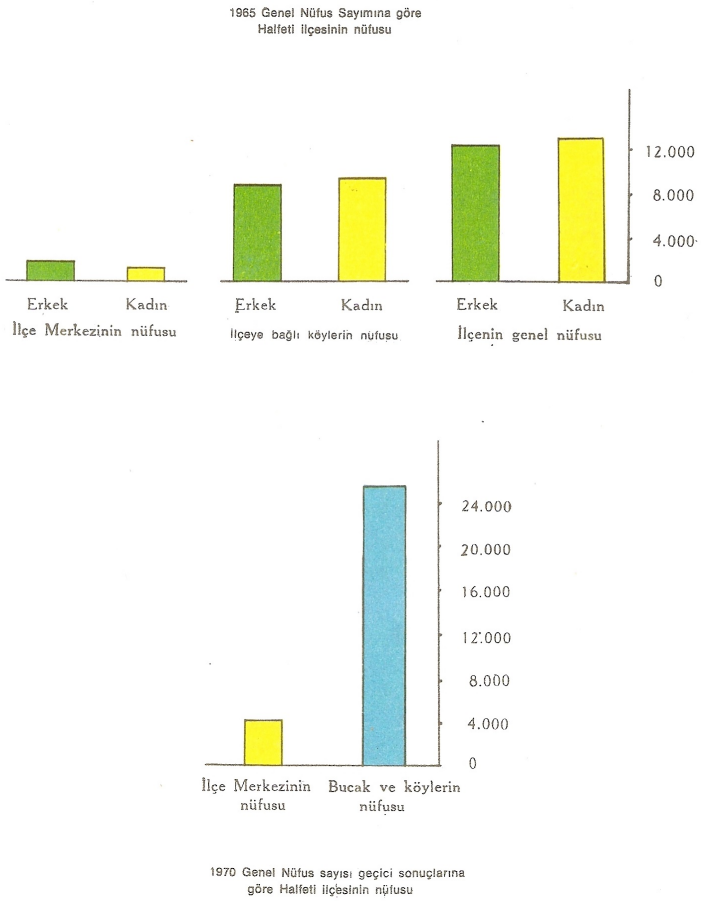

Harita 4.4: 1967 Yılı Halfeti İlçesi ve Köyleri (Kaynak: Gündüz, 1999, s.231) / Halfeti İlçesi ve Çevre İlçeler (Kaynak: Türkeli, 2012, s.8)

4.1.3 Toplumsal Yapısı

Nüfus:

1965 yılı genel nüfus sayımına göre; ilçenin genel nüfusu 24.989, 1970 yılı genel nüfus sayımı geçici sonuçlarına göre; ilçenin toplam nüfusu 28.252 (Çizelge 4.1) (Tanışık, 1974, s. 152).

Grafik 4.1: İlçenin 1965 ve 1970 Yıllarına Ait Nüfus Dağılım Grafiği (Kaynak: Tanışık, 1974, s.151).

1990 yılı genel nüfus sayımına göre ise ilçe nüfusu 36.083 olarak belirtilmiştir (Gündüz, 1999, s.232). 2000 yılı Genel Nüfus sayımına göre ilçenin nüfusu 33.467 olarak ifade edilmiştir. İlçe nüfusu 2 bin 608, köylerin nüfusu 30 bin 859

olarak belirtilmiştir. 2008 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sayımına göre ilçenin toplam nüfusu 39.861 kişidir. Bu nüfusun 9.609 kişi ilçe merkezinde, 5.982 kişi Yukarı göklü kasabasında, 3.184 kişi Argıl Kasabasında ve 21.086 kişi diğer köylerde yaşamaktadır. Bu duruma göre nüfusun %24,10´nu ilçe merkezinde, %15´i Yukarıgöklü kasabasında %8´i Arğıl kasabasında %52,9´u da diğer köylerde yaşamaktadırlar (URL 31). Yapılan 2010 yılı genel nüfus sayımına göre ilçe nüfusunun eski Halfeti, yeni Halfeti ve köyleri olmak üzere toplam 40.464 olduğu belirtilmektedir (Türkeli, 2012, s.10). TÜİK raporuna göre, 2013 yılı itibariyle kent nüfusu 38.737 olarak belirtilmektedir. 2017 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt sistemine göre ilçenin toplam nüfusu 38.592'dir. Toplam nüfusun 8.933'ü yeni Halfeti olarak bilinen ilçe merkezinde, 29.605'i mahallelerde ve 516'sı ise eski Halfeti'de yaşamaktadır. Bu duruma göre nüfusun %23,14'unun ilçe merkezinde, %76,71'inin de diğer mahallelerde yaşamakta olduğu görülmektedir.

Eğitim Durumu:

Kent merkezinde bir adet anaokulu, bir adet ilköğretim okulu ve bir adet de lise bulunmaktadır. İlköğretimde 4083'ü erkek, 3849'u kız olmak üzere toplamda 7932 öğrenci eğitim görmektedir. İlçe merkezinde bir adet, Yukarıgöklü kasabasında bir adet ve Ağrıl kasabasında bir adet olmak üzere toplam 3 adet lise bulunmaktadır. Merkezde 356, Yukarıgöklü lisesinde 324 ve Ağrıl çok programlı lisesinde toplam 159 öğrenci eğitim görmektedir. Ortaöğretimde görevli öğretmen sayısının 38 olduğu ifade edilmektedir (URL 32).

Halfeti Kaymakamlığı ile yapılan birebir görüşmeler sırasında alınan bilgiler doğrultusunda kentte okur- yazarlık oranının %83,87 olduğu belirtilmiştir. Halkın %9,94'ünün ilkokul mezunu, %10.58'inin ortaokul mezunu, %5,66'sının lise mezunu ve %1,04'ünün de yüksekokul mezunu olduğu ifade edilmektedir.

Ekonomik Durum:

Üçüncü bölümde detaylı olarak yer verilen yavaş yemek hareketinin temel amacı yerel lezzetlere sahip çıkmak ve kendi ürününü yetiştirerek ne yediğini

bilmek olarak özetlenebilir. Yavaş şehir kapsamında ise kentlerin yerel değerlerinin korunması birincil hedeftir. Özellikle halkın kendi ürününü kendi yetiştirmesi, oluşumların üzerinde önemle durduğu bir konudur. Bu nedenle, kentin ekonomik durumu, analiz edilirken üretimleri anlamında var olan potansiyelleri değerlendirilecektir. İlçe ekonomisi genel anlamda tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır (URL 31). Buna göre, sakin şehir bağlamında ekonomik anlamda kentin güçlü yönlerinden birinin tarım olduğunu söyleyebiliriz. Bir diğeri ise hayvancılık olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlçede yazların sıcak, kışların ise sert ve soğuk geçmesi nedeniyle, kent topraklarının %56,1'i tarıma elverişli olduğu belirtilmektedir. Bunun %86,9'u tarla, %11,6'sı bağ-bahçe, %1,3'ü mera ve %0,2'si de ağaçlık olarak kullanılmaktadır. Halkın başlıca geçim kaynağı fıstık, zeytin ve tahıl olarak belirtilmiştir. 20. yy. başlarında, ilçenin her tarafı ormanlarla çevrili olması nedeniyle, Gaziantep, Birecik ve Şanlıurfa'ya kömür ve odun ihraç edildiği belirtilmiştir (Tanışık, 1974, s.152; Gündüz, 1999, s.233).

HALFETİ İLÇESİ 2009 YILI TARIMSAL İSTATİSTİKLERİ				
Sıra No		TOPRAK VARLIĞI ve DAĞILIMI		HALFETİ
		İlçenin Yüzölçümü		611.928,00
1		Toplam Tarım Alanı		343.867,00
	a	Tarla Ürünleri Alanı		**121.460,00**
			Sulanan	1.134,00
			Kuru	120.326,00
	b	Meyve Alanı		171.890,00
			Sulanan	1.640,00
			Kuru	170.250,00
	c	Açıkta Sebze Alanı		366
			Sulanan	366
			Kuru	0
	d	Örtü Altı Tarımı Alanı (Sulu)		0
	e	Zeytin ve Turunçgiller Alanı (Kuru)		14.850,00
	f	Nadas Alanı		10.301,00
	g	Tarıma Elverişli Olupta		25.000,00
2		Orman ve Fundalık Alan		0
3		Çayır ve Mera Alanı		180.000,00
4		Tarım Dışı Alan		88.061,00
		Toplam Sulanan Alan		**3.140,00**
		Devlet Sulaması		0
		Halk Sulaması		3.110,00

Tablo 4.1: 2009 Yılına Ait Tarımsal İstatistikler (Kaynak: Onaran, 2014, s.76)

Tablo 4.1 2009 yılına ait Tarımsal verileri içermektedir. Yıllar içerisinde tarımsal anlamda kentte yaşanan süreci görmek adına 2017 yılına ait tarımsal istatistik verileri Tablo 4.2'de gösterilmektedir.

HALFETİ İLÇESİ 2017 YILI TARIMSAL İSTATİSTİKLERİ				
Sıra No		TOPRAK VARLIĞI ve İlçenin Yüzölçümü		HALFETİ 611.928,00
1		Toplam Tarım Alanı		343.867,00
	a	Tarla Ürünleri Alanı		43.100,00
			Sulanan	0
			Kuru	43.100,00
	b	Meyve Alanı		281.134,00
			Sulanan	985
			Kuru	280.149,00
	c	Açıkta Sebze Alanı		270
			Sulanan	30
			Kuru	240
	d	Örtü Altı Tarımı Alanı		0
	e	Zeytin ve Turunçgiller		19.858,00
	f	Nadas Alanı		14.363,00
	g	Tarıma Elverişli Olupta Kullanılmayan Alan		15.000,00
2		Orman ve Fundalık Alan		0
3		Çayır ve Mera Alanı		180.000,00
4		Tarım Dışı Alan		88.061,00
		Toplam Sulanan Alan		1.015,00
		Devlet Sulaması		0
		Halk Sulaması		1.015,00

Tablo 4.2: 2017 Yılına Ait Tarımsal İstatistikler Tablosu
(Kaynak: Halfeti Tarım Müdürlüğü, 2017)

Tablo 4.1 ve 4.2'de yer alan araştırma verilerine göre; 2009 yılından 2017 yılına kadar geçen süre zarfında tarla ürünleri, meyve ve açıkta sebze alanlarında ciddi düşüşlerin yaşandığı görülmektedir. Ancak verilere göre 2017 yılında zeytin ve turunçgiller alanında önemli oranda bir artışın olduğu gözlenmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu 2013 yılı tarım alanında yapılan araştırma verilerine göre; Halfeti, Şanlıurfa merkez ve ilçeleri arasında zeytin ağaçlarının kapladığı alan ile 1. sıra; 1.755 ton zeytin üretimi ile ise 2. sırada yer almaktadır. Ayrıca ilçe, 3.315 ton fıstık üretimi ile 3. sırada bulunmaktadır. Fıstık ve zeytinin yanı

sıra; 187 ton erik, 87 ton nar ve 58 ton üzüm üretiminin olduğu görülmektedir (URL33).

İlçeye ekonomik anlamda katkı sağladığı düşünülen hayvancılık alanında, TÜİK 2013 yılı Hayvancılık ve Süt/Bal üretimi verilerine göre; Kentte toplam sığır sayısının 5.305 baş olduğu ve 8. sırada bulunduğu belirtilmektedir. Hayvan sayısının düşük olması nedeniyle süt üretiminde de 4.640 ton ile 9. sırada yer almaktadır. Halfeti, Şanlıurfa merkez ve ilçeleri arasında, 68.800 adet kümes hayvanı ile en çok kümes hayvanına sahiptir. Az miktarda da olsa bal üretiminin olduğu görülmektedir (URL33).

İlçede fıstık işleme tesisleri ve zeytinyağı fabrikasının bulunduğu ancak ilçe genelinde sanayinin yeterince gelişmemiş olduğu belirtilmektedir. Talebin az olması nedeniyle, yatırımların ilçe sınırları içerisinde değerlendirilmeyip Birecik ilçesi ve özellikle Gaziantep iline yapılması bu durumun nedenleri arasında gösterilmektedir (URL 29).

Tüm bu veriler ışığında yavaş şehir oluşumunun özellikle üzerinde durduğu ve tüm aday kentlerden zorunlu kriter olarak yerine getirmesini istediği yerel ürünler ile ilgili koşullar Bölüm 2'de yer alan "Sakin Şehir Kriterleri" başlığı altında şu şekilde ifade edilmiştir;

- Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar aracılığı ile desteklemek
- Yerel ürünlerin sertifikalandırılması
- Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması *
- Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi *
- Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması *

Halfeti bağlamında tarımın önemli bir potansiyel olduğu ancak bu avantajın gerektiği ölçüde değerlendirilemediği görülmektedir. Siyah gül üretiminin yanı sıra, üretim miktarının ciddi ölçülerde olduğu zeytin ve fıstık ürünlerinde üretimin desteklenmesi ve arttırılması ile talep artacak ve yatırımlar ilçe içinde değerlendirilerek kent ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Aynı şekilde kentte önemli olarak nitelendirilen ancak kısıtlı ölçüde yapılan hayvancılık ve hayvansal ürünlerin üretiminin güçlenmesi adına zayıf yönlerin geliştirilerek üzerine gidilmesi, avantajlı olarak görülen noktaların detaylı bir şekilde ele alınarak üretime olan katkısının arttırılması hedeflenmelidir.

4.1.4 Halfeti'nin Sakin Şehir Olma Süreci ve Kriterlerin Değerlendirilmesi

Cittaslow oluşumuna katılacak olan şehirlerin uyması gereken belirli kuralların olduğu daha önceki bölümlerde belirtilmiştir. Bu nedenle, Halfeti Belediyesi tarafından Cittaslow kriterlerine uygunluk koşulları belirli başlıklar altında incelenmiş ve bir rapor hazırlanmıştır. 2012 yılında hazırlanan bu rapor değerlendirilerek ilçe, ülkemizin dokuzuncu 'yavaş şehri' unvanını almaya hak kazanmıştır. Halfeti Belediyesi tarafından hazırlanan ve ikinci bölümde yer alan 7 ana kriter doğrultusunda değerlendirilen 'Halfeti Mükemmeliyet Koşulları Raporu'nda yer alan bilgiler ile 2012- 2017 yılları arasında geçen süre zarfında kentin geçirdiği süreç görsellerle desteklenerek analiz edilecektir.

Rapor, oluşumun olmazsa olmaz kriterlerinden biri olan şehrin karakteristik özelliklerini ve kentsel dokusunu iyileştiren ve koruyan çevre politikalarının oluşturulması hakkında bilgiler vermektedir. Çevre politikaları başlığı altında ilk vurgulanan nokta, ilçede, hava, su ve toprağın kalitesinin, yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi gerekliliğidir. Buna göre; Sağlık Bakanlığı'nın belirlediği içme suyu kalite kriterlerine göre; ilçenin 6 ayrı noktasından numune alınarak su analizleri yapılmıştır. Şanlıurfa Halk Sağlığı Laboratuvarları tarafından 2005 yılında yapılan analiz raporları sonuçlarına göre ilçenin içme suyunun uygun olduğu belirtilmiştir (bkz. Ek 2).

Halfeti de yapılan araştırmalar ve teşviklerle birlikte bilinçlenen halk, toprağı işgal etmekten çok bilinçli bir şekilde üretim aracı olarak kullanmaktadır. İlçede yapılan organik tarım faaliyetleri ile hem toprağın verimi hem de alınacak ürünün kalitesi için zararlı ilaçların kullanımından kaçınıldığı belirtilmektedir. 2017 yılı itibariyle, Halfeti Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan hali hazırda organik köy projesi mevcuttur. Bu köylerin oluşturulmasında ki temel amaç ise ilçede tarımsal ilaç kullanımını minimize ederek organik ürünler elde etmektir.

Hazırlanan sakin şehir raporunda, hava kalitesinin ölçümü için belediye bünyesinde teknik personel olmaması nedeniyle İl Çevre ve Orman Müdürlüğünden teknik personel istenmiş ve bir rapor hazırlanması gerektiği belirtilmiştir, fakat kentin hava kalitesi ile ilgili herhangi bir ölçüm yapılmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Raporda uygulanması planlanan çevre politikalarından bir diğerinin kentsel çöp ve özel atıkların ayrıştırılarak toplanmasının teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik projeler olduğu belirtilmiş fakat bu konu ile ilgili gereken çalışmaların Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ile Halfeti İlçe Belediyesi iş birliğinde yürütülmesi planlanmaktadır.

Günümüzde ilçenin çeşitli yerlerine katı atıkların plastik, cam ve kâğıt olarak ayrıştırıldığı çöp kutularının yerleştirildiği gözlemlenmiştir. Fakat bu konuda ilçe içinde henüz ortak bir dilin oluşturulamadığı, şehrin çeşitli yerlerinde farklı uygulamaların olduğu görülmektedir (Resim 4.1).

Resim 4.1: Kent Merkezinde Sahil Yolunda Bulunan Çeşitli Çöp Kutuları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2017)

Genetiği değiştirilmiş ürünlerin (GDO) tarımda kullanılmasının yasaklanması konusunda ilçede bulunan Tarım Kredi Kooperatifi tarafından denetleme yapılmaktadır. Ayrıca 2012 yılı içerisinde belediye tarafından GDO'lu ürünlerin zararları hakkında bilgilendirici broşürler hazırlanarak okullara dağıtılacağı belirtilmektedir. İlçedeki hastanenin sağlık personeli ile birlikte okullarda bilgilendirici kısa eğitimler verileceği ifade edilmiştir. Ancak yetkili kişilerle yapılan görüşmelerde yapılması planlanan bütün bu girişimlerin henüz gerçekleştirilemediği bilgisine ulaşılmıştır.

2012 yılında hazırlanan raporda gürültü kirliliğinin azaltılması ve kontrolü için herhangi bir müdahalenin gerekmediği, şehrin genel itibariyle sessiz, sakin ve kurallara uyan bir yapısı olduğu belirtilmiştir. 2013 yılında kentin yavaş şehir unvanını almasının ardından turist yoğunluğunun yaşanması ile kent sakinleri şehrin sessizliğinin bozulduğunu düşünmektedir. Işık kirliliğinin kontrolü konusunda ise, Halfeti de aykırı bir yapılaşma ve aydınlatma yerleştirmesinin olmadığı belirtilmiştir. Fırat Nehri üzerindeki duba restoranların LED ışık kullandıkları ifade edilmiştir. Bu tür aydınlatma elemanlarının kullanımına yönelik herhangi bir negatif etki görülmediği belirtilmiş bu nedenle herhangi kısıtlayıcı bir düzenleme getirilmesine gerek duyulmamıştır. Eski Halfeti bölgesinde gerçekleştirilecek sahil yolu düzenlemesinde kullanılacak

aydınlatma elemanları ışık kirliliğine yol açmayacak şekilde seçileceği belirtilmiştir. 2017 yılı itibariyle sahil yolu boyunca kullanılan kent aydınlatmaları Resim 4.2'deki gibidir.

Resim 4.2: Kent Merkezinde Sahil Yolunda Bulunan Sokak Aydınlatmaları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2017)

Reklam tabelalarının, trafik işaretlerinin ve ticari tabelaların düzenlenmesine yönelik vergilendirme politikası uygulanmış ve denetim altına alınmıştır. İlan ve reklam tarifeleri hazırlanmış bunlar meclis kararı ile resmileştirilmiştir. Reklam tabelalarının, uygun olmayan boyutlar ve yerleşimleri belediye zabıtalarınca belirlenerek cezai işlem uygulamasına gidileceği belirtilmiştir.

Raporda incelenen ve yer alan ikinci kriter, oluşturulması gereken altyapı politikalarıdır. Bu başlık altında incelenen konulardan biri, şehrin kültürel ve tarihi değerleri üzerine yapılacak olan çalışmalardır. İlçe, tarihi mekânları ile Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Genel Müdürlüğü'nce korunmakta olup mevcut bulunan yapılar üzerinde yapılacak olan çalışmalar için proje onayı alınarak tarihi yapılarda rölöve, restitüsyon ve restorasyon çalışmaları yapılmaktadır. Bunlardan biri sahil yolu üzerinde bulunan tarihi Merkez Ulu Camii'dir (Resim 4.3). Halfeti Belediyesinin işbirliğinde batık halde bulunan Ulu

Camii'nin kurtarılıp ibadete tekrar açılması ile ilgili çeşitli projelerin yapılmış olduğu ifade edilmektedir.

Resim 4.3: Önemli Bir Bölümü Sular Altında Kalan ve Restorasyonu Gerçekleştirilen Tarihi Merkez Camii (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2013)

Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen 45.250,00 TL'lik hibe tutarlı TRC-2-11-DFD-61 referans numaralı 'Halfeti Kentsel Sit Alanı Kıyı Şeride İyileştirme Projesi'ne Halfeti Fırat nehri kenarında bulunan yapıların rölöve, restitüsyon ve restorasyon çalışmaları devam etmekte olup Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na sunulmak üzere hazırlandığı belirtilmektedir. Gelecek yıllarda oluşan keşif metrajlarına göre de bütçe hazırlanıp uygulama çalışmalarına başlanacağı ifade edilmektedir. Söz konusu projelerin, Halfeti Belediyesi ile kardeş belediye olarak ilan edilen Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülmekte olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Tarihi bir geçmişe sahip olan ilçede yapıların kendine ait mimari bir üslubu bulunmaktadır. İki katlı ve halk arasında 'havara taşı' adı verilen sarı taşlarla inşa edilen Halfeti evlerinin doğal izolasyon özelliği ile enerji tasarrufu sağladığı belirtilmektedir (Resim 4.4).

Resim 4.4: Halfeti'ye Özgü Taş Evler (Kaynak: Onaran, 2014, s.70)

Halfeti evlerinin bir diğer önemli özelliği yapıların cephelerinde bulunan kuş pencereleridir. Kuşların kışın sığınabilmesi ve yuva yapabilmesi için yapılan kuş pencerelerinin, ilçede yaşayanların doğadaki diğer canlılara olan bakış açısını ortaya koymaktadır. İlçede 60 adet tescilli yapı bulunmaktadır. Bu yapılardan bazıları zamanla tahrip olmuştur. 2012 yılında hazırlanan raporda Karacadağ Kalkınma Ajansı Doğrudan Destek Programı kapsamında kabul edilen "Kentsel Sit Alanı Kıyı Şeridi Cephe İyileştirme Projesi" ile aşağı Halfeti'de, Fırat nehri kenarı boyunca bulanan evlerin cephelerinin rölövesinin hazırlanmış olduğu ifade edilmiş ancak 2017 itibariyle cephe restorasyonu anlamında herhangi bir çalışmanın yapılmadığı gözlenmiştir. Halfeti Kaymakamlığından alınan bilgilere göre; Eski Halfeti'de 2 caddenin rölövesi Tabiat Varlıklarının Koruma Kurulu tarafından Halfeti Belediyesinin desteğiyle yapılmış olduğu ifade edilmiş gerek KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı)'ten ve gerekse TKDK (Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu) ile yapılan çalışmalarda ilçe halkı bilinçlendirilerek Halfeti Kaymakamlığı ve Halfeti Belediyesinin yardımlarıyla restorasyon çalışmalarının başlamış olduğu belirtilmiştir (Resim 4.5).

Resim 4.5: Halfeti Sahil Kenarında Bulunan Taş Evler (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2013)

İlçede konaklama açısından farklı seçenekler sunulsa da yeterli olmadığı görülmektedir. Halfeti Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından işletmesi yapılan Şelaleli Konak 13, Halfeti Belediyesi Konukevi 15 yatak kapasitesi ile hizmet vermektedir. 2012 yılında raporda yer alan Karacadağ Kalkınma Ajansı'ndan alınan destekle oluşturulması planlanan ilçenin mimari zenginliğini yansıtacağı düşünülen, 'Fırat İncisi' adlı otel projesinin 65 yatakla hizmet vereceği ifade edilmiş (Resim 4.6), 2017 yılı itibariyle projenin hayata geçirildiği görülmektedir (Resim 4.7).

Resim 4.6: Geleneksel Tarzda Tasarlanan 65 Yataklı Otel Projesi 3D Görseli (Kaynak: Onaran, 2014, s.58)

Resim 4.7: Hayata Geçirilen 65 Yataklı Otelin Görünüşü (Kaynak: Kişisel Arşiv,2017)

Raporda ev pansiyonculuğu kapsamında yöre halkının şehre gelen ziyaretçilerin konaklamaları için evlerinin damlarını (düz çatılar) açtığı ve kitle turizmine çok farklı bir alternatif sunulduğu ifade edilmiştir. Aynı zamanda ilçede bulunan tarihi yapılar sahipleri tarafından pansiyonlara çevrilmektedir (Resim 4.8).

Resim 4.8: Halfeti Sahil Yolunda Bulunan Özgün Yapıların Butik Otel Kullanımı (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2017)

Rapor kapsamında, güvenli ulaşım ve trafik planları çerçevesinde şehre büyük bir otopark projesi düşünülmektedir. Bu otoparkın yapılması ile ilçenin Fırat Nehri kenarına doğru giden yönleri araç trafiğine kapatılacak ve sadece yaya trafiğine tahsis edilecektir. Buna göre şehir girişinde bir otopark alanı kullanıcıların hizmetine sunulmuştur (Resim 4.9).

Resim 4.9: Kent Girişinde Bulunan Otopark Alanı
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2017)

Ancak şehir içerisinde yaya kullanımının gerçekleştiği noktalarda hala araç trafiğinin yoğunluğu görülmektedir (Resim 4.10).

Resim 4.10: Sahil Yoluna ve Meydanlara Park Edilen Araçlar
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2017)

Raporda kamusal alanların engelliler için düzenlenmesi konusunda yapılan bir ya da iki uygulamanın dışında büyük bir adım atılmadığı ifadesi yer almıştır. Fakat belediyenin yapacağı çevre düzenlemelerinin engelli vatandaşları da kapsayacağı belirtilmektedir. Ancak sahil yolu boyunca engelli kullanıcılar için hayatı kolaylaştırıcı çözümlerin uygulanmadığı görülmektedir.

2012 yılında hazırlanan rapora göre; ilçede vasıflı yeşil alanların ve oyun alanlarının sahil şeridi boyunca mevcut olduğu belirtilmiştir. Bu alanlar içerisinde piknik alanları, yüzme havuzu ve buna bağlı olarak yapılan alt yapı çalışmalarının tamamlandığı belirtilmektedir. 2017 yılı itibariyle sahil yolu boyunca yeşil alanların, piknik alanlarının ve oyun alanlarının kullanıcılar tarafından yoğunlukla kullanıldığı görülmektedir (Resim 4.11).

Resim 4.11: Sahil Yolunda Bulunan Park ve Çocuk Oyun Alanları
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2017)

Cittaslow oluşumu, doğal gıdaların üretilmesi ve tüketilmesini teşvik etmekte ve bu ürünlerin korunması ve geliştirilmesi içinde gerekli tesislerin kurulması gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu nedenle ilçede yetiştirilen doğal ürünler için ticari merkezlerin oluşturulması konusunda imar planı içerisinde bu tür merkezler için parsellerin ayrılmış olduğu belirtilmiştir. Yavaş şehir ruhuna uymayan ticaret merkezleri yerine, ilçede yetiştirilen organik ürünlerin satılabileceği ekolojik bir semt pazarının oluşturulması gerekliliği de raporda vurgulanmaktadır**.** Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen

Doğrudan Faaliyet Mali Destek Programı kapsamında ilçeye yapılması düşünülen “Ekolojik Semt Pazar’ı” için projelendirme başvurusu yapılmıştır. Teklifin onaylanması ile birlikte semt pazarının çizimlerine başlanacak ve oluşacak keşif özetiyle uygulama faaliyetlerinin 2013 yılı yatırımları içerisine alınması planlanmıştır. Ekolojik Semt pazarının varlığı, Halfeti Kaymakamı Şeref Albayrak ile gerçekleştirilen mülakatta yöneltilen sorulardan biridir. Buna karşın Kaymakam, yeni Halfeti merkezde ve mahallelerinde haftanın belirli günlerinde semt pazarlarının kurulduğunu, ilçe halkının bahçelerinde yetiştirdikleri meyve ve sebzeleri tüketiciyle buluşturduğunu ifade etmiştir. Ancak yerel halkın ve ziyaretçilerin yoğun olduğu sahil yolu ve çevresinde böyle bir pazarın varlığı söz konusu değildir.

Raporda üçüncü ana başlık olarak belirtilen bir diğer önemli konu ise kentsel kalite için oluşturulması planlanan teknoloji ve tesislerdir. Raporun başında belirtilen, çevre politikaları kapsamında düşünülen ‘Halfeti Perma Kültür İle Buluşuyor’ projesi ile 20 kişiye ekolojik mimari ve kompost gübre yapımı konusunda verilecek olan iki aşamalı eğitim taslak programı oluşturulmuştur. Ancak bu projenin de hayata geçirilemediği bilgisine ulaşılmıştır.

2012 yılında hazırlanan rapora göre; İlçede kablo sistemleri, kentin genelinin %90’lık kısmı (elektrik ve telefon hatları) fiber optik kablolar ile yer altına alınmıştır. Halfeti’de kablolu ve kablosuz internet erişimi bulunmakta olduğu ancak 2017 yılı itibariyle bu erişimin yeterli seviyede olmadığı ifade edilmiştir.

2012 yılında kamu ve özel alanların çevreye uyumlu bitkilerle, tercihen bahçe peyzajı kriterlerine uygun yerel bitkilerle bitkilendirilmesi için genelde şehrin doğasına uygun bitkiler seçilmekte olduğu ifade edilmiştir. 2017 yılı itibariyle kent merkezinde özellikle sahil yolunda bulunan park ve yeşil alanlarda şehre özgü bitkilerin bulunmadığı gözlenmiştir. Ancak sadece Halfeti ikliminde yetişen siyah gül için ilçe de siyah gül yetiştiriciliği ile ilgili eğitimler verilerek seralar oluşturmuş olduğu görülmektedir (Resim 4.12).

Resim 4.12: Siyah Gül Seraları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2017)

Ayrıca seralardan alınan ürünler kamusal alanlarda kullanılacağı belirtilmiştir. Çevre ve alt yapı politikalarında önemle vurgulanan, yerel üretimi koruma kapsamında geliştirilen projelerden biri olan organik tarım, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın desteği ile ilçe halkı tarafından yapılmak olduğu ifade edilmiştir. İlçede toplam 343.867 dekar toplam tarım alanı arazisi bulunmaktadır. Bunların 3.140 dekarlık kısmı sulu tarım geri kalan kısmı ise kuru tarım alanı olarak kullanılmaktadır. İlçe Tarım Müdürlüğü'nün organik tarım ile ilgili raporlar hazırlayarak teşvik ve bilgilendirme çalışmaları yapmakta olduğu ifade edilmektedir. Bakanlık tarafından organik tarım yapan çiftçilere destek verilmekte olduğu ve bu kapsamda Halfeti de 2.351,55 da alanda organik tarım yapılmakta olduğu bilgisine ulaşılmıştır. İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından organik tarımla ilgili raporlar hazırlanarak teşvik ve bilgilendirme çalışmaları yürütülmektedir.

Esnaf ve zanaatkârlar tarafından üretilen ürünler, eşyalar ve el sanatlarının kalitesinin belgelendirilmesi konusunda ilçede bu konuda iş yeri açmak isteyen kişilerin ruhsat alımı sırasında ustalık belgesi bulundurma zorunluluğu bulunmaktadır. Ustalık ve usta öğreticilik belgeleri, Halk Eğitim Merkezi

tarafından belli bir süre eğitim aldıktan sonra başarılı bulunan kişilere verilmektedir. Bu kişiler tarafından üretilen el işi ürünlerinin sedef kakma, taş oymacılığı, çini işlemecilik, gümüş telkâri, sanatsal mozaik, ebru, ahşap boyama, kumaş boyama, mobilya imalatı, seramik biçimlendirme, batik, keçe yapımı, halı dokuma, ev tekstili ürünleri gibi yok olma tehlikesine karşı, Türkiye İş Kurumu ve Halfeti Halk Eğitim Müdürlüğü'nün desteği ile mesleki ve teknik kurslar verilmektedir. Böylece hem bu işin ustaları sanatlarını gelecek nesillere aktararak yaşatmakta hem de yetişen yeni nesil bir meslek kazanmaktadır. Düzenlenen kurslarda ortaya çıkan ürünler Halfeti Kaymakamlığı Halk Eğitim Merkezi mağazalarında ve turizm satış noktalarında satılmaktadır (Resim 4.13). Rapora göre; 2000 yılında kısmen sular altında kalan batık Camiinin de yerel ürünler için satış alanı olarak kullanılmakta olduğu ifadesi yer almış ancak günümüzde bu proje hala gerçekleştirilememiştir.

Resim 4.13: Halfeti Kaymakamlığı Halk Eğitim Merkezi Mağazası ve Turizm Satış Noktaları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2012)

Şubat 2018 itibariyle yerel ürünlerin ve Halk eğitim merkezinde verilen kurslarda yapılan el sanatları çalışmalarının satıldığı su üzerinde yüzen bir satış alanı açılmıştır (Resim 4.14).

Resim 4.14: El Sanatları Çalışmalarının ve Kente Ait Ürünlerin Satıldığı Yüzen Satış Alanı (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2017)

Yavaş yemek (Slowfood) hareketi kapsamında İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliği içerisinde okullarda tat ve beslenme konusunda tanıtım broşürleri hazırlanmış ve ilçe genelindeki okullara dağıtılıp seminerler verilmesi için hazırlıklara başlanmıştır. Slowfood hareketi kapsamında tat ve beslenme konusunda okullarda herhangi bir broşür ve seminer çalışması bilgisine ulaşılmamıştır. Ayrıca yapılması planlanan organik tarım pazarında ilçe de bulunan öğrencilere bu küçük semt pazarlarına geziler düzenlenerek, bu konuda farkındalığı arttırmak ve okullarda bu ürünlerin servis edilmesi ile yaygınlaştırıcı etkinlikler yapılması planlanmıştır. Bu konuda yapılması düşünülen bir diğer proje ise okul bahçelerinde geleneksel yöntemlerle yerel ekinler yetiştirilmesidir. Yine İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü iş birliği ile okullarda organik meyve ve sebze yetiştirilmesi için alanlar oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir. 2017 yılında, Halfeti'deki tüm okulların bahçelerine dikilmek üzere 5000 adet zeytin fidanının dikilmesi ve zeytin alanlarının oluşması sağlanmıştır.

Aynı zamanda ilçe tarım müdürlüğü tarafından 5000 adet çam fidesi projesinin devam etmekte olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

İlçenin kendine ait mutfağı konusunda zengin bir menüye sahip olduğu belirtilmektedir. Yerel yemek çeşitleri arasında erik tavası, incir kebabı, tıkliye çorbası, nohut tavası, haşhaş, balcanlı (Patlıcanlı) ve domatesli kebap ve şabut balığı bulunmaktadır. Yerel yemekler, Fırat nehri üzerinde yer alan 'duba restoranlarda' ziyaretçilere sunulmaktadır (Resim 4.15).

Resim 4.15: Halfeti'ye Özgü Yemeklerin Servis Edildiği Duba Restoranlar
(Kaynak: Onaran, 2014, s.77)

Yine yöreye özgü nar ekşisi, biber, kabak, patlıcan ve bamya kurutması, ülke çapında ünlü isot biber, damıtma usulü ile yapılan zahter suyu, kurutulmuş üzüm, kayısı ve yörenin en ünlü ürünü olan fıstık Halfeti Kaymakamlığı Turizm Satış Noktalarında satılmakta olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Turizm Satış Noktalarında ziyaretçilere yöresel kahvaltının da servis edildiği belirtilmiştir (Resim 4.16). Ancak günümüzde bu noktalarda sınırlı sayıda yerel ürünün satıldığı gözlenmiştir.

Resim 4.16: Halfeti'ye Özgü Ürünlerin Satışının Yapıldığı Dükkanlar (Kaynak: Onaran, 2014, s.78)

Raporda, kültürel etkinlik olarak siyah gül festivali, su sporları şöleni ve fıstık festivallerinin düzenlenmekte olduğu belirtilmiştir. Su sporları şenlikleri her yıl 19 Mayıs şenlikleri ile birlikte, Fıstık festivalleri ise her yılın eylül-ekim ayları içerisinde yapılmakta olduğu ve böylece yerel zenginliklerin korunmakta ve devam ettirilmekte olduğu ifade edilmiştir. Bu etkinliklerin sürdürülebilirliği konusu Halfeti Kaymakamı Şeref Albayrak'a yöneltilmiş buna göre; Türkiye'de sadece Halfeti'de yetişen ve birçok turistin görmek için geldiği 'Karagül Festivali'nin düzenlendiği, aynı zamanda karagül bitkisinin coğrafi işareti ile ilgili Gaziantep Türk Patent Enstitüsüne gerekli müracaatlar yapılmış olduğu ve sonuçların beklendiği belirtilmiştir. Ayrıca Halfeti'ye özgü meyveler ile yapılan 'Meyve Yemekleri Festivali'nin devam ettiği ifade edilmiştir. Raporda yer almayan, fakat günümüzde düzenlenmeye başlanan Peçiç Turnuvalarının yapıldığı belirtilmektedir.

İlçede bulunan tarihi yapılara ulaşımın kolay olduğu belirtilmiş, gidilecek yerlere ait resimler, bilgilendirici, yön gösterici ve Halfeti'yi tanıtıcı yazılar içeren panolar yerleştirilmiştir. İlçede tarihi yapılara kolay erişim için işaret ve levhalarla yönlendirmeler yapılmıştır. Ulaşımın daha güvenli ve rahat sağlanması için güzergâhların araç trafiğine kapatılması gerektiği vurgulanmıştır.

Ücret şeffaflığı konusunda mağaza sahiplerinin ve işletmecilerin bilinçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu konunun belediye zabıtalarınca denetlendiği ve işletmelere fiyat listelerini asma zorunluluğu getirildiği belirtilmiştir. 2017 yılı itibariyle Halfeti Belediyesi tarafından 18 adet fiyat tabelasının yapılmış olduğu, zabıta ekipleri tarafından esnaflara ücretsiz olarak dağıtılmış olduğu ve fiyatların muhakkak yazılması ile ilgili gerekli yazılı uyarıların yapılmış olduğu ifade edilmektedir (Resim 4.17).

Resim 4.17: Halfeti'de Bulunan Restoranların Bazılarında Görülen Fiyat Panoları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2017)

Raporun son bölümünde ilçede yaşayan vatandaşların Cittaslow oluşumu hakkında bilgilendirilmelerini amaçlayan projelere yer verilmiştir. İlçede yapılması planlanan seminerlerle Yavaş yemek (slowfood) ve Yavaş şehir (Cittaslow) hakkında mahalle muhtarlarına, kamu ve özel kurumların yetkililerine bilgi verilmesi planlanmaktadır. Ayrıca yerel halkı da bu konuda bilinçlendirmek adına broşürler hazırlandığı (Resim 4.18) ve Cittaslow yetkilisi tarafından seminerler düzenleneceği belirtilmektedir.

Resim 4.18: Halfeti Sakinleri ve Ziyaretçiler için Hazırlanan Tanıtım Broşürleri (Kaynak: Onaran, 2014, s.81)

Yavaş yemek komitesinin oluşturulması konusunda ilçede bulunan sağlık grupları ve kamu kurum yetkilileri ile görüşmelere başlanmış ve yerel bir Slowfood Convivia oluşturulması için Gaziantep Slowfood Convivium (Filiz HÖSÜKOĞLU) ile görüşmelere başlanıldığı vurgulanmaktadır. Ancak 2017 yılında bu konu ile ilgili herhangi bir girişimin olmadığı belirtilmektedir.

İlçe tanıtımları yerel ve ulusal basında, gazetelerde ve dergilerde "Güneydoğu'nun Saklı Cenneti" başlığı altında lanse edilmektedir. Elektronik ortamda ise Kaymakamlığın ve Belediyenin internet sitelerinde ilçe hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Raporda, Cittaslow kriterlerinin birçoğunun ilçede uygulandığı, eksikliklerin ise tamamlanması için çalışmaların devam ettiği belirtilmektedir. Raporda sadece yavaş şehir hakkında yapılması planlanan projeler değil aynı zamanda, Halfeti'de gerçekleştirilmesi planlanan Slowfood projeler ve bu projeleri destekleyen kurumlar da belirtilmiştir.

2012 yılında hazırlanan üyelik raporunda yapılması planlanan projeler yukarıda ifade edilmiştir. Aydoğan'ın 2015 yılında yaptığı çalışmaya göre ise Halfeti'nin kriterleri gerçekleştirme oranı aşağıdaki Tablo 4.3'de yer almaktadır;

SAKİN ŞEHİR KRİTERLERİ	HALFETİ
1. ÇEVRE POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	50%
2. ALTYAPI POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	% 22.22
3. KENT DOKUSU VE YAŞAM KALİTESİ POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	% 64.70
4. TARIMSAL/ TURİSTİK/ ESNAF ve ZANAATKARLARA YÖNELİK POLİTİKALARIN GERÇEKLEŞME ORANI	80%
5. MİSAFİRPERVERLİK/ FARKINDALIK ve EĞİTİM POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	80%
6. SOSYAL UYUM POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	40%
7. ORTAKLIK POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞME ORANI	% 66.66
GENEL DEĞERLENDİRME	% 57.74

Tablo 4.3: 2015 Yılına Ait Halfeti'nin Sakin Kent Politikalarını Gerçekleştirme Oranı (Kaynak: Aydoğan, 2015, s.120)

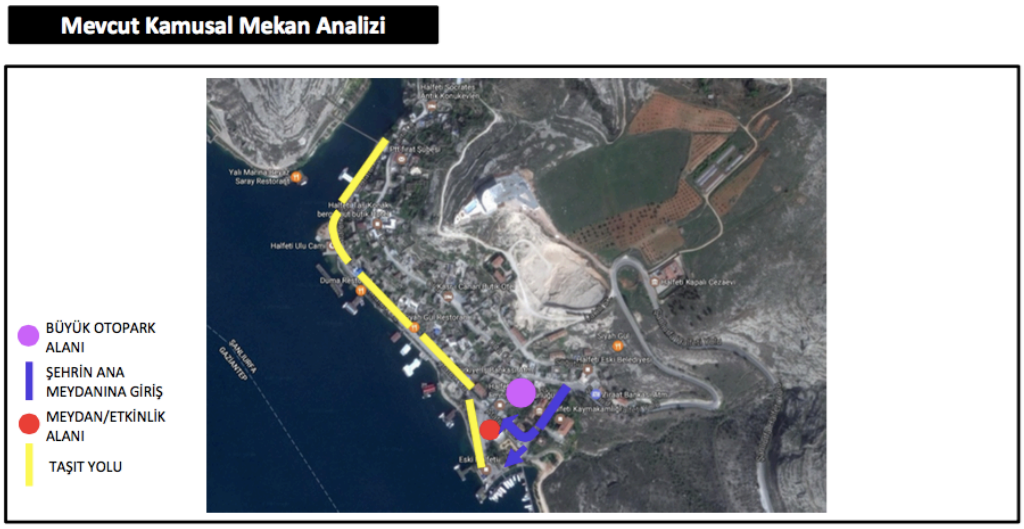
Buna göre; 2015 yılında, belirtilen kriterlerin birçoğunda %50 ve üzeri oranlarda bahsedilirken sadece alyapı ve sosyal uyum politikaları konusunda %50 oranının altında olduğu görülmektedir.

4.2 KAMUSAL MEKÂN KALİTESİ PARAMETRELERİ ÇERÇEVESİNDE HALFETİ MEVCUT MEKÂN ANALİZİ

4.2.1 Alan Çalışmasının Gerçekleştirildiği Halfeti Sahil Yolu

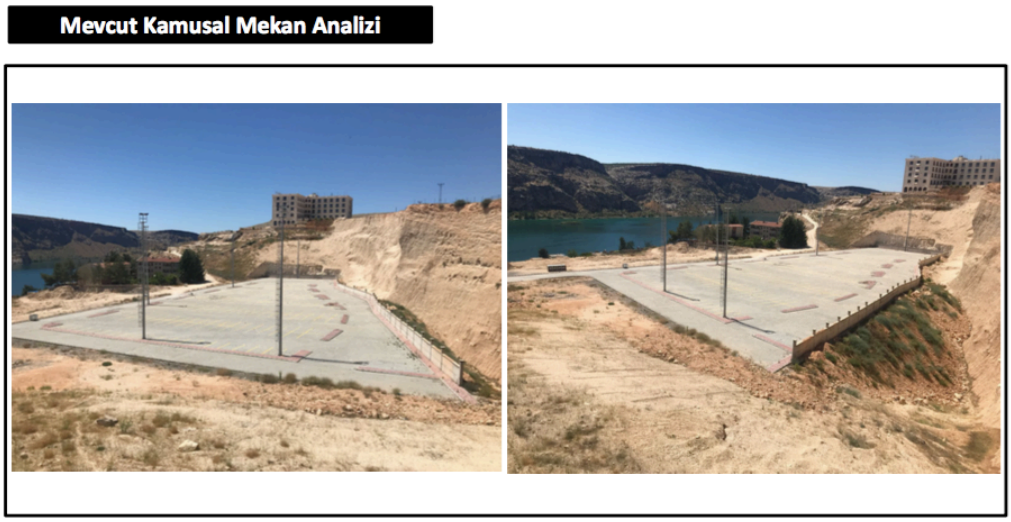
İnsana yönelik bir hareket olan sakin şehir oluşumunun hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin rahatlıkla kullanabildiği kentlerin iç mekanlarında diğer bir ifade ile kamusal alanlarda daha net ifade edilebilmesi noktasından yola çıkarak çalışma alanı kent merkezinde bulunan sahil yolu olarak belirlenmiştir. Bu aks üzerinde yeme içme yerleri, parklar, yaya yürüyüş yolları, meydan, taşıt yolu ve satış alanları bulunmaktadır.

Harita 4.5; araştırma kapsamında odaklanılacak alanların fiziksel konumunu göstermektedir. Bu anlamda, Halfeti kent merkezinin girişinde yer alan büyük otopark alanı, kent meydanına girişler, meydanda bulunan etkinlik alanı ve sahil yolu boyunca devam eden taşıt yolu çalışma alanında detaylandırılacak noktalardır.

Harita 4.5: Halfeti Kent Merkezi (Kaynak: URL 42)

Kent merkezinin dışında bulunan büyük otopark alanı şehir içi araç trafiğini rahatlatmak adına önemli bir proje, ancak otopark alanı ve sahil yolu arasındaki yürüme mesafesinin kullanımı etkilediği gözlenmiştir (Resim 4.19).

Resim 4.19: Halfeti Kent Girişinde Bulunan Büyük Otopark Alanı
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Kent meydanına girişi sağlayan yol, Halfeti ana meydanına girişte ikiye ayrılmaktadır. Her iki yol şehrin ana meydanına ve etkinlik alanına ulaşmaktadır (Resim 4.20).

Resim 4.20: Halfeti Ana Meydana Giriş Yolları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Kent merkezinde bulunan ana meydanın ve etkinlik alanının kent sakinleri ve ziyaretçiler tarafından genellikle otopark alanı olarak kullanılmakta olduğu görülmektedir (Resim 4.21- 4.22).

Resim 4.21: Halfeti Ana Meydan (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Resim 4.22: Otopark Alanı Olarak Kullanılan Ana Meydan
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Kent girişinde bulunan meydanda çeşitli etkinliklerin gerçekleştirildiği bir alan bulunmaktadır (Resim 4.23).

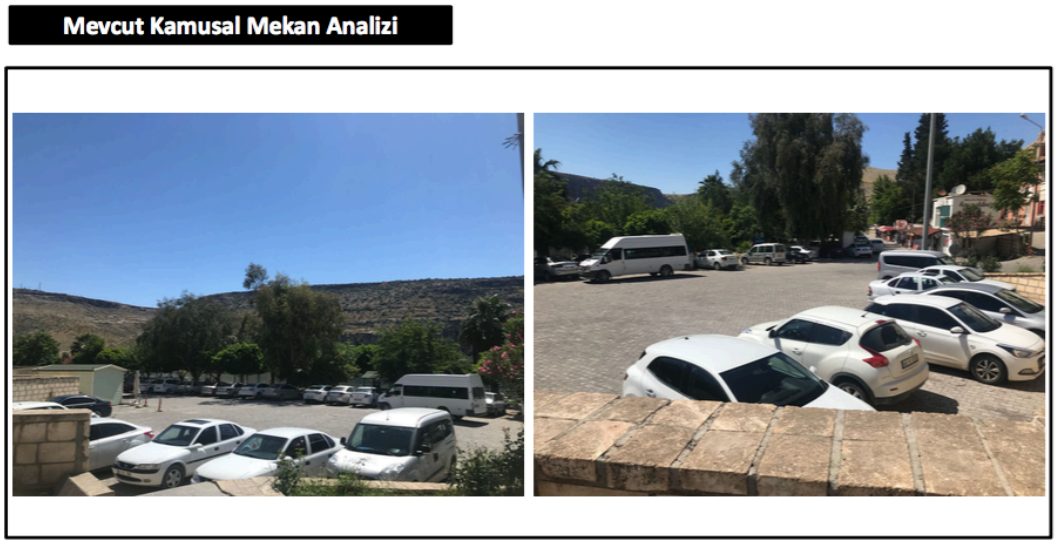

Resim 4.23: Ana Meydanda Bulunan Etkinlik Alanı (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Harita 4.6'de çalışma alanına biraz daha yaklaşılarak söz konusu kamusal mekanlar detaylandırılmıştır.

Harita 4.6: Halfeti'de Yer Alan İşlevlerin Konumları (Kaynak: URL 43)

Kent girişinde bulunan meydanın ve sahil yolunun büyük bir kısmı sadece otopark işlevine hizmet etmektedir (Resim 4.24- 4.25).

Resim 4.24: Halfeti Kent Merkezinde Yaşanan Otopark Sorunu
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Resim 4.25: Halfeti Kent Meydanında ve Sahil Yolunda Gözlenen Araç Yoğunluğu
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Harita 4.7'de çalışma alanında bulunan yaya yürüyüş yolları, yeşil alanlar ve taşıt yollarının fiziksel konumu gösterilmektedir.

Harita 4.7: Kent İçinde Bulunan Yaya Yollarının, Yeşil Alanların ve Taşıt Yolunun Konum Haritası (Kaynak: URL 44)

Sahil yolu boyunca devam eden yürüme yollarının bir tarafı su bir tarafı yeşil alandır (Resim 4.26).

Resim 4.26: Sahil Boyunca Devam Eden Yaya Yolu (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

İlçe merkezinde yeşil alanların yoğunlukta olduğu gözlenirken kullanılan kent mobilyalarındaki karmaşa dikkat çekmektedir (Resim 4.27).

Resim 4.27: Halfeti Kent Merkezinde Bulunan Parklar ve Yeşil Alanlar
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Yeşil alanlar içlerinde park, piknik alanı ve çocuk oyun alanlarını barındırmaktadır (Resim 4.28- 4.29- 4.30).

Resim 4.28: Sahil Yolunda Bulunan Parklar, Piknik ve Çocuk Oyun Alanları
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Resim 4.29: Sahil Yolunda Bulunan Piknik Alanları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Resim 4.30: Parklar ve Oturma Alanları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Sahil yolu boyunca devam eden yeşil alanın bir bölümünde Atatürk heykelinin de olduğu küçük bir meydanın bulunduğu görülmektedir (Resim 4.31).

Resim 4.31: Sahil Yolu Üzerinde Bulunan Küçük Bir Meydan
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Sahil yolu boyunca devam eden taşıt yolu üzerinde satış alanları, restoranlar ve kamusal tuvaletler gibi farklı işlevler bulunmaktadır (Resim 4.32- 4.33- 4.34).

Resim 4.32: Sahil Yolu Üzerinde Bulunan Satış Alanları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

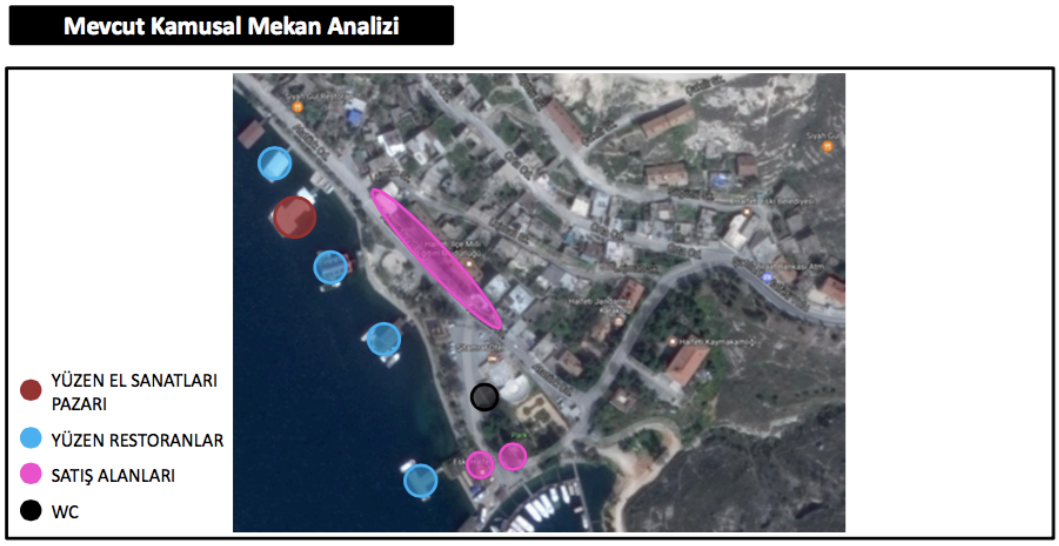

Resim 4.33: Yürüme ve Taşıt Yolu Üzerinde Bulunan Satış Alanı ve Tarihi Cami
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Resim 4.34: Yol Boyunca Devam Eden Yürüme ve Taşıt Yolu
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Harita 4.8'de su üzerinde ve sahil yolunda bulunan mekanlar yer almaktadır. Bunlar; yüzen el sanatları pazarı, restoranlar, sahil yolu üzerinde bulunan satış alanları ve kamusal tuvaletler olarak belirtilmektedir.

Harita 4.8: Su Üzerinde ve Sahil Yolunda Bulunan Mekanların Konum Haritası (Kaynak: URL 45)

2018 yılı itibariyle sakin şehir konsepti ile hizmete açılan yüzen el sanatları pazarı ziyaretçilerin yoğun ilgisine uğramaktadır (Resim 4.35).

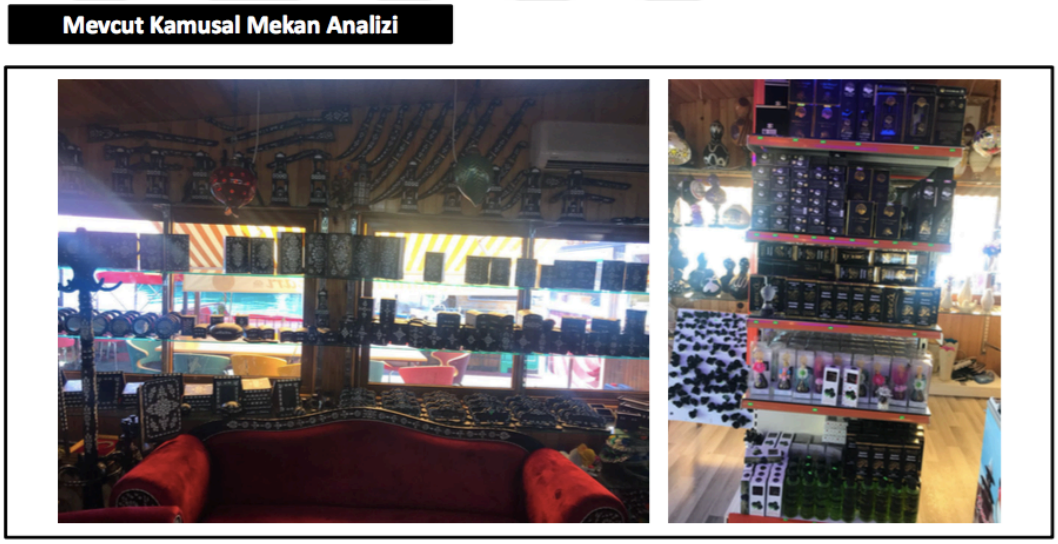

Resim 4.35: Yüzen Yerel Ürünler ve El Sanatları Pazarı (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Yüzen satış alanında, Halfeti'ye özgü ürünler Halfeti'de yaşayan insanlar tarafından üretilerek satışa sunulmaktadır (Resim 4.36- 4.37).

Resim 4. 36: Yüzen Pazar'da Yer Alan El Yapımı Ürün Örnekleri (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Resim 4.37: Halfeti'ye Özgü Karagül Bitkisinden Üretilen Kolonyalar ve Sedef Oymalı Mobilyalar (Kişisel Arşiv, 2018)

Satış alanında bulunan Slowfood kafe yine yavaş şehir anlayışı ile ilişkili yavaş yemek (Slowfood) düşüncesi ile hizmet vermektedir (Resim 4.38).

Resim 4.38: Yüzen Yavaş Yemek (Slow Food) Kafe (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Kamusal mekanların su üzerinde değerlendirildiği kentte, yüzen restoranlarda bir başka sosyal mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Resim 4.39).

Resim 4.39: Sahil Kenarında Konumlanan Yüzen Restoranlar
(Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Suyun dışında, sahil yolunda bulunan satış alanları kimi zaman taşıt yoluna taşarak düzensiz ve karmaşık bir görüntü vererek hem ziyaretçilere hem de kent sakinlerine hizmet vermeye çalışmaktadır (Resim 4.40- 4.41- 4.42).

Resim 4.40: Sahil Yolunda Bulunan Satış Alanları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Resim 4.41: Taşıt Yolu Üzerinde Bulunan Satış Alanları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Resim 4.42: Satış Alanları (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Şehir içinde özellikle gelen ziyaretçilerin kullandığı kamusal tuvaletler, kent meydanında konumlandırılmıştır. Ayrıca bazı yüzen restoranlarda da kullanıma açık kamusal tuvaletler bulunmaktadır (Resim 4.43- 4.44).

Resim 4.43: Şehir İçinde Bulunan Kamusal Tuvaletler (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

Resim 4.44: Yüzen Restoranlara Ait Tuvaletler (Kaynak: Kişisel Arşiv, 2018)

4.2.2 Alan Çalışmasının Metodu

Araştırma nicel araştırma yöntemleri doğrultusunda ele alınmıştır. Nicel araştırma yöntemi, survey tekniklerini, yapılandırılmış görüşme tekniğini, anket çalışmalarını, deney tekniğini, sistematik gözlemi, içerik analizini ve istatistiksel teknikleri kapsamaktadır (Türnüklü, A., 2001, s.8).

Çalışmada öngörülen analizlerle kullanıcıların sakin şehir Halfeti kent merkezinde yer alan kamusal alanın mekânsal anlamda kalitesinin ölçülerek memnuniyetlerini belirlemek buna bağlı olarak kentlerin iç mekanları olarak tanımlanan kentsel/kamusal alanların yaşam kalitesine olan etkisinin değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Aynı zamanda aşağıda belirtilen ve araştırmaya yön veren hipotezlerin sınanması amaçlanmıştır;

H1: Bir kültürel sürdürülebilirlik hareketi olan sakin şehirlerde bulunan kent mekanları kent kültürünü ve kimliğini yansıtır.

H2: Yaşam kalitesi ile mekân kalitesi doğru orantılıdır. Dolayısıyla, tasarlanmış kamusal mekanlar yaşam kalitesinin yükseltilmesinde önemli rol oynar.

H3: Yerel halkın sakin şehir bilinci kent kimliğinin ve dokusunun korunması farkındalığını yaratır.

Araştırma kapsamında, Hacettepe Üniversitesi, Etik Komisyonunun 05.12.2017 tarihli, 35853172/431-4230 numaralı onay kararı (bkz. Ek 3) ile 28 soruluk bir anket ve 8 soruluk mülakat çalışmaları yapılmıştır (bkz. Ek 4-5). Anket ve mülakat uygulamaları, 11.12.2017- 25.12.2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Aynı tarihlerde gerçekleştirilen mülakat çalışması, Halfeti Kaymakamı Şeref Albayrak ile yapılmıştır. Daha önceden belirlenmiş standart soru setinden oluşan mülakat, kentte yerel yönetimler bazında sakin şehir oluşumunun etkisini anlamaya yönelik olarak hazırlanmıştır.

Anket çalışması Halfeti kent merkezinde sahil yolunda bulunan alanlarda gerçekleştirilmiştir. Katılımcı evrenini kentte yaşayan ve ilçeyi ziyarete gelen

kullanıcılar oluşturmaktadır. Uygulama kamusal mekân olarak tanımlanan parklarda, restoranlarda, kafelerde ve iş yerlerinde bulunan kişilerden anket formunun doldurulmasının istenmesi yöntemiyle ve 340 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada anket formunda yer alan sorular üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde demografik bilgiler yer almaktadır. Ayrıca bu bölümde katılımcıların yaşayan ve ziyaretçi olarak ayrımının yapılması sağlanmıştır. İkinci bölümde katılımcılara sakin şehir oluşumuna yönelik sorular yöneltilmiştir. Üçüncü bölümde ise kamusal mekân kalitesine yönelik sorular yer almaktadır. Bu bölümde yer alan sorular, mekân kalitesinin estetik ve işlevsel ölçütleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Anket soruları üzerinden sakin kent hareketinin kentteki yaşam kalitesine dolayısıyla mekân kalitesine aynı zamanda kent kimliğine ve dokusuna olan etkisi, katılımcıların yaşayan ve ziyaretçi olma durumları, eğitim durumları, yaş ve cinsiyet durumlarına göre çapraz sıklık ve oran tabloları alınarak incelenmiştir.

4.2.3 Örnek Hacminin Belirlenmesi

Örnek hacmi, Halfeti Kaymakamlığından alınan bilgiler doğrultusunda hesaplanmıştır. Buna göre; çalışma alanının bulunduğu eski Halfeti'de Rüştiye ve Şimaliye olmak üzere 2 mahalle bulunmaktadır. Rüştiye Mahallesi 385, Şimaliye Mahallesi 131 olmak üzere toplam 516 kişilik bir nüfusa sahiptir. Eski Halfeti'ye yıllık ortalama 700.000 yerli ve yabancı turist gelmekte olup, anket çalışmasının gerçekleştiği 2017 Aralık ayı içerisinde mevsim şartlarından dolayı gelen turist sayısı yaklaşık 18.000 kişi olarak ifade edilmektedir.

Bu bilgilerden yola çıkarak $n = \frac{N*t^2*p(1-p)}{d^2*(N-1)+t^2*p(1-p)}$ örneklem formülü ile hesaplanan örnek hacminde N=18516, t= 1,96 (%95 güven aralığına göre t tablosundan alınmıştır), p=0.50 cevaplanma olasılığı %50, d=0,05 hata payı

azami %5 olarak hesaplanmış ve örneklemde ulaşılması gereken kişi sayısının 376 olduğu ortaya konmuştur. %10 cevapsızlık oranı dikkate alındığında 339 kişilik örneklem hacminin yeterli olacağı, bu anlamda araştırma kapsamında 340 kişiye ulaşılarak çalışma tamamlanmıştır.

4.3 ALAN ÇALIŞMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

4.3.1 Anket Sorularının Veri Analizleri

Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik bilgilerini öğrenmeye yönelik sorular oluşturulmuştur. Buna göre; Araştırmada kişisel bilgiler dikkate alınarak oluşturulan tablolar şu şekilde yorumlanmıştır;

Katılımcıların Yaş Grubu Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**340**	**100,0**
18-30	151	44,4
31-40	98	28,8
41-50	43	12,6
51-60	22	6,5
61+	26	7,6

Tablo 4.4: Katılımcıların Yaş Grubu Bazında Genel Dağılım Tablosu

Oransal olarak bakıldığında katılımcıların %44,4'ünü 18-30 yaş grubu oluştururken %28,8'lik oran ile 31-40 yaş grubunun oluşturduğu gözlenmiştir. En düşük katılımcı grubunun %6,5 ile 51-60 yaş grubu olduğu bilgisi elde edilmiştir (Tablo 4.4).

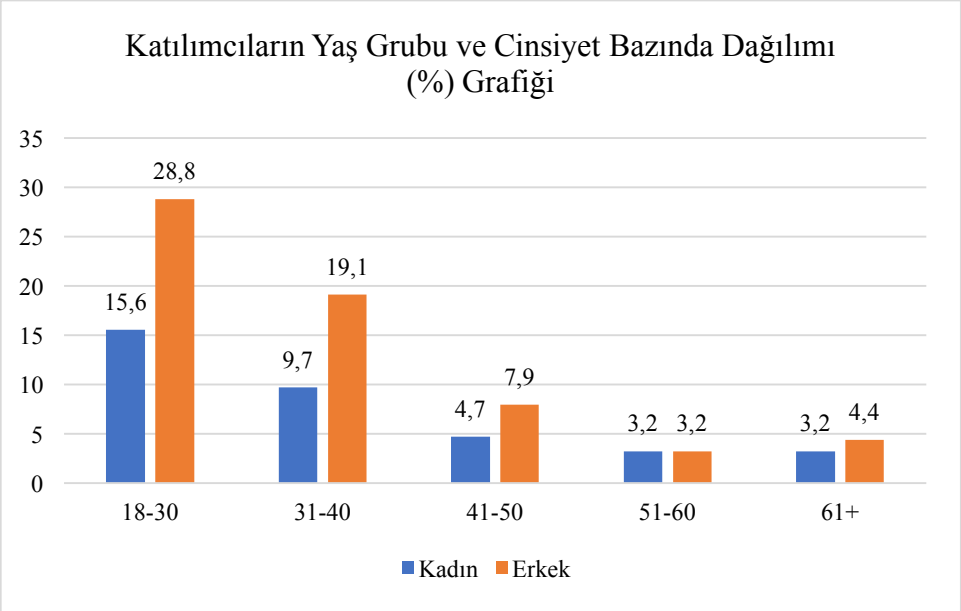
---

n= Örneklem büyüklüğünü ifade eder.
N= Toplam popülasyonu ifade eder.
p= Görülme olasılığı %50 olarak kabul edilmiştir
d= hata oranı sosyal bilimlerde kabul edilebilir en yüksek hata payı yüzde 5 olsa da bu araştırmada daha isabetli bulgulara ulaşılabilmesi için %3,5 olarak kabul edilmiştir
t= t tablosu değeri 1,96'dır.
Cevapsızlık oranı %5 olarak kabul edilmiştir.

Katılımcıların Yaş Grubu ve Cinsiyet Bazında Dağılımı												
YAŞ GRUBU												
	18-30		31-40		41-50		51-60		61+		TOPLAM	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
TOPLAM	**151**	**44,4**	**98**	**28,8**	**43**	**12,6**	**22**	**6,5**	**26**	**7,6**	**340**	**100,0**
Kadın	53	15,6	33	9,7	16	4,7	11	3,2	11	3,2	124	**36,5**
Erkek	98	28,8	65	19,1	27	7,9	11	3,2	15	4,4	216	**63,5**

Tablo 4.5: Katılımcıların Yaş Grubu ve Cinsiyet Bazında Dağılımı Tablosu

Toplam katılımcı sayılarına bakıldığında en yüksek sıklığa sahip yaş grubu 151 katılımcı ile 18-30 yaş grubu iken en düşük sıklığa sahip yaş grubu 22 katılımcı ile 51-60 yaş grubudur. 18-30 yaş grubunun 98'i erkek, 53'ü kadın katılımcılardan oluşmaktadır (Tablo 4.5).

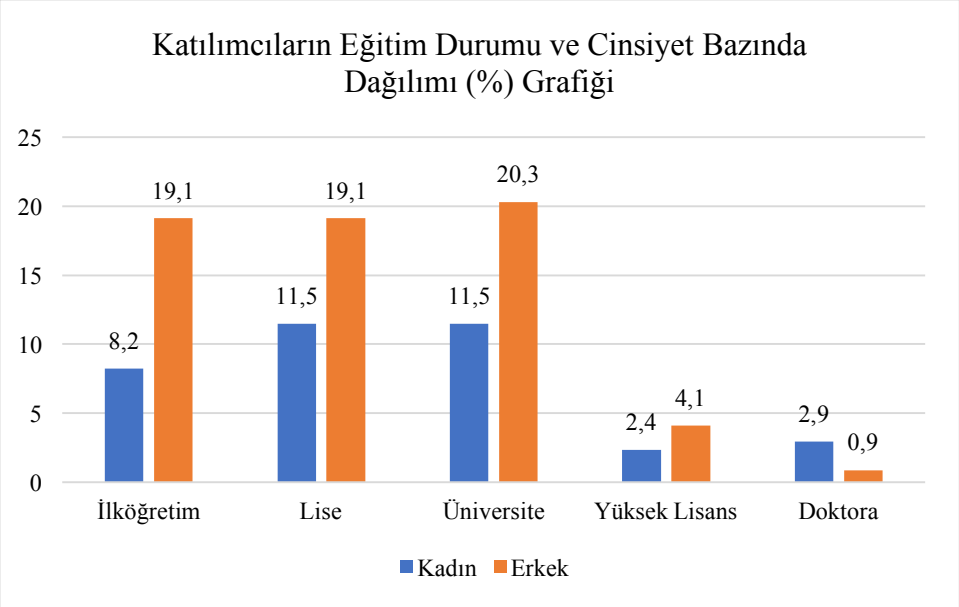

Grafik 4.2: Katılımcıların Yaş Grubu ve Cinsiyet Bazında Dağılımı (%) Grafiği

Oransal olarak değerlendirildiğinde, 18-30 yaş grubu, %15,6'sı kadın, %28,8'i erkek olmak üzere en yüksek katılım oranına sahiptir. 51-60 yaş grubundaki katılımcılar çalışmada en düşük katılım oranına sahiptir. Buna göre; 51-60 yaş grubu katılımcılarının yarısının kadın, yarısının da erkek olduğu görülmektedir (Grafik 4.2).

Katılımcıların Eğitim Durumu ve Cinsiyet Bazında Dağılımı												
EĞİTİM DURUMU												
	İlköğretim		**Lise**		**Üniversite**		**Yüksek Lisans**		**Doktora**		**TOPLAM**	
	Sayı	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**
TOPLAM	**93**	**27,4**	**104**	**30,6**	**108**	**31,8**	**22**	**6,5**	**13**	**3,8**	**340**	**100,0**
Kadın	28	8,2	39	11,5	39	11,5	8	2,4	10	2,9	124	**36,5**
Erkek	65	19,1	65	19,1	69	20,3	14	4,1	3	0,9	216	**63,5**

Tablo 4.6: Katılımcıların Eğitim Durumu ve Cinsiyet Bazında Dağılımı Tablosu

Toplam 340 katılımcının eğitim durumuna bakıldığında en yüksek sıklığa sahip eğitim grubunun 108 katılımcı ile üniversite mezunları olduğu, en düşük sıklığa sahip olan eğitim grubu ise 10'u kadın 3'ü erkek olmak üzere toplam 13 katılımcı ile doktora olduğu bilgisi elde edilmiştir. Oransal olarak ifade etmek gerekirse üniversite mezunları %31,8 ile en yüksek katılımcı grubunu temsil ederken, %30,6 ile lise mezunları ikinci sırada yer almaktadır. Bu oranı %27,4 ile ilköğretim mezunları takip etmektedir. Doktora derecesine sahip katılımcıların %3,8 oranıyla en az katılımcı grubuna sahip olduğu gözlenmiştir (Tablo 4.6).

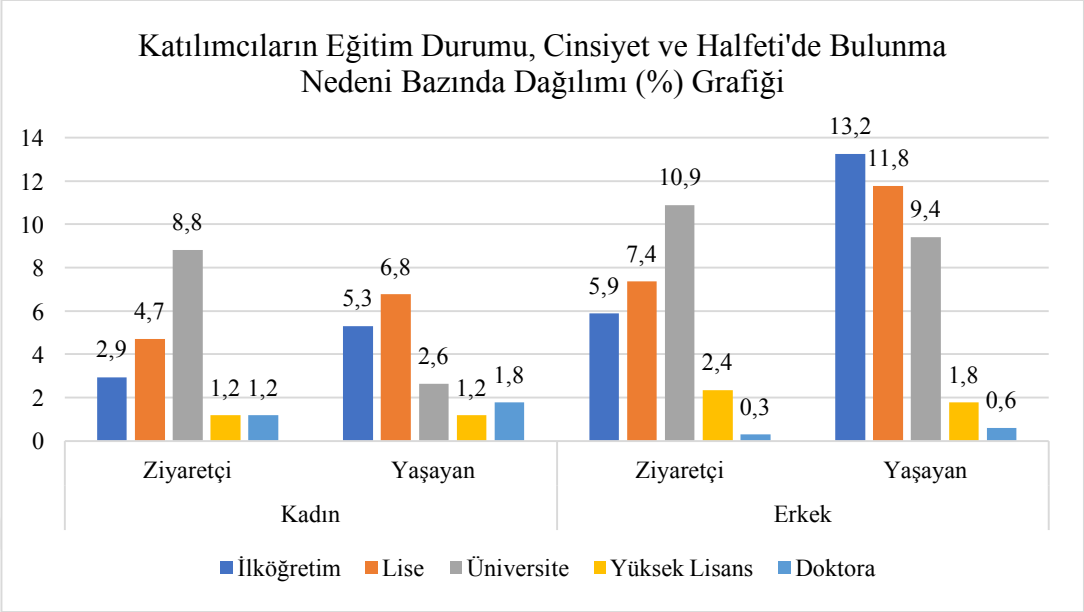

Grafik 4.3: Katılımcıların Eğitim Durumu ve Cinsiyet Bazında Dağılımı (%) Grafiği

En yüksek sıklığa sahip olan üniversite mezunlarının %11,5'ini kadınlar oluştururken %20,3'lük bölümünü erkek katılımcılar belirlemektedir. Doktora mezunu olan katılımcıların %2,9'u kadın, %0,9'u erkek iken ilköğretim mezunu olan katılımcıların %8,2'si kadın, %19,1'i erkeklerden oluşmaktadır (Grafik 4.3).

Katılımcıların Eğitim Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı													
EĞİTİM DURUMU													
		İlköğretim		Lise		Üniversite		Yüksek Lisans		Doktora		TOPLAM	
	HALFETİ'DE BULUNMA NEDENİ	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
TOPLAM	**Ziyaretçi**	**30**	**8,8**	**41**	**12,1**	**67**	**19,7**	**12**	**3,5**	**5**	**1,5**	**155**	**45,6**
	Yaşayan	**63**	**18,5**	**63**	**18,5**	**41**	**12,1**	**10**	**2,9**	**8**	**2,4**	**185**	**54,4**
Kadın	Ziyaretçi	10	2,9	16	4,7	30	8,8	4	1,2	4	1,2	64	**18,8**
	Yaşayan	18	5,3	23	6,8	9	2,6	4	1,2	6	1,8	60	**17,6**
Erkek	Ziyaretçi	20	5,9	25	7,4	37	10,9	8	2,4	1	0,3	91	**26,8**
	Yaşayan	45	13,2	40	11,8	32	9,4	6	1,8	2	0,6	125	**36,8**

Tablo 4.7: Katılımcıların Eğitim Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı Tablosu

340 katılımcı ile gerçekleştirilen araştırmada, katılımcıların 185'inin Halfeti'de yaşayan halk, 155'inin kente gelen ziyaretçilerden oluştuğu bilgisine ulaşılmıştır. Anket uygulamasının yapıldığı yaşayan 185 katılımcının 63'ü ilköğretim, 63'ü Lise, 41'i Üniversite, 10'u Yüksek Lisans ve 8'i Doktora düzeyindedir. 155 ziyaretçi katılımcının 30'u ilköğretim, 41'i Lise, 67'si Üniversite, 12'si Yüksek Lisans ve 5'i Doktora eğitimi almaktadır (Tablo 4.7).

Grafik 4.4: Katılımcıların Eğitim Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği

İlçede yaşayan kadın katılımcıların %5,3'ü ilköğretim mezunu, %6,8'i Lise mezunu, %2,6'sı üniversite mezunu, %1,2'si yüksek lisans mezunu ve %1,8'i doktora mezunu iken Halfeti'de yaşamakta olan erkek katılımcıların %13,2'si ilköğretim mezunu, %11,8'i lise mezunu, %9,4'ü üniversite mezunu, %1,8'i yüksek lisans mezunu ve %0,6'sının doktora mezunu olduğu belirlenmiştir. Ziyaretçi kadın (%8,8) ve erkek (%10,9) katılımcılar da öne çıkan eğitim grubunun üniversite mezunları olduğu görülmektedir (Grafik 4.4).

4.3.2 Sakin Şehir ile İlgili Soruların Analizleri

Anket formunun ikinci bölümünde yer alan sorular araştırmanın temelini oluşturan sakin şehir hareketi ile ilgilidir. Sorular katılımcıların konu hakkındaki bilgilerini ölçmek adına hazırlanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan tablolar şu şekilde yorumlanmıştır; Halfeti'nin sakin şehir oluşumuna dahil olduğunun bilinmesi durumu genel olarak değerlendirildiğinde 340 katılımcıdan 288'i ilçenin yavaş şehir olduğunu bildiğini belirtirken, 52'si şehrin

sakin kent ağına dahil olduğunu bilmediğini ifade etmiştir. Oluşumun bilinmesi bazında sayısal ve oransal dağılımı Tablo 4.8'de gösterilmiştir.

Katılımcıların Halfeti'nin Sakin Şehir Olduğunun Bilinmesi Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**340**	**100,0**
Evet	288	84,7
Hayır	52	15,3

Tablo: 4.8: Halfeti'nin Sakin Şehir Olduğunun Bilinmesi Bazında Genel Değerlendirme Tablosu

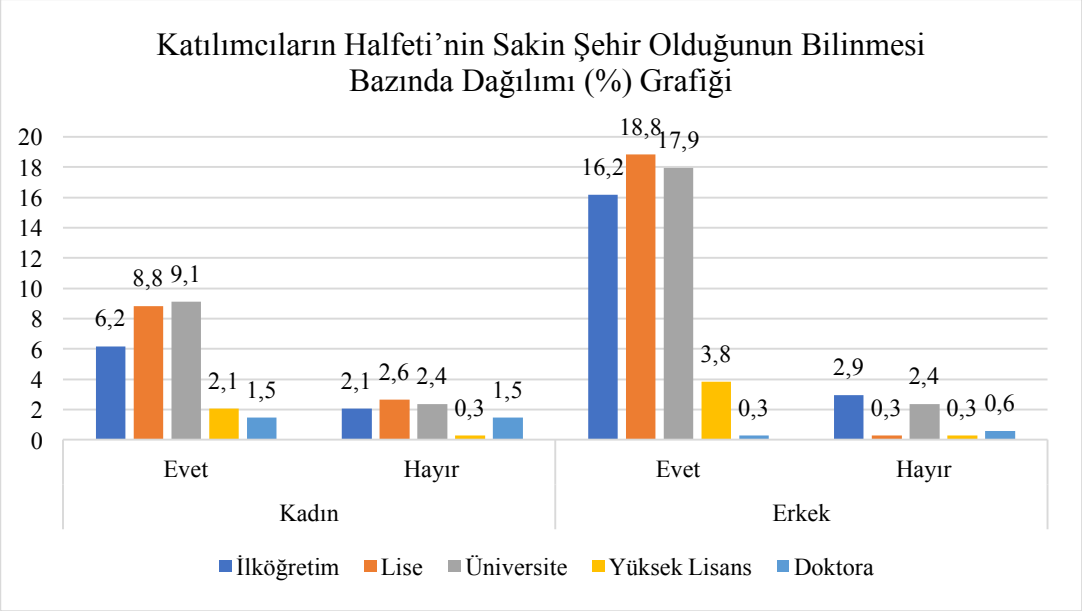
Katılımcıların eğitim düzeyi ve Halfeti'nin sakin şehir olduğunun bilinmesi durumu Tablo 4.9 ve Grafik 4.5 ile açıklanmıştır.

Katılımcıların Eğitim Durumu ve Halfeti'nin Sakin Şehir Olduğunu Bilme Durumu Bazında Dağılımı													
EĞİTİM DURUMU													
		İlköğretim		Lise		Üniversite		Yüksek Lisans		Doktora		TOPLAM	
	HALFETİ'NİN SAKİN ŞEHİR OLDUĞUNU BİLME DURUMU	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
TOPLAM	**Evet**	**76**	**22,4**	**94**	**27,6**	**92**	**27,1**	**20**	**5,9**	**6**	**1,8**	**288**	**84,7**
	Hayır	**17**	**5,0**	**10**	**2,9**	**16**	**4,7**	**2**	**0,6**	**7**	**2,1**	**52**	**15,3**
Kadın	Evet	21	6,2	30	8,8	31	9,1	7	2,1	5	1,5	94	**27,6**
	Hayır	7	2,1	9	2,6	8	2,4	1	0,3	5	1,5	30	**8,8**
Erkek	Evet	55	16,2	64	18,8	61	17,9	13	3,8	1	0,3	194	**57,1**
	Hayır	10	2,9	1	0,3	8	2,4	1	0,3	2	0,6	22	**6,5**

Tablo: 4.9: Katılımcıların Eğitim Durumu ve Halfeti'nin Sakin Şehir Olduğunu Bilme Durumu Bazında Dağılımı Tablosu

Tablo 4.9'a göre; Halfeti'nin sakin şehir olduğunu bilen 288 kişiden 94'ü kadın, 194'ü ise erkektir. Bu durumu bilen 94 kadın katılımcının 31'inin eğitim durumu üniversite düzeyinde olduğu görülmektedir. Halfeti'nin sakin şehir olduğunu bilen 194 erkek katılımcının çoğunluğunu 64 kişi ile lise mezunlarının oluşturduğu tespit edilmiştir. İlçe'nin yavaş ağına dahil olduğunu bilmeyen 52 kişiden 30'u kadın 22'si erkektir. Bu durumu bilmeyen 7 katılımcının eğitim durumu doktora seviyesindedir. Eğitim durumu ilköğretim seviyesinde olan 65

erkek katılımcıdan sadece 10'u şehrin 'yavaş' kimliğini bilmediğini ifade etmektedir.

Grafik 4.5: Katılımcıların Halfeti'nin Sakin Şehir Olduğunun Bilinmesi Bazında Dağılımı (%) Grafiği

'Katılımcıların Eğitim Durumu ve Halfeti'nin Sakin Şehir Olduğunu Bilme Durumu Oransal Dağılım Grafiği' ne göre (Grafik 4.5); Üniversite mezunu kadın katılımcıların %9,1'i kentin 'yavaş şehir' unvanını aldığını bilirken, %8,8'lik oranla bu durumu lise düzeyindeki kadın katılımcılar takip etmektedir. Doktora seviyesindeki kadın katılımcıların sadece %1,5'inin bu konu hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Sakin kent Halfeti'yi bilen erkek katılımcılardan %18,8'lik oran ile ilk sırayı lise mezunları alırken, bu durumu %17,9'luk oran ile üniversite mezunları, %16,2'lik oran ile ilköğretim mezunları takip etmektedir.

Anket formunun ikinci bölümünde yer alan 7. Soruda;

7. Halfeti'nin sakin şehir olduğunu biliyor musunuz?

şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya olumlu cevap vermeleri halinde 8. soruda

8. Biliyorsanız, Halfeti'ye katkı sağladığını düşünüyor musunuz?

şeklinde bir diğer soru yöneltilerek konuyu bilen katılımcıların oluşum hakkında düşünceleri analiz edilmeye çalışılmıştır. Halfeti'nin 'yavaş şehir' kimliğini bilen 288 katılımcı üzerinden değerlendirilen soruda, 173 kişi konu hakkında olumlu düşüncelerini belirtirken, 115 kişi Halfeti'nin sakin şehir olmasının kente herhangi bir katkı sağlamadığı yönünde olumsuz fikirlerini beyan etmişlerdir (Tablo 4.10).

Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlaması Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**288**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	72	25,0
Katılıyorum	101	35,1
Katılmıyorum	71	24,7
Kesinlikle Katılmıyorum	44	15,3

Tablo: 4.10: Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlaması Bazında Genel Dağılımı Tablosu

Halfeti'nin sakin şehir olduğunu bilenlerin %35,1'i sakin şehir olmanın Halfeti'ye katkı sağladığı görüşüne 'Katılıyorum' derken, %24,7'si 'Katılmıyorum' demiştir. Katılımcıların %25'i oluşumun olumlu etkisi konusunda 'Kesinlikle Katılıyorum' seçeneğini işaretlerken, %15,3'ünün 'Kesinlikle Katılmıyorum' dediği görülmektedir (Tablo 4.10).

Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlama Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı											
SAKİN ŞEHİR OLMANIN HALFETİ'YE KATKI SAĞLAMA DURUMU											
		Kesinlikle Katılıyorum		**Katılıyorum**		**Katılmıyorum**		**Kesinlikle Katılmıyorum**		**TOPLAM**	
	HALFETİ'DE BULUNMA NEDENİ	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**
TOPLAM	**Ziyaretçi**	**41**	**14,2**	**48**	**16,7**	**25**	**8,7**	**10**	**3,5**	**124**	**36,5**
	Yaşayan	**31**	**10,8**	**53**	**18,4**	**46**	**16,0**	**34**	**11,8**	**164**	**48,2**
Kadın	Ziyaretçi	16	5,6	15	5,2	10	3,5	3	1,0	44	**12,9**
	Yaşayan	4	1,4	16	5,6	21	7,3	9	3,1	50	**14,7**
Erkek	Ziyaretçi	25	8,7	33	11,5	15	5,2	7	2,4	80	**23,5**
	Yaşayan	27	9,4	37	12,8	25	8,7	25	8,7	114	**33,5**

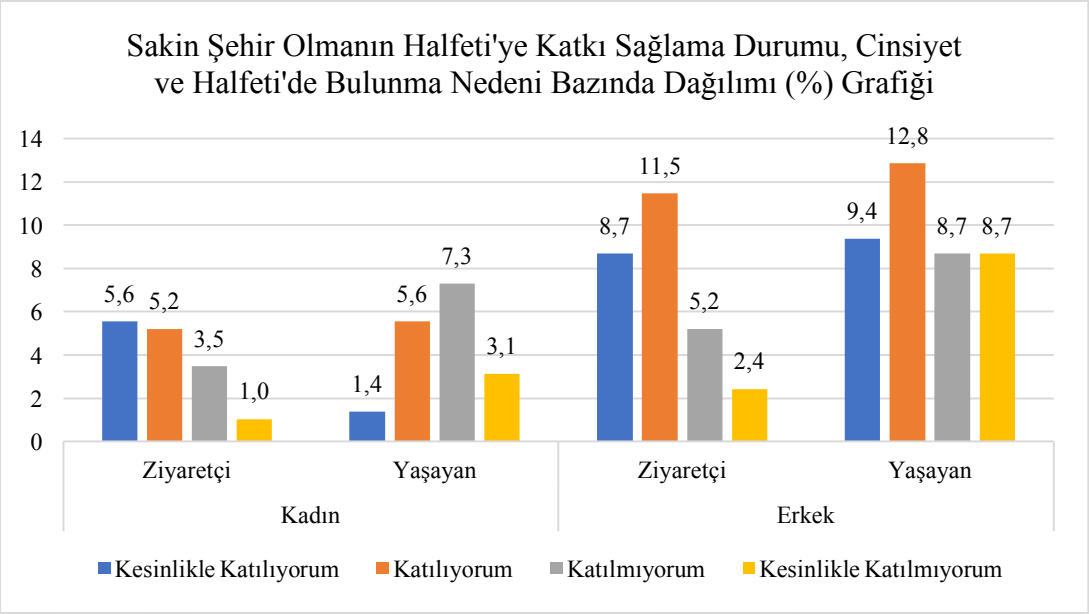
Tablo: 4.11: Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlama Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı Tablosu

Oluşumun kente katkı sağlayıp sağlamadığı noktasında katılımcıların cinsiyet ve şehirde bulunma nedenleri bazında değerlendirildiği Tablo 4.11'e göre; şehirde yaşayan kadın katılımcılardan 20'si konuya olumlu yaklaşırken, 30'u olumsuz yönde fikir beyan etmişlerdir. Halfeti'de yaşayan erkek katılımcıların 64'ü bu konuda olumlu katkılar sağlandığını ifade ederken, 50 kişi 'Katılmıyorum' ve Kesinlikle Katılmıyorum' seçeneklerini işaretleyerek konu hakkında olumsuz düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlamasına Katılım Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**164**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	31	18,9
Katılıyorum	53	32,3
Katılmıyorum	46	28,0
Kesinlikle Katılmıyorum	34	20,8

Tablo: 4.12: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlamasına Katılım Bazında Dağılımı Tablosu

Halfeti'nin sakin şehir olduğunu bilen yerel halkın %51,2'si 'yavaş' kimliğinin kente katkı sağladığını düşünürken, kent sakinlerinin %48,8'i herhangi bir katkısı olmadığını ifade etmektedir (Tablo 4.12).

Grafik 4.6: Sakin Şehir Olmanın Halfeti'ye Katkı Sağlama Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği

Oluşumun Halfeti'ye katkı sağlama durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de bulunma nedeni arasındaki oransal dağılım grafiği incelendiğinde; Yaşayan kadın katılımcılar, %7,3 ile hareketin kente herhangi bir katkı sağlamadığını 'Katılmıyorum' ibaresini seçerek ifade ederken, ziyaretçi kadın katılımcıların %5,6'sı 'Kesinlikle Katılıyorum' seçeneğini işaretlemiştir. Şehirde yaşayan erkek katılımcıların %12,8'i 'Katılıyorum' diyerek sakin şehir hareketinin kente olumlu katkılar sağlandığını ifade etmiştir. Ziyaretçi erkek katılımcılar ise %11,5 oranında 'Katılıyorum' cevabını vererek, kentin yavaş şehir oluşumu ile olumlu yönde değiştiğini ifade ederken, %5,2'si 'Katılmıyorum' diyerek düşüncelerini olumsuz yönde ifade etmişlerdir (Grafik 4.6).

4.3.3 Çalışma Alanına Yönelik Mekân Kalitesi ile İlgili Soruların Analizleri

Araştırma kapsamında mekânsal kalite parametreleri incelenmiş çalışmaya yön vermesi açısından kamusal mekanlarda yaşam kalitesini dolayısıyla mekân kalitesini yükseltmeye yönelik ölçütler sakin şehirler bağlamında ele alınmıştır.

Anket soruları oluşturulurken bu ölçütler doğrultusunda hareket edilmiştir. Bu anlamda anket soruları işlevsel ve estetik olmak üzere 2 ana ölçüt göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur.

4.3.3.1 İşlevsel Ölçütler Doğrultusunda Yapılan Analizler

İşlevsel ölçütler kapsamında belirlenen 6 başlık altında toplam 14 soru yöneltilmiştir. Buna göre; çalışma alanında Ulaşım ve park olanakları, Erişilebilirlik, Etkililik, İşlev ve Kullanım Çeşitliliği, Esneklik, Güvenlik, Konfor ve Rahatlık başlıkları altında yöneltilen soruların cevapları sıklık tabloları ve oransal grafikler ile yorumlanmıştır. İşlevsel kalite anlamında belirlenen ölçütler doğrultusunda hazırlanan anket sorularının verileri değerlendirilmiştir.

Ulaşım ve park olanakları:
Kamusal mekânlarda, işlevsel kalitenin belirleyicilerinden biri olarak gösterilen ulaşım ve park olanaklarının değerlendirmesi aşağıda yorumlanmıştır.

Bu konuda yöneltilen 10. soru;

10. Halfeti'ye her çeşit özel ve toplu taşıma araçlarıyla ulaşım kolaydır.

şeklinde olmuştur.

Katılımcıların Halfeti'ye Her Çeşit Özel ve Toplu Taşıma Araçlarıyla Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**340**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	39	11,5
Katılıyorum	85	25,0
Katılmıyorum	112	32,9
Kesinlikle Katılmıyorum	104	30,6

Tablo: 4.13: Katılımcıların Halfeti'ye Her Çeşit Özel ve Toplu Taşıma Araçlarıyla Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Çalışmaya katılanların %36,5'i Halfeti'ye her çeşit özel ve toplu taşıma

araçlarıyla ulaşımın kolay olduğu görüşüne olumlu bakarken %63,5'i bu konuda olumsuz düşüncelerinin ifade etmektedir (Tablo 4.13).

Ziyaretçi Katılımcıların Halfeti'ye Her Çeşit Özel ve Toplu Taşıma Araçlarıyla Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	23	14,8
Katılıyorum	62	40,0
Katılmıyorum	51	32,9
Kesinlikle Katılmıyorum	19	12,3

Tablo: 4.14: Ziyaretçi Katılımcıların Halfeti'ye Her Çeşit Özel ve Toplu Taşıma Araçlarıyla Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Çalışmaya katılan ziyaretçilerin %40,0'ı Halfeti'ye her çeşit özel ve toplu taşıma araçlarıyla ulaşım kolaydır görüşüne 'Katılıyorum' derken, %32,9'u 'Katılmıyorum' ifadesini işaretlemiştir (Tablo 4.14).

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Halfeti'ye Her Çeşit Özel ve Toplu Taşıma Araçlarıyla Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	16	8,6
Katılıyorum	23	12,4
Katılmıyorum	61	33,0
Kesinlikle Katılmıyorum	85	45,9

Tablo: 4.15: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Halfeti'ye Her Çeşit Özel ve Toplu Taşıma Araçlarıyla Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

İlçede yaşayan halkın; kentte her çeşit özel ve toplu taşıma araçları ile ulaşımının kolay olduğu görüşüne 'Kesinlikle Katılıyorum' diyenlerin oranı %8,6 iken 'Kesinlikle Katılmıyorum' diyenlerin oranı %45,9'dur (Tablo 4.15).

'Ulaşım ve Park Olanakları' başlığı altında yöneltilen 11. soruda;

11. Şehir içinde yaya olarak ulaşım kolaydır.

Soruya verilen cevapların analizleri şu şekilde yorumlanmıştır;

Katılımcıların Şehir İçinde Yaya Olarak Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**340**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	52	15,3
Katılıyorum	126	37,1
Katılmıyorum	84	24,7
Kesinlikle Katılmıyorum	78	22,9

Tablo: 4.16: Katılımcıların Şehir İçinde Yaya Olarak Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Çalışmaya katılanların %37,1'i şehir içinde yaya olarak ulaşımın kolay olduğuna katılmakta iken %24,7'si katılmamaktadır (Tablo 4.16).

Ziyaretçi Katılımcıların Şehir İçinde Yaya Olarak Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	30	19,4
Katılıyorum	72	46,5
Katılmıyorum	30	19,4
Kesinlikle Katılmıyorum	23	14,8

Tablo: 4.17: Ziyaretçi Katılımcıların Şehir İçinde Yaya Olarak Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Çalışmaya katılan ziyaretçilerin %46,5'i şehir içinde yaya olarak ulaşımın kolay olduğuna 'Katılıyorum' derken ziyaretçi katılımcıların %19,4'ünün 'Katılmıyorum' dediği görülmektedir (Tablo 4.17).

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Şehir İçinde Yaya Olarak Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	22	11,9
Katılıyorum	54	29,2
Katılmıyorum	54	29,2
Kesinlikle Katılmıyorum	55	29,7

Tablo: 4.18: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Şehir İçinde Yaya Olarak Ulaşım Kolaydır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Halfeti kent merkezinde yaya ulaşımının kolay olduğu görüşüne 'Katılıyorum' ve 'Katılmıyorum' değerlendirmesini yapan yaşayan katılımcıların sayılarının eşit olduğu görülmektedir. En düşük gözlem değerinin ise 22 katılımcı ile 'Kesinlikle Katılıyorum' diyen kentte yaşayan katılımcı grubunun olduğu görülmektedir. 55 kişi ile en yüksek gözlem değerinin 'Kesinlikle Katılmıyorum' değerlendirmesi yapan katılımcılar olduğu görülmektedir (Tablo 4.18).

Ulaşım ve park olanakları başlığı altında sorulan 12. soru verilerine göre;

12. Sahil yolu boyunca özel araçları (bisiklet, motorlar, arabalar) park etmek için yeterli park yeri mevcuttur.

Katılımcıların Sahil Yolu Boyunca Özel Araçları Park Etmek İçin Yeterli Park Yeri Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**340**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	34	10,0
Katılıyorum	67	19,7
Katılmıyorum	121	35,6
Kesinlikle Katılmıyorum	118	34,7

Tablo: 4.19: Katılımcıların Sahil Yolu Boyunca Özel Araçları Park Etmek İçin Yeterli Park Yeri Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Çalışmaya katılanların %19,7'si sahil yolu boyunca özel araçları (bisiklet, motorlar, arabalar) park etmek için yeterli park yerinin mevcut olduğuna katılmakta iken %35,6'sı katılmamaktadır. Aynı zamanda katılımcılar %34,7'lik bir oranla park olanaklarının yetersizliğine 'Kesinlikle Katılmıyorum' ifadesini

seçerek vurgu yapmaktadırlar (Tablo 4.19).

Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolu Boyunca Özel Araçları Park Etmek İçin Yeterli Park Yeri Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	16	10,3
Katılıyorum	46	29,7
Katılmıyorum	56	36,1
Kesinlikle Katılmıyorum	37	23,9

Tablo: 4.20: Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolu Boyunca Özel Araçları Park Etmek İçin Yeterli Park Yeri Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Çalışmaya katılan ziyaretçilerin %40'ı sahil yolu boyunca özel araçları (bisiklet, motorlar, arabalar) park etmek için yeterli park yerinin mevcut olduğu konusunda olumlu düşüncelerini ifade ederken, %60'ı bu yönde olumsuz fikirlerini belirtmektedir (Tablo 4.20).

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolu Boyunca Özel Araçları Park Etmek İçin Yeterli Park Yeri Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	18	9,7
Katılıyorum	21	11,4
Katılmıyorum	65	35,1
Kesinlikle Katılmıyorum	81	43,8

Tablo: 4.21: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolu Boyunca Özel Araçları Park Etmek İçin Yeterli Park Yeri Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Halfeti'de yaşayan katılımcıların %11,4'ü sahil yolu boyunca özel araçları (bisiklet, motorlar, arabalar) park etmek için yeterli park yerinin mevcut olduğunu 'Katılıyorum' seçeneğini işaretlerken, %35,1'i'Katılmıyorum' diyerek park olanaklarının yetersizliğini ifade etmiştir. Genel olarak bakıldığında yaşayan katılımcıların konu hakkında %21,1 oranla olumlu düşündükleri, %78,9 oranında ise ilçede yeterli park alanı olmadığını ifade etmektedirler (Tablo 4.21).

Erişilebilirlik:

Başarılı bir kamusal mekân kullanıcılarının kolaylıkla erişebildiği alanlar olarak ifade edilmektedir. Kentin ana noktalarına erişimin anlaşılır ve ulaşılabilir olması noktasında yöneltilen 9. soru;

9. Halfeti'nin ana meydanına giriş belirgindir.

şeklinde olmuştur. Ziyaretçi ve yaşayan katılımcılardan elde dilen verilere göre;

Ziyaretçi Katılımcıların Halfeti'nin Ana Meydanına Giriş Belirgindir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	24	15,5
Katılıyorum	85	54,8
Katılmıyorum	30	19,4
Kesinlikle Katılmıyorum	16	10,3

Tablo: 4.22: Ziyaretçi Katılımcıların Halfeti'nin Ana Meydanına Giriş Belirgindir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Çalışmaya katılan ziyaretçilerin %54,8'i Halfeti'nin ana meydanına girişin belirgin olduğuna 'Katılıyorum' derken, %19,4'ü meydana girişin belirgin olmadığını 'Katılmıyorum' ifadesini işaretleyerek belirtmektedirler (Tablo 4.22).

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Halfeti'nin Ana Meydanına Giriş Belirgindir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	20	10,8
Katılıyorum	85	45,9
Katılmıyorum	47	25,5
Kesinlikle Katılmıyorum	33	17,8

Tablo: 4.23: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Halfeti'nin Ana Meydanına Giriş Belirgindir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Halfeti'de yaşayan 185 katılımcıdan 105'i Halfeti'nin ana meydanına girişin belirgin olduğu yönünde olumlu düşündüklerini ifade ederken, 80 yaşayan

katılımcı ana meydana girişin belirgin olmadığı yönünde fikir belirtmişlerdir (Tablo 4.23).

Erişilebilirlik başlığı altında değerlendirilebilecek bir diğer soru anket formunun 18. Sorusudur;

18. Sahil yolu engelli insanların kullanımı için uygundur. (Görme, duyma, tekerlekli sandalye ve bebek arabası kullananlar gibi)

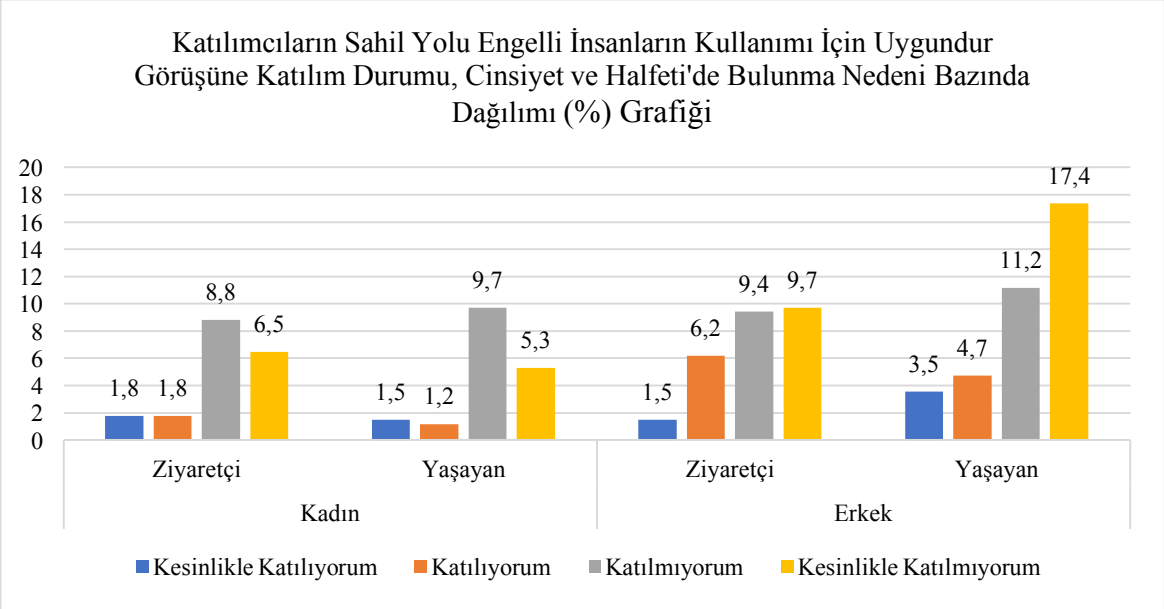
şeklindeki sorunun verileri tablo 4.24 ve Grafik 4.7 ile açıklanmıştır.

Katılımcıların Sahil Yolu Engelli İnsanların Kullanımı İçin Uygundur Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı											
Sahil Yolu Engelli İnsanların Kullanımı İçin Uygundur Görüşüne Katılım Durumu											
		Kesinlikle Katılıyorum		**Katılıyorum**		**Katılmıyorum**		**Kesinlikle Katılmıyorum**		**Toplam**	
	HALFETİ'DE BULUNMA NEDENİ	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**
Toplam	**Ziyaretçi**	**11**	**3,2**	**27**	**7,9**	**62**	**18,2**	**55**	**16,2**	**155**	**45,6**
	Yaşayan	**17**	**5,0**	**20**	**5,9**	**71**	**20,9**	**77**	**22,6**	**185**	**54,4**
Kadın	Ziyaretçi	6	1,8	6	1,8	30	8,8	22	6,5	64	18,8
	Yaşayan	5	1,5	4	1,2	33	9,7	18	5,3	60	17,6
Erkek	Ziyaretçi	5	1,5	21	6,2	32	9,4	33	9,7	91	26,8
	Yaşayan	12	3,5	16	4,7	38	11,2	59	17,4	125	36,8

Tablo: 4.24: Katılımcıların Sahil Yolu Engelli İnsanların Kullanımı İçin Uygundur Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı Tablosu

Tablo 4.24'e göre; toplam 64 ziyaretçi kadın katılımcıdan en yüksek gözlem değerinin 30 kişi ile 'Katılmıyorum' seçeneği olduğu görülmektedir. Aynı grupta bu durumu 22 katılımcı ile 'Kesinlikle Katılmıyorum' tercihi takip etmektedir. Ziyaretçi katılımcılardan en düşük gözlem değerinin 6'şar kişi ile 'Kesinlikle Katılıyorum' ve 'Katılıyorum' seçeneklerinin olduğu görülmektedir. Toplam 60 yaşayan kadın katılımcının 33'ü sahil yolunun engelli kullanıcılar için uygun olmadığını 'Katılmıyorum' seçeneği ile ifade ederken, bu durumu 18 kişi ile 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçeneği takip etmektedir. 60 kişiden 9'u ise konu hakkında olumlu görüşlerini 'Kesinlikle Katılıyorum' (5) ve 'Katılıyorum' (4) seçenekleri ile ifade etmektedir. Toplam 91 kişiden oluşan ziyaretçi erkek

katılımcıların 33'ü sahil yolunun engelli kullanıcılar için uygun olmadığı görüşünü 'Kesinlikle Katılmıyorum' diyerek ifade etmişlerdir. İkinci sırada 32 katılımcının tercihi olan 'Katılmıyorum' seçeneği yer alırken en düşük gözlem değerinin 5 kişi ile 'Kesinlikle Katılıyorum' tercihi olduğu görülmektedir. Tablo 4.23'de değerlendirilen son katılımcı grup toplam 125 kişiden oluşan yaşayan erkek kullanıcılardır. Halfeti'de yaşan erkek katılımcıların 59'u sahil yolunun engelli kullanıcılara göre olmadığını 'Kesinlikle Katılmıyorum' ifadesini seçerek göstermişlerdir. İkinci sırada 38 kişi ile 'Katılmıyorum' seçeneği tercih edilirken, en düşük gözlem değerinin 12 kişi ile 'Kesinlikle Katılıyorum' ifadesinin olduğu görülmektedir.

Grafik 4.7: Katılımcıların Sahil Yolu Engelli İnsanların Kullanımı İçin Uygundur Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği

Grafik 4.7'ye göre; kadın katılımcılardan oluşan iki kullanıcı grubunda da en yüksek gözlem değerinin sahil yolunun engelli insanların kullanımı için uygun olmadığı görüşü olmuştur. Ziyaretçi kadın katılımcıların %8,8'i 'Katılmıyorum' derken, yaşayan kadın katılımcıların %9,7'si 'Katılmıyorum' ifadesini işaretlemiştir. Erkek katılımcılardan oluşan ziyaretçi ve yaşan grubunda en yüksek gözlem değerinin 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçeneği olduğu

görülmektedir. Oransal değerlerle ifade edildiğinde; ziyaretçi erkek katılımcıların %9,7'si, yaşayan erkek katılımcıların %17,4'ü 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçeneğini işaretlemişlerdir.

Etkinlik:

Üçüncü bölümde detaylı bir şekilde tanımlanan 'Etkinlik' bileşeni mekânın kullanıcıya sunduğu aktivite ve fırsatlar yönünden ele alınarak anket sorusu olarak katılımcılara sorulmuştur. Buna göre anket çalışmasının, ilçede gerçekleştirilen etkinlikler konusunda yöneltilen 14. Sorusunda;

14. İlçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır.

şeklinde olmuştur. Buna göre veriler aşağıdaki tablolarla değerlendirilmiştir.

Katılımcıların İlçede Yeterli Derecede Kültürel Etkinlik Yapılmaktadır Görüşüne Katılım Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**340**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	32	9,4
Katılıyorum	63	18,5
Katılmıyorum	161	47,4
Kesinlikle Katılmıyorum	84	24,7

Tablo: 4.25: Katılımcıların İlçede Yeterli Derecede Kültürel Etkinlik Yapılmaktadır Görüşüne Katılım Bazında Dağılımı Tablosu

Katılımcıların ilçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır görüşüne katılım bazında dağılım tablosuna göre; Çalışmaya katılanların %18,5'i ilçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır görüşüne 'Katılıyorum' derken, en yüksek gözlem değerinin olduğu %47,4 ile yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmadığı görüşünü 'Katılmıyorum' seçeneğini işaretleyerek ifade etmektedir (Tablo 4.25).

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların İlçede Yeterli Derecede Kültürel Etkinlik Yapılmaktadır Görüşüne Katılım Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	18	9,7
Katılıyorum	27	14,6
Katılmıyorum	78	42,2
Kesinlikle Katılmıyorum	62	33,5

Tablo: 4.26: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların İlçede Yeterli Derecede Kültürel Etkinlik Yapılmaktadır Görüşüne Katılım Bazında Dağılımı Tablosu

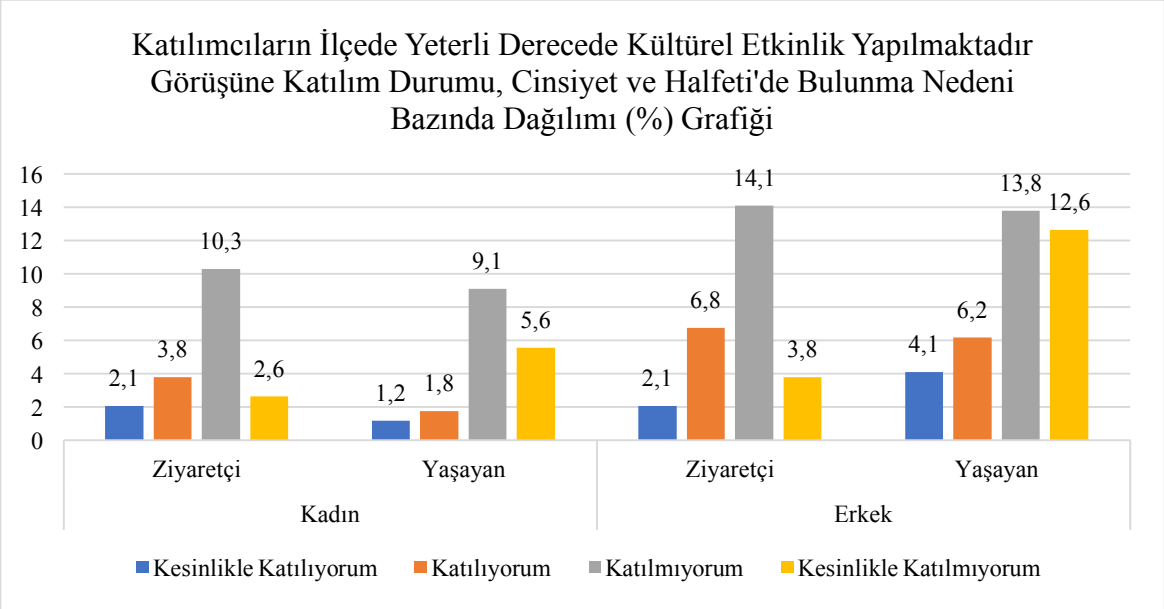
Halfeti'de yaşayan toplam 185 katılımcıdan, en yüksek gözlem değeri olarak 78 kişinin ilçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır görüşüne 'Katılmıyorum' cevabını verdiği görülmektedir. Bu sayıyı 62 kişilik bir katılımla 'Kesinlikle Katılmıyorum' tercihi takip ederken, tabloda en düşük gözlem değerinin 18 katılımcı ile Halfeti'de yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır görüşüne 'Kesinlikle Katılıyorum' seçeneği olduğu görülmektedir (Tablo 4.26).

Katılımcıların İlçede Yeterli Derecede Kültürel Etkinlik Yapılmaktadır Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı											
İLÇEDE YETERLİ DERECEDE KÜLTÜREL ETKİNLİK YAPILMAKTADIR GÖRÜŞÜNE KATILIM DURUMU											
		Kesinlikle Katılıyorum		**Katılıyorum**		**Katılmıyorum**		**Kesinlikle Katılmıyorum**		**Toplam**	
	HALFETİ'DE BULUNMA NEDENİ	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**
Toplam	**Ziyaretçi**	**14**	**43,8**	**36**	**57,1**	**83**	**51,6**	**22**	**26,2**	**155**	**45,6**
	Yaşayan	**18**	**56,3**	**27**	**42,9**	**78**	**48,4**	**62**	**73,8**	**185**	**54,4**
Kadın	Ziyaretçi	7	63,6	13	68,4	35	53,0	9	32,1	64	**18,8**
	Yaşayan	4	36,4	6	31,6	31	47,0	19	67,9	60	**17,6**
Erkek	Ziyaretçi	7	33,3	23	52,3	48	50,5	13	23,2	91	**26,8**
	Yaşayan	14	66,7	21	47,7	47	49,5	43	76,8	125	**36,8**

Tablo: 4.27: Katılımcıların İlçede Yeterli Derecede Kültürel Etkinlik Yapılmaktadır Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı Tablosu

Yavaş şehir Halfeti'de yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır sorusuna verilen cevapların katılımcıların cinsiyeti ve ilçede bulunma nedenleri bazında

değerlendirildiği Tablo 4.27'ye göre; toplam 60 yaşayan kadın katılımcıdan 31'i ilçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır sorusuna 'Katılmıyorum' ifadesini işaretleyerek en yüksek gözlem değerinin yapıldığı seçeneği göstermektedir. Bu sayıyı 19 kişi ile 'Kesinlikle Katılmıyorum' tercihi takip etmektedir. Tablo 4.26'da en düşük gözlem değeri olan 4; kentte yaşayan kadın katılımcılar tarafından işaretlenen 'Kesinlikle Katılıyorum' ifadesini göstermektedir. Anket çalışmasının uygulandığı toplam 125 yaşayan erkek katılımcıdan 47'si 'Katılmıyorum' diyerek çalışmada gözlemlenen en yüksek değeri ortaya koymaktadır. Bu durumu 43 kişi ile 'Kesinlikle Katılmıyorum' tercihi takip ederken, 'Kesinlikle Katılıyorum' ve 'Katılıyorum' seçeneklerinin toplam 35 kişi tarafından işaretlenerek soru hakkında olumlu düşüncelerini ifade ettikleri görülmektedir.

Grafik 4.8: Katılımcıların İlçede Yeterli Derecede Kültürel Etkinlik Yapılmaktadır Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği

Oluşumun Halfeti'ye katkı sağlama durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de bulunma nedeni arasındaki oransal dağılım grafiği incelendiğinde hem kadın ziyaretçi hem kadın yaşayan hem erkek ziyaretçi hem de erkek yaşayan grupları arasında en yüksek gözlem değeri bakımından ilçede yapılan kültürel

etkinliklerin yeterliliği konusunda ‘Katılmıyorum’ diyerek ortak bir fikir beyan edilmiştir. Tüm katılımcılarda en düşük gözlem değerine sahip seçeneğin ‘Kesinlikle Katılıyorum’ olduğu görülmektedir (Grafik 4.8).

İşlev ve kullanım çeşitliliği, esneklik:

Çeşitli eylem ve etkinliklere imkân tanıyan başarılı kamusal mekanlar aynı zamanda değişken bir yapıya sahip olmalıdır. Bu anlamda anket çalışmasında yöneltilen 15. Soru;

15. Ana Cadde üzerinde yöreye özgü ürünlerin satıldığı yerel ürünler pazarı ve dükkânlar bulunmakta ve yeterlidir.

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Ana Cadde Üzerinde Yöreye Özgü Ürünlerin Satıldığı Yerel Ürünler Pazarı ve Dükkânlar Bulunmakta ve Yeterlidir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	25	13,5
Katılıyorum	48	25,9
Katılmıyorum	53	28,6
Kesinlikle Katılmıyorum	59	31,9

Tablo: 4.28: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Ana Cadde Üzerinde Yöreye Özgü Ürünlerin Satıldığı Yerel Ürünler Pazarı ve Dükkânlar Bulunmakta ve Yeterlidir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Halfeti’de yaşayan katılımcıların %25,9’u ana cadde üzerinde yöreye özgü ürünlerin satıldığı yerel ürünler pazarı ve dükkânlar bulunmaktadır görüşüne katılmakta, %28,6’sı katılmamaktadır (Tablo 4.28).

Çalışma alanında bulunan işlev ve kullanımları anlamak adına sorulan bir diğer soru 23. Sorudur;

23. Sahil yolunu hangi amaçla kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçenek yazılabilir)

şeklinde yöneltilen birden fazla seçenekli soru analizlerine göre;

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Amaçlarının Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Yemek	38	20,5
İşe gitmek	114	61,6
Eğlence	17	9,2
Dinlenme	76	41,1
Buluşmak	25	13,5
Diğer	11	5,9

Tablo: 4.29: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Amaçlarının Dağılımı Tablosu

Tablo 4.29'da Halfeti'de yaşayan katılımcıların sahil yolunda gerçekleştirdiği aktivitelerin oransal değerleri verilmektedir. Buna göre; en yüksek gözlem değerinin 114 kişi ile 'İşe gitmek' seçeneği olduğu görülmektedir. İkinci sırada en çok işaretlenen seçenek 76 kişi ile 'Dinlenme' olmuştur. Veri tablosunda yer alan en düşük gözlem değerinin, 11 yaşayan katılımcı tarafından belirlenen 'Diğer' seçeneği olduğu görülmektedir.

Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Amaçlarının Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Yemek	42	27,1
İşe gitmek	5	3,2
Eğlence	71	45,8
Dinlenme	80	51,6
Buluşmak	15	9,7
Diğer	20	12,9

Tablo: 4.30: Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Amaçlarının Dağılımı Tablosu

Araştırma sorusu ziyaretçiler açısından değerlendirildiğinde en yüksek gözlem değerinin 80 kişinin tercih ettiği 'Dinlenme' seçeneğinin olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan ziyaretçilerin en çok tercih ettiği ikinci seçenek 71 kişi ile 'Eğlence' olmuştur. 42 kişi ise sahil yolunu 'Yemek' yemek için kullandığını ifade etmiştir. En düşük gözlem değerinin 5 kişi tarafından işaretlenen 'İşe gitmek' seçeneğinin olduğu görülmektedir (Tablo 4.30).

Güvenlik:

Başarılı kamusal alanların belirleyici özelliklerinden biri olarak gösterilen 'Güvenlik' başlığı altında yöneltilen araştırma sorusu;

13. Sahil yolu güvenilir bir yerdir.

şeklinde olmuştur. Elde edilen verilere göre;

Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	19	12,3
Katılıyorum	84	54,2
Katılmıyorum	40	25,8
Kesinlikle Katılmıyorum	12	7,7

Tablo: 4.31: Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Çalışmaya katılan toplam 155 ziyaretçinin 84'ü sahil yolunun güvenilir bir yer olduğuna 'Katılıyorum' derken 40 kişi sahil yolunu güvenilir bulmadığını 'Katılmıyorum' tercihini yaparak ifade etmiştir. 19 kişi alanın güvenilir bir yer olduğuna dair 'Kesinlikle Katılıyorum' seçeneğini işaretlerken, 12 kişi 'Kesinlikle Katılmıyorum' diyerek sahil yolunun güvenli olmadığını belirtmiştir (Tablo 4.31).

Sahil Yolunun Güvenilir Olmama Nedenleri Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Hırsızlık, gasp ve şiddet olaylarının çok oluşu	6	11,5
Farklı kullanıcı gruplarının rahatsız etmesi ve gerilim yaratması	18	34,6
Gece aydınlatmasının yetersiz oluşu	21	40,4
Alkol, uyuşturucu kullananlar ve evsizlerin çokluğu	4	7,7
Meydanın biçimlenişinde ve bitkilendirilmesinde görülemeyen kör noktaların oluşması	10	19,2
Diğer	4	2,6

Tablo: 4.32: Ziyaretçiler Bazında Sahil Yolunun Güvenilir Olmama Nedenleri Dağılımı Tablosu

Sahil yolunu güvenli bulmayan 52 kişiden nedenlerin belirtilmesi istenmiştir. Tablo 4.32'de birden fazla seçeneğin işaretlenebildiği soruya verilen cevaplara göre; 21 kişi sahil yolunda bulunan gece aydınlatmalarının yetersiz olduğunu bu nedenle güvenli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. En yüksek gözlem değeri olarak ikinci sırada yer alan 'Farklı kullanıcı grupların rahatsız etmesi ve gerilim yaratması' seçeneği 18 kişi tarafından tercih edilmiştir. En düşük gözlem değeri 4 kişi ile hem 'Alkol, uyuşturucu kullananlar ve evsizlerin çokluğu' seçeneğinde hem de 'Diğer' seçeneğinde görülmektedir.

Güvenlik konusunda anket formunda katılımcılara yöneltilen 22. Soru;

22. Sahil yolunu hangi saatlerde kullanıyorsunuz?

Şeklinde olmuştur. Verilen cevaplara göre oluşturulan tablolar aşağıda analiz edilmiştir.

Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Saatleri Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Sabah-Öğlen	58	37,4
Öğlen-Akşam	78	50,3
Akşam-Gece	5	3,2
Sabah-Öğlen-Akşam	14	9,0

Tablo: 4.33: Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Saatleri Bazında Dağılımı Tablosu

Çalışmaya katılan toplam 155 ziyaretçi katılımcının 78'i sahil yolunu öğlen-akşam saatlerinde kullandığını ifade ederken, ikinci sırada 58 kişinin işaretlediği Sabah-Öğlen seçeneğinin olduğu görülmektedir. 14 kişi sahil yolunu Sabah-Öğlen- Akşam kullandıklarını söylerken en düşük gözlem değerinin 5 kişi ile Akşam- Gece seçeneğinin olduğu gözlenmiştir (Tablo 4.33).

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	25	13,5
Katılıyorum	53	28,6
Katılmıyorum	75	40,5
Kesinlikle Katılmıyorum	32	17,3

Tablo: 4.34: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Halfeti'de yaşayan katılımcıların sahil yolu güvenilir bir yerdir görüşüne katılım durumunu gösteren Tablo 4.34'e göre; en yüksek gözlem değerinin %40,5 ile 'Katılmıyorum' seçeneğinin olduğu görülmektedir. İkinci sırada %28,6'lık oranla 'Katılıyorum' seçeneğinin tercih edildiği görülmektedir. En düşük gözlem değerinin %13,5 ile 'Kesinlikle Katılıyorum' seçeneği olduğu böylece yaşayan katılımcı grubundan 25 kişinin sahil yolunu güvenilir bulduğu gözlenmektedir.

Sahil Yolunun Güvenilir Olmama Nedenleri Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Hırsızlık, gasp ve şiddet olaylarının çok oluşu	14	13,1
Farklı kullanıcı gruplarının rahatsız etmesi ve gerilim yaratması	49	45,8
Gece aydınlatmasının yetersiz oluşu	67	62,6
Alkol, uyuşturucu kullananlar ve evsizlerin çokluğu	29	27,1
Meydanın biçimlenişinde ve bitkilendirilmesinde görülemeyen kör noktaların oluşması	19	17,8
Diğer	14	7,6

Tablo 4.35: Yaşayanlar Bazında Sahil Yolunun Güvenilir Olmama Nedenleri Dağılımı Tablosu

Halfeti'de yaşayan ve sahil yolunu güvenilir olduğunu düşünmeyen katılımcılardan güvenilir olmama nedenlerini belirtmeleri istenmiştir. Birden fazla seçeneğin işaretlenebileceği nedenler arasında en yüksek gözlem değerinin 'Gece aydınlatmasının yetersiz oluşu' seçeneğinin olduğu görülmüştür. İkinci sırayı 'Farklı kullanıcı gruplarının rahatsız etmesi ve gerilim yaratması' seçeneği

alırken üçüncü sırada ‘Alkol, uyuşturucu kullananlar ve evsizlerin çokluğu’ tercih edilmiştir. Oransal sıklık tablosu 4.35’de en düşük gözlem değerinin ‘Hırsızlık, gasp ve şiddet olaylarının çok oluşu’ ile ‘Diğer’ seçeneklerinde olduğu gözlenmiştir.

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Saatleri Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Sabah-Öğlen	25	13,5
Öğlen-Akşam	53	28,6
Akşam-Gece	19	10,3
Sabah-Öğlen-Akşam	88	47,6

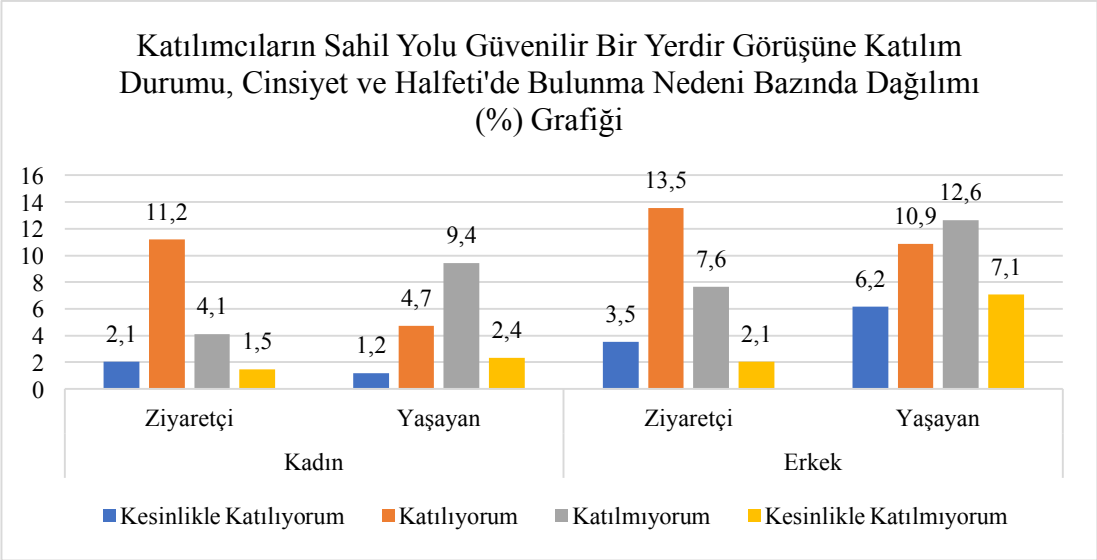
Tablo: 4.36: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolunu Kullanma Saatleri Bazında Dağılımı Tablosu

Halfeti’de yaşayan katılımcı grup 185 kişiden oluşmaktadır. Tablo 4.36’ya göre; En yüksek gözlem değerinin görüldüğü seçenek 88 kişi ile ‘Sabah- Öğlen- Akşam’ tercihidir. İkinci sırada 53 kişi sahil yolunu ‘Öğlen- Akşam’ saatlerinde kullandığını ifade etmektedir. 25 kişi sahil yolunu ‘Sabah- Öğlen’ saatlerinde kullandığını belirtirken, en düşük gözlem değerinin 19 kişi ile ‘Akşam- Gece’ seçeneğinin olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı											
SAHİL YOLU GÜVENİLİR BİR YERDİR GÖRÜŞÜNE KATILIM DURUMU											
		Kesinlikle Katılıyorum		**Katılıyorum**		**Katılmıyorum**		**Kesinlikle Katılmıyorum**		**Toplam**	
	HALFETİ'DE BULUNMA NEDENİ	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**	**Sayı**	**Yüzde**
Toplam	**Ziyaretçi**	**19**	**5,6**	**84**	**24,7**	**40**	**11,8**	**12**	**3,5**	**155**	**45,6**
	Yaşayan	**25**	**7,4**	**53**	**15,6**	**75**	**22,1**	**32**	**9,4**	**185**	**54,4**
Kadın	Ziyaretçi	7	2,1	38	11,2	14	4,1	5	1,5	64	18,8
	Yaşayan	4	1,2	16	4,7	32	9,4	8	2,4	60	17,6
Erkek	Ziyaretçi	12	3,5	46	13,5	26	7,6	7	2,1	91	26,8
	Yaşayan	21	6,2	37	10,9	43	12,6	24	7,1	125	36,8

Tablo: 4.37: Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı Tablosu

Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılım Durumunun, cinsiyet ve Halfeti'de bulunma nedeni bazında değerlendirildiği Tablo 4.37'ye göre 64 kişiden oluşan ziyaretçi kadın katılımcının 38'i 'Katılıyorum' seçeneğini işaretleyerek en yüksek katılımcı değerini oluşturmaktadır. İkinci sırada 14 kişinin işaretlemiş olduğu 'Katılmıyorum' seçeneği bulunmaktadır. Ziyaretçi kadın katılımcı grubunun en düşük gözlem değerinin 5 kişi ile 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçeneği olduğu görülmektedir. 60 kişiden oluşan yaşayan kadın katılımcı grubunun 32'si sahil yolunun güvenilir bir yer olmadığını düşünürken, 16'sı 'Katılıyorum' diyerek aksine bir görüş bildirmişlerdir. Bu grupta en düşük gözlem değerinin 4 kişinin katılımı ile 'Kesinlikle Katılıyorum' ifadesi olmuştur. Araştırma kapsamında ele alınan bir diğer grup erkek ziyaretçi katılımcıların oluşturduğu gruptur. Bu bağlamda 91 kişiden oluşan ziyaretçi erkek katılımcıların 46'sı sahil yolunun güvenilir olduğunu 'Katılıyorum' ifadesini seçerek belirtmektedir. 26 kişi ise 'Katılmıyorum' diyerek sahil yolunun güvenli olmadığını ifade etmektedir. Ziyaretçi erkek katılımcılar arasında en düşük gözlem değerinin 7 kişi ile 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçeneği olmuştur. Tablo 4.37'de değerlendirilen son katılımcı grubu Halfeti'de yaşayan erkek katılımcılardır. Toplam 125 kişiden 43'ü sahil yolunun güvenli olmadığını düşünürken, 37 kişi mekânın güvenliği konusunda herhangi bir sorun olmadığını ifade etmiştir. Yaşayan erkek katılımcılardan en düşük gözlem değerinin 21 kişi ile 'Kesinlikle Katılıyorum' seçeneğinin olduğu görülmektedir.

Grafik 4.9: Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir Bir Yerdir Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği

Katılımcıların Sahil Yolu Güvenilir bir Yerdir Görüşüne Katılım Durumunun, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni bazında dağılım grafiğine göre; ziyaretçi katılımcılarda en yüksek gözlem değerinin 'Katılıyorum' seçeneği olduğu görülürken, Halfeti'de yaşayan katılımcılarda sahil yolunun güvenirliği bazında en yüksek gözlem değerinin 'Katılmıyorum' seçeneği olduğu görülmektedir (Grafik 4.9).

Konfor ve Rahatlık:

Kamusal mekanlar onu kullanan insanlar için konfor ve rahatlık sağlayabilecek imkânlar sunmalıdır. Bu imkanlar; yürüme, durma, oturma, sohbet imkânı için banklar sandalyeler, görüş, temizlik, sessizlik gibi kavramlar ile ifade edilebilir. Anket formunda 'Konfor ve Rahatlık' kapsamında toplam 4 soru yöneltilmiş ve analizleri sıklık tabloları ve oransal grafiklerle açıklanmıştır. Buna göre anket çalışmasında yöneltilen 16. Soru;

16. Sahil yolunda bulunan bank ve sandalye sayısı yeterli ve estetik açıdan kente uygundur.

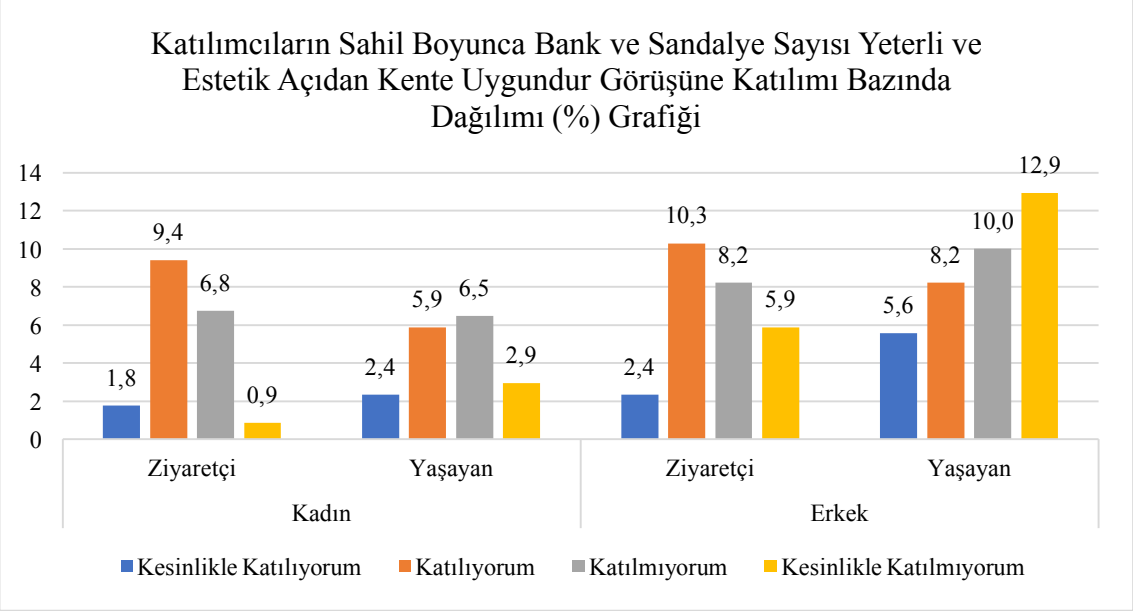
şeklinde olmuştur.

Katılımcıların Sahil Boyunca Bank ve Sandalye Sayısının Yeterli ve Estetik Açıdan Kente Uygun Olduğu Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı											
SAHİL BOYUNCA BANK VE SANDALYE SAYISININ YETERLİ VE ESTETİK AÇIDAN KENTE UYGUN OLDUĞU GÖRÜŞÜNE KATILIM DURUMU											
		Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	HALFETİ'DE BULUNMA NEDENİ	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Toplam	Ziyaretçi	14	4,1	67	19,7	51	15,0	23	6,8	155	45,6
	Yaşayan	27	7,9	48	14,1	56	16,5	54	15,9	185	54,4
Kadın	Ziyaretçi	6	1,8	32	9,4	23	6,8	3	0,9	64	18,8
	Yaşayan	8	2,4	20	5,9	22	6,5	10	2,9	60	17,6
Erkek	Ziyaretçi	8	2,4	35	10,3	28	8,2	20	5,9	91	26,8
	Yaşayan	19	5,6	28	8,2	34	10,0	44	12,9	125	36,8

Tablo: 4.38: Katılımcıların Sahil Boyunca Bank ve Sandalye Sayısının Yeterli ve Estetik Açıdan Kente Uygun Olduğu Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Tablo 4.38'de toplam 155 kişiden oluşan ziyaretçi katılımcıların 64'ü kadın, 91'i erkek kullanıcılardan oluşmaktadır. Ziyaretçi kadın katılımcıların 32'si kentte bulunan bank ve sandalyelerin yeterli sayıda olduğunu 'Katılıyorum' diyerek ifade ederken sadece 3 kişi 'Kesinlikle Katılmıyorum' ifadesini kullanmıştır. Anket çalışmasına katılan 91 ziyaretçi erkek katılımcıdan en yüksek gözlem değerine sahip seçeneğin 35 kişi ile bank ve sandalye sayısının yeterli olduğunu ifade eden 'Katılıyorum' değerlendirmesi olduğu görülmektedir. Değerlendirmede ikinci sırada bulunan 'Katılmıyorum' seçeneği 28 kişi tarafından tercih edilmiştir. Bu grupta en düşük gözlem değerinin 8 kişi ile 'Kesinlikle Katılıyorum' ifadesinin olduğu görülmektedir. Katılımcıların sahil yolunda yeterli sayıda oturma elemanları bulunduğu görüşüne katılımının cinsiyet ve Halfeti'de bulunma nedeni bazında değerlendirildiği Tablo 4.38'deki sayısal verilere göre; 56 yaşayan katılımcı bank ve sandalye sayısının yeterli olmadığını 'Katılmıyorum' seçeneğini işaretleyerek ifade ederken 54 katılımcının 'Kesinlikle Katılmıyorum' dediği görülmektedir. En düşük gözlem değerinin ise 27 kişi ile 'Kesinlikle Katılıyorum' seçeneğinin olduğu görülmektedir. Yaşayan erkek katılımcılardan en yüksek gözlem değerinin 44 kişi tarafından işaretlenen 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçeneği olduğu görülürken, yaşayan kadın katılımcılarda en yüksek değerin 22 katılımcı ile 'Katılmıyorum' seçeneği olduğu

görülmektedir.

Grafik 4.10: Katılımcıların Sahil Boyunca Bank ve Sandalye Sayısı Yeterli ve Estetik Açıdan Kente Uygundur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı (%) Grafiği

Katılımcıların Sahil Boyunca Bank ve Sandalye Sayısı Yeterli ve Estetik Açıdan Kente Uygundur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı (%) oransal grafiğine göre (Grafik 4.10); ziyaretçi katılımcılarda en yüksek değerin 'Katılıyorum' seçeneğinin olduğu görülürken ikinci sırada yüksek oranda 'Katılmıyorum' tercih edilmiştir. Grafik 4.10'da yaşayan katılımcıların erkek ve kadın kullanıcıları arasında yapılan değerlendirmeye göre; kadın katılımcılar da birinci sırada 'Katılmıyorum' seçeneği bulunurken erkek katılımcılar da ilk sırayı 'Kesinlikle Katılmıyorum' tercihi almaktadır.

Anket formunun 3. bölümünde yer alan çalışma alanına yönelik mekân kalitesi ile ilgili sorular başlığı altında yer alan 19. sorusu

19. Şehrin ana caddesi çok gürültülüdür.

şeklinde yöneltilmiştir. Ziyaretçi ve yaşayan katılımcıların değerlendirmesi aşağıdaki tablo ve grafiklerle açıklanmıştır.

Ziyaretçi Katılımcıların Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülüdür Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	18	11,6
Katılıyorum	66	42,6
Katılmıyorum	57	36,8
Kesinlikle Katılmıyorum	14	9,0

Tablo: 4.39: Ziyaretçi Katılımcıların Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülüdür Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Ziyaretçi Katılımcıların Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülüdür Görüşüne verdiği yanıtların değerlendirildiği Tablo 4.39'a göre; katılımın en yüksek olduğu seçeneğin 66 kişi ile kentin ana caddesinin çok gürültülü olduğunu ifade eden 'Katılıyorum' seçeneğinin olduğu görülmektedir. İkinci sırada 57 kişinin işaretlediği 'Katılmıyorum' tercihi yer almaktadır. Ziyaretçi katılımcıların en az tercih ettiği seçeneğin 14 kişinin katılımı ile 'Kesinlikle Katılmıyorum' olduğu gözlenmiştir.

Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülü Olma Nedenleri Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Hayvanların (köpek, kedi, güvercin vb.)	4	4,8
Araçların (otobüs, motor vb)	48	57,1
Müzik	43	51,2
Satıcıların	15	17,9
Gençlerin	6	7,1
İnsanların	12	14,3
Diğer	4	4,8

Tablo: 4.40: Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülü Olma Nedenleri Dağılımı Tablosu

Toplam 155 ziyaretçi katılımcının 84'ü şehrin ana caddesinin çok gürültülü olduğunu düşünmektedir. 84 kişiden kentin ana caddesinin gürültülü olma nedenlerini belirlemeleri istenmiştir. Birden fazla nedenin işaretlenebildiği seçeneklerde en yüksek gözlem değerinin 'Araçların (otobüs, motor, araba vb.)' gürültüsü olduğu görülmektedir. İkinci sırada 43 ziyaretçi katılımcı ile 'Müzik' sesinin gürültü nedenlerinden biri olduğu belirtilmiştir. En düşük gözlem değerinin 4'er kişinin seçimi ile 'Hayvanların (Köpek, Kedi, Güvercin vb.) ve

'Diğer' seçeneklerinin olduğu görülmektedir (Tablo 4.40).

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülüdür Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	48	25,9
Katılıyorum	97	52,4
Katılmıyorum	33	17,8
Kesinlikle Katılmıyorum	7	3,8

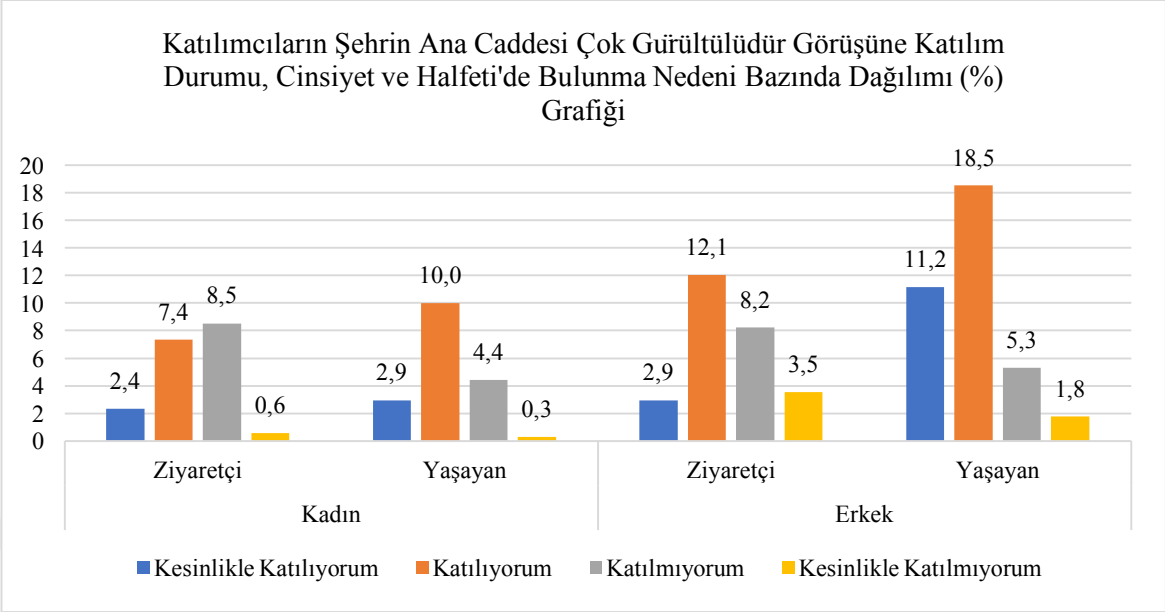
Tablo: 4.41: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülüdür Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Tablo 4.41'e göre; 185 kişiden oluşan yaşayan katılımcı grubunun 145'i şehrin ana caddesinin gürültülü olduğunu düşünürken, 40 kişi gürültülü olmadığını ifade etmişlerdir. En yüksek gözlem değerinin 97 kişi ile 'Katılıyorum' seçeneği olurken, en düşük gözlem değerinin 7 kişinin işaretlediği 'Kesinlikle Katılıyorum' tercihi olmuştur.

Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülü Olma Nedenleri Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Hayvanların (köpek, kedi, güvercin vb.)	11	7,6
Araçların (otobüs, motor vb)	74	51,0
Müzik	100	69,0
Satıcıların	20	13,8
Gençlerin	29	20,0
İnsanların	33	22,8
Diğer	21	12,4

Tablo: 4.42: Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülü Olma Nedenleri Dağılımı Tablosu

Kentin gürültülü olduğunu düşünen 145 yaşayan katılımcıdan gürültünün nedenlerinin belirlenmesi istenmiştir. Birden fazla seçeneğin işaretlenebileceği soruda, Halfeti'de yaşayan ve şehrin ana caddesinin çok gürültülü olduğuna katılanlar ilk sırada müziği, ikinci sırada araçları, üçüncü sırada ise insanları ortaya çıkan gürültünün nedenleri arasında göstermiştir. En düşük gözlem değerinin ise hayvanların gürültüsü olduğu görülmektedir (Tablo 4.42).

Grafik 4.11: Katılımcıların Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülüdür Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği

'Katılımcıların Şehrin Ana Caddesi Çok Gürültülüdür Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni' oransal dağılım (%) grafiğine göre (Grafik 4.11); Ziyaretçi kadın katılımcılarda en yüksek gözlem değerinin %8,5 ile 'Katılmıyorum' seçeneğinin olduğu görülmüştür. Diğer gruplara bakıldığında en yüksek değerin 'Katılıyorum' seçeneği olduğu gözlenmiştir.

Bu başlık altında değerlendirilen bir diğer soru 20. sorudur;

20. Halfeti'nin havası çok temizdir.

soruya göre yapılan değerlendirmeler aşağıdaki gibidir.

Katılımcıların Halfeti'nin Havası Çok Temizdir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**340**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	77	22,6
Katılıyorum	125	36,8
Katılmıyorum	107	31,5
Kesinlikle Katılmıyorum	31	9,1

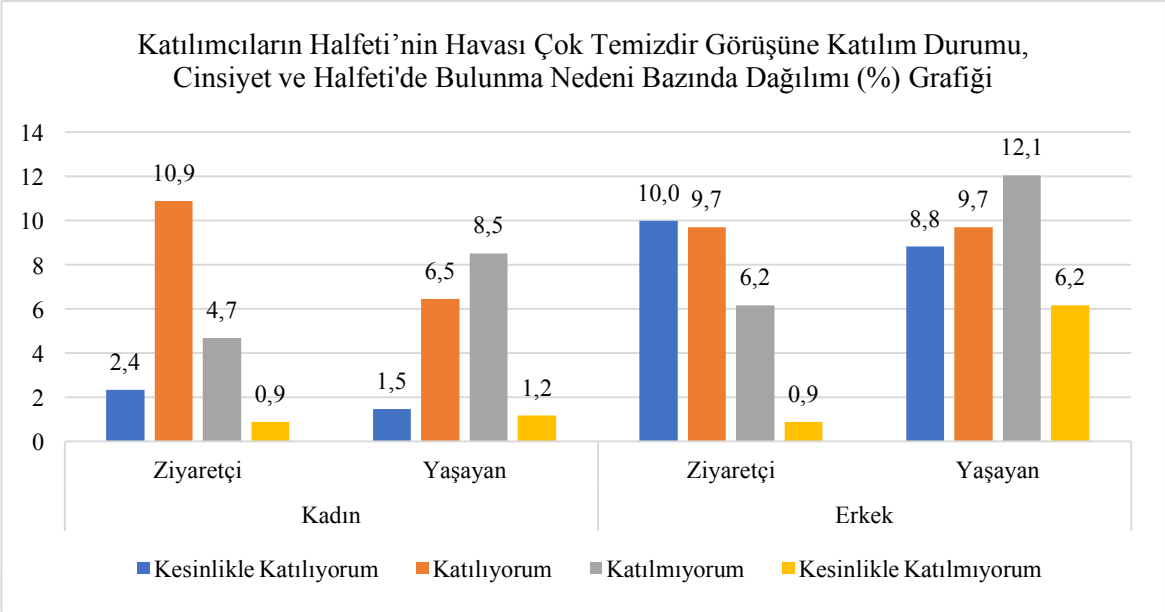
Tablo: 4.43: Katılımcıların Halfeti'nin Havası Çok Temizdir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Genel Değerlendirme Tablosu

Tablo 4.43'de Katılımcıların Halfeti'nin Havası Çok Temizdir görüşüne katılımı bazında hem sayısal hem de oransal dağılımı gösterilmektedir. Toplam 340 katılımcıdan oluşan kullanıcı grubunda 125 kişi 'Katılıyorum' diyerek kentin havasını temiz bulduğunu ifade ederken, 107 kişi 'Katılmıyorum' seçeneğini tercih etmiştir. 77 katılımcı şehrin havasının temiz olduğuna dair 'Kesinlikle Katılıyorum' değerlendirmesi yaparken en düşük gözlem değeri 31 kişinin katılımı ile 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçeneği olmuştur.

Halfeti'nin Havası Temiz Olmama Nedenleri Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Sigara kokusu	15	10,9
Nehirden gelen pis koku	90	65,2
Çöp kokusu	66	47,8
Araçların egzoz kokusu	28	20,3
Dükkânlardan gelen koku (yemek veya satılan ürünlerin)	47	34,1
Diğer	5	1,5

Tablo: 4.44: Halfeti'nin Havası Temiz Olmama Nedenleri Dağılımı Tablosu

Kentin havasını temiz bulmayan 138 kişiye neden temiz bulmadıklarını sorulmuştur. Birden fazla seçeneğin işaretlenebildiği tercihlerin başında nehirden gelen pis koku olduğu görülmüştür. İkinci neden olarak çöp kokusu değerlendirmesi yapılırken üçüncü sırada dükkanlardan gelen kokunun (Yemek veya satılan ürünlerin) katılımcıları rahatsız ettiği gözlenmiştir. Tablo 4.44'de seçenekler arasında en düşük gözlem değerinin 5 katılımcı ile 'Diğer' seçeneği olduğu görülmektedir.

Grafik 4.12: Katılımcıların Halfeti'nin Havası Çok Temizdir Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği

Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedenine göre katılımcıların Halfeti'nin Havası Çok Temizdir Görüşüne katılım durumunu gösteren oransal Grafik 4.12'e göre; ziyaretçi kadın katılımcıların %10,9'u kentin havasını temiz bulurken, yaşayan kadın katılımcıların %8,5'i Halfeti'nin havasını temiz bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Ziyaretçi erkek katılımcılarda en yüksek gözlem değerinin %10,0 ile 'Kesinlikle Katılıyorum' seçeneği iken, yaşayan erkek katılımcılar %12,1 oranında 'Katılmıyorum' diyerek Halfeti'nin havasını temiz bulmadıklarını ifade etmişlerdir.

Kentin kullanıcılara sağladığı 'Konfor ve Rahatlık' değerlendirmesinin yapıldığı bir diğer soru 25. Sorudur.

25. Şehirde bulunan tuvalet ve diğer ihtiyaçları giderecek olanaklar yeterlidir.

şeklinde yöneltilen soruya yönelik değerlendirmeler Tablo 4.45 ve Tablo 4.46'da yapılmıştır.

Ziyaretçi Katılımcıların Şehirde Bulunan Tuvalet ve Diğer İhtiyaçları Giderecek Olanaklar Yeterlidir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	16	10,3
Katılıyorum	39	25,2
Katılmıyorum	54	34,8
Kesinlikle Katılmıyorum	46	29,7

Tablo: 4.45: Ziyaretçi Katılımcıların Şehirde Bulunan Tuvalet ve Diğer İhtiyaçları Giderecek Olanaklar Yeterlidir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

155 kişiden oluşan ziyaretçi katılımcı grubunda tuvalet ve diğer ihtiyaçları giderecek olanakların yeterliliği konusunda %64,5'inin olumsuz fikir beyan ettiği, 35,5'inin ise konu hakkında olumlu düşündüğü görülmektedir (Tablo 4.45).

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Şehirde Bulunan Tuvalet ve Diğer İhtiyaçları Giderecek Olanaklar Yeterlidir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	10	5,4
Katılıyorum	45	24,3
Katılmıyorum	61	33,0
Kesinlikle Katılmıyorum	69	37,3

Tablo: 4.46: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Şehirde Bulunan Tuvalet ve Diğer İhtiyaçları Giderecek Olanaklar Yeterlidir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Tablo 4.46'da Halfeti'de yaşayan katılımcıların %37,3'ü şehirde bulunan tuvalet ve diğer ihtiyaçları giderecek olanaklar yeterlidir görüşüne 'Kesinlikle Katılmıyorum' derken %33,0'ü 'Katılmıyorum' ifadesini kullanmıştır. Yaşayan katılımcılarda en düşük gözlem değerinin %5,4 oranla 'Kesinlikle Katılıyorum' seçeneği olduğu görülmektedir.

4.3.3.2 Estetik Ölçütler Doğrultusunda Yapılan Analizler

Araştırma kapsamında estetik ölçütler başlığı altında üç önemli gösterge

incelenmiştir. Bunlar; Düzen, Uyum, Okunabilirlik, Saydamlık, Karmaşıklık, Kimlik/Anlam ve Tarihsel ve Kültürel Değerler olarak belirlenmiştir.

Düzen, Uyum, Okunabilirlik, Saydamlık, Karmaşıklık:

Estetik ölçütler başlığı altında yer alan 'Düzen, Uyum, Okunabilirlik, Saydamlık, Karmaşıklık' kavramları başarılı kamusal alanlarda aranan özellikler arasında yer almaktadır.

Bu anlamda anket formunda yer alan sorulardan biri 16. sorudur

16. Sahil yolunda bulunan bank ve sandalye sayısı yeterli ve estetik açıdan kente uygundur.

Kent mobilyalarının estetik açıdan şehre uygun olup olmadığı sorusuna verilen yanıtlar Tablo 4.47'de şu şekilde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların Sahil Boyunca Bank ve Sandalye Gibi Oturma Elemanlarının Sayısı Yeterli ve Estetik Açıdan Kente Uygundur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**340**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	41	12,1
Katılıyorum	115	33,8
Katılmıyorum	107	31,5
Kesinlikle Katılmıyorum	77	22,6

Tablo: 4.47: Katılımcıların Sahil Boyunca Bank ve Sandalye Gibi Oturma Elemanlarının Sayısı Yeterli ve Estetik Açıdan Kente Uygundur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Çalışmaya katılan 340 kullanıcının 115'i sahil boyunca bank ve sandalye gibi oturma elemanlarının sayısının yeterlidir ve Estetik Açıdan Kente Uygundur görüşüne 'Katılıyorum' diyerek en yüksek katılımın sağlandığı tercih olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci sırada 107 katılımcı ile 'Katılmıyorum seçeneğinin tercih edildiğini ve böylece 107 kişi kullanılan kent mobilyalarını estetik anlamda şehrin yapısına uygun bulmadığını ifade etmektedir. Tablo 4.47'de en düşük gözlem değerinin 41 katılımcı ile 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçeneği olduğu görülmektedir.

Halfeti'de seçilen alanda görsel kaliteyi analiz edebilmek adına yöneltilen

sorulardan bir diğeri 17. Soru;

17. Halfeti sahil yolu temiz ve bakımlıdır.

şeklinde olmuştur.

Ziyaretçi Katılımcıların Halfeti Sahil Yolu Temiz ve Bakımlıdır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	20	12,9
Katılıyorum	40	25,8
Katılmıyorum	68	43,9
Kesinlikle Katılmıyorum	27	17,4

Tablo 4.48: Ziyaretçi Katılımcıların Halfeti Sahil Yolu Temiz ve Bakımlıdır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

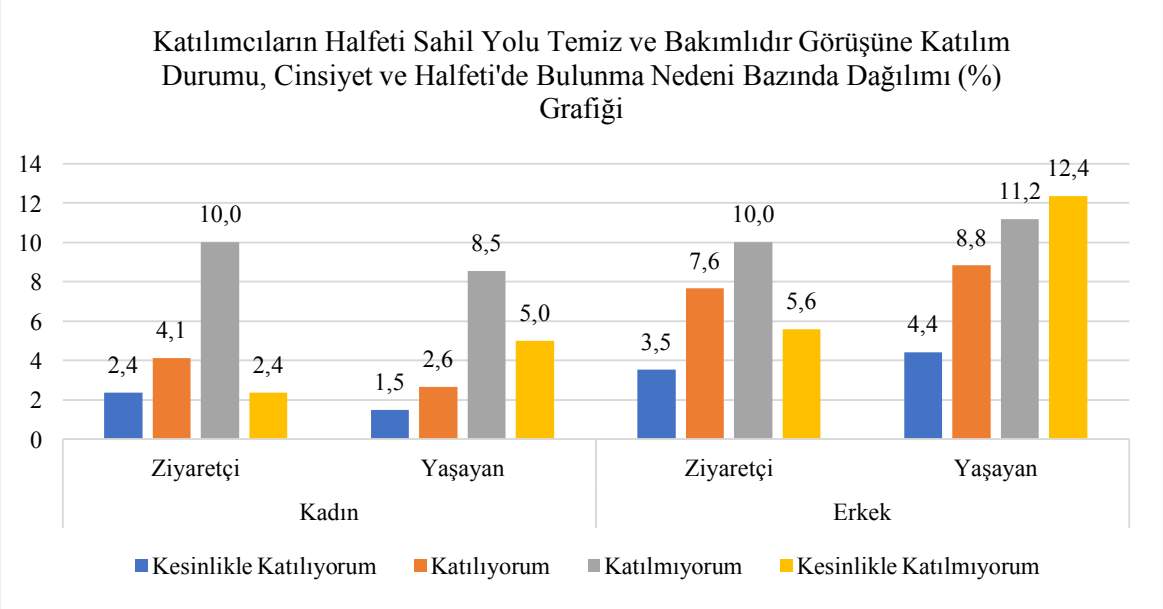
Çalışmada yöneltilen 17. Soru ziyaretçi katılımcılar bazında ele alınarak Tablo 4.48 incelendiğinde, ziyaretçi kullanıcı grubunda en yüksek gözlem değeri %43,9 oranıyla 'Katılmıyorum' seçeneği olmuştur. İkinci sırada %25,8 oranıyla ziyaretçi katılımcıların sahil yolunun temiz ve bakımlı olduğuna dair 'Katılıyorum' dediği görülmüştür. Ziyaretçilerin %17,4'ü 'Kesinlikle Katılmıyorum' diyerek şehri temiz ve bakımlı bulmadığını ifade ederken, %12,9'u 'Kesinlikle Katılıyorum' tercihi yaparak sahil yolunun temiz ve bakımlı olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Halfeti Sahil Yolu Temiz ve Bakımlıdır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	20	10,8
Katılıyorum	39	21,1
Katılmıyorum	67	36,2
Kesinlikle Katılmıyorum	59	31,9

Tablo 4.49: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Halfeti Sahil Yolu Temiz ve Bakımlıdır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Halfeti'de yaşayan katılımcıların Halfeti Sahil Yolu Temiz ve Bakımlıdır

görüşüne katılımı bazında dağılım Tablosu 4.49'a göre; 185 yaşayan katılımcının 67'si sahil yolunun temiz ve bakımlı olmadığı görüşünü 'Katılmıyorum' diyerek ifade ederken, yaşayan katılımcıların 59'u 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçeneğini işaretlemiştir. Sahil yolunun temiz ve bakımlı olduğunu düşünen yaşayan katılımcılardan 39'u 'Katılıyorum' derken 20'si 'Kesinlikle Katılıyorum' demiştir.

Grafik 4.13: Katılımcıların Halfeti Sahil Yolu Temiz ve Bakımlıdır Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği

'Halfeti Sahil Yolu Temiz ve Bakımlıdır Görüşünün Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Oransal Dağılım Grafiği' (Grafik 4.13) incelendiğinde ziyaretçi kadın ve ziyaretçi erkek katılımcı gruplarının sahil yolunu temiz ve bakımlı bulma düzeyinin ağırlıklı olarak 'Katılmıyorum' seviyesinde algılandığı görülmektedir. Yaşayan kadın katılımcılar düzeyinde bu etki 'Katılmıyorum' seviyesinde iken erkek katılımcılar düzeyinde ağırlıklı olarak 'Kesinlikle Katılmıyorum' seviyesinde algılanmıştır.

Görsel kaliteyi arttırmak adına ele alınan bir diğer konu kamusal alanların uygun şekilde bitkilendirilmesi yönündedir. Bu nedenle araştırmada kullanıcılara yöneltilen 24. Soruda;

24. İlçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanlar yeterince mevcuttur.

şeklinde bir soru sorulmuştur.

Katılımcıların İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**340**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	43	12,7
Katılıyorum	70	20,6
Katılmıyorum	145	42,6
Kesinlikle Katılmıyorum	82	24,1

Tablo: 4.50: Katılımcıların İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşü Genel Değerlendirme Tablosuna göre (Tablo 4.50); 340 katılımcının toplamda %66,7'si özgün bitkilerden oluşan yeşil alanların yeterince mevcut olmadığını 'Katılmıyorum' ve 'Kesinlikle Katılmıyorum' olarak değerlendirmişlerdir. Bu konuda olumlu fikir beyan eden katılımcılar ise %33,3 oranında olup, değerlendirmelerini 'Katılıyorum' ve 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçenekleri ile ifade etmişlerdir.

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	20	10,8
Katılıyorum	34	18,4
Katılmıyorum	75	40,5
Kesinlikle Katılmıyorum	56	30,3

Tablo: 4.51: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

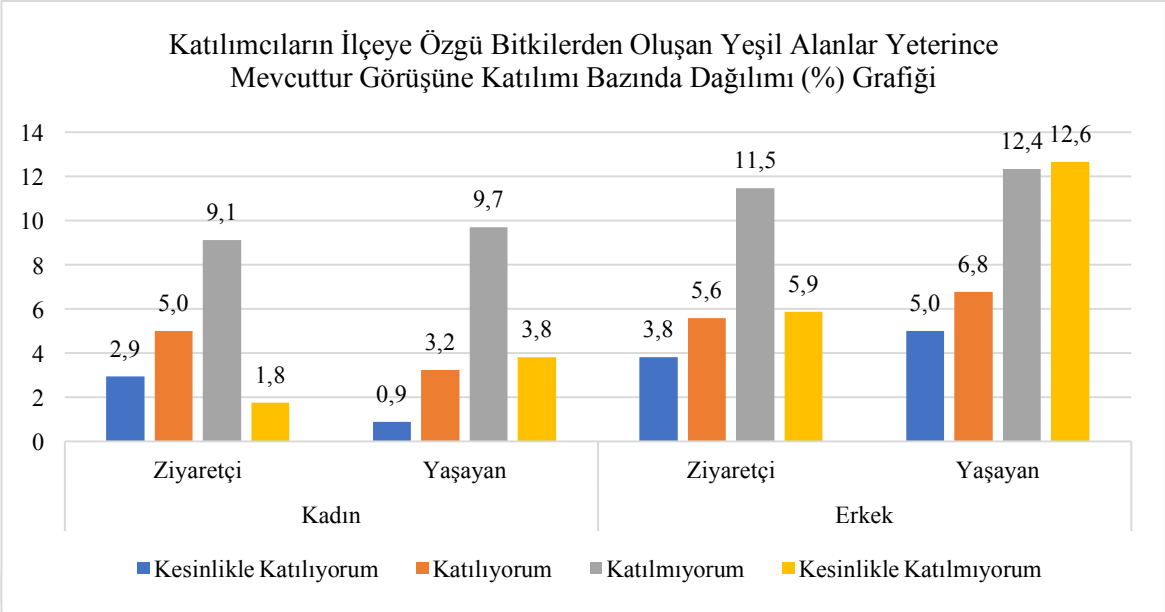
İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanların Yeterince Mevcut Görüşünün Halfeti'de Yaşayan Katılımcılara Göre Dağılımının incelendiği Tablo 4.50'de ise toplam 185 kişiden oluşan yaşayan katılımcı grubundan 75'i ilçeye özgü

bitkilerden oluşan yeşil alanlar yeterince mevcut görüşüne ‘Katılmıyorum’ derken, 56’sı ‘Kesinlikle Katılmıyorum’ demiştir. Yaşayan katılımcıların 34’ü için İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanların Yeterince Mevcuttur Görüşünün etki düzeyi ‘Katılıyorum’ olarak ifade edilmiştir. Tabloda en küçük gözlem değeri olan 20 kişi, yaşayan katılımcılar tarafından işaretlenen ‘Kesinlikle Katılıyorum’ seçeneğini göstermektedir.

Ziyaretçi Katılımcıların İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	23	14,8
Katılıyorum	36	23,2
Katılmıyorum	70	45,2
Kesinlikle Katılmıyorum	26	16,8

Tablo: 4.52: Ziyaretçi Katılımcıların İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

İlçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanlar yeterince mevcuttur görüşünün ziyaretçi katılımcı bazında dağılımı tablosu verilerine göre; en yüksek gözlem değeri 70 kişi ile ‘Katılmıyorum’ seçeneği olmuştur. Bu sayıyı 36 kişilik mevcutla ‘Katılıyorum’ tercihi takip etmektedir. 26 kişi bu görüşü desteklemediğini ‘Kesinlikle Katılmıyorum’ ifadesi ile belirtirken, grupta bulunan 23 kişi ‘Kesinlikle Katılıyorum’ diyerek olumlu görüşlerini ifade etmişlerdir (Tablo 4.52).

Grafik 4.14: Katılımcıların İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı (%) Grafiği

İlçeye Özgü Bitkilerden Oluşan Yeşil Alanlar Yeterince Mevcuttur Görüşünün Cinsiyet Ve Halfeti'de Bulunma Nedenine Göre Dağılımının Oransal Olarak İncelendiği Grafik 4.14'de oluşturulan 4 grupta da ağırlıklı olarak 'Katılıyorum' seçeneğinin işaretlenmiş olduğu görülmektedir. Sadece yaşayan erkek katılımcılarda en yüksek oranın %12,6 ile 'Kesinlikle Katılmıyorum' ifadesi olduğu ortaya konmaktadır.

Kimlik/Anlam:

Kent kimliği konusunda kullanıcıların değerlendirme yapabileceği sorularından biri olan 27. soru

> **27.** Bütün olarak değerlendirildiğinde sahil yolu, kentin yerel kimliği hakkında fikir vermektedir.

şeklinde yöneltilmiştir.

Katılımcıların Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**340**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	44	12,9
Katılıyorum	120	35,3
Katılmıyorum	117	34,4
Kesinlikle Katılmıyorum	59	17,4

Tablo 4.53: Katılımcıların Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılım Düzeyi Genel Değerlendirme Tablosuna göre; anket formunu dolduran katılımcıların %48,2'si sahil yolunun kentin yerel kimliği hakkında fikir verdiğini 'Kesinlikle Katılıyorum' ve 'Katılıyorum' seçenekleri ile değerlendirmişlerdir. Sahil yolunun kentin yerel kimliği hakkında fikir verdiği konusunda olumsuz fikir beyan eden katılımcılar ise %51,8 olup, etki düzeyini 'Kesinlikle Katılmıyorum' ve 'Katılmıyorum' seçenekleri ile göstermişlerdir (Tablo 4.53).

Ziyaretçi Katılımcıların Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	29	18,7
Katılıyorum	61	39,4
Katılmıyorum	48	31,0
Kesinlikle Katılmıyorum	17	11,0

Tablo 4.54: Ziyaretçi Katılımcıların Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

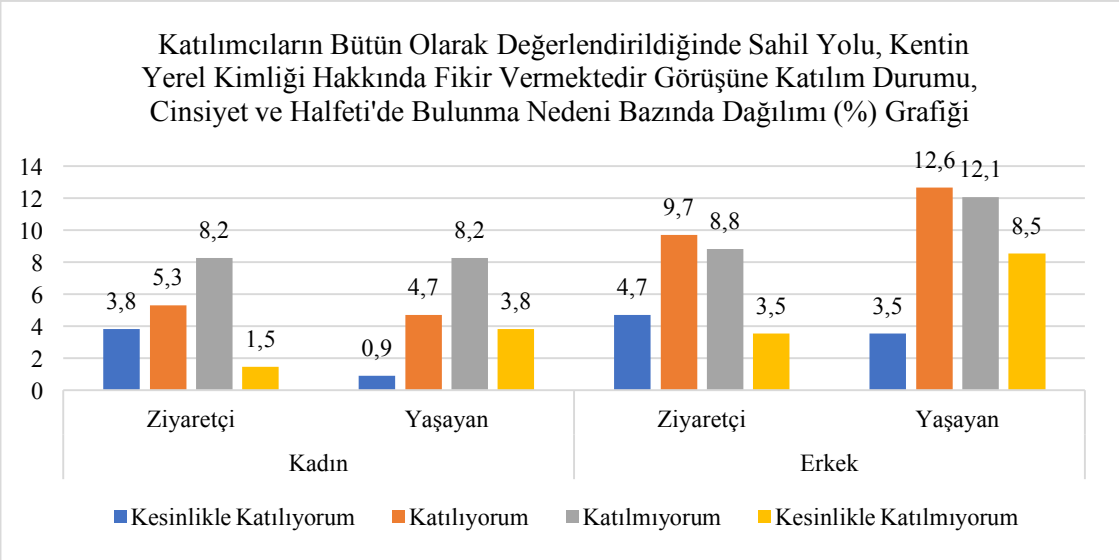
Tablo 4.54'e göre; toplam 155 kişiden oluşan ziyaretçi katılımcı grubunda 61 kişinin Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne 'Katılıyorum' diyerek değerlendirmede birinci sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada ağırlıklı olarak tercih edilen seçeneğin 48 kişinin katılımı ile 'Katılmıyorum' değerlendirmesi olmuştur. Katılımcıların 29'u sahil yolunun

kentin yerel kimliği hakkında fikir verdiği görüşüne ‘Kesinlikle Katılıyorum’ derken, 17 kişi ile ‘Kesinlikle Katılmıyorum’ yorumu tablodaki en düşük gözlem değeri olmuştur.

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	15	8,1
Katılıyorum	59	31,9
Katılmıyorum	69	37,3
Kesinlikle Katılmıyorum	42	22,7

Tablo 4.55: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşünün Halfeti’de yaşayan katılımcılara göre Dağılım Tablosu verilerine göre (Tablo 4.55); toplam 185 kişiden oluşan katılımcı grubun 69’unun ağırlıklı olarak ‘Katılmıyorum’ cevabını verdiği tespit edilmektedir. İkinci sırada 59 kişi tarafından işaretlenen ‘Katılıyorum’ seçeneğinin olduğu görülmektedir. Katılımcı grubunun 42’si belirtilen görüş hakkında ‘Kesinlikle Katılmıyorum’ diyerek olumsuz fikir beyan ederken, en düşük gözlem değeri olan 15 katılımcı, ‘Kesinlikle Katılıyorum’ seviyesinde görüş bildirmiştir.

Grafik 4.15: Katılımcıların Bütün Olarak Değerlendirildiğinde Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşüne Katılım Durumu, Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedeni Bazında Dağılımı (%) Grafiği

Sahil Yolu, Kentin Yerel Kimliği Hakkında Fikir Vermektedir Görüşünün Cinsiyet ve Halfeti'de Bulunma Nedenine Göre Oransal Dağılım Grafiği (Grafik 4.15) incelendiğinde ilk değerlendirme olarak kadın ziyaretçi ve yaşayan katılımcılarda yoğunluk derecesinin 'Katılmıyorum' ifadesinde olduğu yönündedir. Erkek ziyaretçi ve yaşayan katılımcıların ilk tercihlerini sahil yolu, kentin yerel kimliği hakkında fikir vermektedir görüşüne 'Katılıyorum' yönünde kullandıkları görülmektedir.

Tarihsel ve Kültürel Değerler:

Halfeti'de araştırma alanı olarak belirlenen sahil yolunda bulunan yapıların kent kültürünü ne derece yansıttığı konusunda anket formunda katılımcılara yöneltilen 26. soru

26. Sahil yolunda bulunan yapılar kent kültürünü yansıtmaktadır (Satış alanları, restoranlar vs.).

şeklinde olmuştur.

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolunda Bulunan Yapılar Kent Kültürünü Yansıtmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	24	13,0
Katılıyorum	73	39,5
Katılmıyorum	56	30,3
Kesinlikle Katılmıyorum	32	17,3

Tablo 4.56: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Sahil Yolunda Bulunan Yapılar Kent Kültürünü Yansıtmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Halfeti'de yaşayan katılımcılar, Sahil Yolunda Bulunan Yapılar Kent Kültürünü Yansıtmaktadır Görüşüne 73 kişilik mevcutla ağırlıklı olarak 'Katılıyorum' cevabının verildiği göze çarpmaktadır. Bu sayıyı 185 kişilik yaşayan katılımcı grubundan 56 kişi ile 'Katılmıyorum' değerlendirmesi takip etmektedir. Bu grupta sahil yolunda bulunan yapılar kent kültürünü yansıtmaktadır görüşünü 32 kişi 'Kesinlikle Katılmıyorum' şeklinde yorumlayarak olumsuz fikir beyan ederken, en düşük gözlem değerinin 24 kişi ile 'Kesinlikle Katılıyorum' şeklinde olumlu yorumlandığı görülmektedir (Tablo 4.56).

Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolunda Bulunan Yapılar Kent Kültürünü Yansıtmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	27	17,4
Katılıyorum	65	41,9
Katılmıyorum	46	29,7
Kesinlikle Katılmıyorum	17	11,0

Tablo 4.57: Ziyaretçi Katılımcıların Sahil Yolunda Bulunan Yapılar Kent Kültürünü Yansıtmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Tablo 4.57'de yer alan verilere göre; ziyaretçi katılımcıların bazında Sahil Yolunda Bulunan Yapılar Kent Kültürünü Yansıtmaktadır Görüşünün değerlendirilmesinde yoğunluğun 65 kişinin tercihi ile 'Katılıyorum' cevabında olduğu görülmektedir. Seçenekler arasında ikinci sırada 46 kişinin seçimi ile 'Katılmıyorum' yanıtının olduğu tespit edilmiştir. Toplam 155 kişinin katıldığı çalışma sorusunda olumlu fikir beyan edenlerin sayısı 92 kişi iken, konu

hakkında olumsuz düşündüklerini ifade edenlerin sayısının 63 kişi olduğu ortaya konmuştur. Tabloda en düşük gözlem değerinin ise 17 kişinin tercih ettiği 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçeneğinin olduğu görülmektedir.

Estetik değerlerin analiz edilebilmesi noktasında tarihsel ve kültürel değerler başlığı altında yöneltilen 28. soru

28. Mimari açıdan kent genelinde kültürel miras korunmaktadır.
şeklinde sorulmuştur.

Ziyaretçi Katılımcıların Mimari Açıdan Kültürel Miras Korunmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
TOPLAM	**155**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	29	18,7
Katılıyorum	51	32,9
Katılmıyorum	42	27,1
Kesinlikle Katılmıyorum	33	21,3

Tablo 4.58: Ziyaretçi Katılımcıların Mimari Açıdan Kültürel Miras Korunmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Çalışmaya katılan ziyaretçi katılımcıların Mimari Açıdan Kültürel Miras Korunmaktadır Görüşüne katılım değerlerinin gösterildiği Tablo 4.58'e göre en yüksek gözlem değerinin %32,9 oranında 'Katılıyorum' seçeneği dikkat çekmektedir. Bu oranı %27,1 ile 'Katılmıyorum' tercihi takip etmektedir. En düşük gözlem değerinin %18,7 oranıyla 'Kesinlikle Katılıyorum' cevabının olduğu gözlenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların Mimari Açıdan Kültürel Miras Korunmaktadır Görüşü konusunda olumlu yaklaşım gösterenlerin oransal değeri %51,6 iken bu görüşe katılmayan kullanıcıların oransal değeri %48,4 olarak saptanmıştır.

Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Mimari Açıdan Kültürel Miras Korunmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı		
	Sayı	**Yüzde**
Toplam	**185**	**100,0**
Kesinlikle Katılıyorum	17	9,2
Katılıyorum	47	25,4
Katılmıyorum	70	37,8
Kesinlikle Katılmıyorum	51	27,6

Tablo 4.59: Halfeti'de Yaşayan Katılımcıların Mimari Açıdan Kültürel Miras Korunmaktadır Görüşüne Katılımı Bazında Dağılımı Tablosu

Halfeti'de yaşayan katılımcıların Mimari Açıdan Kültürel Miras Korunmaktadır Görüşüne Katılım durumuna göre dağılımının incelendiği Tablo 4.59'da yaşayanların %34,6'sı 'Kesinlik Katılıyorum' ve 'Katılıyorum' şeklinde olumlu değerlendirme yaparken, kültürel mirasın korunmadığı konusunda %65,4 oranında 'Katılmıyorum' ve 'Kesinlikle Katılmıyorum' seçenekleri ile olumsuz yönde fikir beyan etmişlerdir. Bu tabloda en yüksek gözlem değerinin 70 kişi ile 'Katılmıyorum' cevabı olduğu görülmektedir. En düşük gözlem değerinin ise 17 kişinin tercih ettiği 'Kesinlikle Katılıyorum' seçeneğinin olduğu ortaya konmuştur.

4.3.4 Araştırma Verilerinin İstatistik Yöntemler Kullanılarak Değerlendirilmesi ve Hipotezlerin Sınanması

Hipotez testleri ve anlamlılık düzeylerinin belirlenmesinde SPSS 21.0 vasıtasıyla belirli regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu analizin yapılmasının sebebi birden fazla değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir neden-sonuç ilişkisi bulunup bulunmadığına açıklık getirmektir. Yapılan regresyon analizinde ilk olarak modelin anlamlılığına bakılmıştır. Çıkan t değeri bu neden-sonuç ilişkisinin kurulup kurulamayacağını göstermektedir. Aralarında anlamlı bir ilişki olduğu saptanan değişkenler için daha sonra B değerine bakılmaktadır. B değeri pozitif ise bu iki değişken arasında olumlu bir ilişki bulunduğu yorumu yapılabilir. Yani bir değişkendeki olumlu yönde bir değişim, diğerinin de olumlu yönde değişmesi anlamına gelmektedir. Bu değer 1'e

yaklaştıkça tahminin o kadar isabetli olduğu sonucuna varılır. Standart hata sıfıra ne kadar yakınsa da o kadar iyi bir tahmin yapıldığı söylenebilir. Son olarak Beta değeri ile bir değişkendeki bir birimlik değişim olması halinde diğer değişkende yüzde kaç oranında bir değişim olacağını anlamış oluruz. Beta 1'e ne kadar yakın olursa, bağımlı değişkende meydana gelen değişimin diğer bağımsız değişkeni o kadar yüksek ölçüde etkilediği sonucuna varılmaktadır. Hipotezlerin sınanması noktasında yer alan analizler bu bakış açısıyla yorumlanarak açıklanmıştır. Buna göre;

Tez kapsamında araştırmanın başında belirlenen varsayımlarda birincisi şu şekildedir;

H1: Bir kültürel sürdürülebilirlik hareketi olan sakin şehirlerde bulunan kent mekanları kent kültürünü ve kimliğini yansıtır.

Yukarıda belirtilen hipotezin (H1) anket çalışmasında test edildiği sorular şunlardır;

14. İlçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır.

15. Ana Cadde üzerinde yöreye özgü ürünlerin satıldığı yerel ürünler pazarı ve dükkânlar bulunmakta ve yeterlidir.

16. Sahil yolunda bulunan bank ve sandalye sayısı yeterli ve estetik açıdan kente uygundur.

24. İlçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanlar yeterince mevcuttur.

26. Sahil yolunda bulunan yapılar kent kültürünü yansıtmaktadır (Satış alanları, restoranlar vs.).

27. Bütün olarak değerlendirildiğinde sahil yolu, kentin yerel kimliği hakkında fikir vermektedir.

Buna göre; sakin şehirlerde kent mekanlarının kent kimliğini yansıtması arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ve bu ilişki Tablo 4.60'da şu şekilde açıklanmıştır.

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	**Regression**	139,202	5	27,840	61,785	**,000**
	Residual	150,501	334	,451		
	Total	289,703	339			

Tablo: 4.60: Sakin Şehirlerde Kent Mekanlarının Kent Kimliğini Yansıtması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Analiz Tablosu

Yapılan regresyon analizine göre “ana cadde üzerinde yöreye özgü ürünlerin satıldığı yerel ürünler pazarı ve dükkanların bulunması” (S15) ve “ilçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanların yeterince mevcut olması” (S24) ile “sahil yolunun kentin yerel kimliği hakkında fikir veriyor olması” (S27) arasında istatistiksel olarak anlamlı ve güçlü sayılabilecek bir ilişki bulunmaktadır. Buna karşılık, “ilçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır” (S14) ve “sahil boyunca bank ve sandalye gibi oturma elemanlarının sayısı yeterlidir ve kent estetiğine uygundur” (S16) ifadeleri ile “sahil yolunun kentin yerel kimliği hakkında fikir veriyor olması” (S27) arasında istatistiki olarak anlamlı benzer bir ilişki kurulamamıştır (Tablo 4.61).

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	,283	,149		1,904	,058
	S14	,074	,051	,072	1,459	,146
	S15	,114	,044	,123	2,593	**,010**
	S16	,041	,045	,042	,907	,365
	S24	,195	,047	,202	4,125	**,000**

Tablo: 4.61: Sakin Şehirlerde Kent Mekanlarının Kent Kimliğini Yansıtması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Analiz Tablosu

Ayrıca kent mekanlarının kent kültürünü yansıtması arasında da yine anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ve bu durum Tablo 4.62’de şu şekilde açıklanmıştır.

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	**Regression**	78,406	4	19,601	31,985	**,000**
	Residual	205,297	335	,613		
	Total	283,703	339			

Tablo: 4.62: Sakin Şehirlerde Kent Mekanlarının Kent Kimliğini Yansıtması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Analiz Tablosu

Yapılan regresyon analizine göre; "ilçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmakta olması" (S14), "ana cadde üzerinde yöreye özgü ürünlerin satıldığı yerel ürünler pazarı ve dükkanların bulunması" (S15) ve "ilçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanların yeterince mevcut olması" (S24) ile "kent mekanlarının kentin kültürü hakkında fikir veriyor olması" (S26) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 4.63).

Bunlar içerisinde yerel ürünler pazarı ve dükkanların bulunması (S15) ve ilçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanların mevcut olması (S24) ifadelerinin kentin kültürü hakkında fikir veriyor olması (S26) arasındaki ilişki oldukça güçlüdür.

Buna karşılık, yine yukarıda olduğu gibi "sahil boyunca bank ve sandalye gibi oturma elemanlarının sayısı yeterlidir ve kent estetiğine uygundur" (S16) ifadesi ile "yapıların kentin kültürü hakkında fikir veriyor olması" (S26) arasında istatistiki olarak anlamlı benzer bir ilişki kurulamamıştır (Tablo 4.63).

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	,690	,169		4,078	,000
	S14	,153	,059	,150	2,610	**,009**
	S15	,242	,049	,264	4,900	**,000**
	S16	-,009	,052	-,009	-,171	,864
	S24	,250	,054	,261	4,675	**,000**

Tablo: 4.63: Sakin Şehirlerde Kent Mekanlarının Kent Kimliğini Yansıtması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Regresyon Analizi Tablosu

Önerilen ikinci hipotez ise;

H2: Yaşam kalitesi ile mekân kalitesi doğru orantılıdır. Dolayısıyla, tasarlanmış kamusal mekanlar yaşam kalitesinin yükseltilmesinde önemli rol oynar.

şeklinde olmuştur. Ortaya konan bu varsayımdan hareketle anket çalışmasında ilişkili olduğu sorular şunlardır;

9. Halfeti'nin ana meydanına giriş belirgindir.
10. Halfeti'ye her çeşit özel ve toplu taşıma araçlarıyla ulaşım kolaydır.
11. Şehir içinde yaya olarak ulaşım kolaydır.
12. Sahil yolu boyunca özel araçları (bisiklet, motorlar, arabalar) park etmek için yeterli park yeri mevcuttur.
13. Sahil yolu güvenilir bir yerdir.
14. İlçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır.
15. Ana Cadde üzerinde yöreye özgü ürünlerin satıldığı yerel ürünler pazarı ve dükkânlar bulunmakta ve yeterlidir.
16. Sahil yolunda bulunan bank ve sandalye sayısı yeterli ve estetik açıdan kente uygundur.
18. Sahil yolu engelli insanların kullanımı için uygundur (Görme, duyma, tekerlekli sandalye ve bebek arabası kullananlar gibi).
25. Şehirde bulunan tuvalet ve diğer ihtiyaçları giderecek olanaklar yeterlidir.

Tasarlanmış kamusal mekanların yaşam kalitesinin yükseltilmesinde rol oynaması arasındaki ilişkinin yapılan ki-kare analizine göre yorumlandığı Tablo 4.64'e göre;

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	**Regression**	15,459	10	1,546	7,384	**,000**
	Residual	68,879	329	,209		
	Total	84,339	339			

Tablo 4.64: Tasarlanmış Kamusal Mekanların Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesinde Rol Oynaması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Analiz Tablosu

Tasarlanmış kamusal mekanların yaşam kalitesinin yükseltilmesinde rol oynaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tasarlanmış kamusal mekanların yaşam kalitesinin yükseltilmesinde rol oynaması arasındaki ilişkinin yapılan regresyon analizine göre yorumlandığı Tablo 4.65'e göre;

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	,981	,123		7,961	,000
	S9	-,017	,033	-,030	-,512	,609
	S10	,183	,034	,365	5,354	**,000**
	S11	,033	,032	,067	1,037	,300
	S12	,029	,034	,057	,856	,393
	S13	,074	,029	,131	2,566	**,011**
	S14	,001	,036	,002	,027	,979
	S15	,034	,030	,069	1,146	,253
	S16	-,006	,033	-,011	-,166	,868
	S18	-,110	,037	-,203	-2,969	**,003**
	S25	-,002	,031	-,004	-,070	,944

Tablo 4.65: Tasarlanmış Kamusal Mekanların Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesinde Rol Oynaması Arasındaki İlişkiyi Gösteren Regresyon Analiz Tablosu

Tasarlanmış kamusal mekanların yaşam kalitesinin yükseltilmesindeki rolü noktasında yapılan istatistiksel analizlerde, bu iki olgu arasındaki en güçlü ilişki "Halfeti'ye her çeşit özel ve toplu taşıma araçlarıyla ulaşım kolaydır" (S10) ifadesinde kendisini bulmuştur. Bunun dışında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler "sahil yolu güvenilir bir yerdir" (S13) ve "sahil yolu engelli insanların kullanımı için uygundur" (S18) ifadelerinde kendisini bulsa da, bu ilişkiler ilk örnekteki değişken kadar güçlü değildir.

Araştırma kapsamında önerilen son varsayım;

H3: Yerel halkın sakin şehir bilinci kent kimliğinin ve dokusunun korunması farkındalığını yaratır.

şeklinde ifade edilmiştir. Hipotezin sınanması adına anket formunda yöneltilen sorular şu şekildedir;

7. Halfeti'nin sakin şehir olduğunu biliyor musunuz?

8. Sakin şehir olmanın Halfeti'ye katkı sağladığını düşünüyor musunuz?

14. İlçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır.

15. Ana Cadde üzerinde yöreye özgü ürünlerin satıldığı yerel ürünler pazarı ve dükkânlar bulunmakta ve yeterlidir.

24. İlçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanlar yeterince mevcuttur.

26. Sahil yolunda bulunan yapılar kent kültürünü yansıtmaktadır (Satış alanları, restoranlar vs.).

27. Bütün olarak değerlendirildiğinde sahil yolu, kentin yerel kimliği hakkında fikir vermektedir.

28. Mimari açıdan kent genelinde kültürel miras korunmaktadır.

Kentin sakin şehir olduğunu bilen (S7) ve sakin şehir olmanın Halfeti'ye katkı sağladığını düşünenler (S8) ile ilçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapıldığı fikri (S14), ana cadde üzerinde yerel ürünler pazarı ve dükkanların yeterli olduğu düşüncesi (S15), ilçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanların yeterli olduğu fikri (S24), sahil yolunda bulunan yapıların kent kültürünü yansıttığı (S26), kentin yerel kimliği hakkında fikir verdiği (S27) ve kentte mimari açıdan kültürel mirasın korunduğu (S28) düşünceleri arasındaki ilişki yapılan analiz tablosunda şu şekilde yorumlanmıştır (Tablo 4.66).

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	**Regression**	49,853	6	8,309	9,614	**,000**
	Residual	242,865	281	,864		
	Total	292,719	287			

Tablo 4.66: Sakin Şehir Bilinci ile Kent Kimliğinin ve Dokusunun Korunması Farkındalığı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Ki-Kare Analiz Tablosu

Yapılan regresyon analizine göre kentin sakin şehir olmasının kente katkı sağladığını düşünenler için; “ilçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılıyor olması” (S14), “ana cadde üzerinde yerel ürünler pazarı ve dükkanların bulunuyor olması” (S15), “ilçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanların yeterince mevcut olması” (S24), “sahil yolunda bulunan yapıların kent kültürünü yansıtıyor olması” (S26) ve “kentin yerel kimliği hakkında fikir vermesi” (S27) düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Tablo 4.67).

Yapılan regresyon analizine göre kentin sakin şehir olmasının kente katkı sağladığını düşünenler için; yalnızca kentin mimari açıdan kültürel mirasını koruyor olması düşüncesi (S28) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 4.67).

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	,871	,218		3,995	,000
	S14	,147	,074	,132	2,000	**,046**
	S15	,069	,064	,069	1,091	,276
	S24	,025	,070	,024	,352	,725
	S26	-,077	,083	-,069	-,925	,356
	S27	,086	,085	,079	1,012	,313
	S28	,273	,076	,273	3,578	**,000**

Tablo: 4.67: Sakin Şehir Bilinci ile Kent Kimliğinin ve Dokusunun Korunması Farkındalığı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Regresyon Analizi Tablosu

Buna göre; kentin sakin şehir olmasının kente katkı sağladığını düşünenlerin; kentte mimari açıdan kültürel mirasın koruyor olduğunu düşüncesi istatistiksel olarak anlamlı olsa da bu ilişkinin çok zayıf olduğu görülmektedir.

Tüm bu analizler ışığında çalışmanın başında belirlenen üç hipotezinde anlamlı olduğu görülmektedir. Hipotezlerin sınanması noktasında ilişkili olduğu düşünülen anket sorularının bazıları kuvvetli bir bağ ifade ederken bazıları ile zayıf bir ilişkinin kurulduğu görülmektedir. Bu noktada ortaya çıkan sonuçlar ve değerlendirmeler Bölüm 5’de yer almaktadır.

5. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Küreselleşme sürecinin etkisiyle ‘Hız’ hayatın her noktasında etkisini göstermeye başlamıştır. İnsanlar artık daha hızlı çalışmakta, yaşamakta, üretmekte, tüketmekte ve karar vermektedir. Bireyler yaşadıkları ‘an’ın farkına varamadan hayatlarını devam ettirmektedirler. Hayatın bu denli hızla yaşanması mesafeleri de beraberinde getirmiştir. En belirgin mesafenin geçmiş ile koyulduğu bu nedenle yerel kimlik ve kültürel değerlerden hızla uzaklaşıldığı görülmektedir. ‘Hız’a ve onun yarattığı mesafelere bir başkaldırı olarak tanımlanan yavaş hareketi, teknolojinin nimetlerini göz ardı etmeden, kentin kültürel geçmişine sahip çıkarak bireyin yaşam kalitesini yükseltmeyi hedeflemektedir. Bu çeşit bir yaşam anlayışı ile bireylerin daha sağlıklı, daha sakin ve daha kaliteli bir hayat sürdürmesi mümkün olabilir. Bu nedenle yavaş şehir oluşumunun kentlerin yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik bir araç aynı zamanda hareketin bir kalite göstergesi olduğu ifade edilebilir.

İtalya’da doğan bu fikir küçük ölçekli yerleşimlerden uyarlanarak hayata geçirilmiştir. İtalya’da ve Avrupa kentlerinin genelinde gerekli altyapının temelde bulunuyor olması oluşumun başarıya ulaşmasında önemli bir etkendir. Araştırma kapsamında ülkemizden ve İtalya’dan verilen yavaş şehir örnekleri bu düşünceyi desteklemektedir. Ülkemizin ilk yavaş kenti Seferihisar ve ilk sakin adası Gökçeada örnekleri İtalya’nın Trani kenti ile birlikte analiz edilmiş bu noktada ulaşılan ortak sonuç; ülkemizde bu fikrin bir etiket olarak kentlerin üzerine yapıştırıldığı aynı zamanda marka değerinin reklam amacıyla kullanıldığı gözlenmiştir. Çalışmada yer verilen örneklerden yola çıkarak ülkemizde sakin kent kriterlerini yerine getirmek için ciddi çabaların sarf edildiği görülmektedir. Ancak bu durumun Trani örneği göz önünde bulundurulduğunda, kentin halihazırda bu fikirle yaşadığı düşüncesine varılmıştır. Yapılan bu karşılaştırma çalışma ile yavaş kent anlayışının, içinde yaşayan halkın ve

yönetimlerin onu benimsemesi ve hayat tarzı olarak görmesi ile ilerleyebileceği sonucuna varılmıştır.

Bir mekânın varlığını sürdürebilmesi ve anlam bulması ancak insan eliyle mümkündür. İnsanların içinde bulunmayı tercih etmediği, işlevini ve kullanım amacını kaybeden kent mekanlarında yaşam kalitesinin yükseltilmesi oluşumun temel hedeflerindendir. Kalite kavramı, zaman, mekân ve kişiye göre farklılıklar gösteren bir olgudur. Göreceli bir kavram olması nedeniyle hem yaşam kalitesinin hem de kamusal mekân kalitesinin belirleyicileri öznel ve nesnel parametreler olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Kentsel yaşam kalitesinin belirleyicilerine bakıldığı zaman her birinin 7 ana başlık altında 72 kriterden oluşan yavaş şehir kriterleri ile birebir ilişki içinde olduğu görülmektedir. Söz konusu mekânın kalitesi kullanıcının mekânı kullanma sıklığı ve mekân ile kurduğu bağın gücü ile doğru orantılıdır. Bir başka deyişle insan ve mekân arsındaki bağ, yere ait hissetme durumu olarak da tanımlanabilir. Bu anlamda mekânın kullanıcılar tarafından tercih edilmesi ve bu tercihten duyduğu memnuniyet bir kalite ifadesi olarak tanımlanabilir.

“Devamlılığın sağlanması” olarak da tanımlanan sürdürülebilirlik kavramı ekonomik, sosyal ve çevresel bileşenleri ile yavaş şehir hareketiyle aynı amaca hizmet etmektedir. Bu nedenle yavaş şehirler küçük ölçekli kentlerde sürdürülebilir kent hareketi olarak da tanımlanmaktadır. Kent; insanlar arasındaki sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi alışverişin en yoğun yaşandığı mekanlar topluluğu olarak ifade edilmektedir. Kentleşme olgusu ise bahsedilen bütün bu bileşenlerin mekânı şekillendirmesi süreci olarak adlandırılmaktadır. Bu şekillenme durumu “kimlik” kavramını karşımıza çıkarmaktadır. Kimlik; bir canlıyı, bir nesneyi ya da bir şehri bir diğerinden farklı kılar. Bu noktada kültür olgusunu kimlik kavramından ayrı düşünmek mümkün değildir, çünkü aslında kimliğimizi oluşturan özellikler yaşadığımız kültürün bir parçasıdır. Kent kimliği de her kentin kendine ait özelliklerinin geçmişi ile harmanlanarak oluştuğu uzun bir sürecin ürünüdür. Bu ürün sürekli olarak değişim ve gelişim halindedir. Bu nedenle kent kimliğinin korunması demek hem geçmişin hem de bugünün

korunarak yaşatılması ve devam ettirilmesi anlamına gelmektedir. Sürdürülebilir kent yaklaşımının temelinde yavaş şehir anlayışında olduğu gibi “insan” vardır. Kişilerin her anlamda kendini iyi hissetmesi hali olarak tanımlanan yaşam kalitesinin üst düzeye çıkarılması hedeflenmektedir. Yaşam kalitesi, bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığı, eğitim hayatı, sosyal ilişkileri, yaşadığı çevre ve iş hayatı gibi belirtilen standart göstergelerinin tamamından duyduğu memnuniyetin toplamıdır. Kentlerin ve kentlilerin, sosyal ve kültürel yaşantılarını göz önünde tutularak, aynılaştırmadan tam tersine farklılaşan yönlerini ortaya koyarak sürdürülebilirliği mümkün kılınabilir. Toplumu ve kültürü sembolize eden kamusal mekanlar, sosyal ve kültürel yaşamların en net biçimde gözlendiği alanlardır. Aynı zamanda kamusal mekanlar, her türlü sosyal ve kültürel sınıftan insanların bir araya geldikleri, buluştukları, konuştukları ve tartıştıkları alanlardır. Bu bağlamda kamusal mekanlarda sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanması bu mekanlarda kollektif hafızanın oluşturulması adına önemli bir etkendir. Sosyo-kültürel sürdürülebilirlik kavramı sosyal ve kültürel kimliğin korunmak istenmesi olarak tanımlanabilir. Bir toplumun alışkanlıklarını, inançlarını, gelenek ve göreneklerini ifade eden kültür kavramı toplumdan topluma farklılıklar gösterir. Bu anlamda söz konusu farklılıkların korunması adına son yıllarda birçok proje geliştirilmektedir. Yaşam kalitesinin yükseltilmesi doğrultusunda belirlenen aynı zamanda kamusal mekânları doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen; enerji tasarrufu, görsel kalite, trafik ve ulaşım olanakları, engelli kullanıcıların ve farklı kültürlerin uyumu, kente ait değerlerin iyileştirilmesi, sosyal altyapının desteklenmesi, doğal çevrenin korunarak sosyal yaşama dahil edilmesi, yerel ürünlerin üretiminin ve tüketiminin sağlanması, sosyal etkinlik alanlarının iyileştirilmesi ve oluşturulası gibi kriterleri ile ‘Yavaş Şehir’ hareketi bu koruma projelerinden biridir.

Araştırmanın temelini oluşturan sakin şehir hareketi, yaşam kalitesi ve mekân kalitesi kavramları ile ilgili yapılan literatür çalışması, tez çalışmasının araştırma kısmında ortaya konan varsayımların mantıksal çerçevesini oluşturmuştur. Alan çalışması öncesinde hazırlanan ve test edilmek istenen hipotezler daha önceki bölümlerde de belirtildiği üzere şu şekildedir;

H1: Bir kültürel sürdürülebilirlik hareketi olan sakin şehirlerde bulunan kent mekanları kent kültürünü ve kimliğini yansıtır.

H2: Yaşam kalitesi ile mekân kalitesi doğru orantılıdır. Dolayısıyla, tasarlanmış kamusal mekanlar yaşam kalitesinin yükseltilmesinde önemli rol oynar.

H3: Yerel halkın sakin şehir bilinci kent kimliğinin ve dokusunun korunması farkındalığını yaratır.

Ülkemizin 9. Sakin kenti olan Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesinde kentlerin iç mekânı olarak tanımlanan kamusal mekanlarda yürütülen alan çalışması yukarıda yer verilen hipotezlerle bağlantılı olarak kent kültürünün sürdürülebilirliğini ve yaşam kalitesinin yükseltilmesini destekleyen sakin şehir oluşumunun 7 ana başlık altında oluşturduğu kriterlerin mekan kalitesi parametreleri ile ilişkilendirilerek kamusal mekan kalitesinin arttırılmasına yönelik analizlerin yapilmasi amacıyla mülakat ve 340 katılımcı ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu sayede hipotezler test edilmiş ve elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar şu şekildedir;

Anket çalışmasının Aralık ayında yapılmış olması sebebiyle bu aylarda ziyaretçi sayısının bahar aylarına oranla daha az olduğu görülmüştür. Bu nedenle çalışmaya katılanların %54,4'ü yaşayanlar iken %45,6'sının şehre gelen ziyaretçiler olduğu görülmektedir. Cinsiyet açısından en ağırlıklı katılımcı grubun %63,5 ile erkekler olduğu görülmektedir. Yaş grubu olarak en yüksek oranın hem kadın katılımcılarda hem de erkek katılımcılarda 18-30 yaş grubunda olduğu saptanmıştır. Eğitim durumu ziyaretçi ve yaşayan gruplarına göre değerlendirildiğinde ziyaretçi katılımcılarda hem erkek hem de kadınlarda ağırlığın Üniversite mezunlarında olduğu görülmektedir. Yaşayan kadın katılımcılarda eğitim durumunun en yüksek gözlendiği seviye Lise iken, yaşayan erkeklerde eğitim seviyesinin ağırlıklı olarak İlköğretim düzeyinde olduğu görülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde kadın katılımcıların %27,6'sı kentin yavaş kimliğini bilirken erkek katılımcıların %57,1'i Halfeti'nin yavaş şehir olduğunu bilmektedir. Halfeti'nin sakin şehir olduğunu bilen kadın katılımcıların ağırlıklı olarak Üniversite mezunu olduğu görülürken, erkek katılımcılarda bu oranın en yüksek olduğu eğitim durumu Lise düzeyindedir. Bulundukları kentin yavaş şehir olduğunu bilen katılımcılar oluşumun kente katkı sağlaması noktasında ziyaretçi ve yaşayan bazında değerlendirilmiştir. Buna göre ziyaretçi katılımcılar oluşumun olumlu etkilerini gördüklerini ifade ederken, yaşayan katılımcılarda erkek ve kadınlar arasında fikir ayrılığı yaşandığı görülmektedir. Bu bağlamda kadın katılımcılara ağırlıklı olarak yavaş şehir oluşumunun kente katkı sağlamadığını düşünürken erkek katılımcılar ağırlıklı olarak hareketin kente katkısının olduğunu ifade etmiştir. Bu noktada erkek katılımcıların ekonomik anlamda gelir artışı sağladığı görülürken kadın katılımcıların yaşantılarında herhangi bir değişikliğin olmadığı değerlendirmesi yapılabilir.

Sakin şehir bağlamında yaşam kalitesinin nesnel yargıları olarak ifade edilen yapılı çevre, doğal çevre, ekonomik ve sosyal alanlar olması gerektiği gibi her kentte farklılıklar gösterecektir. Ancak sakin kentin hem yaşayanlar hem ziyaretçiler üzerinde yarattığı güvenlik, mutluluk, huzur ve sağlık gibi öznel değerleri ve duyguları ortak olmalıdır. Bu bağlamda yaşam kalitesinin hem nesnel hem de öznel boyutlarının en net gözlenebileceği yerler kamusal mekanlardır. Bu noktadan hareketle, kamusal mekân kalitesi ve ölçütleri araştırılmış, Halfeti özelinde işlevsel ve estetik parametreler başlığı altında birtakım göstergeler ortaya konmuştur. Halfeti'de hem yaşayanların hem de ziyaretçilerin en çok tercih ettiği buluşma alanı sahil yolu ve üzerinde bulunan mekanlar olarak tespit edilmiştir. Bu alanda yapılan mekânsal kalite değerlendirmesinde işlevsel kalite ölçütleri 6 başlık altında incelenirken, estetik kalite parametreleri 3 başlık altında analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamında yaşam kalitesinin dolayısıyla mekân kalitesinin ölçülmesi noktasında yapılan anketlerden elde edilen veriler, genel olarak yaşayan ve ziyaretçi bazında değerlendirilmiştir. Buna göre;

Ulaşım ve Park olanakları: Özel ve toplu taşıma ile ulaşımın kolay olduğu görüşü yaşayan ve ziyaretçi bazında ele alındığında, kentte yaşayan vatandaşların %78,9'u bu konuda 'olumsuz' değerlendirmesini yaparken ziyaretçi katılımcıların %45,2'si 'olumsuz'. %54,8'i 'olumlu' olarak değerlendirmektedir. Bu veriler ışığında, yapılan birebir görüşmelerden de yola çıkarak, halkın büyük çoğunluğu, özellikle toplu taşıma araçlarının sayısının yetersiz olduğunu ve geçiş sürelerinin yeniden düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Yaya olarak ulaşımın kolay olup olmadığı konusunda yaşayan halkın %58,9'u 'olumsuz' değerlendirmesini yaparken, ziyaretçiler %65,9 oranında yaya olarak ulaşımın kolay olduğunu ifade etmektedir. Halkın yarısından fazlasının bu anlamda olumsuz fikir beyan etmesindeki en önemli etken, yaşayanların evlerinin daha yüksek yerlerde konumlanması bu nedenle yaya olarak kullanıldığında sürekli yokuş yukarı çıkılması özellikle yaşlı ve engelli kullanıcılar açısında sıkıntı yaratmaktadır. Ziyaretçilerin yaya ulaşımı konusundaki avantajı kentin gezilebilecek yerlerinin büyük bir kısmının sahil yolu üzerinde konumlanmış olmasıdır.

Yeterli derecede park yerinin olup olmadığı konusu Halfeti'de yaşayan katılımcılar özelinde değerlendirildiğinde halkın %78,9 'unun 'olumsuz' fikir beyan ettiği görülmektedir. Ziyaretçiler ise %60 oranında bu konu hakkında 'olumsuz' düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu verilere göre park yerlerinde yaşanan olumsuzluk hem ziyaretçiler hemde yerel halk tarafından ifade edilmiştir.

Bu anlamda Halfeti'nin kent içinde trafik ve park imkanları konusunda kullanıcılara sağladığı imkanların sınırlı kaldığı görülmüştür. Yerel yönetimin bu soruna çözüm getirmek açısından projelendirdiği ve hayata geçirdiği yeni otopark alanı (bkz. Resim 4.19) konumu itibariyle kullanıcılar tarafından tercih edilmemektedir. Bu anlamda yönetimin, vatandaşlar ile iletişim halinde olmadığı ve fikir alışverişinin yapılmadığı kanısına varılmıştır.

Erişilebilirlik: Kentin ana noktalarına erişim düzeyinin ölçülmesi noktasında yöneltilen S9 özellikle kente yeni gelen ziyaretçi katılımcılar tarafından %70,3 oranında 'olumlu' olarak değerlendirilirken, yaşayan katılımcıların %56,7'si 'Olumlu' olarak değerlendirmiştir.

'Herkes' için erişimin gerçekleşip gerçekleşmediği noktasında yöneltilen S18 için katılımcıların geneli %77,9 oranında sahil yolunun engelli insanların kullanımı için uygun olmadığını ifade etmişlerdir.

Erişilebilirlik kapsamında özellikle ziyaretçiler açısından değerlendirildiğinde kente ve ana meydana erişimin olumlu düzeyde ve anlaşılabilir olduğu ifade edilmiştir. Ancak engelli kullanıcıların şehir içinde erişimlerinin sağlanması noktasında kentin bu anlamda eksik kaldığını, engelli insanlar için kullanımını kolaylaştırmak için gerekli adımların atılmadığı görülmektedir.

Etkinlik: Mekânın kullanıcıya sunduğu aktiviteler yönünden ele alınan etkinlik göstergesinin değerlendirildiği S14 ile katılımcıların %72,1 oranında yapılan kültürel aktiviteleri /etkinlikleri yetersiz bulduğu görülmektedir. Özellikle yaşayan kullanıcılar açısından değerlendirildiğinde %75,7 oranında 'olumsuz' olarak ifade edilmektedir.

Bir kültürel sürdürülebilirlik hareketi olarak tanımladığımız 'yavaş şehir' oluşumu adına kültürel ve sosyal etkinlikler olarak değerlendirilen festivaller ve kutlamalar hem yaşayanların geleneklerini yaşatması adına hemde kente gelen ziyaretçilerin yerele özgü birtakım deneyimler yaşaması adına son derece önemlidir. Ancak Halfeti'de kent ruhunu yansıtan festivaller ve kutlamaların kısıtlı kaldığı görülmektedir. Aynı zamanda bu tür etkinlikler için ayrılan alanın ergonomik ve estetik açıdan kullanışsız ve yetersiz olduğu görülmektedir (Resim 5.1).

Resim 5.1: Meydanda Bulunan Etkinlik Alanı (Kişisel Arşiv,2017)

İşlev ve Kullanım Çeşitliliği /Esneklik: Kentte işlev ve kullanım çeşitliliği olarak değerlendirilebilecek sahil yolu üzerinde yöreye ait yerel ürünlerin satıldığı pazarın ve dükkanların bulunup bulunmadığı noktasında elde edilen verilere göre; yaşayanlar %60,5 oranında 'olumsuz' fikir beyan ederken, ziyaretçilerin %53,5'i yerel pazar ve dükkanların yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Kullanıcının bulunduğu mekânda gerçekleştirdiği aktiviteler ne kadar çeşitlenirse, mekân kalitesinin o kadar yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bu anlamda yaşayanların sahil yolunu hangi amaçlarla kullandıklarını analiz etmek adına yöneltilen soru verilerine göre katılımcıların ağırlıklı olarak mekânı işe gitmek için kullandıkları görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda kullanıcıların büyük bir çoğunluğunun sahil yolunu sadece oradan geçmek için kullandığını söyleyebiliriz. Bu nedenle kullanıcı ve mekân arasındaki ilişki aktif hale getirilerek yaşam kalitesinin yükseltilmesinde önemli bir etken olarak görülen işlev ve kullanım çeşitliliği açısından kentin farklı aktiviteler ile canlanması sağlanmalıdır.

Kent mekanlarında işlev ve kullanım çeşitliliği/Esneklik sosyal yaşamın desteklenmesi adına önemli bir göstergedir. Bu bağlamda Halfeti sahil yolunda yeme, içme, dinlenme, oyun alanları gibi aktivitelerin bulunduğunu söylemek mümkün ancak sahil yolu boyunca mevcut rekreasyon alanları adına yeterli düzenlemelerin yapılmadığı görülmektedir. Örneğin sahil yolu üzerinde restoranların ve satış alanlarının kalite ve yeterlilik açısından değerlendirildiğinde birçok eksiğin olduğu gözlenmiştir (Resim 5.2).

Resim 5.2: Halfeti Sahil Yolunda Bulunan Restoran ve Satış Alanları (Kişisel Arşiv, 2017)

Sakin şehir bağlamında değerlendirildiğinde hareketin özellikle üzerinde durduğu ve bütün üye kentlerde olmasını istediği yerel ürünler pazarının kentte hala kurulamamış olması hem yerel üretici adına hemde ziyaretçilerin bu deneyimi yaşayamaması açısından eksik kaldığı bir noktadır. Kamusal mekanlarda aranan esneklik özelliği fonksiyonların çeşitlendirilmesi adına önemlidir, ancak Halfeti özelinde sahil yolu üzerinde bulunan kamusal mekanlarda bu anlamda düşünülmüş herhangi bir uygulamanın olmadığı görülmektedir.

Güvenlik: Başarılı kamusal alanların önemli göstergelerinden biri olarak ifade edilen 'güvenlik' düzeyi yaşayan kullanıcılar açısından %57,8 oranında 'olumsuz' olarak değerlendirilirken, ziyaretçi katılımcılar %66,5 oranında 'olumlu' fikir beyan ederek mekânın güvenli olduğunu ifade etmişlerdir. Yaşayanların yarısından fazlası bulundukları mekânın güvenli olmadığını ifade etmiş özellikle mekân aydınlatmasının yetersiz olması bu güvensizliğin nedeni olarak belirtilmiştir. Ziyaretçilerin yarısından fazlası Halfeti'de bulundukları bu mekânı güvenli olarak nitelemiştir. Bu anlamda yaşayan yerel halk ile yaşanan bu fikir ayrılığının tek nedeni kullanım saatleridir. Ziyaretçiler bu mekânı genellikle öğlen ve ikindi saatlerinde kullanırken, yerel halk sabah- öğlen- akşam ve gece saatlerinde kullanmaktadır.

Konfor ve rahatlık: Konfor ve Rahatlık göstergesinin ölçülmesi noktasında katılımcılara anket kapsamında dört soru yöneltilmiştir. S16 ile kullanıcılara sahil yolunda yeterli sayıda oturma elemanlarının bulunup bulunmadığı sorulmuş,

ziyaretçilerin %52,2'si 'olumlu' olarak değerlendirirken, yaşayan katılımcılar %59,5 oranında 'olumsuz' düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Gürültü düzeyi konusunda özellikle yaşayan katılımcıların %78'i kentin gürültülü olduğunu düşünmektedir. Gürültünün nedenleri arasında ilk sırada yer alan gezi teknelerinden gelen müzik ve araç sesleri yavaş şehir unvanının alınmasından sonra daha çok yaşanmaya başlamıştır. Bu durum kentin sakin kimliği ile büyük tezat oluşturmaktadır.

Hava kalitesi düzeyi, yaşayan katılımcılar bazında değerlendirilldiğinde %51,3 oranında katılımcı hava kalitesi düzeyini 'olumsuz' olarak değerlendirirken, %72,3 oranında ziyaretçi katılımcı Halfeti'nin havasını 'temiz' olarak değerlendirmektedir. Bu açıdan bakıldığında yaşayan ve ziyaretçilerin havanın temizliği konusunda farklı değerlendirmeler yaptığını görmekteyiz. Yaşayanların bu konuda olumsuz değerlendirme yapmalarındaki en önemli nedenlerden biri baraj suyunun oluşturduğu gölden gelen pis koku, bir diğeri ise çöp kokusu olarak ifade edilmektedir.

Tuvalet ve diğer ihtiyaçları giderme düzeyi ziyaretçi katılımcılar tarafından %64,5 oranında 'Yetersiz' bulunurken, yaşayan katılımcılar bu düzeyi %70,3 oranında 'Yetersiz' bulmaktadır. Aynı zamanda hijyen ve bakım açısından da hem kente gelen ziyaretçilerin hem de halkın yetersiz gördüğü mekânlar kamusal tuvaletler olarak ifade edilmiştir (Resim 5.3).

Resim 5.3: Kentte Bulunan Kamusal Tuvaletler (Kişisel Arşiv,2017)

Düzen, Uyum, Okunabilirlik, Saydamlık, Karmaşıklık: Araştırma kapsamında ele alınan kamusal mekânın görsel ve estetik düzeyinin ölçülmesi noktasında yöneltilen S16 ile kamusal mekânda kullanılan oturma elemanlarının uyum düzeyi %59,5 oranındaki yaşayan katılımcı ile %52,2 oranında ziyaretçi katılımcının tercihi doğrultusunda 'Olumlu' olarak değerlendirilmiştir. Her iki kullanıcı grubu da kentte bulunan mobilya ve donatıların yeterli miktarda olduğunu ve estetik açıdan uygun bulunduğunu ifade etmektedir. Ancak estetik ve görsel açıdan bir değerlendirme yapılacak olursa, oturma elemanlarındaki çeşitlilik ve uyumsuzluk kent genelinde ciddi bir karmaşa yaratmaktadır. Ortaya çıkan bu durum ile estetik parametreler olarak ele alınan düzen, uyum ve okunabilirlik ilkelerinin göz ardı edildiği görülmektedir (Resim 5.4). Bu noktada kentin yaşamak zorunda kaldığı yerel yönetimlerdeki sürekli değişim ve bu durumun beraberinde getirdiği ekonomik sıkıntılar göz ardı edilmemeli ancak değişen yönetimlerin bilinçsiz bir şekilde uyguladığı projeler bir diğerinin üzerine ek olarak hayata geçirilmiş bu nedenle kentte bir kaos meydana gelmiştir. Bu noktada kent projelerinin ilgili disiplinlerle hem kullanıcıların hem de yönetimlerin fikirleri alınarak tasarlanması gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir.

Resim 5.4: Kamusal Alanlarda Bulunan Oturma Elemanları (Kişisel Arşiv,2017)

Bu anlamda hem kent genelinde hem de tüm sakin şehirler özelinde kentsel mobilya ve donatılarının aynı dili konuşması açısından tasarlanabileceği, ancak kullanılacak olan malzemenin kentin kimliğine uygun bir şekilde seçilmesi ile farklılaştırılabileceği bir öneri olarak değerlendirilebilir.

Mekânın görsel açıdan kalite düzeyinin ölçülmesi noktasında değerlendirilen S17 ile mekânın bakımlı ve temiz olma durumu yaşayan katılımcılar tarafından %68,1 oranında 'Olumsuz' olarak değerlendirilirken ziyaretçiler tarafından %61,3 oranında 'Olumsuz' şeklinde değerlendirilmiştir. Bu noktada hem yerel halk hemde ziyaretçiler belediyenin bu konuda daha iyi hizmet vermesi gerektiğini ifade etmektedir. Ancak bu noktada özellikle sahil yolunda piknik yapan kullanıcıların da gerekli özeni göstermesi beklenmektedir.

Kimlik/Anlam: Kamusal mekanların kent kimliğini yansıtması düzeyi noktasında, yaşayanların %52,4'ü ve ziyaretçilerin %59,3'ü 'olumlu' tercihi doğrultusunda bir değerlendirme yaparak kentin kültürünü ve kimliğini yansıttığını ifade etmektedir.

Şehre anlam ve kimlik kazandıran nirengi noktaları olarak değerlendirilebilecek batık Ulu Camii ve kente özgü taş evler özellikle ziyaretçilerin akıllarında yer eden mekanlar olarak hatırlanmaktadır. Ancak kent kimliğini yansıtan siluetin bilinçsiz yapılaşmalarla yok edilmeye çalışılması araştırmada eleştirilmesi gereken bir diğer noktadır (Resim 5.5).

Resim 5.5: Kent Silüetini Bozan Yüksek Katlı Otel İnşaatı (Kişisel Arşiv,2017)

Tarihsel ve Kültürel Değerler: Sakin şehir felsefesi ortaya koyduğu kriterleri kapsamında koruma bilincinin oluşturulmasını ve geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu bağlamda Halfeti özelinde kentte bu anlayışın nasıl şekillendiğini anlamak adına S28 ile katılımcıların tarihsel ve kültürel değerleri değerlendirmesi istenmiştir. Buna göre; Kültürel mirasın korunması (S28) düzeyi yaşayanlar açısından %65,4 oranında ‘olumsuz’ olarak değerlendirirken ziyaretçiler ise %51,6 oranında ‘olumlu’ olarak değerlendirmektedir.

Tarihsel ve kültürel değerlerin korunması anlamında yaşayan kullanıcılar ile ziyaretçiler arasında farklı görüşlerin olduğu ortaya çıkmaktadır. Yerel halkın kültürel mirasın korunması konusunda yaşadığı tereddüt tamamen kentte gerçekleştirilen bilinçsiz uygulamalardan kaynaklanmaktadır.

Tüm bu değerlendirmeler çerçevesinde çalışmanın temelini oluşturan kamusal mekân kalitesi parametreleri genel olarak değerlendirilerek Tablo 5.1 oluşturulmuştur. Buna göre; ortaya çıkan tabloda önerilen işlevsel ölçütlerin

genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Bu bağlamda kullanıcılar sakin şehir Halfeti'nin kamusal mekanlarının işlevsel düzeyini %55,3 oranla 'Olumsuz/Düşük' bulmuştur. Estetik ölçütler kapsamında yapılan genel değerlendirme sonucunda %56,2 oranla katılımcıların tercihi 'Olumsuz/Düşük' olmuştur.

BULGULAR	Olumlu / Yüksek	Olumsuz / Düşük
İşlevsel ölçütler	44,70%	**55,30%**
Estetik ölçütler	43,80%	**56,20%**

Tablo: 5.1: Çalışma Alanının İşlevsel Ve Estetik Ölçütler Kapsamında Değerlendirilmesi Tablosu

Araştırma kapsamında anket sonuçlarından elde edilen verilerin analizleri ile mekan kalitesine yönelik ortaya çıkan bulgular;

- Kentin, ulaşım ve park olanakları konusunda yetersiz kaldığı,
- Kent tasarımında, özellikle engelli kullanıcıların şehir içinde erişiminin sağlanması noktasında eksikliklerin olduğu,
- Sakin şehirlerde kent ruhunu yansıtan kültürel aktivite ve etkinliklerin büyük oranda yetersiz kaldığı,
- Sahil yolu üzerinde bulunan yeme- içme, dinlenme ve oyun alanları gibi temel işlevler dışında kente çeşitlilik katacak farklı işlevlerin düşünülmemiş olması,
- Aynı zamanda mevcut rekreasyon alanlarında yeterli düzenlemelerin yapılmadığı,
- Kent mekanlarında esnek kullanımı destekleyecek geniş alanların belli fonksiyonlar ile sınırlandırılması nedeniyle esnekliğin sağlanamaması,
- Üretimi ve üreticiyi desteklenmesi anlamında yeterli satışalanlarının ve pazarın bulunmaması
- Kent mekanlarının belli bir saatten sonra halk tarafından güvenli olmaması nedeniyle kullanılamaması,

- Kullanıcıların konforunu sağlayan kent mobilyaları ve donatıları sayı bakımından yeterli görülmüş, ancak özellikle kent mobilyalarında dilbirliğinin sağlanamaması nedeniyle kent estetiğini olumsuz yönde etkilemesi,
- Sakin şehir Halfeti'nin kullanıcılar tarafından gürültülü olarak değerlendirilmesi birtakım düzenlemlerin yapılması gerekliliği,
- Kent genelinde temizlik ve bakım konusunda büyük ölçüde yetersiz kalınması, özellikle kamusal tuvaletlerde gerekli bakım ve hijyenin sağlanamaması
- Nirengi noktası olarak kabul edilebilecek batık Ulu Camii ve kente özgü taş evler kentin sahip olduğu önemli kültürel ve mimari değerlerdir. Ancak ilçede, bir yandan yapılan restorasyon çalışmaları ile tarihi yapılar yeniden işlevlendirilirken bir yandan kentin kimliğine aykırı yapılaşmaların görülmesi, şeklinde sıralanmıştır.

Tüm bu veriler doğrultusunda kullanıcıların olumsuz, yetersiz ve eksik olarak değerlendirdiği noktaların sebepleri ise;

- Yerel yönetimler de yaşanan değişiklik bu nedenle yaşanan ekonomik sıkıntılar
- Halkın katılımına büyük önem veren yavaş şehir oluşumunun, Halfeti'de yaşayan vatandaşlara tam anlamıyla ifade edilememiş olması
- Değişen yönetimlerin hem kullanıcıyı hemde mekân kalitesi parametrelerini gözardı ederek bilinçsiz bir şekilde uyguladığı kentsel mekân projeleri şeklinde sıralanabilir.

Araştırma kapsamında yaşam kalitesinin dolayısıyla mekan kalitesinin belirlenen parametreler doğrultusunda ölçülmesinin yanısıra çalışmanın başında oluşturulan varsayımların sınanması da hedeflenmiştir. Bu anlamda yapılan regresyon analizleri sonuçlarına göre ortaya konan her üç hipotezin de geçerli olduğu ispatlanmıştır. Mekan kalitesini belirleyen parametrelerin her biri ile ilişkili olan anket soruları hipotezlerle de ilişkilendirilerek bir takım analizler ortaya konmuştur. Bu noktadan yola çıkarak;

Birinci hipotez, “Bir kültürel sürdürülebilirlik hareketi olan sakin şehirlerde bulunan kent mekanları kent kültürünü ve kimliğini yansıtır.” Ile ilgili olan sorularına verilen yanıtların değerlendirmesi sonucunda kullanıcılar kent mekanlarının kent kimliğini yansıtma düzeyini %38,1 ile ‘Olumlu’, %61,9 ile ‘Olumsuz’ olarak değerlendirilmiştir. Kamusal mekanların kent kültürünü yansıtma düzeyi %55,6 ‘Olumlu’, %44,4 ‘Olumsuz’ olarak değerlendirilmiştir.

İkinci hipotez, “Yaşam kalitesi ile mekân kalitesi doğru orantılıdır. Dolayısıyla, tasarlanmış kamusal mekanlar yaşam kalitesinin yükseltilmesinde önemli rol oynar.” Ile ilgili sorulara verilen yanıtların değerlendirmesi sonucunda katılımcıların tasarlanmış mekanların yaşam kalitesini yükseltme düzeyini %44,8 oranında ‘Olumlu’, %55,2 oranında ‘Olumsuz’ olarak değerlendirdiği görülmektedir.

Üçüncü hipotez olan, “Yerel halkın sakin şehir bilinci kent kimliğinin ve dokusunun korunması farkındalığını yaratır.” ilgili sorulara verilen yanıtların analizleri sonucunda kültürel mirasın korunması noktasında katılımcılar %42,3 ‘Olumlu’ ve %57,7 ‘Olumsuz’ şeklinde bir değerlendirmede bulunmuşlardır.

Araştırma sonunda katılımcılardan elde edilen bilgilerin etkin ve yararlı biçimde ifade edilmesi amacıyla sorulara verdikleri yanıtların oransal (%) ifadeleri Tablo 5.2’deki gibidir.

BULGULAR	Olumlu / Yüksek	Olumsuz / Düşük
Kent mekanlarının kent kimliğini yansıttığı düşüncesi (H1)	38,10%	**61,90%**
Kent mekanlarının kent kültürünü yansıttığı düşüncesi (H1)	**55,60%**	44,40%
Tasarlanmış kamusal alanların yaşam kalitesini yükseltiyor olması düşüncesi (H2)	44,80%	**55,20%**
Kentte kültürel mirasın korunduğu düşüncesi (H3)	42,30%	**57,70%**

Tablo: 5.2: Araştırma Sonuçları Değerlendirme Tablosu

Ilk hipotez ile sakin şehirlerde kent kimliğinin ve kültürünün kamusal mekanlarda yansıması noktasında bir değerlendirme yapılmış ve Halfeti özelinde kamusal mekanlarda kent kimliğinin yansıtılamadığı ifade edilmiştir. Buna göre;

- İlçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır (S14);
- Ana Cadde üzerinde yöreye özgü ürünlerin satıldığı yerel ürünler pazarı ve dükkânlar bulunmakta ve yeterlidir (S15);
- İlçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanlar yeterince mevcuttur (S24);

şeklinde ifade edilen sorular kent kimliğinin yansıtılması noktasında önemli olarak değerlendirilebilecek uygulamalardır. Bu nedenle kent kültürünün ve kimliğinin güçlenmesi adına üzerinde durulması ve hayata geçirilmesi gereken projeler olarak değerlendirilmelidir.

İkinci hipotez ile tasarlanmış kamusal mekanların yaşam kalitesini yükselttiği yönünde bir değerlendirme yapılarak bu anlamda Halfeti özelinde aşağıda belirtilen maddelerde eksikliklerin olduğu görülmektedir. Buna göre;

- Halfeti'nin ana meydanına giriş belirgindir (S9);
- Şehir içinde yaya olarak ulaşım kolaydır (S11);
- Sahil yolu boyunca özel araçları park etmek için yeterli park yeri mevcuttur (S12);
- İlçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır (S14);
- Ana cadde üzerinde yöreye özgü ürünlerin satıldığı yerel ürünler pazarı ve dükkanlar bulunmaktadır (S15)
- Şehirde bulunan tuvalet ve diğer ihtiyaçları giderecek olanaklar yeterlidir (S25) şeklinde sıralanmıştır.

Bu durum, Halfeti'de sözü edilen hususlarda yaşam kalitesinin arttırılmasına yönelik iyileştirilmelerin yapılması gerektiği sonucunu ortaya koymaktadır.

Üçüncü hipotez ile halkın sakin şehir ile ilgili doğru biliçlendirilmesi noktasında kent kimliğinin ve dokusunun en iyi şekilde korunacağı ifade edilmektedir. Bu anlamda sonuçlar doğrultusunda hem Halfeti halkının hemde kente gelen

ziyaretçilerin ilçenin yavaş şehir kimliğini büyük oranda bildiği görülmektedir. Ancak bu bilinçlendirmenin sadece isim düzeyinde kaldığı içerik konusunda detaylı bir bilgilendirmenin yapılmadığı görülmektedir. Doğru bilgilendirme ile özellikle yaşayan halk kentin her anlamda korunması için elinden geleni yapacak ve bu bakış açısı ile yaşamaya başlayacaktır. Bu anlamda kullanıcıların kentin yerel kimliğinin ve dokusunun ortaya konması açısından eksik gördüğü noktalar;

- İlçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır (S14),
- Ana Cadde üzerinde yöreye özgü ürünlerin satıldığı yerel ürünler pazarı ve dükkânlar bulunmakta ve yeterlidir (S15),
- İlçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanlar yeterince mevcuttur (S24),
- Mimari açıdan kent genelinde kültürel miras korunmaktadır (S28) şeklinde belirtilmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde 2013 yılının Nisan ayında yavaş şehir ağına katılan Halfeti yıllar içerisinde gelişim göstermiştir. Bu süreçte yavaş kent hareketinin payı yadsınamaz. Yapılan anket çalışması ve görüşmelerde kentte yaşayan vatandaşların ve ziyaretçilerin büyük bir çoğunluğu kentin ‘yavaş’ kimliğine sahip olduğunu bilmektedir. Bu durumun ilçeye katkı sağlaması noktasında özellikle yaşayan katılımcılarda olumlu düşünen ve olumsuz düşünenler arasındaki oranın birbirine çok yakın olduğu dikkat çekmektedir. Bu noktada 2013 yılından bu yana sürekli değişen yerel yönetimlerin gelişmenin kısıtlı kalmasında etkisinin olduğunu söylemek mümkün, çünkü her değişen yönetim oluşuma aynı özeni göstermemiştir. Halkın katılımına büyük önem veren yavaş kent hareketi, Halfeti’de vatandaşlara tam anlamıyla anlatılamadığı için yaşayanlar oluşumu bir etiket olarak algılamaktadır. Aynı zamanda bir belediye hizmeti olarak düşünmelerine neden olmuştur. Bu anlamda ikinci bölümde detaylı bir şekilde ele alınan yavaş şehir Seferihisar ile karşılaştırıldığında halkın yerel yönetimin büyük desteği ile yavaş şehir oluşumunun hedeflerini anlamaya başlamış ve bu yönde belediye ve halk işbirliği ile halkın ekonomik ve kültürel anlamda ilerlemesini destekleyen bir takım projeler geliştirilmiştir. Oysaki Halfeti’de bunun yerel yönetim ve halk iş

birliği ile bir kent hizmeti olduğu tam anlamıyla ifade edilememiş, dolayısıyla tüm insanların güvenle, huzurla ve sağlıkla yaşayabileceği kaliteli mekanların ortaya koyulmasında sıkıntılar yaşanmış olduğu görülmektedir. Yine ikinci bölümde ele alınan İtalya'nın Citta di Trani kenti, ekonomik anlamda ve bulunduğu konum itibariyle, aynı zamanda kentin ve kentlinin karşılaştığı problemler açısından Halfeti ile karşılaştırılması doğru olmayabilir ancak kentsel mekanlar açısından değerlendirildiğinde özellikle kent mobilyaları anlamında örnek alınabilecek noktaların olduğu görülmektedir. Örneğin kentin iç kısımlarında bulunan meydanlarında da ana meydanlarda da kullanılan oturma elemanlarının aynı olduğu görülmektedir (Resim 5.6).

Resim 5.6: Kentin Farklı Noktalarına Konumlandırılan Oturma Elemanları (Kişisel Arşiv,2016)

Mobilya ve donatı elemanlarının şehrin kültürel dokusu ile bütünleştiği ve kent genelinde oturma elemanlarının çeşitlendirilmesi noktasında daha yapısal elemanların kullanıldığı dikkat çekmektedir (Resim 5.7).

Resim 5.7: Kamusal Mekanlarda Kullanılan Yapısal Oturma Elemanları (Kişisel Arşiv,2016)

Kent genelinde özellikle kafe ve restoranlarda kullanılan mobilya ve donatıların da aynı dili konuştuğu görülmektedir. Halfeti genelinde özellikle kamusal mekanlarda estetik anlamda kentin dokusunu bozan ve kimliğini okunmaz hale getiren donatı elemanlarının kullanımı Halfeti'nin aksine Trani'de kentin kimliğini daha da vurgulayarak özellikle kente gelen ziyaretçiye sakin şehir ruhunu yaşatmaktadır. (Resim 5.8).

Resim 5.8: Kamusal Mekanlarda Kullanılan Oturma Elemanları, Şemsiyeler, Çöp Kutuları ve Aydınlatma Elemanları (Kişisel Arşiv,2016)

Ancak tüm bu anlatılanlar yola çıkarak Citta di Trani şehrinin ‘çok iyi’ bir sakin şehir örneği olduğunu söylemek doğru olmaz. Özellikle yaşayan halkın kamusal alanlarda yaşam kalitesinin yükseltilmesi adına yapılmasını istediği bir çok nokta olabilir. Ziyaretçi olarak bulunulan süre içersinde kentte mekânsal bir kalite göstergesi olarak değerlendirilen “park ve ulaşım olanakları” noktasında yaşanılan park sorununun çözülmesi gereken bir problem olduğu gözlenmiştir (Resim 5.9).

Resim 5.9: Citta di Trani Kent Merkezinde Yaşanan Yoğun Trafik ve Park Sıkıntısı (Kişisel Arşiv,2016)

Bu anlamda Türkiye’de ve dünyada olumlu olarak nitelendirilebilecek örnekler incelenerek yapılan uygulamaların yöntemi ve içeriği Halfeti özelinde analiz edilerek değerlendirilebilir.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında;

- Kamusal mekan projelerinin ilgili disiplinlerle hem kullanıcıların hem de yönetimlerin fikirleri alınarak tasarlanması gerektiği ortaya konmuştur.
- Tüm sakin şehirler özelinde kentsel mobilya ve donatılarının aynı dili konuşması açısından tasarlanabileceği, ancak kullanılacak olan malzemenin kentin kimliğine uygun bir şekilde seçilmesi ile farklılaştırılarak bir öneri olarak değerlendirilebilir.
- Özellikle yavaş şehir ağına yeni katılan üye kentlerin olumlu örnekleri analiz etmesi eksikliklerini ve potansiyellerini görmeleri adına önemli bir adım olacaktır.

Hareket tek bir kelime ile ifade edilseydi bu ‘Koruma’ olurdu. Bu nedenle yavaş kent oluşumunu çok yönlü bir koruma hareketi olarak tanımlamak yanlış olmaz. Özellikle kent kimliğini oluşturan tarihi yapıların, yerel yemeklerin, ürünlerin, yapılı çevrenin ve mekanların korunarak gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğini vurgulamaktadır. Araştırma kapsamında sakin kent hareketinin bir koruma programı olmasının yanı sıra bir kalite yolculuğu olduğu ifade edilebilir. Araştırma, 7 ana başlık yaklaşık 72 kriterden oluşan sakin şehir parametrelerinin maddelerinden biri olan ‘Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları’ üzerinden şekillenmiş olsa da kriterlerin her birinin aslında yaşam, kent ve mekân kalitesinin arttırılmasına yönelik olduğu görülmektedir. Yaşam kalitesi, insanların kendilerini her anlamda iyi hissetmeleri anlamına gelmektedir. Bu noktada yavaş kent hareketinin de aynı amaca hizmet ettiğini söylemek mümkündür.

Halfeti özelinde yapılan bu çalışmanın değerlendirmeleri ve sonuçları bütün sakin şehirlere genellenebilecek bir çalışma değildir. Ancak yapılan bu araştırmanın yöntemi diğer yavaş kentlere uygulanarak eksiklerin belirlenmesi açısından yol gösterici olabilir. İlçede yerel yönetimler açısından yaşanan istikrarsızlık ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin stratejik konumu nedeniyle yaşanan terör ve iç göç olayları, ekonomik anlamda kendi bütçesini kendisi oluşturan yavaş şehirlerde ilerlemenin sağlanmasına ciddi ölçüde bir engeldir. Ancak yavaş şehir Halfeti’de, oluşumun gelişim gösterememesi sadece söz konusu olumsuzluklara dayandırılmamalıdır. Bu anlamda kentte yaşanan olumsuzluklara rağmen halkın ve yönetimin oluşuma olan bakış açısının değişmesi gerekmektedir. Hareketin bir marka ya da etiket olmadığını, yüzeysel bakış açısından bir an önce kurtularak aslında temelinde çok daha derin anlamların varolduğunu görmek aynı zamanda söz konusu olumsuzlukların da ortadan kaldırılmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Ak, D. ve Bıçkı, D., (2016), *Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketinin Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında Değerlendirilmesi*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(46), ss.615-632

Akbalık, E., (2004), *Tüketim Kültürünün Etkisinde Değişen Kentsel Yaşam Biçimleri ve Küresel Kentler: İstanbul Örneği,* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akgün, K., (2004), *Kentsel Kalitenin Yükseltilmesinde Bir Araç Olarak Estetik Değerler: Beyoğlu Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, MSGSÜ, İstanbul.

Atabek E., (2002), *Kamusal Mekanlarda Kalite: Yıldız Teknik Üniversitesi Kampüsü'nde Kullanıcı Görüşlerine Dayalı Kalite Değerlendirmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul

Aydoğan, S., (2015), *Sürdürülebilir Mimarlıkta Sakin Şehir (Cittaslow) Yaklaşımı,* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul

Aytaç, Ö., (2007), *Kent Mekânlarının Sosyo-Kültürel Coğrafyası,* Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(2), ss.199-226.

Bakırcı, M., (2002), *Türkiye'de Baraj Yapımı Nedeniyle Yer Değiştiren Bir Şehir 'Halfeti'*, Coğrafya Dergisi, 10, ss.55-78

Bal, H., (2003), *Kentsel Yapı Ve Kentlileşme Süreci*, Fakülte Kitabevi, Isparta

Bal, H., (2008), *Kent Sosyolojisi*, Fakülte Kitap Evi, Isparta

Başgelen, N. ve Ergeç, R., (2000). *Belkıs 'Zeugma, Halfeti, Rumkale: Tarihe Son Bakış,* Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Başer, D., (2006), *Heykelin Kentsel Kamusal Mekâna Etkisi: Heykel- Mekân İlişkisinin Kamusallığı Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara

Bayram, B., (2007), *Kamusal Mekân Kalitesinin Yükseltilmesinde Yöntemler ve Kamusal Sanatın Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul

Benhabib, S., (1996), *Kamu Alanı Modelleri*, (Çev: Şahiner, D.), Cogito, Sayı 8, ss.238-258.

Bentley, I., Alcock, A., Murrain, P., McGlynn, S. ve Smith, G., (1985), *Responsive Environments: A Manual for Designers.* Oxford: Butterworth Architecture.

Birsel, S., Polat, E. ve Yılmaz, N., (2003), *Değişim-Dönüşüm Sürecinde Kimlik Arayışları ve Kentsel Yenileşme Kavramı*, TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, Yıldız Teknik Üniversitesi Oditoryumu, İstanbul.

Bozkurt, N., (2003), *Kaliteli Yaşamın Felsefesi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi, 2(3), ss. 15-24.

CABE, (2002), Paving the Way –how to achieve clean, safe and attractive streets, Thomas Telford Ltd for the Office of Deputy Prime Minister.

Campbell, A., Converse, P.E., ve Rodgers, W.L. (1976). *The Quality of American Life: Perceptions, Evaluations, and Satisfactions*. New York: Russell Sage Foundation.

Canavarro, M.C. & Vaz Serra, A. & Simões, M.R. & Rijo, D. & Pereira, M. & Gameiro, S. & Quartilho, M.J. & Quintais, L. & Carona, C. & Paredes, T., (2009), *The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL). Development and psychometric properties*, İnternational Journal of Behavioral Medicine, 16(2), ss.116-124.

Cansever, T. (2009), *İslam'da Şehir ve Mimari*, Timaş Yayınları, İstanbul.

Carmona M., Heath, T., Oc, T. ve Tiesdell, S., (2003), *Public Space- Urban Space, the Dimensions of Urban Design*, Published Architectural Press, Oxford.

Çakcı, I. ve Çelem, H., (2009), *Kent Parklarında Görsel Peyzaj Algısının Değerlendirilmesi,* Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi, 15(1), ss.88-95

Çalışkan Öztürk, S., (2014), *Sürdürülebilirlik Bağlamında İç Mekan Tasarımının Geleceği,* Sanatta Yeterlik Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul

Çınar Altınçekiç, H. S., Ergin, B. ve Tanfer, M. (2014), *Tarihsel Süreç İçinde Kent Kimliğinin Mekansal Kalite Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma: Taksim Meydanı,* Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi 15(2), Sayfa: 132-148

Das, D., (2008), *Urban Quality of Life: A Case Study of Guwahati*, Social Indicator Research Journal, Sayı 88, s. 297-310.

Duran, E., (2009), *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Korunması: Gökçeada Örneği,* Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir

El Dın, H. S.; Shalaby, A.; Farouh, H. E. ve Elarıena, S. A. (2013). *Principles of Urban Quality of Life for a Neighbourhood*, HBRC Journal, 9(1), ss. 86-92.

Emür, H. S. ve Onsekiz, D., (2007), *Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık ve Yeşil Alanların Önemi- Kayseri/ Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(1), ss.367-396.

Enginöz, H. (2008), *İstanbul Avrupa Kültür Başkentliği Bağlamında Haliç Kültür Havzasının Kamusal Mekân Olarak Geri Kazanımı*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul

Erdönmez, E. ve Akı, A. (2005), *Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri,* YTÜ Mimarlık e-dergisi Megaron, 1(1), ss.67-87

Erdönmez, M., E., (2006), *Açık Kamusal Mekanlar*, Mimarist, Sayı 22, ss.67-72.

Ergin, N., (2005), *Kamusal Alanda Geçici Sanat Uygulamaları,* Sanat ve Sosyoloji, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

Eva, P., Alex, D. ve Yannıs, P. (2011), *Defining the Quality of Urban Life: Which Factors Should be Considered?* 51st ERSA Congress New Challenges for European Regions and Urban Areas in a Globalised World, Barcelona, Spain.

Evcil Türksever, N. (2001*). Türkiye'de Büyükşehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Ewing, R., Handy, S., Brownson, R. C., Clemente, O. ve Winston, E. (2006). *Identiying and Measuring Urban Design Qualities Related to Walkability*, Journal of Physical Activity and Health, 3(1), ss.223-240.

Franz G., (2005), An empirical approach to the experience of architectural space, Dissertation at the Max Planck İnstitute for Biological Cybernetics, Tübingen and the Bauhaus University, Weimar.

Gehl, J., (2002) *Publıc Spaces and Publıc Lıfe Jan Gehl*, Architect MAA, Dr. Litt. & Helle Lis Søholt, Architect MAA, M.Arch. (Uni. of Wash.) Strandgade 100, Bygning N, DK-1401 Copenhagen, Denmark

Gehl, J., (2004), *Places for People, City of Melbourne in collaboration with Gehl Architects*, Urban Quality Consultants Copenhagen, Melbourne

Gökgür, P., (2006), *Kamusal Alanın Temel Nitelikleri*, Mimarist, Sayı 22, ss.62-66.

Görün, M. ve Kara, M. (2010), *Kentsel Dönüşüm Ve Sosyal Girişimcilik Bağlamında Türkiye'de Kentsel Yaşam Kalitesinin Artırılması,* Yönetim Bilimleri Dergisi 8(2) ss.141-164

Gültekin, N., Görer, N. ve Gültekin, T., (1993), *Kent Kimliği, Koruma Planları, Kentsel Tasarım ve Postmodernizm Üzerine*, II. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.

Gündüz, S. (1999), *Birecik, Halfeti, Suruç, Bozova ilçeleri ile Rumkale'deki Taşınmaz Kültür Varlıkları,* Avşaroğlu Matbaa, Ankara.

Güven, E., (2011), *Yavaş Güzeldir: Yavaş Yemek'ten Yavaş Medya'ya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi*, Selçuk İletişim Dergisi, 7(1), ss.113-121.

Greene S. (1992). Cityshape: Communicating and evaluating community design. *Journal of the American Planning Association*, 58 (2), 177–189

Hillier, W.R.G. ve Hanson, J. (1984), The Social Ixigic of Space (Cambridge), Cambridge

Holton, R. (2013). *Küreselleşmenin Kültürel Sonuçları*, (Çev: Karaman, K.), Sosyoloji Konferansları, 47(1), ss.59-75.

Honore, C., (2008), *Yavaş! Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi,* (Çev: Gür, E.), Alfa Yayınları, İstanbul

İnan, Z., (2008), *Kentsel Açık Alanların Kullanıcı Gereksinimlerine Göre Tasarımı,* Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 9 (1-2), ss.12-23

İnceoğlu, M. (2007), *Kentsel Açık Mekânların Kalite Açısından Değerlendirilmesine Yönelik bir Yaklaşım: İstanbul Meydanlarının incelenmesi,* Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul

İnceoğlu, M. ve Aytuğ, A., (2009). *Kentsel Mekânda Kalite Kavramı*, Megaron Dergisi, 4(3), ss.131-146

Jacobs, A. ve Appleyard, D., (1987), *Toward an Urban Design Manifesto*, Journal of the American Planning Association, 53(4), ss.112–120.

Kadıoğlu D. Y., (2009), *Yavaşlığın Keyfi Bu Şehirlerde*, Yolculuk Dergisi, Sayı 62, ss.72-76.

Kahraman, M. D., (2015), *İnsan İhtiyaçları ve Mekansal Elverişlilik Kavramları Perspektifinde Yaşanılırlık Olgusu ve Mekansal Kalite,* Planlama Dergisi, 24(2), ss.74-84

Kancıoğlu, M. (2005), *Çevresel İmaj, Kimlik ve Anlam Kapsamında Turizm Binalarına İlişkin Kullanıcı Değerlendirmeleri*, Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, 10(2), ss.49-62.

Karabacak, G., (2015), *İnsan- Kent İlişkisinde Bir Arayüz Olarak Mimarlıkta Kamusal Mekan,* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul

Karabağ, Ö., Yücel, F. ve İnal, E., (2012), *Cittaslow Movement: An Opportunity for Branding Small Towns and Economic Development in Turkey,* International Journal of Economic Research, 313, ss. 64-75.

Karakurt, E., (2006), Kentsel Mekânı Düzenleme Önerileri: Modern Kent Planlama Anlayışı Ve Postmodern Kent planlama Anlayışı, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (26), ss.1-25

Karakurt Tosun, E., (2013). *Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi*, Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi, 32(1), ss. 215-237.

Kaya, E., (2007). *Kent Araştırmaları Merkezi ve Kentsel Yaşam Kalitesi,* Yerel Siyaset, Sayı 24, ss. 35-36.

Keleş, R. (2012). *The Quality of Life and The Environment*, Procedia-Social and Behavioral Sciences, Sayı 35, ss. 23-32.

Keskin, E. B. (2010). *Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow): Seferihisar Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Knox, P.L., (2005), *Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World,* Journal of Urban Design, 10 (1), ss.1-11.

Koçak, H., (2008). *Kentsel Yaşam Kalitesinin Geliştirilmesi için Stratejik Çalışma Alanları*, Yerel Siyaset, Sayı 31, ss. 41-47.

Konuk, S., (2009), *Bir Planlama Yaklaşım Biçimi Olarak Kültürel Sürdürülebilirlik: Kumkapı Örneği,* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Korkmaz, E., (2007), *Kentsel Kamusal Mekânda Değer Yaratma Yaklaşımında Katılımcı Bir Model Önerisi*, Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul

Kundera, M., (2008), *Yavaşlık*, (Çev: İnce, Ö.), Can Yayınları, İstanbul

Kurt, N. (2011). *Kent Hizmetlerinin Geleceğinde Kentsel Sorumluluklar ve Kent Kültürünün Geliştirilmesi Stratejileri*, Yönetim Bilimleri Dergisi, 9(2), ss. 260-178.

Lynch, K., (1990), *City Sense and City Design: Writings and Projects of Kevin Lynch*, edited by Tridib Banerjee and Michael Southworth, Cambridge, Mass.: MIT Press,

Lynch, K., (1960) The Image of the City. The M.I.T Press, Cambridge

Marans, R. ve Cooper, L. (2000) "Measuring the Quality of Community Life: A Program for Longitudinal and Comparative International Research", Paper Presented to the Second International Conference on Quality of Life in Cities, Singapore.

Marans, R. ve Rodgers, L., (1975), Toward an Understanding of Community Satisfaction, Metropolitan America in Contemporary Perspective, Halsted Press, New York, USA.

Madden, K. (2001), *How to turn a place around: A handbook for creating successful public spaces*. Ed: Schwartez, A., New York: PPS Inc.

Mayer, H. ve Knox, P.L., (2006), *Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World*, Journal of Urban Affairs, 28 (4): 321-334.

Mazumdar, S., (2003), *Sense of Place Considerations for Quality of Urban Life, Quality of Urban Life: Policy Versus Practice*, Ed: N.Z. Gülersoy, N. Esin ve A. Özsoy, İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Nasar J., L., (1989), *Perception, cognition and evaluation of urban places*, In I Altman and EH Zube (Eds.) Public places and spaces: human behavior and environment: advances in theory and research volume 10. New York and London: Plenum Press, pp. 31-56.

Nasar J., L. (1998), The evaluative image of the city Thousand Oaks, CA: Sage Publications,

ODPM (Office of the Deputy Prime Minister), (2004), *Living Places–Caring for Quality*, London

Onaran, B., (2014), Sürdürülebilir Kent Modeli Olarak Urfa Halfeti'nin Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi Bağlamında Değerlendirilmesi, Emek Ofset, Ankara

Onaran, D. C., (2013), *Yavaş Şehirlerde Kentsel Kimlik*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Otaner Z., F. ve Keskin, A., (2005), *Kentsel Geliştirmede Kamusal Alanların Kullanımı*, itüdergisi/a, 4(1), ss.107-114.

Ören Ersin, G. (2012). *Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri: Büyükçekmece Örneğinin İrdelenmes*i, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Özalp, Y., (2016), *Mekansal Kalitenin Yürünebilirlik Üzerindeki Etkisi: Ankara-Atatürk Bulvarı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara

Özmen, Y.Ş., Birsen, H., ve Birsen, Ö., (2016), *Yavaş Hareketi: Çevreden Kültüre Hayatın Her Alanında Küreselleşmeye Başkaldırı,* İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E- Dergi), ss.21-37

Öztürk, S., (2012). *Small Towns Reshaping Their Urban Planning Policies Joining in the Cittaslow International Network: The Case of Seferihisar in Turkey, Ankara*: Middle East Technical University the Graduate School of Social Sciences.

Pacione, M., (2003), *Urban Environmental Quality and Human Wellbeing- a social geographical perspective*, Landscape and Urban Planning, Sayı 65, ss. 19-30.

Paumier, C.B., Dimond, C.C. ve Rich, D.P. **(**1988), *Designing the Successful Downtown*, Columbia: The Urban Land Institute.

Petrini C., McCuaig W. ve Waters A. (2003), *Slow Food: The Case for Taste*, Columbia University Press, New York.

Petrini, C. ve Padovani, G., (2011), *Slow Food Devrimi Arcigola'dan Terra Madre'ye: Yeni Bir Yaşam ve Yemek Kültürü*, Sinek Sekiz Yayınevi, İstanbul

Pink S., (2008), *Sense and Sustainability: The case of the Slow City Movement*, Local Environment, 13 (2), 95-106.

Pirenne, H., (1994), *Ortaçağ Kentleri*, (Çev: Karadeniz, Ş.), İletişim Yayınları, İstanbul.

Radstrom, S., (2011), *A Place-Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow*, Italian Journal of Planning Practice, 1(1), ss. 90-113.

Rapoport, A. (1982). *The Meaning of The Built Environment: A Nonverbal Communication.* Beverly Hills, CA: Sage Publications.

Sağlar Onay, N., (2005), *Kamusal İç Mekan ve Toplumsal Kimlik,* Mimarlık ve Kimlik, İstanbul Teknik Üniversitesi, ss. 1-10

Sayar, K., (2009), *Yavaşla! Hayattan Bir Defa Geçeceksin*, Timaş Yayınları, İstanbul

Sencer, Y., (1979), *Türkiye'de Kentleşme*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara

Sezgin, M. ve Ünüvar, Ş., (2011), *Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir*, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya

Smith, T., Nelischer, M. ve Perkins, N. (1997), *Quality of an urban community: A framework for understanding the relationship between quality and physical form*. Landscape and Urban Planning, 39, ss. 229-241.

Sırım, V., (2012), *Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak "Sakin Şehir" Hareketi Ve Türkiye'nin Potansiyeli*, Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, 1(4), ss.119-131

Sönmez, A., (2010), *Nitelikli Servisli Konutların (Residence) Sosyo-Kültürel Sürdürülebilirlik Boyutunun Kullanıcı Açısından İncelenmesi: Levent Loft Örneği,* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul

Szalai, A. (1980). *The Meaning of Comparative Research on the Quality of Life. The Quality of Life*, Edit: Szalai, A. ve Andrews, F., Beverly Hills, California: Sage.

Tağmat, T. S., (2007), *Mimarlık ve Yaşam Kalitesi: Avrupa'da Kentsel Yaşam Kalitesi Yaklaşımları*, Mimarlık Dergisi, Sayı 335, ss. 47-50.

Tatlıdil, E., (1989), *Kentleşme ve Gecekondu*, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir.

Tanışık, H.R., (1974), *Urfa İli Yakın Çevre İncelemeleri,* Devlet Kitapları: Ankara

Tayfun, A. ve Acuner, E., (2014), *Cittaslow: A Model Proposal for Çamlıhemşin*, Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 2(1), ss. 46-54.

Tekeli, İ. (1999), *Önsöz, Katılımcı Demokrasi, Kamusal Alan ve Yerel Yönetim*, Ed.: Sarıbay, A. Y., Kahraman, H.B. ve Keyman, E. F., İstanbul, Demokrasi Kitaplığı.

Terkenli T. S., (1995), *Home as a Region*, Geographical Review, 85 (3), ss. 324-334.

Torunoğlu, E., (1997), *Kentleşme-Çevre Sorunları ve Kentsel Yaşam Kalitesi*, Ve Kirlendi Dünya, s. 202-237, Öteki Yayınevi, Ankara

Trancik, R., (1986), Finding Lost Space, Van Nostrand Reinhold Co., New York.

Tranter, P. J. (2010). "Speed Kills: The Complex Links Between Transport, Lack of Time and Urban Health", Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine, 87 (2), s.155-166.

Trip, J.J., (2007), *What makes a city? Planning for 'quality of place' The case of high-speed train station area redevelopment*, the series Sustainable Urban Areas is published by IOS Press under the imprint Delft University Press

Tunnard, C. ve Pushkarev, B. (1963). *Man-made America: Chaos or control? An ınquiry into selected problems of design in the urbanized landscape*. New Haven: Yale University Press.

Turgut, H., (1990), *Kültür-Davranış-Mekân Etkileşiminin Saptanmasında Kullanılacak Bir Yöntem*, *Doktora Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul

Turgut Yıldız, H., (2007), *Kentsel Yaşam Kalitesi: Kuram, Politika ve Uygulamalar*, Mimarlık Dergisi, Sayı 335.

Turgut Yıldız, H., Yıldız, E. ve Ketizmen Önal, G., (2007), Stratejik Kentsel Planlama ve Gelecel Çalışmaları: Dünya Örnekleri ve Yöntemler, İstanbul Büyükşehir Belediyesi "Projem İstanbul" Araştırma Projesi Raporu, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul

Türkeli, H., (2012). *Fırat'ın Dili Olsa; Zorunlu Göç ve Yeniden Yerleşim Sürecinde Mekan- Kültür Etkileşimi: Halfeti Örneği.* Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Türker, C., (2011), *Eko-Rehabilitasyon Amacıyla Değerlendirilebilir Konut Stoğunun Sosyal-Kültürel Sürdürülebilirlik Açısından İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul

Türnüklü, A., 2001, Eğitimbilim Alaninda Ayni Araştırma Sorusunu Yanıtlamak için Farklı Araştırma Tekniklerinin Birlikte Kullanılmasi Eğitim ve Bilim/ Education and Science, 120(26), ss.8-13.

Tweed C. ve Sutherland M. (2007). Built cultural heritage and sustainable urban development, *Landscape and Urban Planning*, 83(1), ss.62-69.

Uzgören, G. ve Erdönmez, M. E., (2017), *Kamusal Açık Alanlarda Mekan Kalitesi ve Kentsel Mekan Aktiviteleri İlişkisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, Megaron Yayınları, 12(1), ss. 41-56

Uzun, İ., (2006), *Kamusal Açık Mekan: Kavram ve Tarihe Genel Bakışı*, Ege Mimarlık Dergisi, 4(59), ss.14-17.

Ünal, M. ve Zavalsız, Y.S., (2016), *Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareketi*, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5(4), ss.889-912.

Van Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G. ve de Hollander, A. (2003), Urban Environmental Quality and Human Well-being towards a Conceptual Framework and De- marcation of Concepts; A Literature Study, Landscapeand Urban Planning, 65 (1-2), ss. 5-18.

Van der Voordt, T. J. M. ve Wegen, H.B.R., (2005), *Architecture in Use: An Introduction to the Programming, Design and Evaluation of Buildings,* Architectural Press, Amsterdam/Netherlands.

Veenhoven, R. (2000). The Four Qualities of Life, Ordering Con- ceptsand Measures of the Good Life, Journal of Happiness Studies, Sayı 1, ss.1-39.

Vural, T. ve Yücel, A., (2006), *Çağımızın Yeni Kamusal Mekânları Olan Alışveriş Merkezlerine Eleştirel Bir Bakış*, İTÜ Dergisi/a, 5(2), ss.97-106.

Yavuzçehre Savaş, P. ve Sülün Torlak E., (2006), *Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler: Denizli Karşıyaka Mahallesi Örneği,* Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 4, ss. 184-207.

Yeang, L. D., ODPM (2006), Quality of Place: The North's Residential Offer; Leeds City Region Llewelyn Davies Yeang: London.

Yılmaz Atabek, S., (2009), *İstanbul Kıyılarında Mekansal Dönüşüm: Güncel Projelerden Örnekler,* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul

Yurtseven, H. R., Kaya, O. ve Harman, S. (2010), *Yavaş Hareketi,* Detay Yayıncılık, Ankara

İNTERNET KAYNAKLARI

URL 1: http://www.carlhonore.com/

Erişim Tarihi: 13.02.2016.

URL 2: http://slowdownnow.org/slow- manifesto/

Erişim Tarihi: 11.06.2016.

URL 3: http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/

Erişim Tarihi: 18.06.2018.

URL 4: http://cittaslowturkiye.org/uyelik/,

Erişim Tarihi: 22.08.2016

URL 5: www.google.com/maps

Erişim Tarihi: 10.07.2017.

URL 6: http://www.sakinsehirseferihisar.com/seferihisari-taniyalim.html

Erişim Tarihi: 21.08.2017.

URL 7: http://seferihisar.bel.tr/seferihisar-mandalina-senligi-ne-hazir0000/

Erişim Tarihi: 23.05.2016.

URL 8: https://de.foursquare.com/v/seferihisar-pazar-yeri

Erişim Tarihi: 18.05.2017.

URL 9: https://tr.foursquare.com/v/ss-sığacık-su-ür-koop-balık-mezatı

Erişim Tarihi: 18.05.2017.

URL 10: http://www.kazdagitur.com/seferihisar-sigacik-turu.php

Erişim Tarihi: 18.05.2017.

URL 11: http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-seferihisar

Erişim Tarihi: 17.05.2017.

URL 12: http://gokceada.gov.tr/harita

Erişim Tarihi: 17.05.2017.

URL 13: https://www.nufusu.com/ilce/gokceada

Erişim Tarihi: 19.06.2017.

URL 14: http://gokceada.gov.tr/rumkoyleri

Erişim Tarihi: 19.06.2017.

URL 15: http://www.canakkaletravel.com/galeri/gokceada-ilce-merkezi.html
Erişim Tarihi: 16.05.2017.

URL 16: http://gokceada.gov.tr/genel-bilgi
Erişim Tarihi: 29.06.2017.

URL 17: http://www.gokceada.bel.tr
Erişim Tarihi: 20.05.2017.

URL 18: http://www.cittaslow.org/citta/trani
Erişim Tarihi: 12.05.2015.

URL 19: http://www.tdk.gov.tr
Erişim Tarihi: 10.04.2016.

URL 20: https://www.flickr.com/photos
Erişim Tarihi: 11.10.2017.

URL 21: http://www.cittaslow.org.uk
Erişim Tarihi: 16.11.2016.

URL 22: https://www.cittaslow.es/en/city/begur/
Erişim Tarihi: 17.11.2016.

URL 23: https://www.cittaslow.es/en/city/begues/
Erişim Tarihi: 16.11.2016.

URL 24: http://www.dqi.org.uk/howdoesdqiwork.php
Erişim Tarihi: 09.05.2016.

URL 25: https://www.pps.org/article/grplacefeat

Erişim Tarihi: 08.03.2018.

URL 26: https://www.pps.org/article/squaresprinciples
Erişim Tarihi: 26.02.2017.

URL 27: https://www.google.com/maps/place/Villa+Comunale/
Erişim Tarihi: 12.03.2018

URL28: http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20090204002745/http://www.cabe.org.uk/default.aspx? contentitemid=1675
Erişim Tarihi: 28.02.2017

URL29: http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20090204004516/http://cabe.org.uk/default.aspx? contentitemid=1783
Erişim Tarihi: 28.02.2017

URL 30: http://www.haritamap.com/yer/halfeti-halfeti
Erişim Tarihi: 22.09.2017

URL 31: http://halfetihem.meb.k12.tr/tema/icerikler/ilcemizhalfeti_33901.html.
Erişim Tarihi: 05.01.2017.

URL 32: http://halfetimiz.tr.gg/e%26%23287%3Bitim-durumu.htm
Erişim Tarihi: 05.01.2017.

URL 33: http://www.tuik.gov.tr/
Erişim: 20.05.2016

URL 34: http://www.ignite-ne.com/
Erişim: 12.07.2016

EK 1 TURNİTİN ORİJİNALLİK RAPORU

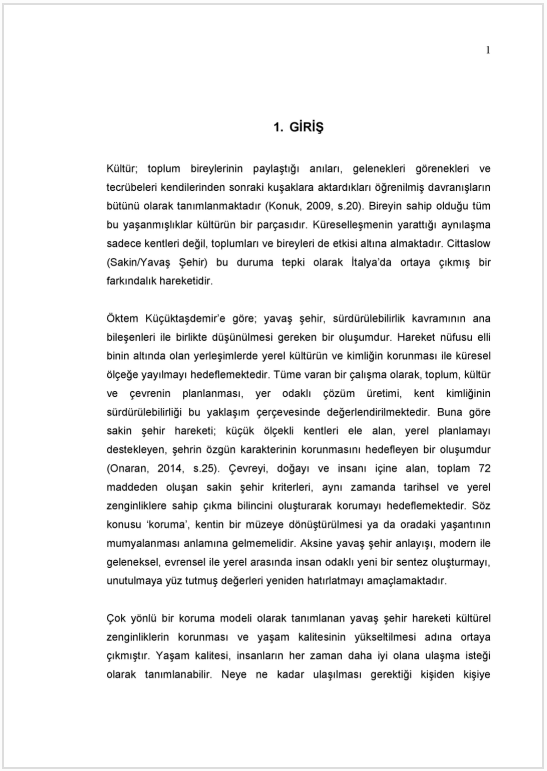
turnitin

Dijital Makbuz

Bu makbuz ödevinizin Turnitin'e ulaştığını bildirmektedir. Gönderiminize dair bilgiler şöyledir:

Gönderinizin ilk sayfası aşağıda gönderilmektedir.

Gönderen:	Esin Fakıbaba Dedeoğlu
Ödev başlığı:	YAŞAM KALİTESİ BAĞLAMINDA YA...
Gönderi Başlığı:	YAŞAM KALİTESİ BAĞLAMINDA YA...
Dosya adı:	Esin_Fak_baba_Dedeo_lu.docx
Dosya boyutu:	428.45K
Sayfa sayısı:	192
Kelime sayısı:	42,348
Karakter sayısı:	297,776
Gönderim Tarihi:	02-Eyl-2018 10:26PM (UTC+0300)
Gönderim Numarası:	996009088

1

1. GİRİŞ

Kültür; toplum bireylerinin paylaştığı anıları, gelenekleri görenekleri ve tecrübeleri kendilerinden sonraki kuşaklara aktardıkları öğrenilmiş davranışların bütünü olarak tanımlanmaktadır (Konuk, 2009, s.20). Bireyin sahip olduğu tüm bu yaşanmışlıklar kültürün bir parçasıdır. Küreselleşmenin yarattığı aynılaşma sadece kentleri değil, toplumları ve bireyleri de etkisi altına almaktadır. Cittaslow (Sakin/Yavaş Şehir) bu duruma tepki olarak İtalya'da ortaya çıkmış bir farkındalık hareketidir.

Öktem Küçüktaşdemir'e göre; yavaş şehir, sürdürülebilirlik kavramının ana bileşenleri ile birlikte düşünülmesi gereken bir oluşumdur. Hareket nüfusu elli binin altında olan yerleşimlerde yerel kültürün ve kimliğin korunması ile küresel ölçeğe yayılmayı hedeflemektedir. Tüme varan bir çalışma olarak, toplum, kültür ve çevrenin planlanması, yer odaklı çözüm üretimi, kent kimliğinin sürdürülebilirliği bu yaklaşım çerçevesinde değerlendirilmektedir. Buna göre sakin şehir hareketi; küçük ölçekli kentleri ele alan, yerel planlamayı destekleyen, şehrin özgün karakterinin korunmasını hedefleyen bir oluşumdur (Onaran, 2014, s.25). Çevreyi, doğayı ve insanı içine alan, toplam 72 maddeden oluşan sakin şehir kriterleri, aynı zamanda tarihsel ve yerel zenginliklere sahip çıkma bilincini oluşturarak korumayı hedeflemektedir. Söz konusu 'koruma', kentin bir müzeye dönüştürülmesi ya da oradaki yaşantının mumyalanması anlamına gelmemelidir. Aksine yavaş şehir anlayışı, modern ile geleneksel, evrensel ile yerel arasında insan odaklı yeni bir sentez oluşturmayı, unutulmaya yüz tutmuş değerleri yeniden hatırlatmayı amaçlamaktadır.

Çok yönlü bir koruma modeli olarak tanımlanan yavaş şehir hareketi kültürel zenginliklerin korunması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi adına ortaya çıkmıştır. Yaşam kalitesi, insanların her zaman daha iyi olana ulaşma isteği olarak tanımlanabilir. Neye ne kadar ulaşılması gerektiği kişiden kişiye

Copyright 2018 Turnitin. Tüm hakları saklıdır.

YAŞAM KALİTESİ BAĞLAMINDA YAVAŞ ŞEHİRLERDE KAMUSAL MEKÂN ÜZERİNE BİR ANALİZ

ORIJINALLIK RAPORU

%19	%18	%9	%10
BENZERLIK ENDEKSI	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCI ÖDEVLERI

BIRINCIL KAYNAKLAR

1	polen.itu.edu.tr İnternet Kaynağı	%2
2	studylibtr.com İnternet Kaynağı	%1
3	www.journalagent.com İnternet Kaynağı	%1
4	Submitted to Mugla University Öğrenci Ödevi	%1
5	katalog.ibb.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
6	itobiad.com İnternet Kaynağı	%1
7	www.sandiklitso.org.tr İnternet Kaynağı	%1
8	Submitted to Turkiye ve Orta Dogu Amme İdaresi Enstit Öğrenci Ödevi	<%1

9	Submitted to Bahcesehir University Öğrenci Ödevi	<%1
10	cittaslowturkiye.org İnternet Kaynağı	<%1
11	durukann.blogspot.com İnternet Kaynağı	<%1
12	dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
13	iibfeditor.home.uludag.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
14	paradoks.org İnternet Kaynağı	<%1
15	www.selcuk.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
16	www.onlineall.net İnternet Kaynağı	<%1
17	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<%1
18	portal.uzem.omu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
19	www.anatoliajournal.com İnternet Kaynağı	<%1
20	prezi.com İnternet Kaynağı	<%1

21	Submitted to Selçuk Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
22	www.serkantolan.com İnternet Kaynağı	<%1
23	ERDÖNMEZ, Ebru and ÇELİK, Figen. "KENTSEL MEKANDA KAMUSAL ALAN İLİŞKİLERİ", Türkiye Bilimler Akademisi, 2016. Yayın	<%1
24	www.altinsehiradana.com İnternet Kaynağı	<%1
25	www.toraks.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
26	halfeti.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
27	www.trakyagastronomi.com İnternet Kaynağı	<%1
28	www.academia.edu İnternet Kaynağı	<%1
29	www.taraf.com.tr İnternet Kaynağı	<%1
30	www.tr.boell.org İnternet Kaynağı	<%1
31	dergipark.ulakbim.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1

32	www.jotags.org İnternet Kaynağı	<%1
33	www.e-dergi-marmara.dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
34	motexbienal2012.org İnternet Kaynağı	<%1
35	www.bayindirlik.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
36	cekimetkisi.com İnternet Kaynağı	<%1
37	www.slideserve.com İnternet Kaynağı	<%1
38	Submitted to Kocaeli Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
39	edergi.artvin.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
40	Submitted to Marmara University Öğrenci Ödevi	<%1
41	acikerisim.selcuk.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
42	www.altso.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
43	www.maksatbilgi.com İnternet Kaynağı	

		<%1
44	Submitted to Karadeniz Teknik University Öğrenci Ödevi	<%1
45	www.turkermanga.net İnternet Kaynağı	<%1
46	acikerisim.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
47	www.sosyalarastirmalar.com İnternet Kaynağı	<%1
48	www.proz.com İnternet Kaynağı	<%1
49	kutuphane.uludag.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
50	aksaray.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
51	tr.wikipedia.org İnternet Kaynağı	<%1
52	www.onuracar.com İnternet Kaynağı	<%1
53	Submitted to Beykent Universitesi Öğrenci Ödevi	<%1
54	www.nuveforum.net İnternet Kaynağı	<%1

55	www.cananyuce.com İnternet Kaynağı	<%1
56	Submitted to University of Wales Swansea Öğrenci Ödevi	<%1
57	doc.mimarlarodasi.org İnternet Kaynağı	<%1
58	www.cittaslowturkiye.org İnternet Kaynağı	<%1
59	mimarlikdergisi.com İnternet Kaynağı	<%1
60	Submitted to Mersin Ãniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
61	www.gokceada.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
62	www.emlaksitesi.net İnternet Kaynağı	<%1
63	www.istanbulsaglik.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
64	issuu.com İnternet Kaynağı	<%1
65	www.cevse.itu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
66	Submitted to Anadolu University	

	Öğrenci Ödevi	<%1
67	nrb.org.np İnternet Kaynağı	<%1
68	Submitted to Dokuz Eylul Universitesi Öğrenci Ödevi	<%1
69	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	<%1
70	seferipazar.com İnternet Kaynağı	<%1
71	www.bogazgazetesi.com.tr İnternet Kaynağı	<%1
72	egitimvebilim.ted.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
73	rum-kale.blogspot.com İnternet Kaynağı	<%1
74	www.sehirdusunce.com İnternet Kaynağı	<%1
75	blog.kavrakoglu.com İnternet Kaynağı	<%1
76	Submitted to Canakkale Onsekiz Mart University Öğrenci Ödevi	<%1
	www.erzincan.edu.tr	

77	İnternet Kaynağı	<%1
78	88.255.89.137 İnternet Kaynağı	<%1
79	www.sakinsehirseferihisar.com İnternet Kaynağı	<%1
80	TOSUN KARAKURT , Elif. "Yaşam kalitesi ekseninde şekillenen alternatif Bir Kentsel yaşam modeli: Yavaş Kentleşme hareketi", Uludağ Üniversitesi, 2013. Yayın	<%1
81	docplayer.es İnternet Kaynağı	<%1
82	tojdac.org İnternet Kaynağı	<%1
83	senirkentsaglikmesleklisesi.meb.k12.tr İnternet Kaynağı	<%1
84	ERDOĞAN, Aslıhan. "Kayseri Cumhuriyet Mahallesi Yaya Bölgesi Tasarımının İrdelenmesi Ve Kullanıcı Tercihlerinin Belirlenmesi", Kastamonu Üniversitesi, 2016. Yayın	<%1
85	ALTINÇEKİÇ ÇINAR, Hande Sanem, ERGİN, Berna and TANFER, Merve. "Tarihsel süreç içinde kent kimliğinin mekânsal kalite	<%1

değerlendirmesi üzerine bir araştırma (Taksim meydanı)", Artvin Çoruh Üniversitesi, 2015.
Yayın

86	www.boluolay.com İnternet Kaynağı	<%1
87	KABACIK, Mehmet. "ORTA KARADENİZ'DE SAKİN ŞEHİR(CİTTA SLOW) PERŞEMBE: SAKİN ŞEHİR OLMA SÜRECİNDE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE YÖREYE KATKILARI", Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015. Yayın	<%1
88	GÜVEN, Erdem. "Yavaş Güzeldir: "YavaşYemek"ten "Yavaş Medya"ya hızlı tüketime dair bir çözüm önerisi", TUBITAK, 2011. Yayın	<%1
89	ERDÖNMEZ, Ebru and AKI, Altan. "Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri", Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, 2005. Yayın	<%1
90	docplayer.info İnternet Kaynağı	<%1
91	trforum.org İnternet Kaynağı	<%1

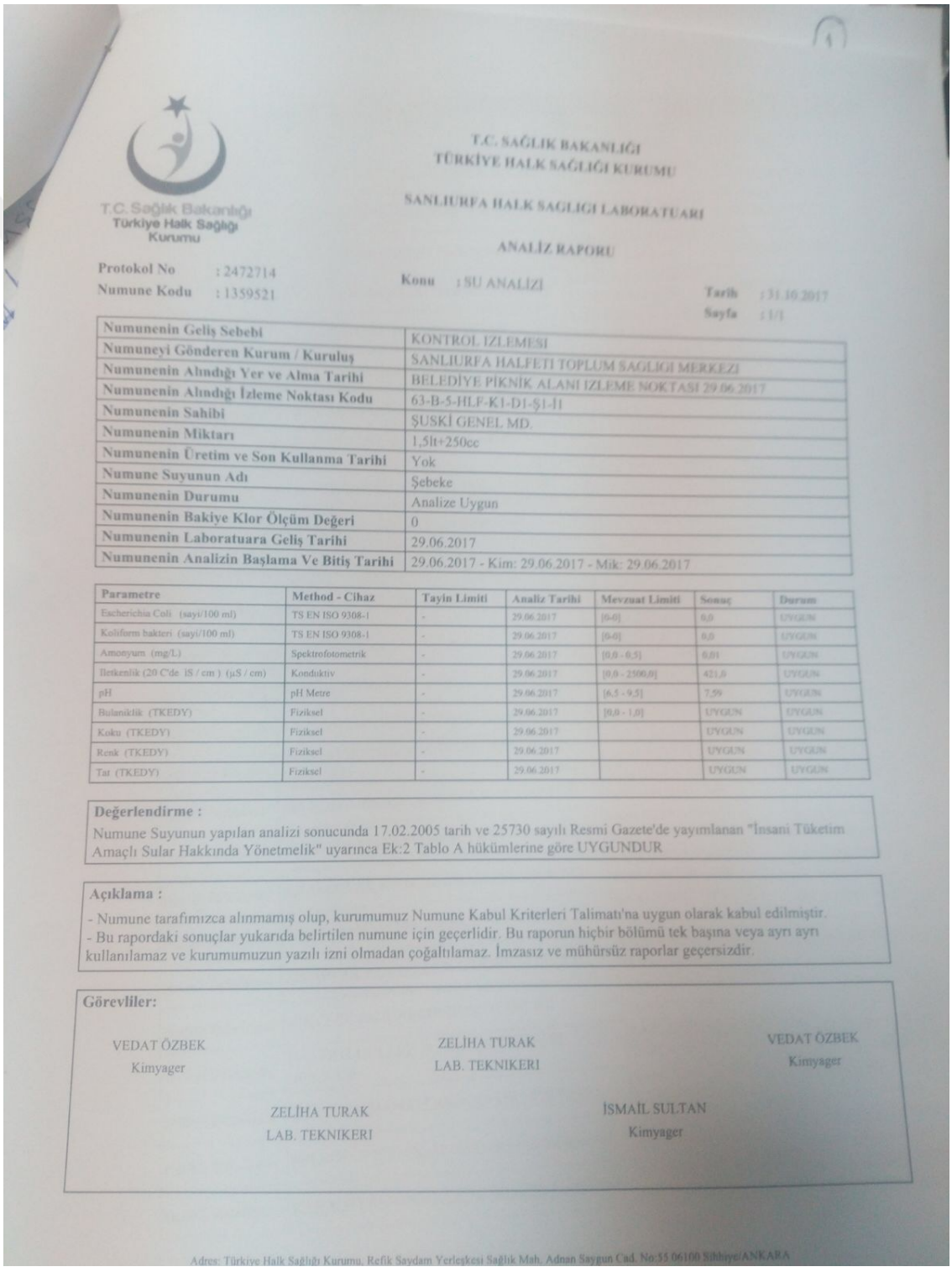
92	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<%1
93	www.cekud.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
94	www.zafer.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
95	sohbet.ircask.com İnternet Kaynağı	<%1
96	e-dergi.atauni.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
97	iibf.sdu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
98	www.paradoks.org İnternet Kaynağı	<%1
99	www.dadagi.com İnternet Kaynağı	<%1
100	DONAT, Onur and SAVAŞ YAVUZÇEHRE, Pınar. "Kamu Yönetimi / Araştırma - Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliğinin Kamusal Mekânlara Etkisi", Selçuk Üniversitesi, 2016. Yayın	<%1
101	19uek.balikesir.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1

IŞIKOĞLU, Nesrin. "Eğitimde Nitel Araştırma",

102	TUBITAK, 2005. Yayın	<%1
103	www.scribd.com İnternet Kaynağı	<%1
104	habersozluk.com İnternet Kaynağı	<%1
105	www.forumrenkli.com İnternet Kaynağı	<%1
106	www.cavdarli.org İnternet Kaynağı	<%1
107	ÜNAL, Murat and ZAVALSIZ, Y. Sinan. "Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareketi", Karabük Üniversitesi, 2016. Yayın	<%1
108	İNCEOĞLU, Mehmet and AYTUĞ, Ayfer. "Kentsel mekânda kalite kavramı", TUBITAK, 2009. Yayın	<%1

Alıntıları çıkart Kapat
Eşleşmeleri çıkar Kapat
Bibliyografyayı Çıkart Kapat

EK 2 ŞANLIURFA HALK SAĞLIĞI LABORATUARLARI TARAFINDAN YAPILAN İÇME SUYU ANALİZ RAPORU

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU

SANLIURFA HALK SAGLIGI LABORATUARI

ANALİZ RAPORU

Protokol No : 2472714
Numune Kodu : 1359521
Konu : SU ANALİZİ
Tarih : 31.10.2017
Sayfa : 1/1

Numunenin Geliş Sebebi	KONTROL İZLEMESİ
Numuneyi Gönderen Kurum / Kuruluş	SANLIURFA HALFETİ TOPLUM SAGLIGI MERKEZİ
Numunenin Alındığı Yer ve Alma Tarihi	BELEDİYE PİKNİK ALANI İZLEME NOKTASI 29.06.2017
Numunenin Alındığı İzleme Noktası Kodu	63-B-5-HLF-K1-D1-Ş1-İ1
Numunenin Sahibi	ŞUSKİ GENEL MD.
Numunenin Miktarı	1,5lt+250cc
Numunenin Üretim ve Son Kullanma Tarihi	Yok
Numune Suyunun Adı	Şebeke
Numunenin Durumu	Analize Uygun
Numunenin Bakiye Klor Ölçüm Değeri	0
Numunenin Laboratuara Geliş Tarihi	29.06.2017
Numunenin Analizin Başlama Ve Bitiş Tarihi	29.06.2017 - Kim: 29.06.2017 - Mik: 29.06.2017

Parametre	Method - Cihaz	Tayin Limiti	Analiz Tarihi	Mevzuat Limiti	Sonuç	Durum
Escherichia Coli (sayi/100 ml)	TS EN ISO 9308-1	-	29.06.2017	[0-0]	0,0	UYGUN
Koliform bakteri (sayi/100 ml)	TS EN ISO 9308-1	-	29.06.2017	[0-0]	0,0	UYGUN
Amonyum (mg/L)	Spektrofotometrik	-	29.06.2017	[0,0 - 0,5]	0,01	UYGUN
İletkenlik (20 C°de. lS / cm) (µS / cm)	Kondüktiv	-	29.06.2017	[0,0 - 2500,0]	421,0	UYGUN
pH	pH Metre	-	29.06.2017	[6,5 - 9,5]	7,59	UYGUN
Bulanıklık (TKEDY)	Fiziksel	-	29.06.2017	[0,0 - 1,0]	UYGUN	UYGUN
Koku (TKEDY)	Fiziksel	-	29.06.2017		UYGUN	UYGUN
Renk (TKEDY)	Fiziksel	-	29.06.2017		UYGUN	UYGUN
Tat (TKEDY)	Fiziksel	-	29.06.2017		UYGUN	UYGUN

Değerlendirme :
Numune Suyunun yapılan analizi sonucunda 17.02.2005 tarih ve 25730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik" uyarınca Ek:2 Tablo A hükümlerine göre UYGUNDUR

Açıklama :
- Numune tarafımızca alınmamış olup, kurumumuz Numune Kabul Kriterleri Talimatı'na uygun olarak kabul edilmiştir.
- Bu rapordaki sonuçlar yukarıda belirtilen numune için geçerlidir. Bu raporun hiçbir bölümü tek başına veya ayrı ayrı kullanılamaz ve kurumumuzun yazılı izni olmadan çoğaltılamaz. İmzasız ve mühürsüz raporlar geçersizdir.

Görevliler:

VEDAT ÖZBEK
Kimyager

ZELİHA TURAK
LAB. TEKNİKERİ

VEDAT ÖZBEK
Kimyager

ZELİHA TURAK
LAB. TEKNİKERİ

İSMAİL SULTAN
Kimyager

Adres: Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Refik Saydam Yerleşkesi Sağlık Mah. Adnan Saygun Cad. No:55 06100 Sıhhiye/ANKARA

EK 3 ETİK KOMİSYON ONAY KARARI

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığı

Sayı: 29686693-604.99-112/2401 20/12/2017
Konu: Prof. Bilge Sayıl Onaran / Esin Fakıbaba Dedeoğlu

İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI BÖLÜMÜ BAŞKANLIĞINA

Üniversitemiz Rektörlüğü'nden alınan 18.12.2017 tarih 4230 sayılı, Üniversitemiz Senatosunun 05.12.2017 tarihli Fakültemiz İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Bilge Sayıl Onaran sorumluluğunda doktora programı öğrencisi Esin Fakıbaba Dedeoğlu tarafından yürütülen "Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehirlerde Kamusal Mekan Üzerine Bir Analiz" başlıklı tez çalışması hakkındaki kararı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve durumun adı geçen Öğretim Üyesine tebliğini saygılarımla rica ederim.

Sn. Bilge S. Onaran

Prof. MÜMTAZ DEMİRKALP
Dekan Vekili

EKLER :
1

Şef : H. AKSU (Paraf)
Fakülte Sekreteri V. : H. AKSU (Paraf)

69-681
20.12.2017

S.O

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 06800 Beytepe-Ankara Elektronik ağ: www.gsf.hacettepe.edu.tr
Telefon: (0 312) 299 20 82- 299 20 62- 297 68 40-41 Faks: (0312) 299 20 61 E.Posta: gsf@hacettepe.edu.tr

7314440277

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

18 Aralık

Sayı : 35853172/ 431 - 4230

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

Fakülteniz İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Bilge SAYIL ONARAN** sorumluluğunda doktora programı öğrencisi **Esin FAKIBABA DEDEOĞLU** tarafından yürütülen **"Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehirlerde Kamusal Mekan Üzerine Bir Analiz"** başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **05 Aralık 2017** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Hacettepe Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
Kayıt Tarihi : 19 Aralık 2017
Kayıt Sayısı No : 2985
Dosya No : 604.99-112

EK 4: ANKET FORMU

Anketör No:……. Form No:…….

Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehirlerde Kamusal Mekân Üzerine bir Analiz Anketi

Anketin Amacı: Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde yürütülen "Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehirlerde Kamusal Mekân Üzerine bir Analiz" adlı Doktora Tezi Çalışması kapsamında sakin şehir Halfeti'de oluşumun kamusal mekân kalitesine yönelik etkilerinin araştırılmasına yönelik özgün bir çalışma yapılması hedeflenmektedir. Bu çalışma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan gerekli izinler alınmıştır.

Anket formundan elde dilen bilgiler istatistik amaçlı kullanılacaktır.

Anket formuna adınızı ve soyadınızı **YAZMAYINIZ.**

Bölüm 1: Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz: ( ) Erkek ( ) Kadın

2. Yaşınız: ( ) 18-30 ( ) 31-40 ( ) 41-50 ( ) 51-60 ( ) 61+

3. Medeni durumunuz: ( ) Evli ( ) Bekâr

4. Eğitim durumumuz: ( )İlköğretim ( )Lise ( )Üniversite ( )Yüksek Lisans ( ) Doktora ( ) Hiçbiri

5. Mesleğiniz: (_____)

6. Halfeti'de bulunma nedeniniz: ( ) Ziyaretçi ( ) Yaşayan

Bölüm 2: Sakin Şehir ile İlgili Sorular

7. Halfeti'nin sakin şehir olduğunu biliyor musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır

8. Biliyorsanız, Halfeti'ye katkı sağladığını düşünüyor musunuz?

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

Bölüm 3: Çalışma Alanına Yönelik Mekân Kalitesi ile İlgili Sorular

9. Halfeti'nin ana meydanına giriş belirgindir.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

10. Halfeti'ye her çeşit özel ve toplu taşıma araçlarıyla ulaşım kolaydır.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

11. Şehir içinde yaya olarak ulaşım kolaydır.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

12. Sahil yolu boyunca özel araçları (bisiklet, motorlar, arabalar) park etmek için yeterli park yeri mevcuttur.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

13. Sahil yolu güvenilir bir yerdir.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

***Güvenli değilse nedeni;**

( ) Hırsızlık, gasp ve şiddet olaylarının çok oluşu

( ) Farklı kullanıcı gruplarının rahatsız etmesi ve gerilim yaratması

( ) Gece aydınlatmasının yetersiz oluşu

( ) Alkol, uyuşturucu kullananlar ve evsizlerin çokluğu

( ) Sahil boyunca mekanın biçimlenişinden ve bitkilendirilmesinden kaynaklanan görülemeyen kör noktaların oluşması

( ) Diğer nedenler varsa belirtiniz: (_____)

14. İlçede yeterli derecede kültürel etkinlik yapılmaktadır.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

15. Ana Cadde üzerinde yöreye özgü ürünlerin satıldığı yerel ürünler pazarı ve dükkânlar bulunmakta ve yeterlidir.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

16. Sahil yolunda bulunan bank ve sandalye sayısı yeterli ve estetik açıdan kente uygundur.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

17. Halfeti sahil yolu temiz ve bakımlıdır.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

18. Sahil yolu engelli insanların kullanımı için uygundur. (Görme, duyma, tekerlekli sandalye ve bebek arabası kullananlar gibi)

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

19. Şehrin ana caddesi çok gürültülüdür.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

***Hangi tür gürültü sizi rahatsız ediyor**

( ) Hayvanların (köpek, kedi, güvercin vb.

( ) Araçların (otobüs, motor, araba vb

( ) Tekneden gelen müzik sesi

( ) Satıcıların

( ) Gençlerin

( ) Kente gelen ziyaretçilerin

( ) Diğer Lütfen Belirtiniz (_____)

20. Halfeti'nin havası çok temizdir.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

***Şehrin havası temiz değilse nedeni**

( ) Sigara kokusu

( ) Nehirden gelen pis koku

( ) Çöp kokusu

( ) Araçların egzoz kokusu

( ) Restoranlardan gelen koku

( ) Diğer Lütfen belirtiniz: (_____)

21. Ana caddeye ne sıklıkta gelirsiniz? **Ziyaretçi iseniz**; şehre kaçıncı gelişiniz?

( ) Yılda birkaç kez ( ) Birinci

( ) Ayda birkaç kez ( ) İkinci

( ) Haftada birkaç kez ( ) Üçüncü

( ) Her hafta sonu ( ) Dört ve daha fazla

( ) Her Gün

22. Sahil yolunu hangi saatlerde kullanıyorsunuz?

( ) Sabah-Öğlen ( ) Öğlen-Akşam ( ) Akşam-Gece ( ) Sabah- Öğlen- Akşam-Gece

23. Sahil yolunu hangi amaçla kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçenek yazılabilir)

( ) Yemek

( ) İşe gitmek

( ) Eğlence

( ) Dinlenme

( ) Buluşmak

( ) Diğer Lütfen Belirtiniz: (_____)

24. İlçeye özgü bitkilerden oluşan yeşil alanlar yeterince mevcuttur.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

25. Şehirde bulunan tuvalet ve diğer ihtiyaçları giderecek olanaklar yeterlidir.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

26. Sahil yolunda bulunan yapılar kent kültürünü yansıtmaktadır (Satış alanları, restoranlar vs.).

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

27. Bütün olarak değerlendirildiğinde sahil yolu, kentin yerel kimliği hakkında fikir vermektedir.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

28. Mimari açıdan kent genelinde kültürel miras korunmaktadır.

( )Kesinlikle Katılıyorum ( )Katılıyorum ( )Katılmıyorum ( )Kesinlikle Katılmıyorum

Katılımınız için teşekkür ederiz.

EK 5: HALFETİ KAYMAKAMLIĞI İÇİN HAZIRLANAN MÜLAKAT FORMU

Bu çalışma ile Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde yürütülen "Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehirlerde Kamusal Mekân Üzerine bir Analiz" adlı Doktora Tezi Çalışması kapsamında sakin şehir Halfeti'de oluşumun kamusal mekân kalitesine yönelik etkilerinin araştırılmasına yönelik özgün bir araştırma yapılması hedeflenmektedir. Bu çalışma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan gerekli izinler alınmıştır. Çalışma bilimsel bir nitelik taşıdığından derlenen kişi bilgileri gizli tutulacaktır.

2. Halfeti'ye özgü yerel adetler, yaşayan kültür ve bu anlamda yapılan kutlama ya da şenlikler var mıdır? Varsa nelerdir?

3. Kentin nüfusu, eğitim durumu ve ekonomik yapısı hakkında bilgi verebilir misiniz?
   - Tarımsal Kapasite
   - Arazi kullanım şekli
   - İhracat
   - Turizm olanakları... Hakkında bilgi?

4. Yerel üreticiyi destekleyen adımlar atılıyor mu? Üretilenlerin satıldığı bir köy pazarı mevcut mudur?

5. Yerel halk ve okullarda sakin şehir oluşumuna yönelik bilinçlendirme toplantıları gerçekleştiriliyor mu? Bu anlamda halk sakin şehri nasıl algılıyor? Bu oluşumun onlara kazanç sağladığı söylenebilir mi?

6. Sakin şehir üyeliğinin sonrasında kentte sosyal ve fiziksel anlamda ne gibi değişiklikler gözlenmiştir?

7. Sakin şehir kriterlerinin yüzde kaçı gerçekleştirilmiştir? Gerçekleştirme aşamasında olduğunuz kriterler var mıdır? Yapılmış veya yapılması planlanan çalışmalar yazılı bir rapor halinde mevcut mudur?

8. Koruyamadığınız ya da geliştiremediğiniz kriterler için herhangi bir yaptırım uygulandı mı?

9. Kentte mevcutta olmayan ancak ihtiyaç duyulan sosyal ve kültürel amaçlı işlevler neler olabilir?